

**Euroopa Liidu
struktuuritoetus**

Eesti tuleviku heaks

RAKENDUSKAVA	Eesmärk 1 (Objective 1)
	Abikõlblik piirkond: Eesti
	Periood: 2007 – 2013
	CCI number: 2007EE161PO002
	Elukeskkonna arendamise rakenduskava
SEIRE AASTAARUANNE	Aruande aasta: 2013
	Seirekomisjoni poolt kinnitatud: 19.06.2014

SISUKORD

1. LÜHIKOKKUVÕTE	6
2. EXECUTIVE SUMMARY	20
3. RAKENDUSKAVA ELLUVIIMINE.....	33
3.1. Olulisemad majandusarengud 2013. aastal	33
3.2. Olulisemad probleemid ja riskid	36
3.2.1. Probleemid	36
3.2.2. Riskid	38
3.3. Olulisemad muudatustest valdkondlikes prioriteetides, strateegiates ja õigusaktides ..	41
3.4. Seosed ja mõjud valdkondade üleselt.....	42
3.4.1. Panus ja seosed Lissaboni strateegia, Euroopa 2020 ja Eesti 2020 eesmärkidega ja riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiaga	43
3.4.2. Panus ja seosed Läänemere strateegiaga	47
3.4.3. Panus ja seosed horisontaalsete teemadega.....	49
4. JUHTIMIS- JA KONTROLLISÜSTEEMID, JÄRELEVALVE JA AUDIT.....	51
4.1. Muudatused juhtimis- ja kontrollisüsteemides.....	51
4.2. Järelevalve	52
4.3. Auditid.....	58
4.4. Rikkumised, ettekirjutused, tagasinõuded.....	61
5. SEIRE JA HINDAMINE	64
5.1. Rakenduskava seire	64
5.2. Läbiviidud hindamised ja uuringud.....	65
6. TEAVITAMINE JA KOMMUNIKATSIOON	67
7. PRIORITEETSETE SUUNDADE ELLUVIIMINE	74
7.1. Rakendamine prioriteetses suunas „Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine ning välisõhu kaitse“	74
7.1.1 Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs.....	74
7.1.2. Finantsteave.....	85
7.1.3. Ülevaade direktiivide täitmisest	87
7.1.4. Vahendite vastastikune täiendavus.....	87
7.1.5. Hinnang rakendamisele	88
7.2. Rakendamine prioriteetses suunas “Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine”	89
7.2.1. Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs.....	89
7.2.2. Finantsteave.....	96
7.2.3. Ülevaade direktiivide täitmisest	98
7.2.4. Vahendite vastastikune täiendavus.....	99
7.2.5. Hinnang rakendamisele	99
7.3. Rakendamine prioriteetses suunas „Energiamajanduse arendamine“	100
7.3.1. Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs.....	100
7.3.2. Finantsteave.....	105
7.3.3. Ülevaade direktiivide täitmisest	107
7.3.4. Vahendite vastastikune täiendavus.....	107
7.3.5. Hinnang rakendamisele	107
7.4. Rakendamine prioriteetses suunas „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“ ..	108
7.4.1. Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs.....	108
7.4.2. Finantsteave.....	116
7.4.3. Vahendite vastastikune täiendavus.....	117

7.4.4. Teise fondi tüüpi kulutused	117
7.4.5. Hinnang rakendamisele	118
7.5. Rakendamine prioriteetses suunas „Hariduse infrastruktuuri arendamine“	119
7.5.1. Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs	119
7.5.2. Finantsteave	122
7.5.3. Vahendite vastastikune täiendavus	124
7.5.4. Teise fondi tüüpi kulutused	124
7.5.5. Hinnang rakendamisele	124
7.6. Rakendamine prioriteetses suunas „Tervishoiu- ja hoolekande infrastruktuuri arendamine“	125
7.6.1. Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs	125
7.6.2. Finantsteave	128
7.6.3. Vahendite vastastikune täiendavus	129
7.6.4. Hinnang rakendamisele	130
7.7. Rakendamine „Horisontaalse tehnilise abi“ ja „Tehniline abi“ suundades	130
7.7.1. Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs	130
7.7.2. Finantsteave	133
7.7.3. Hinnang rakendamisele	134
8. SUURPROJEKTIDE JA MAHUKATE PROJEKTIDE RAKENDAMINE (ERF/ÜF) ...	135
8.1. Suurprojektide rakendamine	135
8.2. Mahukate projektide rakendamine	139
9. ETTEPANEKUD JA SOOVITUSED	142
LISAD	143
LISA 1. TUUMIKINDIKAATORID KUMULATIIVSELT ERF JA ÜF	143
LISA 2. RAKENDAMINE PRIORITEETSETE SUUNDADE LÕIKES	144
LISA 3. RAKENDAMINE MAAKONDADE LÕIKES	146
LISA 4. KUMULATIIVNE FINANTSTEAVE	147
LISA 5. SERTIFITSEERITUD KULUD JA LAEKUMISED EUROOPA KOMISJONILT	149
LISA 6. PAIKAVAATLUSTE KATVUS	150
LISA 7. VAIDED 2013. AASTAL	151
LISA 8. MÕJU HORISONTAALSETELE TEEMADELE	152
LISA 9. ABIKÕLBLIKE KULUDE JAOTUMINE SEKKUMISVALDKONDADES	153
LISA 10. TEISE FONDI TÜÜPI KULUTUSTE RAHASTAMISTABEL	155
LISA 11. JKS AUDITID JA MAANDUSTEGEVUSED 2013. A.	156
LISA 12. RIKKUMISED 2009-2013	159
LISA 13. KÕRGED RISKID JA MAANDAMISTEGEVUSED SUUNDADE LÕIKES 2013. AASTAL	164
LISA 14. RAKENDUSKAVA PRIORITEETSED SUUNAD JA MEETMED	167
LISA 15. FINANTSINSTRUMENTIDE RAKENDAMINE	169
LISA 16. PROJEKTIAUDITID RAKENDUSÜKSUSTE KAUPA 2013. AASTAL	173
LISA 17. EARK RAAMES LÄBIVIIDUD PROJEKTIAUDITID 2013. AASTAL	175
LISA 18: ÜLE 2000 IE REOSTUSKOORMUSEGA REOVEEKOGUMISALADE PROJEKTIDE RAHASTAMINE KUMULATIIVSELT	176
LISA 19. LÄÄNEMERE STRATEEGIA PRIORITEEDID	178

LÜHENDID

AA	Auditeeriv asutus
ABT	Asfaltbetoonitehas
EARK	Elukeskkonna arendamise rakenduskava
EAS	Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus
EFSF	Euroopa Finantsstabiilsuse Fond
EHIS	Eesti Hariduse Infosüsteem
EIB	Euroopa Investeerimispank
EK	Euroopa Komisjon
EL	Euroopa Liit
EMHI	Eesti Meteoroloogia ja Hüdroloogia Instituut
ELMO	Rahandusministeeriumi Euroopa Liidu maksete osakond
ERF	Euroopa Regionaalarengu Fond
ESF	Euroopa Sotsiaalfond
HEV	Hariduslike erivajadustega
HTA	Horisontaalne tehniline abi
HTM	Haridus- ja Teadusministeerium
IARK	Inimressursi arendamise rakenduskava
JKS	Juhtimis- ja kontrollisüsteem
JM	Juhtministeerium
KA	Korraldusasutus
KATA	Kohalike avalike teenuste arendamine
KAUR	Keskkonnaagentuur
KIK	SA Keskkonnainvesteeringute Keskus
KKI	Keskkonnainspeksioon
KKM	Keskkonnaministeerium
KOFS	Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus
KOV	Kohalik omavalitsus
KSH	Keskkonnamõtjude strateegiline hindamine
LMS	Läänemere strateegia
LPA	Linnaliste piirkondade arendamine
MA	Makseasutus
MAK	Eesti maaelu arengukava
MARK	Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava
MKM	Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
MNT	Maanteeamet
MTÜ	Mittetulundusühing
PER	SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla
PKT	Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine
PRS	Prioriteetne suund
RA	Rakendusasutus
RHS	Riigihangete seadus
RIA	Riigi Infosüsteemide amet
RM	Rahandusministeerium
RMK	Riigimetsa Majandamise Keskus
RSKS	Riiklik struktuuritoetuste kasutamise strateegia
RÜ	Rakendusüksus
SA	Sihtasutus

SFCS	Struktuurifondide kesksüsteem
SFOS	Struktuurifondide operatsioonisüsteem
SiM	Siseministeerium
SKP	Sisemajanduse koguprodukt
SoM	Sotsiaalministeerium
TA	Tehniline abi
TLnLJ	Tallinna Lennujaam
TRO	Toetuse rahuldamise otsus
TS	Toetuse saaja
TÜK	SA Tartu Ülikooli Kliinikum
VMT	Väljamakse taotlus
VV	Vabariigi Valitsus
ÜF	Ühtekuuluvus Fond
ÜKP	Ühtekuuluvuspoliitika
ÜKT	Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamine

1. LÜHIKOKKUVÕTE

Seirearuanne kajastab „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ (*rakenduskava* või *EARK*) elluviimist 2013. aastal, hõlmates nii finants- kui sisulist informatsiooni rakenduskava prioriteetsete suundade (*PRS*) rakendamise kohta perioodil 01.01.2007-31.12.2013 seisuga 31.12.2013. EARK juhtministeerium (*JM*) on Keskkonnaministeerium (*KKM*). Seirearuanne tugineb PRS rakendusasutuste (*RA*) (*KKM*, Siseministeerium (*SiM*), Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (*MKM*), Haridus- ja Teadusministeerium (*HTM*), Sotsiaalministeerium (*SoM*), Rahandusministeerium (*RM*)) koostatud PRS-de seirearuannetele. Aruanne on kumuleeruv ja eelmistes aruannetes sisaldunud informatsiooni ei taasesitata¹.

Aruandes kajastatakse esmalt rakenduskava elluviimist tervikuna ning seejärel üksikasjalikumalt suundade kaupa. Aruande üldosas (pt-d 3–6) käsitletakse rakenduskava elluviimisel tekkinud olulisemaid probleeme, muudatusi, järelevalve-, seire- ja hindamistegevuse tulemusi ning teavitamisalast tegevust.

Iga PRS-i osas antakse ülevaade eesmärkide täitmisest nii sisuliste indikaatorite kui taotluse rahuldamise otsustega võetud kohustuste ning väljamaksete kaudu. Ülevaate põhjal antakse kokkuvõttev administratsiooni hinnang rakendamisele. Eraldi alapeatükid kirjeldavad suurprojektide ja mahukate projektide rakendamist.

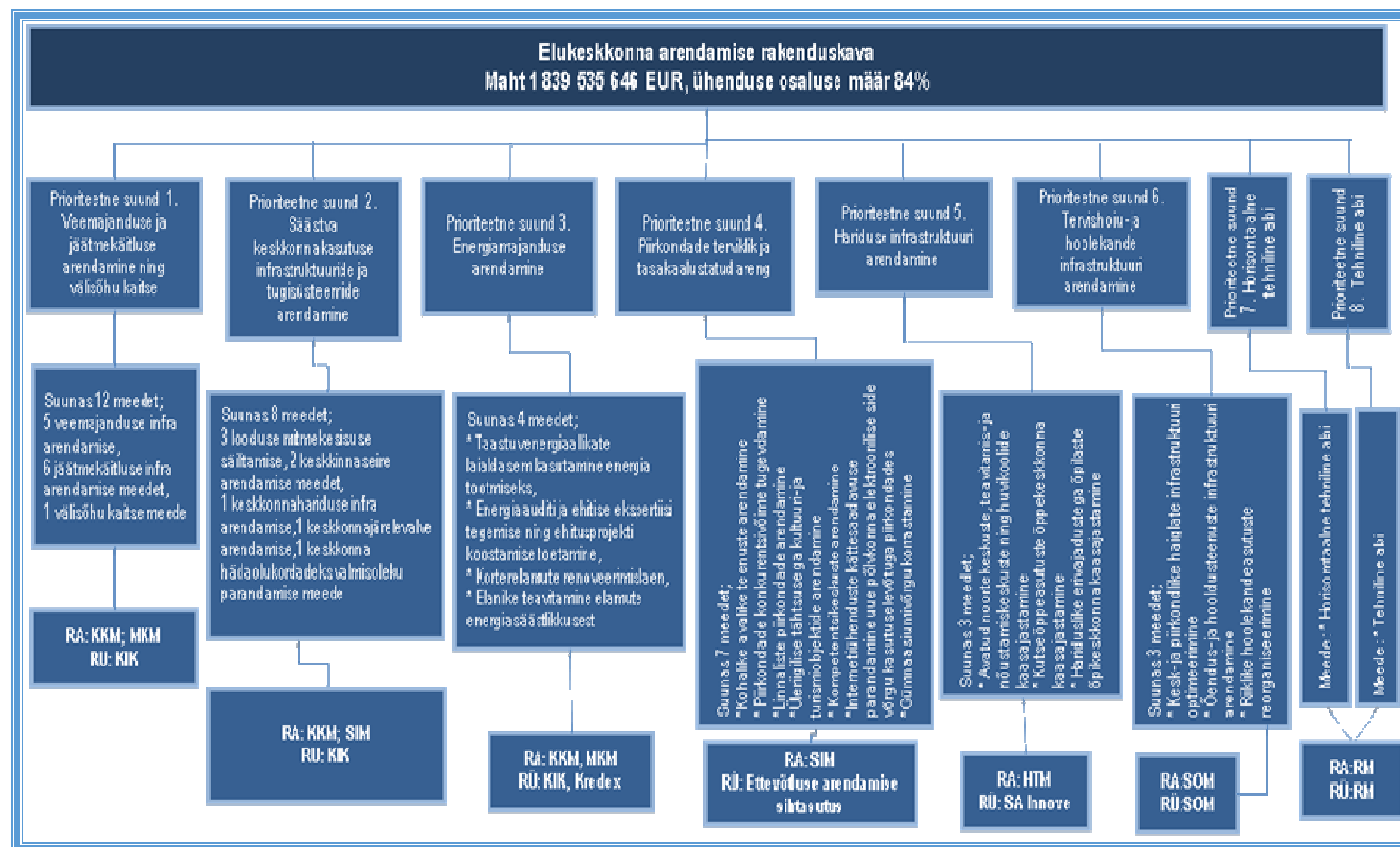
EARK-s on kaheksa suunda, mis omakorda jagunevad 16 alasuunaks ja 39 meetmeks, mida viiakse ellu nii investeringute kavade (17 tk), programmide (5 tk) kui ka avatud taotlemise (15 tk) kaudu. Horisontaalse tehnilise abi (*HTA*) ja tehnilise abi (*TA*) meetmeid (2 tk) viiakse ellu riigieelarve koostamise korra alusel. Aruandeaastal ei lisandunud ühtegi uut meetet, kuid üks meede on ettevalmistamisel. Ülejäänud 39 meetet on avatud (vt joonis 1).

Seirekomisjoni koosolekul 19.06.2014. a osales 16 seirekomisjoni liiget või asendusliiget, lisaks kaks vaatlejat Euroopa Komisjonist (*EK*) ning ning 21 vaatlejat ministeeriumidest.

Vastuvõetud otsused:

- Otsustati 2013. a EARK seirearuanne heaks kiita.

¹ v.a arusaadavuse huvides vajalikud süsteemi üldkirjeldused

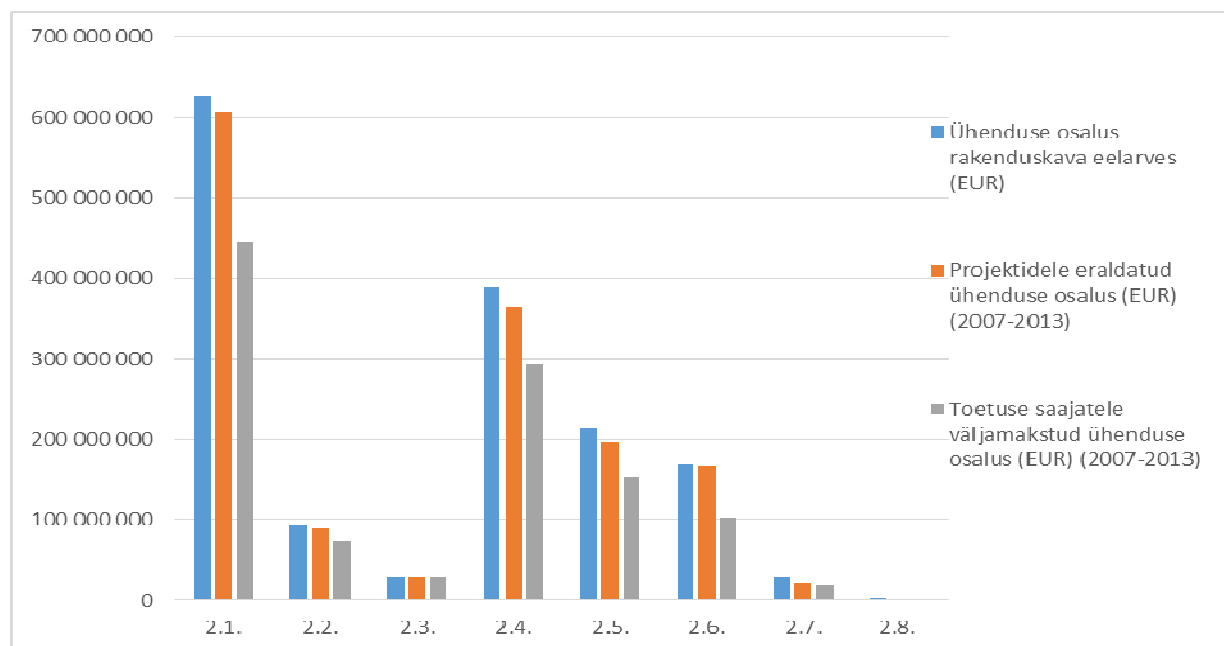

Joonis 1. EARK struktuur (Allikas: KKM)

EARK finantsprogress

EARK eelarve on 1 839 535 646 eurot², millest Euroopa Liidu (EL) osalus moodustab 1 548 899 259 eurot (84% eelarvest). 2013. a lõpu seisuga on kohustusi võetud 95% (1,47 mld) EL osalusest, millest suurima panuse annab esimene suund 606,5 mln euroga (41% kogu rakenduskava EL osalusest). Kokku on aasta lõpu seisuga esimeses suunas kohustustega kaetud 97% (EL osa). „Veemajanduse infrastruktuuri arendamise“ meetmes on rahastusotsuse saanud 87 projekti ning 2014. a on kuulutati välja veel üks taotlusvoor. Protsentuaalselt on EL eelarvest kohustusi võetud edukalt ka teistes prioriteetsetes suundades: PRS 2 (98%), PRS 3 (100%), PRS 4 (94%), PRS 5 (92%) ning PRS 6 (99%). Protsentuaalselt kõige vähem kohustusi on HTA ja TA suunas (72% ja 10%). 2013. a on olnud kohustuste juurde võtmisel tulemuslik – taotluse rahuldamise otsuseid (TRO) on aastaga tehtud 115,2 mln euro ulatuses (EL osalus), mida on ligikaudu kaks korda rohkem kui varasemal aastal. Enim kohustusi on võetud PRS-s 1 ja PRS-4, kus 2012. aastal oli TRO-dega kaetud vastavalt 85% ja 86,5% suuna EL eelarvest. Mõlema suuna finantsprogress on olnud ootuspärane ning tulemused on head. Kahe suuna raames võeti täiendavaid finantskohustusi 102,5 mln eurot ulatuses. Vabu vahendeid on aasta lõpu seisuga 74,6 mln eurot (EL osalus).

Väljamaksed on kõikides suundades aastaga suurenenud. Toetuse saajatele on 2013. a lõpuks välja makstud 1,11 mld eurot, mis moodustab 71% EL eelarvest. Aasta jooksul maksti välja 269 mln eurot, mis on võrreldav varasema aastaga. Järgmise kahe aasta jooksul tuleb toetuse saajatele välja maksta u 430 mln eurot, mis paneb suure surve alla RÜ-d, kes väljamaksetaotlusi menetlevad. Enim väljamakseid on tehtud PRS-s 1 (445 mln) ja PRS-s 4 (293,4 mln). PRS 3 eelarve oli ammendunud juba 2012. aastal ning 2013. aasta lõpuks on toetuse saajatele välja makstud 99% suuna EL eelarvest. Ka teistes suundades on väljamaksete progress olnud hea: PRS-s 2 15,7 mln, PRS-5 18,8 mln ning PRS-s 6 24,9 mln. Kõige vähem on aastaga välja makstud TA suunas, kus madala kasutamismäära põhjuseks võib olla vahendite liiga optimistlik planeerimine ja tegevuste piiratud ring (vt joonis 2).

Joonis 2. Prioriteetsete suundade finantsprogress seisuga 31.12.2013 (Allikas: KKM SFCS andmetel 22.04.2014)

² Kõik summad siin ja edaspidi eurodes, va kui on eraldi välja toodud mõni muu valuuta

Kõikides prioriteetsetes suundades, v.a TA ja HTA, on rahastatud projekte, millel on positiivne mõju regionaalsele arengule. Maakondliku jaotuse järgi on kohustusi võetud jätkuvalt kõige enam Harjumaal (480,2 mln), Ida-Virumaal (270,3 mln) ja Tartumaal (160,8 mln), kuid maakonnas elavate inimese kohta on enim kohustusi Järvamaal (2154 eurot), Lääne-Virumaal (1588 eurot) ja Ida-Virumaal (1583 eurot). Kõige vähem on kohustusi võetud Hiiumaal (11,8 mln), inimese kohta on see 1164 eurot, mis on 990 eurot vähem, kui esimesel kohal oleval Järvamaal. Väljamakseid on kõige enam tehtud Harjumaal (346,8 mln), Ida-Virumaal (180,9 mln) ja Tartumaal (100,6 mln), kõige vähem väljamakseid on tehtud Hiiumaal (11,1 mln) ja Põlvamaal (25,9 mln). Hiiumaa ja Põlvamaa puhul on väljamaksete tase siiski hea, moodustades kinnitatud projektide eelarvetest vastavalt 94% ja 89%. Täpsemalt vt lisa 3.

Vahendite kasutamise jaotus sekkumisvaldkondadesse on toodud aruande lisas 9. Kõige rohkem on raha investeeritud reoveepuhastusse ja haridusasutustesse (vastavalt 319,8 mln ja 275,7 mln), mis oli ka rakenduskava koostamisel planeeritud. Vaatamata käesoleval perioodil tehtud investeeringutele veemajanduse sektorisse ei suuda Eesti veemajanduse valdkonnas täiel määral täita EL direktiivide nõudeid. Prognoosi kohaselt vastab 2015. aastaks nõuetele 70% üle 2000 ie koormusega reoveekogumisaladest ja 55% alla 2000 ie reoveekogumisaladest. 2015. aasta lõpuks saab prognoosi kohaselt ühisveevärgist nõuetekohast joogivett 95% tarbijatest. Investeeringuid veemajandusse tehakse ka järgmisel 2014+ rahastusperioodil.

2013. a tuvastati kokku 62 rikkumist (2012. a 70 rikkumist) ning aasta jooksul nõuti tagasi 1 706 416,31 eurot. See moodustab ligikaudu kolmandiku (36%) kogu perioodi tagasinõuetest. Sarnaselt eelmise aastaga on enim rikkumisi tuvastatud neljandas suunas, kus aasta jooksul avastati 27 rikkumist ning tagasinõude otsuseid koostati 972 967 euro ulatuses. PRS-s 4 on kogu perioodi jooksul tagasi nõutud 2 073 778 eurot, mis moodustab ligikaudu pool (47,5%) kogu EARK-i tagasi nõutud toetusest. PRS-s 1 koostati aastaga tagasinõudeotsuseid 507 191 euro ulatuses, mis moodustab 91% kogu suuna tagasi nõutud toetusest. Auditeeriv asutus (AA) on 2013. a hangete läbiviimise auditi kokkuvõttes siiski nentunud, et tegemist on juhuslike vigadega, mis on iseloomult erinevad ja ei viita süsteemsele veale. Kokku on programmperioodil tagasi nõutud 4,36 mln eurot, mis moodustab 0,3% rakenduskava EL eelarvest.

EARK-i 4632-st projektist auditeeriti aruandeaastal 30 projekti, mis koguvalimist moodustab 0,6%. Mitteabikõlblikke kulusid leiti 368 238,17 euro ulatuses, mis teeb EARK veamääraks 0,34% (võrdluseks: IARK veamäär 1,04% ja MARK veamäär 0,1%). Kokku tehti 29 olulist tähelepanekut, millest suurem osa (18) olid seotud hangetega. 8 olulist tähelepanekut on seotud struktuuritoetuse mitte-eesmärgipärase kasutamisega ning 4 olulist tähelepanekut on suunatud rakendusüksusele. Projektauditite tulemuste ülevaade rakendusüksuste (RÜ) kaupa on toodud aruande lisas 16.

2013. a esitati 25 vaiet, millest 2 vaiet rahuldati osaliselt ja 4 vaiet täielikult, ülejäänud vaided jäeti rahuldamata. Enim vaideid esitati PRS-s 1 (10 tk) ja PRS-s 4 (9 tk), millest rahuldati 5. Kaheksa otsust kaevati edasi (vt lisa 7).

Prioriteetne suund 1 „Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine ning välisõhu kaitse“

Suuna finantsprogressi võib hinnata heaks. Kokku on PRS-s aruandlusperioodi lõpu seisuga struktuurivahenditest projektidega kaetud 97% (606,5 mln), 2013. aastal võeti kohustusi 12,8% (79,5 mln) PRS struktuurivahendite eelarvest. Väljamakseid on tehtud kokku 445 mln eurot (71% eelarvest), sellest aruandeaastal maksti välja 152,2 mln eurot. PRS-i tulemusi mõjutab enim suuna rahaliselt mahukaim meede „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine“, kus kohustustega on kaetud ligikaudu 100% (466 mln eurot) EL vahenditest. Prioriteetsete tegevuste elluviimine on läinud hästi – projektid on aktiivses ehitusfaasis, mille tõttu on kuupõhised väljamaksed selles meetmes sarnaselt 2012. aastaga olnud suured. Enamik projekte on hangete kallinemisest tulenevad probleemid lahendanud (projekti mahu suurendamise või tööde käripimisega) tänu kallinemise katmise reservile ning jõudnud kesk- või lõppfaasi. 2013. a lõpuks on lõpetatud 21 projekti, neist 14 lõpetati aruandeaastal. Ka teiste veemajanduse meetmete kohustuste võtmise osas on olnud edukad. Reaalsete väljamaksete prognoostaseme saavutamine on olnud hea, kuid esineb mõningaid probleeme projektide elluviimisel.

Jäätmehoolduse arendamisel on perioodil 2007-2013 Eestis olulisemateks prioriteetideks keskkonnanõuetele mittevastavate prügilate korrastamine ja jäätmete taaskasutamise suurendamine. Jäätmemajanduse meetmete finantsprogress on olnud hea, suurem osa vahendeid on TRO-dega kaetud ning suuremad probleemid on lahendatud. Meetme „Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuste ladestusala laiendamine“ ainus projekt on lõpetatud ning ülejäänud meetmete projektide elluviimine jätkub plaanipäraselt. Üksnes meetme „Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuse rajamine Kagu-Eestisse“ projekt on jäänud vaidluste tõttu ellu viimata.

Alasuuna „Välisõhu kaitse“ ainsas meetmes „Säästva transpordi arendamine“ ei ole veel väljamakseteni jõutud (vt ptk 7.1).

Prioriteetne suund 2 „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“

Võttes arvesse kohustuste ja väljamaksete taset võib suuna finantsprogressi hinnata heaks. Lepingutega on kaetud 90,1 mln eurot (98%) suuna struktuurivahendite eelarvest, mis on 3,6 mln eurot rohkem võrreldes 2012. aastaga. Välja on makstud kokku 73,3 mln eurot (80% suuna eelarvest), sellest aruandeaastal maksti välja ligikaudu 15,7 mln eurot. Arvestades, et rahastusperiood hakkab lõppema, võib rahule jääda ka aruandeaastal saavutatud tulemustega. Viies meetmes on vahendid 100%-liselt kohustustega kaetud, kolme meetme kinnitatud programme/projektide eelarved jäävad vahemikku 91-97%. Kallinemistega seotud probleemid on lahendatud projektide mahu vähendamistega ulatuses, mis ei mõjuta suuna eesmärkide saavutamist. Suuna mahukaimas meetmes „Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine“ (EL eelarve 38,3 mln eurot) on 2013. a lõpu seisuga investeringute kava projektidele kõik väljamaksed kogusummas 38 mln eurot tehtud. Ka ülejäänud meetmete raames rahastatud projekte viiakse aktiivselt ellu (vt ptk 7.2).

Prioriteetne suund 3 „Energiamajanduse arendamine“

Suuna eelarve oli juba 2012. aasta lõpuks ligikaudu 100%-liselt projektidega kaetud ning 93% eelarvest toetuse saajatele välja makstud, mistõttu hinnang antakse kogu perioodi finantsprogressist. Kokku on aastatel 2007-2013 rahuldatud 3721 taotlust, millest on lõpetatud 3716 (99,9% rahuldatud taotlustest). Aruandeaastal võeti kohustusi ligikaudu 161 000 eurot

ning välja on makstud kokku 28,36 mln eurot (99% suuna eelarvest), sellest aruandeaastal ligikaudu 1,7 mln eurot. Väljamaksed on aastate kaupa jaotunud üsna ühtlaselt, välja arvatud 2009. aasta, kus toetusi maksti välja 9 mln eurot. Lähtudes sellest, et vahendite kasutamisega ei ole probleeme olnud, eesmärgid on saavutatud ning eelarve ammendunud, saab hinnata kogu suuna finantsprogressi väga heaks. See on ainus suund kogu rakenduskavas, kus eelarve on 100%-liselt projektidega kaetud ning vaadates väljamaksete osakaalu eelarvest, siis ka selles osas on tegemist kõige paremini rakendunud suunaga. Märkimisväärseid probleeme meetmete rakendamisel ei ole esinenud (vt ptk 7.3).

Prioriteetne suund 4 „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“

Meetmete eelarveliste vahendite kasutamist võib pidada heaks. Enamikes meetmetes on finantseerimisotsused täies mahus tehtud ning toetuse väljamaksmine on üldjoontes plaanipärane. PRS-s on projektidega kaetud 94% (364,4 mln), 2013. aastal võeti täiendavaid kohustusi 13,4% (52 mln) ulatuses PRS struktuurivahendite eelarvest. Välja on makstud kokku 293,4 mln eurot (75,5% suuna struktuurivahendite eelarvest), sellest aruandeaastal ligikaudu 52 mln eurot. Väljamaksete tase on viimase nelja aasta jooksul on olnud ühtlane. Osakaaluna meetme eelarvest on kumulatiivselt kõige rohkem väljamakseid tehtud kohalike avalike teenuste arendamise ning üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamise meetmes. Gümnaasiumivõrgu korrastamise meetmes ei ole väljamakseteni jõutud, sest meede avati alles 2012. a lõpus. 2013. aastal märkimisväärseid probleeme ei olnud ning projektide elluviimine jätkub plaanipäraselt (vt ptk 7.4).

Prioriteetne suund 5 „Hariduse infrastruktuuri arendamine“

Võttes arvesse meetmete eelarve kasutamise ja väljamaksete dünaamikat võib suuna finantsprogressi hinnata heaks. Meetmete rakendamine on toimunud plaanipäraselt ja suuremate tõrgeteta. Aruandeaasta lõpu seisuga on kohustusi võetud summas 196 mln eurot ehk 92% suuna struktuurivahendite eelarvest. Kohustusi võeti aastaga juurde 5,1 mln. EL osalusest on abikõlblike kulude katteks välja makstud 152,8 mln eurot (72% EL eelarvest), sellest 18,8 mln aruandeaastal. Väljamaksete tase on viimase nelja aasta madalaim ning see on võrreldav 2009. a tasemega. PRS-i tulemusi mõjutab enim suuna rahaliselt mahukaim meede „Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine“, mille eelarve moodustab 78% suuna eelarvest. Kohustusi on võetud 92% ulatuses meetme eelarvest ja aasta lõpuks on välja makstud 126,67 mln eurot (76% meetme eelarvest).

Arvestades võetud kohustusi on väljamaksete osas kõige edukam meede „Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine“, kus aasta lõpuks on välja makstud 83% EL eelarvest. 52-st investeeringute kavas olevast projektist alustatakse 2014. aastal veel 3 projektiga, mistõttu saab prognoosida meetme eelarve 100%-list kasutamist perioodi lõpuks (vt ptk 7.5).

Prioriteetne suund 6 „Tervishoiu ja hoolekande infrastruktuuri arendamine“

Hinnang suuna finantsprogressile on kõiki meetmeid arvestades hea. Aruandeaasta lõpu seisuga on kohustusi võetud summas 167,5 mln eurot ehk 99% suuna EL eelarvest. Selle näitaja alusel on tegemist ühe edukaima suunaga. Nii nagu ka 2012. aastal ei rahuldatud 2013. aastal ühtegi täiendavat projekti taotlust. Küll aga on aasta jooksul vähenenud vabade vahendite hulk 1,6 mln euron, mis on tingitud 2013. aastal lisatoetuse määramisest projektidele, mille eelarve on suurenenud avatud menetlusega riigihanke tulemusel või mille abikõlblikkuse periood on pikem kui 60 kuud. Väljamakseid on tehtud kokku 101,9 mln eurot (60% suuna EL eelarvest), sellest aruandeaastal maksti välja 24,9 mln eurot.

PRS-i tulemusi mõjutab enim suuna rahaliselt mahukaim meede „Kesk- ja piirkondlike haiglate infrastruktuuri optimeerimine“, mille EL eelarve moodustab 65% suuna eelarvest (110,2 mln eurot). Kuna konkreetsetes meetmes on suuremad maksed ajalisel nihkes võrreldes esialgsete plaanidega, siis on ka väljamaksete osa aastases võrdluses suhteliselt vähe muutunud. 2013. aastal lõpuks on välja makstud 51% meetme eelarvest (vt ptk 7.6).

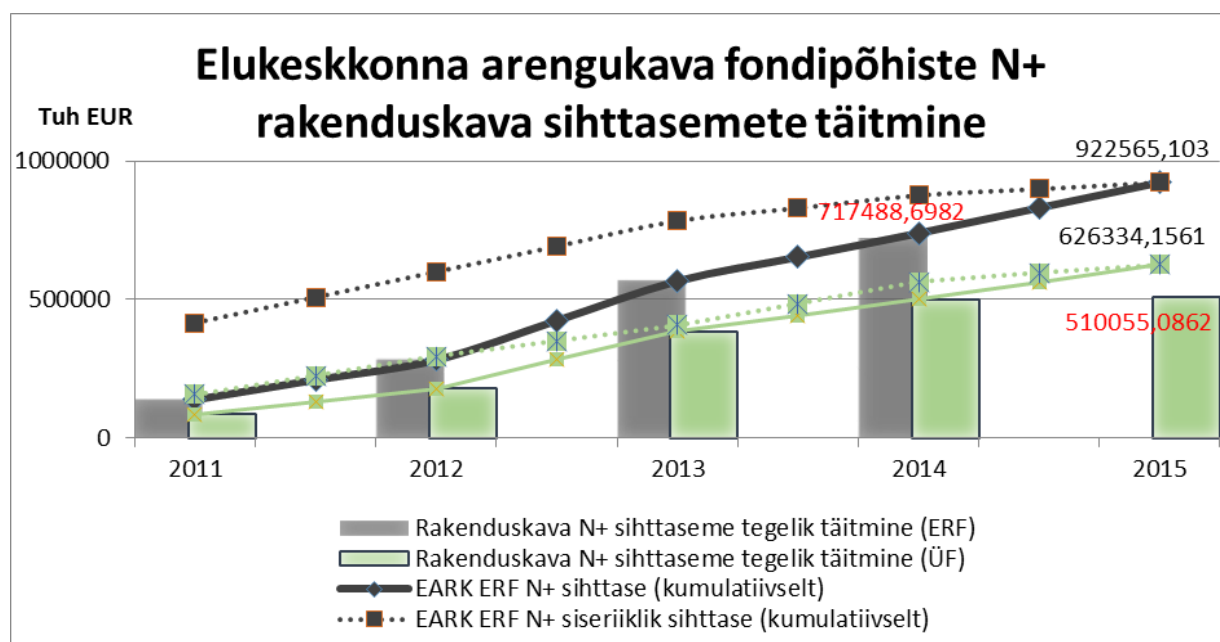
Prioriteetsed suunad 7 „Horisontaalne tehniline abi“ ja 8 „Tehniline abi“

Hinnang tehnilise abi (TA) vahendite kasutamise osas on hea, kuigi alates 2007. aastast on TA suunas tehtud väljamakseid vaid 9% ulatuses. Aruandeaasta lõpu seisuga on kohustusi võetud kokku 290 945 eurot ehk 10,4% eelarvest. Abikõlblike kulude katteks on välja makstud 253 077 eurot, sellest aruandeaastal 33 181 eurot. TA madala kasutamismäära põhjuseks võib olla minimaalne rakenduskavade ülene tegevus (uuringud, hindamised), mida rahastatakse TA vahenditest. EARK tehnilise abi kasutamiskiivsuse suurendamiseks muudeti rahastamise reegleid, mis võimaldavad paindlikumalt kasutada vahendeid ka rakenduskava ühe meetme või suuna uuringute ja hindamiste rahastamiseks. Kuigi EARK-i TA kasutamine on 9%, on kõik vajalikud tegevused tehtud (näiteks seirekohtumiste korraldamine ja teavitustegevused).

Horisontaalse tehnilise abi (HTA) suunas on aruandeaasta lõpu seisuga kohustusi võetud 20,7 mln eurot ehk 72% eelarvest. Aruandlusperioodil võeti kohustusi ligikaudu 4 mln eurot (14% eelarvest). Väljamaksed moodustavad kogu HTA eelarvest (28 553 498 eurot) 66% ning sellest tulenevalt võib vahendite kasutamist hinnata edukaks.

Aruandlusaastal N+ reegli täitmisega probleeme ei esinenud – sihttasemed on ja saavad täidetud (vt joonis 3). Riskikoht oli eelnevatel aastatel Ühtekuuluvusfondi (ÜF) sihttaseme täitmine 2013. aastal, kuid see risk sai rakenduskava muutmisega maandatud 2012. aastal. Aasta lõpu seisuga on ligi 74,6 mln eurot (EL osalus) rahastusotsustega katmata, kuid tegevuskavad vabade vahendite kasutamiseks on välja töötatud ning tegevusi viiakse juba ellu. Aastaga võeti kohustusi juurde 115,4 mln eurot.

2014. aastal tehakse otsused „Veeinfrastruktuuri arendamise“ V avatud taotlusvooru projektidele ning enamuse suuna vabu vahendeid on arvestatud nende projektide rahastamiseks. Lisaks kuulutati 2013. aasta lõpus välja lisavalikuvoor perioodi 2009-2012 kohaliku omavalitsuse investeeringutoetuste kava reservprojektidele ning 2014. a märtsis läbi viidud hindamise tulemusel on võimalik täiendavalt toetada 8 reservprojekti. Meetme „Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine“ 52-st investeeringute kavas olevast projektist alustatakse 2014. aastal veel 3 projektiga.

Joonis 3. Elukeskkonna arengukava fondipõhiste N+ rakenduskava sihttasemete täitmine (Allikas: KA)
N+ analüüsi aluseks on MA poolt EK-le deklareeritud kulud, sh EK poolt tehtud ettemaksed

Eesmärkide saavutamine ja edusammud

Kokku on EARK-i 66-st indikaatorist saavutatud 53 indikaatori kontrolltase (2012. a 46) ning 13 indikaatori kontrolltase on täitmata (2012. a 20; kolmel indikaatoril puudub kontrolltase). 20 indikaatori 2015. a sihttase on saavutatud ning 9 indikaatori 2013. a saavutustase on üle 90% sihttasemest. Täiendavalt on aastaga täidetud 6 indikaatori sihttase.

PRS-s 1 on 16 indikaatorit ning täidetud on 14 indikaatori kontrolltase (2012. a 11 indikaatorit). Kolme indikaatori kohta ei ole riikliku statistika hilisema laekumise tõttu veel 2013. a andmeid kajastatud (neist ühe indikaatori sihttase on saavutatud ja ühe indikaatori sihttaseme täitmisele ollakse lähedal).

Alasuunas „Veemajanduse arendamine“ on indikaatorite saavutustasemed aasta jooksul paranenud ning prognooside kohaselt sihttasemed täidetakse ja alasuuna eesmärgid saavutatakse, sh veemajanduse infrastruktuuri arendamise eesmärgid. Meetme „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine“ avanemisest alates on läbi viidud neli taotlusvooru, mille tulemusel on taotluse rahuldamise otsuse (TRO) saanud 87 veemajanduse infrastruktuuriprojekti. 2013. aastal rahastati 14 projekti (toetuse maht 40,4 mln eurot). Aasta lõpuks on lõpetatud 21 projekti, neist 14 lõpetati aruandeaastal. Ülejäänud projektide (v.a IV taotlusvooru projektid) elluviimine käib aktiivselt ja 2014. a lõpetatakse hinnanguliselt 22 projekti. Toetatud projektide raames tehakse töid 51-l üle 2000 ie koormusega reoveekogumisalal. Märkimisväärsed probleeme enam ei ole ning prioriteediks on projektide õigeaegselt lõpetamine.

Veekogude seisundi parandamisele ja jääkreostuse likvideerimisele suunatud meetmed edenevad üldjoontes hästi. Meetme „Jääkreostuse likvideerimine endistel sõjaväe- ja tööstusaladel“ elluviimine on aruandeaastal märgatavalt paranenud. Kavandatud 14 objektist on jääkreostus likvideeritud kümnel. Osal objektidel on ilmnunud märkimisväärses osas lisareostust (Tallinn-Väike, Tapa ja Umbsaare), mis vajab likvideerimist. Vooluveekogude tervendamise projektide rakendamine on olnud eesmärgipärane ja edukas. Samas ei ole veel

selge, kas eesmärgi „Veekogude seisund on paranenud“ sihttase, milleks on 13 lõhilaste kudemisrändeks taasavatud jõge, saavutatakse. Nimetatud eesmärki on võimalik täita vaid juhul, kui paisude omanikud (kellel on veeseadusest tulenev kohustus tagada kalade läbipääs nn lõhejõgedel aastaks 2013) kasutavad võimalust taotleda toetust kalade rändetingimuste tagamiseks. RÜ on 2013. a lõpuks läbi viinud viis taotlusvooru, mille tulemusel toetatatakse 40 projekti 12,7 mln euroga. RA koostöös allasutustega (Keskkonnaamet, Keskkonnainspektsioon) ja RÜ-ga panustab paisuomanike informeerimisse nende seadusest tulenevatest kohustustest ning annab paisuomanikele infot toetusmeetme kohta. KKM-i hinnangul omas aastatel 2012-2013 tehtud Keskkonnainspektsiooni (KKI) teavitustöö paisuomanikele positiivset mõju ning huvi taotlemise vastu on kasvanud.

Alasuuna „Jäätmekäitluse arendamine“ indikaatorite saavutustasemed olid enamasti head ning EARK-s seatud eesmärgid täidetakse. RA ja RÜ on eeldused eesmärkide tähtaegseks saavutamiseks omalt poolt loonud ja hetkel ollakse seisukohal, et need ka täidetakse. Sellegipoolest tuleb ka edaspidi toetada erinevate tasandite koostööd ning jätkata jäätmete taaskasutusse suunamise arendamise toetamise, kaasamise ja teadlikkuse tõstmisega. KKM-i hinnangul on vähe tõenäoline, et indikaatori „Eestis on välja arendatud optimaalne tavajäätmeprügilate võrgustik (7 prügilat)“ sihttase perioodi lõpuks täidetakse, kuid oluliselt on laiendatud ühte kuuest nõuetele vastavast prügilast, mistõttu võib seda tinglikult lugeda ka seitsmendaks.

Kõik keskkonnanõuetele mittevastavad tavajäätmeprügilad on suletud ja korrastamistööd käivad veel kolmes prügilas, neist kahe prügila korrastustööd on lõpukorral. Põlevkivitööstuse nõuetele mittevastavatest prügilatest lõpetati aruandeaastal Ahtme tuhavälja ning Kiviõli tööstusjäätmete ja poolkoksi prügila korrastustööd, kuid mõlema projekti lõpparuanded on veel kinnitamata. Kiviõli ladestu kujundamise ja katmisega väheneb infiltreeruva vee kogus ja nõrgvee teke. Ladestu sadevesi kogutakse ja käideldakse nõuetekohaselt. Väävelvesiniku (H₂S) emissioon oli enne prügila korrastamist 2000 t/a, pärast korrastamist 0 t/a. Projekti alguses sattus põhjavette ja õhku reostunud nõrgvett 55 000 m³/a, projekti tulemusena on see vähenud u 35 000 m³/a (saavutustase 20 000 m³/a).

Alasuuna „Välisõhu kaitse“ ainukeses meetmes aruandeaastal ehitustöödeni ei jõutud, kuna Ülemiste ristmiku ehituse tõttu oli otstarbekas muuta esialgset hankeplaani ja toetuse saaja viis oma kuludega läbi Peterburi tee trammilõigu ehitushanke. Seoses sellega otsustati 2013. a suvel muuta projekti toetatavaid tegevusi.

PRS-s 2 on 14 indikaatorit – täidetud on 11 indikaatori kontrolltase (2012. a 9 indikaatori) ning 6 indikaatori sihttase on täidetud või peaaegu täidetud. Mõjuindikaatori „Keskkonna-infosüsteemi (keskkonnaregistri baasil) kasutajate rahulolu“ saavutustase on 97% sihttasemest, ülejäänud viiel 100% või rohkem. PRS-s on seitse eesmärki ning 2013. a seisuga täidetakse perioodi lõpuks 13-ne indikaatori sihttasemed ning eesmärgid saavutatakse.

Alasuuna „Looduse mitmekesisuse säilitamine“ kolme indikaatori sihttase on ületatud. Üksnes väljundindikaator „Hangitud poollooduslike koosluste taastamis- ja hooldustehnika masinate arv (traktorid, rooniidukid, niidukid, hakkurid 2010 – 10 ja 2015 – 25)“ osutus asjakohatuks, sest täiendav analüüs näitas, et poollooduslike koosluste taastamis- ja hooldustehnikat on otstarbekas soetada ainult juhul, kui töö teostamiseks vajaminevaid teenuseid turul piisavalt ei pakuta. Avatud taotlusvoorude tulemusel on otsustatud toetada kokku 52 projekti, neist edukalt on lõpetatud 38 ja 5 on toetusest loobunud. Aruandeaastal

lõpetati 8 projekt, sh projekt „Rannaküla elupaikade hooldamine“, mille käigus soetati poollooduslike koosluste säilitamiseks 3 lihveist, rajati loomade pidamiseks vajalik taristu, taastati 7 ha poollooduslikke kooslusi ja parandati hoolduskvaliteeti 15 ha-l. Programmi raames on valminud 99 liigi tegevuskava eelnõud, nendest 2 ohjamiskava, kokku 149 liigile. Samuti on valminud 185 kaitsekorralduskava eelnõu 237 alale. Valminud liikide tegevuskavadega hõlmatud leiukohti on 6846 ning kaitsekorralduskavade eelnõudega on hõlmatud kaitstavatest aladest 248 742 hektarit. Programmi eesmärkide täitmine on üldjoontes sujunud plaanipäraselt.

Alasuuna „Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine“ rakendamist võib hinnata väga heaks, kõik toetatud 7 projekt on lõpetatud. Kuigi kõikide indikaatorite sihttase ei ole täidetud, on eesmärgid „Merereostuse avastamise ja likvideerimise võimekust on suurendatud“ ja „Hädaolukordadest tingitud reostuskoormus keskkonnale on vähenenud“ saavutatud. Lõpetatud projektide tulemusena on suurenenud suurte metsatulekahjude samaaegne kustutusvõime ning rannikureostuse likvideerimise võimekus, loodi parem võimekus maismaal naftareostuse korjeks ja lokaliseerimiseks, samuti on kiirenenud päästetöödega alustamise aeg, mis vähendab keskkonnakahjusid. Meetme raames soetatud vahendid on aidanud ühtlustada päästealast reageerimisvõimekust üle Eesti.

Suuna ülejäänud projektide rakendamine on kulgenud samuti hästi ning sihttasemete täitmine on reaalne. Toetuse saajate kogenematusel ja kallinemistest tingitud viivitustest on meetmete rakendamisel üle saadud ning projekte viiakse aktiivselt ellu. Suuna 144-st rahastatud projektist on lõpetatud 93 (vt ptk 7.2).

PRS-s 3 on 6 indikaatorit, ühe indikaatori sihttase on täidetud ning kolme indikaatori saavutustase sihttasemest jääb vahemikku 87-90%. Kolme indikaatori kohta ei ole riikliku statistika hilisema laekumise tõttu veel 2013. a andmeid kajastatud. Vaatamata indikaatorite mitte täielikule täitmisele võib suuna rakendamist nii aruandeaastal kui ka kogu perioodi kestel pidada heaks. Vahendite eraldamine ja kasutamine on toimunud oodatust paremini, 3721-st projektist on aasta lõpuks lõpetatud 3716. Indikaatorite sihttasemete mitte täitmine tuleneb pigem vahendite ammendumisest, sest meetme „Korterelamute renoveerimislaen“ rakendamisel eelistati elamute rekonstrueerimisel mahukamaid terviklahendusi. Kuigi kõikide indikaatorite sihttasemeid ei saavutata, suuna eesmärgid (v.a biokütuste osakaal) siiski täidetakse koosmõjus siseriiklike vahendite kasutamisega. Positiivse aspektina võib välja tuua ka elanike teadlikkuse kasvu korterelamute renoveerimisest. Inimesed on teadvustanud, et tänu renoveerimisele on võimalik vähendada pikas perspektiivis eluasemete püsikulusid ja tõsta korterelamute väärtust ja eluiga. Lisaks elanike teadlikkusele on finantseeritud projektide puhul arvestuslik energiasääst energiaauditite põhjal ligi kaks korda suurem kui meetme „Korterelamute renoveerimislaen“ raames eesmärgiks algselt seati (40% vs 20%).

Indikaatori „Elektrienergia tootmise maht taastuvatest energiaallikatest aastas GWh“ saavutustase on 234% sihttasemest, kuid arvestada tuleb, et sihttasemete saavutamisele aitavad lisaks rakenduskava raames elluviidavale meetmele kaasa ka teised valdkonnas läbiviidavad tegevused ja eraldatavad vahendid. Eelkõige on selle taga nii biomassist, biogaasist kui tuuleenergiast toodetud elektri tootmise kasv. Taastuvatest energiaallikatest soojust tootmine katlamajades ning soojust ja elektri koostootmisjaamades on samuti järjepidevalt suurenenud, kuid kavandatud sihttasemeid ei ole saavutatud. 2012. a toodeti katlamajades ning soojust ja elektri koostootmisjaamades taastuvatest energiaallikatest kokku 3189 GWh (87% sihttasemest; eesmärk 3680 GWh). See on tingitud asjaolust, et osa puidust

tarbitakse soojuselektrijaamades, mis ei ole energiastatistikas liigitatavad soojuse ja elektri koostootmisjaamadeks. Statistikaameti andmetel tootsid sellised elektrijaamad taastuvatest energiaallikatest 93 GWh soojust (2011. a 75 GWh). 2013. a lõpu seisuga on võrkude rekonstrueerimisega saavutatud eeldatav soojuse kokkuhoid 20,1 GWh aastas, mis ületab algselt planeeritud kokkuhoidu (18,8 GWh). Meetme projektide tulemusena toodeti taastuenergiaallikast 2013. a soojusenergiat 13,6 GWh ning 7,6 GWh elektrienergiat. Meetme tulemusena on 2013. aastal kokkuhoitud 41 tuhat tonni CO₂ paiskumine välisõhku (vt ptk 7.3).

PRS-s 4 on 12 indikaatorit ning täidetud on 9 indikaatori kontrolltase (2012. a 7 indikaatorit) ja nelja indikaatori sihttase. Indikaatorite sihttasemete poole liikumist võib pidada heaks, 8 indikaatori sihttase eeldatavasti perioodi lõpuks saavutatakse. Alasuuna „Linnaliste piirkondade arendamine“ indikaatori „Koostatud ja kehtestatud planeeringutega määratud avalike rohe- ja puhkealade pindala“ sihttaseme saavutamine perioodi lõpuks ei ole reaalne, vähesel määral jääb puudu indikaatori „Välja arendatud avalike rohe- ja puhkealade pindala“ sihttaseme täitmisest. Alasuuna „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“ väljundindikaatorite „Piirkondlikku traditsioonilist oskusteavet arendavate projektide arv“ ning „Rajatud või kvalitatiivselt parandatud külastusobjektide arv“ sihttasemeid ei saavutata. Indikaatorite sihttasemete alataitmise põhjusteks on indikaatorite täitmisse panustavate projektide vähesus või ei ole projektide hindamisel leitud meetme eesmärkide seisukohast piisavat kvaliteeti või mõju. Lisaks on toetatud rahalise mahu mõistes prognoositust suuremaid projekte. Alatäidetud indikaatorite sihttasemete ja tegelike saavutustasemete vahe on eeskätt tingitud indikaatorite ala- või üleplaneerimisest rakenduskava tasandil ning SiM ei kavanda meetmete rakendamisel suunavaid tegevusi alatäidetud indikaatorite saavutamiseks. Väärrib märkimist, et lõpetatud projektide tulemusena on loodud juurde 712 töökohta.

Alasuuna „Kohalike avalike teenuste arendamine“ rahastatud projektidest valmis 2013. aastal 18 objekti, millest võib esile tõsta Kose Vallavalitsuse projekti „Kose Teeninduskooli rekonstrueerimine Kose Gümnaasiumi algkooliks, Kose lasteaia vanemaks rühmaks, Kose raamatukoguks ja Kose Kultuurikeskuseks“. Meetme kõige suurema toetusmahuga projektiga lahendati mitme erineva avaliku teenuse ruumikitsikus ja toodi need ühe katuse alla. Alasuuna kolmest indikaatorist on ületatud kahe indikaatori sihttase (122% ja 118% sihttasemest).

Alasuunas „Linnaliste piirkondade arendamine“ rakendatakse ühte meedet, mille raames rahastatud projektid panustavad eesmärgi „Atraktiivsem ja paremat elukvaliteeti võimaldav avalik linnaruum“ saavutamisse. Viiest indikaatorist nelja indikaatori sihttase saavutatakse või jõutakse sellele lähedale. Indikaatori „Koostatud ja kehtestatud planeeringutega määratud avalike rohe- ja puhkealade pindala (ha)“ sihttasest (100 ha) ei saavutata, kuna investeringute kava kohaselt on indikaatorisse panustamas vaid üks projekt (Kultuurikatla planeering), mille maht on u 2-3 ha. Linnade huvi planeeringute koostamisse on olnud passiivne ning pigem on panustatud objektide ehitusse. Seetõttu ei ole sihttasene saavutamine enam reaalne (vt ptk 7.4).

Prioriteetse suuna raames on rahastatud mitmeid projekte, mis on pälvinud suurt tähelepanu nii kohalikul kui ka rahvusvahelisel tasandil. Aruandeaastal käivitus Baltimaade moodsaim ringrada Audrus (brändinimega Auto24Ring), kus juba 2013. aasta suvel toimusid esimesed Eesti ja Baltikumi meistrivõistluste etapid autode ringrajasõidus. Juunikuus toimunud autode ringrajasõidu Skandinaavia meistrivõistluste avaetapp läks igati korda – korraldajad jäid väga rahule nii raja kui võistluse korralduse tasemega. Ringraja ja võistluskeskuse teenuseid

turundatakse Baltikumis, Rootsis, Soomes ja mujalgi professionaalsete agentide kaudu. Rada kogub asjatundjate seas järjest populaarsust ning on võistlejate seas saanud juba regiooni parima ringraja maine.

Märkimisväärselt populaarsed on Tallinna Teletorni vaateplatvormi rekonstrueerimise (projekti kogumaksumus 5,4 mln eurot, sellest EL osa 4,55 mln) ning Meremuuseumi Lennusadama projekt (kogumaksumus 11,7 mln eurot, sellest EL osa 9,2 mln), mille lõpparuanded kinnitati 2013. aastal. Mõlemad objektid on tõusnud Tallinna (ja Eesti) enimkülastatavateks turismiattraksioonideks ning aitavad oluliselt kaasa Eesti kui turismi sihtkoha positiivse kuvandi suurendamisele. Aasta jooksul pärast avamist on Teletorni külastanud 240 000 külastajat, mida on loodetust kaks korda enam. Külastajatest u 40% moodustavad välituristid ning ligi 20% kooliõpilased.

Meremuuseumi Lennusadam avati 2012. a kevadel. Avamisaasta lõpuks oli külastajaid u 265 000, 2013. a tõusis külastatavus 298 000-ni. Kui esimesel tegutsemisaastal moodustasid väliskülastajad alla 40%, siis 2013 a. juba üle 50%. 2013. a pälvisid Lennusadama vesilennukite angaarid Euroopa kõrgeima tunnustuse kultuuripärandi hoidmisel ja taastamisel - Europa Nostra ja Euroopa Liidu kultuuripärandi grand prix.

PRS-s 5 on viis eesmärki, mille poole liikumist mõõdetakse kaheksa indikaatoriga. Kolme indikaatori 2015. aasta sihttase on saavutatud ning kolme indikaatori 2013. a saavutustase jääb vahemikku 91-94%, mida võib pidada heaks tulemuseks. Saavutustasemed aastaga oluliselt ei paranenud, kuid kahe meetme eesmärgid on indikaatorite põhjal praktiliselt saavutatud. Perioodi lõpuks indikaatorite sihttasemed valdavalt täidetakse või ületatakse ning eesmärgid saavutatakse. Probleeme on indikaatori „Kutseõppeasutuste õppepraktikabaaside kaasajastatud õppeseadmete ja –vahendite osakaal“ sihttaseme täitmisega, kuna toetuse saajate arusaam indikaatorite sisust on ebäähthlane. Arvestades käimasolevaid projekte on HTM seisukohal, et sihttase siiski täidetakse (vt ptk 7.5).

PRS-s 6 on kolm eesmärki, mille poole liikumist mõõdetakse 7 indikaatoriga. Saavutatud on kahe indikaatori sihttase ning ühe indikaatori saavutustase on 93% sihttasemest (2012. a ei olnud ühtegi sihttasest saavutatud). Hinnang PRS-i rakendamisele tervikuna on hea. Rakenduskavas seatud eesmärgid täidetakse ning indikaatorite sihttasemed on saavutatavad või ollakse sellele lähedal. Tulemusindikaatori „Kahes või enamas erinevas hoonekompleksis statsionaarset eriarstiabi osutavate haiglate osakaal (%)“ sihttase jääb SA Ida-Viru Keskhaigla puhul saavutamata, kuna meetme eelarve piires oli ehitustööde kallinemise tõttu võimalik teostada üksnes I ehitusetapp.

Oluliselt on paranenud kahe indikaatori sihttaseme poole liikumine. Väljundindikaatorina toodud valmishititud pere- ja tegelusmajade arv on sarnaselt eelmise aastaga kasvanud ning indikaatori täitmise määr on hetkel 92%. Tegevused vastavad suuresti eelmise aasta seirearuandes toodud plaanidele ja väljundindikaatorina toodud maju lisandus erihoolekande osas 28 ja lastele 3. Väljundindikaatori „Reorganiseeritavate erihoolekande kliendikohtade arv“ sihttase on 2013. aastal täidetud. Varasemalt 49% täitmiselt on aastaga jõutud 100%-ni. Edukas ehitustegevus aruandeaastal on taganud täiendavalt 280-le psüühilise erivajadusega inimesele paremad elamis-, õppimis- ja töötamistingimused (vt ptk 7.6).

Suuna kaks suurprojekti on elluviimise faasis. „Tartu Ülikooli Kliinikumi Maarjamõisa meditsiinilinnaku II ehitusjärg“ projekt on edenenud suuremate probleemideta. Projekti „SA

Põhja-Eesti Regionaalhaigla juurde-, ümberehitus“ elluviimisel on tekkinud viivitusi, kuid vaatama probleemidele on võimalik kõik pooleliolevad tööd tähtaegselt ja kavandatud mahus ellu viia (vt ptk 8.1).

Hüppeliselt on kasvanud ka õendus- ja hooldusteenuse kättesaadavuse parandamise indikaatorite täitmine. 2012. a lõpuks oli lõpetatud 14 projekti ning aasta lõpuks ehitati/rekonstrueeriti kokku 42 263 m² 943 voodikohaga, mis moodustavad 2015. aastaks seatud eesmärkidest vastavalt 51% ning 63% (vt ptk 7.6).

HTA suunas on neli indikaatorit, millest kolme sihttase on ületatud ning ühe indikaatori saavutustase moodustab 96% sihttasemest. HTA eesmärgi „Eesti rahva teadlikkuse kasv struktuurivahenditega kaasnevatest võimalustest“ kahe tulemusindikaatori (nii kodulehe külastatavus kui ka rahva teadlikkus struktuurivahenditest) sihttasemed näitavad kasvutrendi juba 2010. aastast. Rahva teadlikkuse kasvu puudutavate eesmärkide sihttasemed olid juba ületatud eelarveperioodi keskpaigas. See on tingitud erinevatele sihtgruppidele suunatud järjepidevast teavitustegevusest. Kodulehe külastatavuse sihttaseme kolmekordne ületamine viitab, et sihttase oli alplaneeritud. 2013. aastal ületati ka planeeritud horisontaalsete hindamiste arv (vt ptk 7.7).

Kõige enam omavad rakenduskava projektid mõju keskkonnahoiule (4052 projekti, 94,7% kõikidest lõpetatud projektidest). 11,3% lõpetatud projektidest (484) omavad mõju regionaalsele arengule, 4,1% kodanikuühiskonna arengule (175), 5,7% võrdsete võimaluste (244) ja 4,2% infoühiskonna edendamisele (179). Rahaliselt suurim panus horisontaalsetele teemadele on PRS 4 ja 1 lõpetatud projektidel (vastavalt 187,6 mln ja 94,1 mln) (vt lisa 8).

Aastaga on projektide raames loodud 289,75 (2012. a lõpuks oli loodud kokku 592,75) uut töökohta (kokku perioodil 2007-2013 882,5). Kui aasta varem vähenes meeste loodud töökohtade arv 4,5 koha võrra, siis 2013. aastal on meeste loodud juurde 123,25 uut töökohta. Naistele on loodud 166,5 uut töökohta (vt lisa 1). Enim töökohti (81%) on loodud prioriteetse suuna 4 „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“ projektide elluviimise tulemusena (712,25 töökohta) ning kõige vähem töökohti on tekkis PRS-i 2 ja PRS-i 3 projektide tulemusena, vastavalt 2 ja 1 uut töökohta. Tuumikindikaatori tulemuslikkuse hindamisel on üheks probleemiks see, et ei ole võimalik hinnata, kas tegemist on alaliste või ajutiste töökohtadega. Seetõttu on keeruline hinnata, kas töökohtade loomisel on olnud majandusele lühiajaline või pikaajaline positiivne mõju. Ka loodud töökohtade seire on komplitseeritud, kuna numbrid süsteemis (SFCS) pidevalt muutuvad. Erinevatel aegadel tehtavad väljavõtted kajastavad sama perioodi kohta erinevaid numbreid.

Jäätmekäitlusprojekte on aastaga lõpetatud 14 (kokku 35), taastuvenergeetikaprojekte 2 (kokku 18), välisõhu kvaliteedi parandamise projekte 2 (kokku 18), linna- ja maapiirkondade jätkusuutlikkust ja atraktiivsust tõstvaid projekte 51 (kokku 271), haridusprojekte 7 (kokku 101) ja tervishoiuprojekte 0 (kokku 7) (vt lisa 1).

Kokkuvõttev hinnang

EARK elluviimist aruandeaastal võib hinnata heaks. Suuremaid probleeme ei esinud ning seetõttu on projektid püsinud ajakavas. Tulenevalt riigihangete kontrollide puudusest olid 2013. a EK poolt jätkuvalt peatatud SoM-i maksed, kuid puudused said likvideeritud ilma, et need oleksid projektide elluviimisel suuremaks takistuseks olnud. EK taastas maksed 2014. a alguses. Positiivsena saab välja tuua, et kohustusi on võetud 98% ulatuses rakenduskava

kogumahust (aastaga on kohustusi juurde võetud 85,3 mln) ning väljamaksed on kasvanud 75%-ni (2012. a 57%) kogueelarvest ning hoogustuvad jätkuvalt. Aastaga on lõpetatud 322 projekti, 4632-st projektist on kokku lõpetatud 4278 ehk 92% rahuldatud taotlustest (vt lisa 2) (ei sisalda HTA projekte). Ülejäänud projektid on kesk- või lõppfaasis ja suurem osa projekte lõpetatakse 2014. aastal. PRS-i 3 projektid on sisuliselt 2013. a lõpuks elluviidud, üksnes viie projekti aruandlus ja üksikud väljamaksed jäävad 2014. aastasse.

Indikaatorite saavutustasemed on aastaga tõusnud ning vaatamata sellele, et kõikide indikaatorite sihttasemeid perioodi lõpuks ei täideta, rakenduskava eesmärgid üldjuhul ikkagi saavutatakse. EARK-i 66-st indikaatorist 20 indikaatori 2015. a sihttase on saavutatud ning 9 indikaatori 2013. a saavutustase on üle 90% sihttasemest. Arvestades käimasolevate projektide mahtusid ning prioriteetsete suundade eelarved saab öelda, et u 90-93% indikaatorite sihttasemetest täidetakse või jõutakse sihttasemele väga lähedale.

Hästi on edenenud ka suurprojektide ja mahukate projektide elluviimine. Ettenähtust aeglasemas tempos on kulgenud trammiliini nr 4 rekonstrueerimine, mis on tingitud Ülemiste ristmiku projekti tegevustest, mille tõttu tuli muuta trammiliini nr 4 rekonstrueerimise taotlust ja TRO-d. Vaatamata viivitusele on saavutatud Kohtla-Järve poolkoksiprügila kõigi projektiosade eesmärgipärane toimimine kogu projektialal (va põlenguala projekt) ning lahendatud on rahalises mõttes ühe mahukaima projekti, Harku valla veemajandusprojekti, probleemid ning projekti tegevused lõpetatakse tähtaegselt ja ettenähtud mahus.

Suurprojektidest viiest neli on elluviimise faasis, multifunktsionaalse laeva projekt on lõpetatud. Suuremate probleemideta on kulgenud projektid „Kohtla-Järve piirkonna veevarustussüsteemide rekonstrueerimine“ ja „Tartu Ülikooli Kliinikumi Maarjamõisa meditsiinilinnaku II ehitusjärg“. Vaatamata kallinemistele ning viivitustele „Narva veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimine“ projekti algusfaasis, on projekti elluviimine aruandlusperioodil olnud tulemuslik ning projekt on võimalik tähtaegselt ja ettenähtud mahus lõpetada. Projekti „SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla juurde-, ümberehitus“ elluviimisel on tekkinud viivitusi, kuid vaatama probleemidele on võimalik kõik pooleliolevad tööd tähtaegselt ja kavandatud mahus ellu viia.

Probleemidest saab jätkuvalt esile tõsta riigihangete seaduse (RHS) rikkumise ja riigihangete tulemuste vaidlustamise. RHS-i rikkumine võib rikkumise varasel avastamisel põhjustada viivitusi projektide käivitamisel ja elluviimisel, mis omakorda mõjutab negatiivselt nii indikaatorite saavutustasemete täitmist kui finantsprogressi. Rikkumise avastamine hilisemas staadiumis peadib üldjuhul toetuse tagasinõuetega, mis halvimal juhul võib mõjutada toetuse saajate finantsvõimekust niivõrd, et projektid jäävad lõpetamata. 2013. aastal nõuti toetust tagasi 1 706 416,31 eurot, millest suurema osa moodustavad just hangetega seonduvad tagasinõuded (vt ptk 4.4). Projektide kallinemine ei olnud 2013. aastal väga suur probleem, kuna suurem osa projekte on lõpetatud (92% rahuldatud taotlustest) või lõpetamisel, kuid varasemad kallinemised ja aastate tagused muudatused projektides mõjutavad jätkuvalt indikaatorite saavutustasemete täitmist (viiakse ellu vähem projekte, vähendatakse tööde mahtu) ja toetuse saajate omafinantseeringu võimekust.

2. EXECUTIVE SUMMARY

The monitoring report reflects the implementation of “The Operational Programme for the Development of the Living Environment” (*OP*) in 2012, including both the financial and substantive information on the implementation of the priority axes (*PRS*), in the period of 1 January 2007 to 31 December 2013 as at 31 December 2013. The leading ministry is the Ministry of the Environment. The monitoring report is based on the monitoring reports of priority axes, compiled by the implementing agencies of the priority axes (Ministry of the Environment, Ministry of Internal Affairs, Ministry of Economic Affairs and Communications, Ministry of Education and Research, Ministry of Social Affairs, Ministry of Finance). The monitoring report is cumulative and information included in previous reports shall not be reproduced³.

In the report, the implementation of the OP shall be first reflected in its entirety, and then in more detail by axes. The main issues occurring during the implementation of the OP, the amendments, the results of surveillance, monitoring and assessment activities, and notification activities shall be treated in the general part (Ch. 3-6) of the report.

In every part of PRS, an overview is given about meeting the objectives in both substantive indicators, as well as performing obligations undertaken by acceding to an application, and through payments. On the basis of the overview, a summary assessment is made on the implementation by the administration. The individual subchapters describe the implementation of major and large projects.

The OP includes 8 axes that are divided into 16 sub-axes and 39 measures that shall be carried out through investment plans (17 in total), programmes (5), and open applications (15). The measures of horizontal technical assistance (*HTA*) and technical assistance (*TA*) (2 in total) shall be carried out under the procedure of drafting the state budget. No measures were open in 2013, but one measure is in preparation (see Figure 1).

16 members of the monitoring committee, as well as 2 observers from EC and 22 observers of the ministries and partners attended the monitoring committee meeting on 19 June 2014.

Resolutions passed:

- To approve the 2013 monitoring report of the Operational Programme for the Development of the Living Environment.

Financial progress of EARK

The operational budget of EARK is 1,839,535,646 euros⁴, of which the community participation is 1,548,899,259 euros (84% of the budget). As at the end of 2013, the obligations undertaken make up 95% (1.47 billion euros) of the community participation, the greatest contribution to which is made by the first axis with 606.5 million euros (41% of the total community participation of the Operational Programme). The total share covered by obligations in the first axis at the end of the year was 97% (EU contribution). In the measure “Development of water economy infrastructure” decisions about funding were made with respect to 87 projects and another application round was announced in 2014. In percentage

³Except for the general descriptions of the system for the sake of clarity

⁴Here and hereinafter all sums are in euros unless any other currency is specified.

points, successful obligations from the EU budget have also been undertaken in other priority axes: PRS 2 (98%), PRS 3 (100%), PRS 4 (94%), PRS 5 (92%), and PRS 6 (99%). The least obligations in percentages have been undertaken for HTA and TA (72% and 10%). The year 2013 has been effective in undertaking more obligations - decisions to approve applications have been made to the amount of 115.2 million euros (EU contribution) which is nearly two times more than in the previous year. The most obligations have been undertaken in PRS 1 and PRS 4 where in 2012 decisions to approve applications covered 85% and 86.5%, respectively, of the axis' EU budget. The financial progress of both axes has been as expected and the results are good. Additional financial obligations were undertaken to the amount of 102.5 million euros within the framework of two axes. As at the end of the year, there were available funds in the amount of 74.6 million euros (EU contribution).

Payments made have increased in all axes within a year. By the end of 2013, the sum of payments made to beneficiaries was 1.11 billion euros, which makes up 71% of the EU budget. Payments have been made in the amount of 269 million euros within a year, which is comparable to the previous year. In the next two years approximately 430 million euros have to be paid to the beneficiaries, which puts Implementing Bodies that process payment claims under a lot of pressure. The most payments have been made from PRS 1 (445 million euros) and PRS 4 (293.4 million euros). PRS 3 budget was exhausted already in 2012 and by the end of 2013 99% of the axis' EU budget has been paid out to the beneficiaries. The progress of payments has been good also in other axes: in PRS 2 15.7 million, PRS-5 18.8 million and PRS 6 24.9 million. The smallest number of payments has been made by the TA axis, where the low consumption rate may be the result of too optimistic planning of resources and a limited array of activities (see Figure 2).

Projects with positive effect on regional development have been funded in all priority axes, except for TA and HTA axis. By regional division, the most obligations have continually been undertaken in Harjumaa (480.2 million euros), Ida-Virumaa (270.3 million euros), and Tartumaa (160.8 million euros), but per the number of people residing in counties, the most obligations have been undertaken in Järvamaa (2,154 euros), Lääne-Virumaa (1,588 euros) and Ida-Virumaa (1,583 euros). The least obligations have been undertaken in Hiiumaa (11.8 million euros) where the sum per person is 1,164 euros, which is 990 euros less than in Järvamaa, the leading county. The most payments have been made in Harjumaa (346.8 million euros), Ida-Virumaa (180.9 million euros) and Tartumaa (100.6 million euros); the least payments have been made in Hiiumaa (11.1 million euros) and Põlvamaa (25.9 million euros). As regards Hiiumaa and Põlvamaa, the level of payments is still good making up 94% and 89%, respectively, from the budget of approved projects. See Annex 3 for further details.

The distribution of funds in fields of intervention is shown in Annex 9 of the report. The largest investments have been made in sewage treatment and educational institutions (319.8 million and 275.7 million, accordingly) which had been planned in the preparation of the Operational Programme. Despite the investments made in the water management sector in the current period, Estonia is unable to fully comply with the requirements of the EU directives in the area of water management. Based on the prognosis, by 2015 70% of waste water collection areas with a PE of over 2000 and 55% of waste water collection areas with a PE of under 2000 will comply with requirements. Pursuant to the prognosis 95% of consumers will get proper drinking water from public water supply by the end of 2015. Investments will be made in water management also in the next 2014+ funding period.

In 2013 62 offences were established in total (70 offences in 2012) and 1,706,416.31 euros were reclaimed within a year. This makes up nearly third (36%) of all the aid reclaimed in that period. Similarly to previous year, most violations have been identified in the fourth axis where 27 offences were detected within a year and decisions to reclaim were made to the amount of 972 967 euros. In PRS 4 2,073,778 euros have been reclaimed within the whole period which makes up about half (47.5%) of all the financial aid reclaimed by EARK. In PRS 1 decisions to reclaim the aid were made to the amount of 507,191 euros within a year which makes up 91% of all the aid reclaimed in this axis. The auditing institution has noted in the summary of the audit of 2013 of carrying out procurements that these errors are random and different in nature and do not suggest a systematic error. In total 4.36 million euros have been reclaimed within the programme period which makes up 0.3% of the Operational Programme's EU budget.

30 projects out of the 4,632 projects of EARK were audited in the reporting year, making up 0.6% of the total sample. Ineligible expenditure was found to the amount of 368,238.17 euros, which means the EARK's error rate is 0.34% (for comparison: Error rate of IARK is 1.04% and the error rate of MARK is 0.1%). In total 29 significant observations were made, most of which (18) pertained to procurements. Eight important observations pertain to the unintended use of structural support and four important observations were meant for the Implementing Bodies. The overview of project audit results by operational units is in Annex 16 to the report.

In 2013, 25 challenges were filed, 2 of which were settled in part, 4 in full and the rest of the challenges were not settled. Most challenges were filed in PRS 1 (10 pcs) and in PRS 4 (9 pcs), 5 of which were settled. Eight rulings were appealed (see Annex 7).

Priority Axis 1 "Development of water and waste management infrastructure and protection of ambient air"

The financial progress of the axis can be assessed as good. At the end of the reporting period, 97% (606.5 million) were covered by projects at PRS; in 2013, obligations were undertaken in the amount of 12.8% (79.5 million) of the PRS structural funds budget. Payments have been made in the total amount of 445 million euros (71% of the budget), 152.2 million euros of which were paid in the reporting year. Financially the largest measure "Development of water economy infrastructure" has the biggest impact on the results of PRS where approximately 100% (466 million euros) of EU funds are covered with obligations. Carrying out priority activities has gone well -projects are in active construction stage, and therefore monthly payments in this measure have been large similarly to 2012. Most of the projects have solved (by enlarging the project's volume or reducing the workload) problems resulting from higher procurement costs with the help of the increasing costs reserve and reached mid or final stages. At the end of 2013, 21 projects have been completed, 14 of which were completed in the reporting year. Undertaking obligations in other water management measures has also been successful. Reaching the estimated level of real payments has been good, however, some problems persist in the implementation of projects.

Important priorities in Estonia for 2007-2013 in waste management development are remediation of landfills not complying with environmental requirements and increasing the recovery of waste. The financial progress of waste management measures has been good, most funds are covered with decisions to approve applications and the biggest problems have been solved. The only project of measure "Expanding the deposit area of waste processing centers with a deposit area" has been completed and rest of the projects of the measures are

being carried out according to plan. Only the measure “Establishment of a waste treatment centre with a deposit in South Eastern Estonia” has not been carried out due to disputes.

No payments have been made yet in the only measure “Development of sustainable transport” of the sub-axis “Protection of ambient air” (see ch. 7.1).

Priority axis 2 “Development of infrastructures and support systems for the sustainable use of environment”

Considering the level of obligations and payments, the financial progress of the axis may be deemed good. 90.1 million euros (98%) of the budget of the structural funds for this axis is covered by contracts, which is 3.6 million euros more compared to 2012. Payments have been made in the total amount of 73.3 million euros (80% of the axis’ budget), approximately 15.7 million euros of which were paid in the reporting year. Given that the funding period is coming to an end, also the results achieved in the reporting year are satisfactory. In five measures 100% of the funds are covered with obligations, budgets of approved programmes/projects of three measures are between 91-97%. Problems related to higher costs have been solved by reducing the volume of projects to an extent that does not affect the achievement of the targets of the axis. In the largest measure of the axis “Improvement of preparedness for environmental emergencies” (EU budget 38.3 million euros) all payments for the projects of the investment plan have been made in the total amount of 38 million euros as at the end of 2013. Also projects funded within the framework of the rest of the measures are actively being carried out (see ch. 7.2).

Priority axis 3 “Development of the energy sector”

By the end of 2012 almost 100% of the budget of the axis was covered with projects and 93% of the budget was paid out to the beneficiaries which is why assessment is given to the financial progress of the whole period. In 2007-2013 3,721 applications were satisfied in total, 3,716 (99.9% of satisfied applications) of which have been completed. Obligations were undertaken in the amount of approximately 161,000 euros in the reporting year and payments have been made in the total amount of 28.36 million euros (99% of the axis’ budget), approximately 1.7 million euros of which were paid in the reporting year. Payments have quite evenly spread over the years, except for 2009 when payments were made in the amount of 9 million euros. Based on the fact that there have been no problems with the use of funds, the targets have been achieved and the budget is exhausted, the financial progress of this axis can be assessed as very good. This is the only axis in the whole Operational Programme where 100% of the budget is covered with projects and looking at the proportion of payments in the budget, it is the best implemented axis also in this respect. There were no major problems in the implementation of the measures (see ch. 7.3).

Priority axis 4 “Integral and balanced development of regions”

The use of budgetary funds of measures can be considered good. In most measures financing decisions have been fully made and in general, support is paid according to plan. 94% (364.4 million) is covered by projects in PRS; in 2013, additional obligations were undertaken to the amount of 13.4% (52 million) of the PRS structural funds budget. Payments have been made in the total amount of 293.4 million euros (75.5% of the axis structural funds budget), approximately 52 million euros of which were paid in the reporting year. The level of payments within the past four years has been even. Cumulatively, as a proportion of the measure’s budget, the most payments have been made in the measures to develop local public services and development of cultural and tourism sites with national importance. No

payments have been made yet in the measure “Improvement of the upper secondary school network” because the measure was opened only at the end of 2012. In 2013 there were no major problems and projects are being carried out according to plan (see ch. 7.4).

Priority axis 5 “Development of education infrastructure”

Considering the dynamics of budget use and payments, the financial progress of the axis can be assessed as good. Measures have been implemented according to plan and without any major impediments. As at the end of the reporting year, obligations have been undertaken to the sum of 196 million euros or 92% from the budget of structural funds of the axis. Additional obligations were undertaken in the amount of 5.1 million within a year. 152.8 million euros (72% of the EU budget) has been paid from the EU participation to cover eligible costs), 18.8 million of which were paid in the reporting year. The level of payments is the lowest of the past four years and comparable to the level of 2009. The results of PRS are mostly affected by the financially largest measure “Modernisation of the study environment of vocational schools” the budget of which makes up 78% of the axis’ budget. Obligations have been undertaken up to 92% of the measure’s budget and by the end of the year 126.67 million euros (76% of the budget of the measure) have been paid out.

Considering the obligations undertaken, the most successful measure in payments is “Modernisation of open youth centres, information and counselling centres and hobby schools” where 83% of the EU budget has been paid out by the end of the year. Out of the 52 projects in the investment plan another 3 projects will be started in 2014 and therefore 100% use of the measure’s budget can be predicted at the end of the period(see ch. 7.5).

Priority axis 6 “Development of the health care and welfare services infrastructure”

The assessment of the financial progress of the axis, taking all measures into account, is good. As at the end of the reporting year, obligations have been undertaken to the sum of 167.5 million euros or 99% from the EU budget of the axis. Based on this indicator it is one of the most successful axis. No additional applications for projects were approved in 2013 just as in 2012. However, available funds decreased to 1.6 million euros within a year due to additional support given to projects in 2013 the budget of which has increased as a result of public procurement with open procedure or the eligibility period of which is longer than 60 months. Payments have been made in the total amount of 101.9 million euros (60% of the axis’ EU budget), 24.9 million euros of which were paid in the reporting year.

The results of PRS are mostly affected by financially the largest measure “Optimising the infrastructure of central and regional hospitals” the EU budget of which makes up 65% of the axis’ budget (110.2 million euros). Since larger payments in the specific measure are delayed compared to the original plans, the proportion of payments has not changed a lot compared to previous years. By the end of 2013, 51% of the measure’s budget has been paid out (see ch. 7.6).

Priority axes 7 “Horizontal technical assistance” and 8 “Technical assistance”

Assessment regarding the use of funds of technical assistance (TA) is good although from 2007 payments in TA axis have been made only up to 9%. As at the end of the reporting year, obligations have been undertaken to the sum of 290,945 euros or 10.4% of the budget. 253,077 euros have been paid to cover eligible costs, 33,181 euros of which were paid in the reporting year. The reason behind low usage rate of TA could be minimum activity across Operational Programmes (research, assessment) that are funded out of TA’s funds. In order to

increase the use of EARK's technical assistance the rules of financing were changed so they enable a more flexible use of funds also for financing one measure of the Operational Programme, or research and assessments of an axis. Although the usage of EARK's TA is 9%, all necessary activities have been performed (for example, organisation of monitoring meetings and notification activities).

In the horizontal technical assistance (HTA) axis, obligations have been undertaken to the sum of 20.7 million euros or 72% of the budget as at the end of the reporting year. In the reporting period obligations were undertaken in the approximate amount of 4 million euros (14% of the budget). Payments make up 66% of the whole HTA budget (28,553,498 euros) and therefore the use of funds can be assessed as successful.

Within the reporting year no issues occurred with complying with the N+ rule – the target levels are being and will be met (see Figure 3). In the previous year, meeting the Cohesion Fund's (CF) target level in 2013 was a threat, but that threat was diminished by the changing of the Operational Programme in 2012. As at the end of the year, approximately 74.6 million euros (EU participation) were not covered by financing decisions. However, action plans for using available funds have been developed and activities thereof are already being carried out. Additional obligations were undertaken in the amount of 115.4 million euros within a year.

In 2014 decisions will be made regarding the "Development of water infrastructure" projects of fifth open application round and most of the available funds of the axis are planned for the funding of these projects. In addition, at the end of 2013 an additional round was announced for 2009-2012 for reserve projects of investment support plans of local governments and based on the assessment carried out in March 2014 it is possible to additionally support 8 reserve projects. Out of the 52 projects in the investment plan of the measure "Modernisation of open youth centres, information and counselling centres and hobby schools" another 3 projects will be started in 2014.

Achievement of objectives and progress

Altogether, the reference level was achieved in the case of 53 indicators out of 66 indicators (46 in 2012), and in the case of 13 indicators, the reference level has not been met (20 in 2012; three indicators lack a reference level). The target level of 20 indicators for 2015 has been achieved, and in the case of nine indicators, the achievement level in 2013 is above the target level of 90%. Target level of another 6 indicators has been met within a year.

In PRS 1 there are 16 indicators and the reference level has been achieved in case of 14 indicators (11 indicators in 2012). Due to the late submission of the national statistics, data of 2013 does not include information on three indicators (of which one indicator's target level has been met and the target level of another indicator is close to be met).

The indicator achievement levels have improved in the sub-axis "Development of water economy" within the year, and target levels are estimated to be met and objectives of sub-axis achieved, water economy infrastructure development targets are also estimated to be met. Four application rounds have been held since the opening of the measure "Development of water economy infrastructure" as a result of which 87 water economy infrastructure projects have received decisions approving applications. In 2013, 14 projects (capacity of funding is 40.4 million euros) received funding. By the end of the year, 21 projects have been completed, 14 of which were completed in the reporting year. The rest of the projects (except

for projects of the fourth application round) are being actively carried out and in 2014, 22 projects are estimated to be completed. Within the framework of supported projects, work is being done on 51 wastewater collection areas with a PE of over 2000. There are no more significant problems and the priority is to complete the projects on time.

In general, measures intended to improve the status of water bodies and eliminate residual pollution are making good progress. Carrying out the measure "Clean-up of past contamination in former military and industrial sites" has significantly improved in the reporting year. Residual pollution has been eliminated on 10 objects out of the planned 14. A considerable amount of new residual pollution has been found on some objects (Tallinn-Väike, Tapa and Umbsaare) which needs to be eliminated. Implementation of the projects of improving the condition of fluvial bodies of water has been as intended and successful. However, it is not yet known whether the target level (13 rivers reopened for the spawning of salmon) of the objective "The condition of bodies of water has improved" will be achieved. The said objective can only be achieved if the owners of the barrages (who are obliged to ensure fish passages in so-called salmon rivers by 2013 pursuant to the Water Act) take the opportunity to apply for support to ensure migration conditions for fish. The Implementing Body has held five application rounds by the end of 2013 as a result of which 40 projects will be supported with 12.7 million euros. Implementing agencies in cooperation with ministerial agencies (Environmental Board, Environmental Inspectorate) and the Implementing Body focus on educating the owners of barrages regarding their legal duties and provide them information about support measures. According to the Ministry of the Environment the awareness-raising work done by the Environmental Inspectorate among barrage owners in 2012-2013 had a positive effect and interest in application has increased.

The indicator achievement levels of the sub-axis "Development of waste management" were mostly good and the objectives set in EARK will be achieved. Implementing Agencies and the Implementing Body have created all prerequisites for duly meeting the targets and at the moment they believe these will be achieved. Nevertheless, it is still necessary to support the cooperation of different levels and continue to develop, support, include and raise awareness of waste recycling. According to the Ministry of the Environment it is unlikely that the target level of indicator "An optimal network of non-hazardous waste landfills has been developed in Estonia (7 landfills)" will be met by the end of the period but one of six landfills complying with requirements has been considerably expanded and could thus be conditionally regarded as the seventh landfill.

All non-hazardous waste landfills not complying with environmental requirements have been closed and remediation works are still ongoing in three landfills, in two of which the works are almost completed. As regards non-complying landfills in oil shale industry, the remediation works of Ahtme ash field and Kiviõli industrial waste and semi-coke landfills were completed in the reporting year, however, the final reports of both projects are yet to be approved. The amount of infiltrating water and the creation of leachate will reduce with the development and covering of Kiviõli deposit area. Precipitation in the deposit area will be properly collected and treated. Emission of hydrogen sulphide (H₂S) before the remediation of landfill was 2000 t/a and after 0 t/a. At the beginning of the project 55,000 m³/a of polluted leachate was discharged into groundwater and air. As a result of the project this has reduced to about 35,000 m³/a (level of achievement 20,000 m³/a).

No construction work was done in the only measure of the sub-axis “Protection of ambient air” because the construction of Ülemiste intersection necessitated the amendment of the original procurement plan and the beneficiary carried out the construction procurement for Peterburi tee tram line at his own cost. This is why it was decided to change the activities supported by the project in the summer of 2013.

In PRS 2 there are 14 indicators – the reference level of 11 indicators has been achieved (9 indicators in 2012) and in the case of 6 indicators, the target level has been achieved or almost achieved. The achievement level of the impact indicator “Satisfaction of the users of the environmental information system (based on the environmental register)” is 97% of the target level, and for the remaining five 100% or more. PRS has seven objectives and as at 2013 the target levels of 13 indicators will be met by the end of the period and the objectives will be achieved.

The target level of three indicators of the sub-axis “Maintenance of biological diversity” has been exceeded. Only the output indicator “The number of restoration and maintenance machines for semi-natural biotic communities (tractors, reed mowers, mowers, chippers: 10 in 2010 and 25 in 2015)” proved to be irrelevant since as a result of an additional analysis it was found that it is only expedient to acquire restoration and maintenance equipment in case there are not enough services provided on the market to perform the work. It has been decided after open application rounds that altogether 52 projects will receive funding 38 of which have been successfully completed and 5 have waived the support. In the reporting year 8 projects were completed, including the project “Upkeep of habitats in Rannaküla”, during which 3 beehives were bought, necessary infrastructure for keeping animals was built, semi-natural communities were restored on 7 ha and the quality of upkeep was improved on 15 ha in order to preserve semi-natural communities. Draft action plans have been prepared within the framework of the programme for 99 species, 2 of which are management plans, in total for 149 species. In addition, 185 draft management plans have been prepared for 237 areas. There are 6,846 habitats included in the species’ action plans and draft management plans cover 248,742 ha of the protected areas. Achieving the programme’s objectives has generally gone according to plan.

Implementation of the sub-axis “Improving the preparedness for environmental emergencies” can be assessed as very good, all 7 projects that were funded have been completed. Although the target level of all indicators has not been met, the objectives “The preparedness to detect and remedy the effects of marine pollution has been improved” and “Pollution load on the environment caused by emergencies has decreased” have been achieved. As a result of the completed projects, capacity to put out large forest fires at the same time has increased, as well as the capability to eliminate coastal pollution, capability to clean-up and locate oil spills on mainland was improved; also the time it takes to start rescue operations has accelerated which reduces damage to the environment. Equipment bought within the framework of the measure has helped even the reaction capability in rescue across Estonia.

Implementation of the rest of the projects of the axis has also gone well and it is likely the target levels will be met. Delays caused by the inexperience and higher costs of beneficiaries in implementation of measures has been overcome and the projects are being actively carried out. 93 projects out of the 144 financed projects of the axis have been completed (see ch 7.2).

In PRS 3 there are 6 indicators, the target level of one indicator has been met and in the case of three indicators the level of achievement from the target level is between 87-90%. Due to the late submission of the national statistics, data of 2013 does not include information on three indicators. Despite the incompleteness of indicators the implementation of the axis in the reporting year and the whole period can be assessed as good. Allocation and use of funds has been better than expected and 3,716 projects out of 3,721 have been finished by the end of the year. Target levels of indicators were not met due to the exhaustion of funds as in implementing the measure “Renovation loan for apartment buildings” larger comprehensive solutions were preferred in the reconstruction of buildings. Although all target levels of all indicators will not be met, the targets (except for the share of biofuels) of the axis are being achieved in conjunction with the use of national instruments. People’s raised awareness with respect to renovation of apartment buildings may be pointed out as a positive aspect. People have realized that in the long run renovation helps to lower permanent housing costs and raise the value and lifetime of apartment buildings. In addition to the awareness of residents, based on energy audits the estimated energy saving in the case of financed projects is almost two times bigger than the original target for the measure “Renovation loans for apartment buildings” (40% vs 20%).

The achievement level of the indicator “Volume of electricity generation from renewable energy sources per year (GWh)” is 234% out of the target level, but it must be taken into account that other activities carried out in this field and other instruments that are being allocated, along with the measure to be carried out within the framework of the Operational Programme, will also benefit the achievement of the target level. First and foremost, this is due to an increase in producing electricity from biomass, biogas and wind energy. Generation of heat in boiler plants and CHP plants from renewable energy sources has also continually increased but the estimated target levels have not been achieved. In 2012, a total of 3,189 GWh was generated in boiler plants and CHP plants from renewable sources (87% of the target level; the target was 3,680 GWh). This is due to the fact that some of the wood is consumed in thermal power stations that are not classified as CHP plants under energy statistics. According to Statistics Estonia, such power plants produced 93 GWh of heat (75 GWh in 2011) from renewable energy sources. As at the end of 2013 the estimated thermal saving that is accomplished with the reconstruction of power grids is 20.1 GWh in a year which exceeds the originally planned saving (18.8 GWh). As a result of the projects of the measure, 13.6 GWh of thermal energy and 7.6 GWh of electric energy were produced from renewable energy sources in 2013. As a result of the measure, emission of 41 thousand tons of CO₂ into ambient air has been saved (see ch. 7.3).

PRS 4 includes 12 indicators, in 9 of which the indicator reference level has been achieved (7 indicators in 2012), and in the case of four indicators the target levels have been achieved. Progression towards target levels of indicators can be considered good, the target level of 8 indicators will likely be met by the end of the period. Achieving the target level of the indicator “The surface area of green and recreational areas determined by prepared and adopted plans” in the sub-axis “Development of urban areas” by the end of the period is not realistic. A small amount is lacking to meet the target level of the indicator “Developed surface area of green and recreational areas”. The target levels of the output indicators “The number of projects developing regional traditional know-how” and “The number of tourist objects established or qualitatively improved” of the sub-axis “Strengthening of the competitiveness of regions” will not be achieved. The reason for not fully meeting the target levels of indicators is the small number of projects contributing to the achievement of

indicators or their quality or impact is found to be insufficient from the viewpoint of the objectives of the measure when assessing the projects. Also, projects larger than expected (in terms of financial volume) have been financed. The difference in target levels of not fully achieved indicators and actual achievement levels is primarily the result of indicators being under or over planned on the level of implementation plan and SiM does not plan activities in implementation of measures to achieve under-fulfilled indicators. It should be noted that 712 new jobs have been created as a result of completed projects.

18 objects out of the financed projects of the sub-axis “Development of local public services” were completed in 2013. Kose Rural Municipality Government's project “Reconstruction of Kose Teeninduskool into the elementary school of Kose Gümnaasium, older class of Kose kindergarten, Kose library and Kose cultural centre” may be pointed out here. The project that was the largest in terms of support volume of the measure solved the issue of lack of space for many different public services and brought them under one roof. The target level of two indicators out of three of the sub-axis have been exceeded (122% and 118% of the target level).

In the sub-axis “Development of urban areas” one measure is being implemented within the framework of which the financed projects contribute to the achieving of the target “Public space that is more attractive and offers better life quality”. The target level of four indicators out of five will be achieved or almost achieved. The target level (100 ha) of the indicator “The surface area of green and recreational areas determined by prepared and adopted plans” will not be achieved because based on the investment plan only one project is contributing to the indicator (plan of Kultuurikatel) the capacity of which is 2-3 ha. Cities have not shown active interest in the preparation of plans and have contributed to the construction of objects instead. Therefore, it is no longer realistic that the target level will be achieved (see ch. 7.4).

Within the framework of the priority axis several projects have been financed which have received a lot of attention both locally and internationally. In the reporting year the most modern racing track in the Baltic was opened in Audru (brand name Auto24Ring) and already in the summer of 2013 the first stages of world championships in car racing were held for Estonia and the Baltic states. The opening-stage of Scandinavian championships in car racing held in June was very successful - organizers were very pleased with the track and the level of organisation of the championships. The services of the racing track and event center are marketed through professional agents in the Baltics, Sweden, Finland and other countries. The racing track is gaining popularity among specialists and has already earned a reputation as the best racing track in the region among contestants.

Very popular projects are the reconstruction of the viewing platform of the Tallinn TV Tower and the Seaplane Harbour of Maritime Museum, final reports of which were approved in 2013. Both objects have become the most visited tourist attractions in Tallinn (and in Estonia) and contribute significantly to the strengthening of the positive image of Estonia as a tourist destination. Within a year after Tallinn TV Tower was opened, it has been visited by 240,000 people which is twice as much as expected. About 40% of the visitors are tourists from abroad and about 20% are students.

Seaplane Harbour of the Maritime Museum was opened in the spring of 2012. By the end of the opening year there were about 265,000 visitors, in 2013 there were 298,000 visitors. In the first year of operation visitors from abroad made up less than 40%, in 2013 over 50%. In 2013

the seaplane hangars of the Seaplane Harbour were awarded the Europe's highest recognition in conservation and restoration of cultural heritage - the grand prix of Europa Nostra and cultural heritage of the European Union.

PRS 5 has five targets the achievements of which are measured with eight indicators. The target level of three indicators for 2015 has been achieved and the achievement level of three indicators for 2013 remains between 91-94% which can be considered a good result. The achievement levels did not significantly improve within a year but based on indicators the targets of two measures have practically been achieved. The target levels of indicators will mostly be achieved or exceeded by the end of the period and targets will be achieved. There are problems in achieving the target level of indicator "Share of modernised study equipment and tools in apprenticeship bases of vocational schools" because beneficiaries do not understand the content of indicators in the same way. Taking account of the ongoing projects HTM believes that the target level will still be met (see ch. 7.5).

PRS 6 has three targets the achievements of which is measured with 7 indicators. The target level of two indicators has been achieved and the achievement level of one indicator is 93% of the target level (in 2012 none of the target levels were achieved). Assessment to the implementation of the PRS as a whole is good. Targets set in the implementation plan will be achieved and the target levels of indicators are achievable or are close to being achieved. The target level of the result indicator "Share (%) of hospitals providing stationary specialised medical care in two or more different buildings" will not be achieved in the case of SA Ida-Viru Keskhaigla because the increase in construction costs made it possible to complete only the first construction phase within the budget of the measure.

Progression towards the target levels of two indicators has significantly improved. The number of completely finished family and activity houses as an output indicator has grown similarly to the previous year and the rate of achievement of the indicator is 92% at the moment. To a large extent, activities meet the plans laid down in the Monitoring Report of the last year and 28 houses for special care and 3 houses for children were added. The target level of the output indicator "Number of special care customer places to be reorganised" has been achieved in 2013. Achievement that used to be 49% is now 100%. Successful construction activities in the reporting year have ensured better living, learning and working conditions for 280 persons with special mental needs (see ch. 7.6).

Two large projects of the axis are in the stage of being carried out. The project "The second stage of the construction of the Maarjamõisa medical campus of Tartu Ülikooli Kliinikum" has progressed without any major problems. There have been delays in carrying out the project "Building extension and reconstruction of SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla" but despite problems all ongoing works will be completed on time and to the extent intended (see ch. 8.1).

Achievement of indicators for improving the availability of nursing and care services has also witnessed a sharp growth. By the end of 2012, 14 projects had been completed and a total of 42,263 m² were built/reconstructed with 943 beds which make up 51% and 63%, respectively, from the targets set for 2015 (see ch. 7.6).

There are four indicators in the HTA axis the target levels of three of those have been exceeded and the achievement level of one indicator makes up 96% of the target level. Two

performance indicators of the HTA objective “Raising awareness among the Estonian population about the possibilities provided by structural instruments” (both website visits and people’s awareness of structural instruments) show a growing trend already from 2010. The target levels of objectives concerning raising awareness of the population were exceeded already in the midpoint of the budget period. This is the result of continuous awareness raising activities targeted at different audiences. Exceeding the target level of visitation of the homepage indicates that the target level was under-planned. The number of planned horizontal assessments was exceeded in 2013 (see ch. 7.7).

The projects of the Operational Programme have the greatest influence on management of the environment (4052 projects, 94.7% of all completed projects). 11.3% of the completed projects (484) have an impact on regional development, 4.1% on the development of the civic society (175), 5.7% on equal opportunities (244) and 4.2% on the development of the information society (179). Completed projects in PRSs 4 and 1 have the largest financial impact on horizontal matters (187.6 million and 94.1 million, accordingly) (see Annex 8).

Within a year, 289.75 new jobs (592.75 in total by the end of 2012) have been created within the framework of the projects (total amount of 882.5 during 2007-2013). A year ago the number of jobs created for men reduced by 4.5 jobs but in 2013 the measure has created 123.25 new jobs. 166.5 new jobs have been created for women (see Annex 1). The most jobs (81%) have been created as a result of carrying out projects of the priority axis 4 “Integral and balanced development of regions” (712.25 jobs) and the least jobs were created as a result of projects of PRS 2 and PRS 3, 2 and 1 new jobs respectively. One of the problems in assessing the effectiveness of the core indicator is that it is impossible to assess whether the jobs are permanent or temporary. This makes it difficult to assess whether the creation of jobs has had a short-term or long-term positive effect on economy. It is also difficult to monitor the creation of jobs as the figures in the system (SFCS) change constantly. Statements produced at various dates on the same periods reflect different amounts.

14 waste management projects (35 in total), 2 renewable energy projects (18 in total), 2 projects for improving the quality of ambient air (18 in total), 51 projects increasing the sustainability and attractiveness of urban and rural areas (271 in total), 7 educational projects (101 in total) and 0 health care projects (7 in total) were completed within a year (see Annex 1).

Summary assessment

The implementation of EARK during the reporting year can be assessed as good. There were no major problems and thus the projects are on track. Due to shortcomings of inspections of public procurements, SoM payments were still suspended by EK in 2013, but the shortcomings were eliminated without them being a major impediment in the carrying out of the projects. EK continued with making payments at the beginning of 2014. The positive aspects were that obligations undertaken made up 98% of the total volume of the Operational Programme (85.3 million euros of additional obligations were undertaken within a year), and the payments have grown to 75% of the total budget (57% in 2012) and the growth continues. The number of projects completed within a year is 322, 4,278 projects out of 4,632 have been completed, i.e. 92% of approved applications (see Annex 2) (does not include HTA projects). The rest of the projects have reached their mid or final stage and most of the projects will be completed in 2014. The projects of PRS 3 have essentially been carried out by the end of 2013, only reports of five projects and a few payments will be made in 2014.

The achievement levels of indicators have increased within a year and despite the fact that the target levels of all indicators will not be achieved by the end of the period, the targets of the implementation plan are still mostly achieved. The target level of 20 indicators of EARK's 66 indicators for 2015 has been achieved, and in the case of 9 indicators, the achievement level in 2013 is above the target level of 90%. Considering the volume of ongoing projects and the budgets of priority axes it may be concluded that about 90-93% of the target levels of indicators will be achieved or almost achieved.

Carrying out major projects and large projects has also progressed well. Reconstruction of tramline No. 4 has gone slower than expected because of the activities of the Ülemiste intersection project that necessitated the amendment of the application and a decision to approve the application of reconstruction of tramline No. 4. Despite delays the intended function of all project parts of Kohtla-Järve semi-coke landfill on the whole project area (except for the burned area project) and the problems of one of the financially largest projects Harku Rural Municipality water economy project and the project's activities will be completed on time and to the extent planned.

Four large projects out of five are in the stage of being carried out, the project of a multifunctional ship has been completed. Projects "Reconstruction of water supply systems in Kohtla-Järve region" and "The second stage of the construction of the Maarjamõisa medical campus of Tartu Ülikooli Kliinikum" have progressed without any major problems. Despite the increase in costs and delays in the beginning stage of the project "Reconstruction of water supply and sewerage systems in Narva" carrying out the project in the reporting period has been effective and it is possible to complete the project on time and to the extent intended. There have been delays in carrying out the project "Building extension and reconstruction of SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla" but despite problems all ongoing works will be completed on time and to the extent intended.

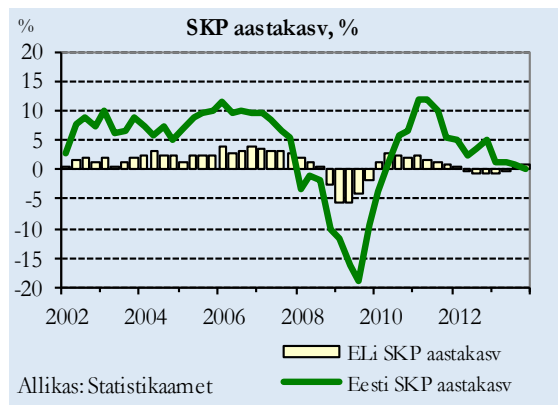
Non-compliance with the Public Procurement Act and challenging the results of public procurements can be highlighted as some of the problems. If a violation of the Public Procurement Act is found early, it may cause delays in starting and carrying out projects which in turn has a negative impact on meeting the achievement levels of indicators and on financial progress. If a violation is found at a later stage it usually results in reclaiming the support which in a worst case scenario can have such an impact on the financial state of the beneficiary that the projects will not be completed. In 2013 support was reclaimed in the amount of 1,554,694 euros, the largest part of which is reclaimed support pertaining to procurements (see ch. 4.4). In 2013 the increased costs of projects did not present a big problem as most of the projects have been completed (92% of approved applications) or are being completed, but previous increase in costs and changes in projects made years ago continue to have an impact on meeting the achievement levels of indicators (less projects are being carried out, volume of works is reduced) and the self-financing possibilities of beneficiaries.

3. RAKENDUSKAVA ELLUVIIMINE

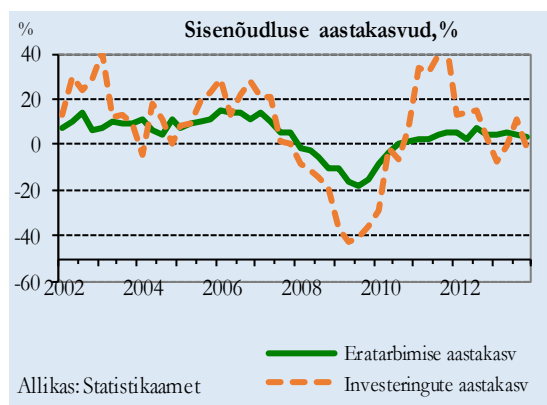
Järgnev peatükk annab ülevaate rakenduskava elluviimist mõjutanud olulistest majandusarengutest ning peamistest rakendamisega seotud probleemidest ning riskidest. Käsitletakse valdkondlikes prioriteetides, strateegiates ning õigusaktides toimunud muutusi, kirjeldatakse seoseid ja panust olulisematesse Eesti ja EL strateegiadokumentidesse ning struktuurifondide horisontaalsetesse teemadesse.

3.1. Olulisemad majandusarengud 2013. aastal

2013. aastal jätkusid Eesti majanduses positiivsed trendid – tööpuudus vähenes, inflatsioon kahanes, tööhõive suurenes, palga reaalkasv kiirenes. **Majanduskasv** oli EL-i keskmisest kiirem, kuigi aeglustus eelneva aastaga võrreldes oluliselt (0,8%-ni). Majanduskasv põhines sisenõudlusel, mille kasvu soodustas kodumajapidamiste sissetulekute suurenemine ning suur tarbimisaktiivsus. Import kasvas ekspordist kiiremini, mistõttu jäi netoekspordi panus sisemajanduse koguprodukti (SKP) kasvu negatiivseks. Majanduskasvu toetasid sisenõudlusele suunatud majandus-sektorid, kõige enam hulgi- ja jaekaubandus ning info ja side. Kasvu panustas oluliselt ka töötlev tööstus, mille lisandväärtus kasvas ligi 5% koos välisnõudluse elavnemisega, kuid selle kasv oli ebahühtlane ja tugines suuresti elektroonika, puidu- ja metalltoodete ekspordi suurenemisel. SKP kasvu pidurdas enim veondus ja laondus, mille lisandväärtuse kasvu mõjutas nõrk välisnõudlus ja eelkõige vähenenud transiidivood. Majanduskasvu kahandas veel ehitussektori lisandväärtuse langus, olles mõjutatud nii toodangu vähenemisest kui ehitushindade tõusust. Lisaks pidurdas SKP kasvu ka lisandväärtuse vähenemine põllu- ja metsamajanduses. Majanduskasvu kahandas veel netootemaksude langus, mis tulenes tootemaksude laekumise kasvu aeglustumisest (vt joonis 4).

Joonis 4. SKP aastakasv

Joonis 5. Sisenõudluse aastakasv

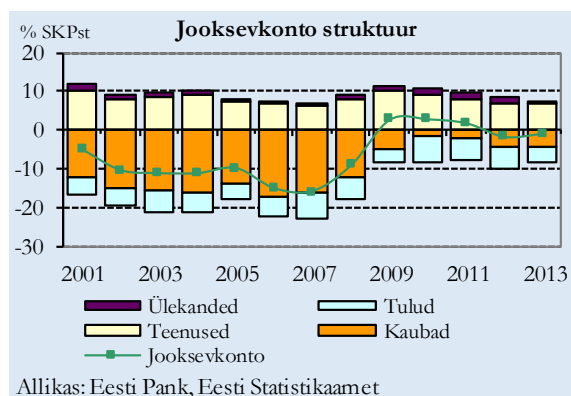
Sisenõudluse kasv aeglustus 2013. aastal investeeringute kasvu seiskumise tõttu, kuid eratarbimise kasv jätkus kiires tempos (vt joonis 5). Kui 2012. aastal andsid investeeringud poole sisenõudluse kasvust, siis 2013. aasta esimesel poolel reaalsed investeerimismahud vähenesid ning pöördusid kolmandas kvartalis kasvule erasektori toel. Kogu aasta jooksul kiirenes elanike investeeringute kasv elamukinnisvarasse, millega käis kaasas ka oluline hinnatõus. Ettevõtete osas jätkus investeeringute kasv masinatesse ja seadmetesse ning madala baastaseme tõttu kasvas kiiresti ka hoonete ja rajatiste ehitamine. Investeeringuid transpordivahenditesse kasvatas uute elektrirongide ost. Valitsussektori poolt tehtavad investeeringud hoonetesse ja rajatistesse vähenesid oluliselt seoses struktuurivahendite eelmise perioodi lõppemisega. Investeeringute madal koondtase jääb kriisieelsele alla

peamiselt ettevõtete poolt rajatud ehitiste väikese mahu tõttu. Samuti on endiselt oluliselt väiksemad investeeringud transpordivahenditesse ning eluasemetesse. Investeeringud masinatesse ja seadmetesse aga kasvavad peaaegu kriisieelsel trendil ning ületavad kriisieelset tippaset. Eratarbimise kiire kasvu jätkumist 2013. aastal toetas kiirenev keskmise palga tõus, mõõdukas hõive kasvu jätkumine ning töötuse vähenemine. Samuti jätkus juba teist aastat tarbijate kindlustunde kasv. Kuna sissetulekute kasv oli laiapõhjaline, siis kiirenes kulukaupade, eriti toidu tarbimise kasv ning aeglustus eelnevatel aastatel tarbimist vedanud püsikaupade soetamise kasvutempo. Erinevalt eelnevast aastast oli languses poolpüsikaupade, eriti rõivaste ja jalanõude tarbimine, mis on buumiaegsest kõrgtasemest endiselt viiendiku võrra madalam.

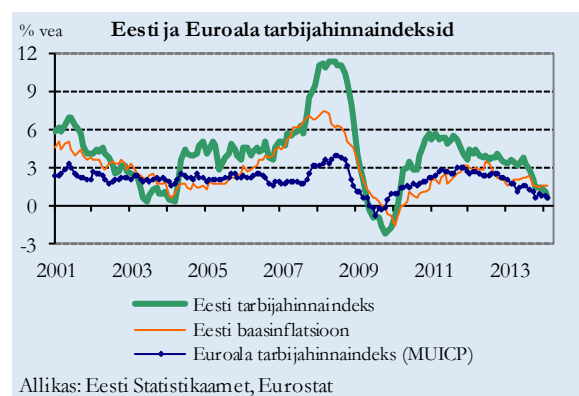
Väliskaubandust mõjutas 2013. aastal tagasihoidlik välisnõudlus ning re-eksporti vähenemine. Kaubanduspartnerite kaalutud keskmine majanduskasv oli viimaste aastate madalaim ning mitmel olulisel eksporditurul oli impordinõudlus languses. Kaupade ja teenuste **eksporti** kasv aeglustus 2012. aasta 5,6%-lt 2013. aastal 1,8%-ni. Kui möödunud aasta esimesel poolel püsis eksport tugevana, siis teisel poolaastal pöördus eksport väiksesse langusesse. Kaubagrupidest vedasid kasvu puit ja puidutooted, toidukaubad ning tekstiilitooted. Languses oli metallide ning masinate ja seadmete väljavedu. Transiidivedude madalseisu ning ehitusteenuste ekspordi vähenemise tõttu oli teenuste eksport eelmisel aastal samuti väikses languses. Impordi kasv ületas 2013. aastal eksporti tugeva teenuste impordi ning tarbimiskulutuste jätkuva suurenemise tõttu.

Vaatamata eksporditurgude nõrkusele paranes välistasakaal 2013. aastal. **Jooksevkonto** defitsiit vähenes 1%-ni SKP-st tulude väiksema puudujäägi tõttu. Eesti ettevõtete välisriikides teenitud tulud suurenesid, samas välisinvestorite Eestis teenitud tulud vähenesid. Lisaks jätkus veo- ja ehitusteenuste ekspordi nõrkuse tõttu teenuste ülejäägi vähenemine (vt joonis 6).

Inflatsioon aeglustus 2012. aasta 3,9%-lt 2013. aastal 2,8%-ni. Hindu mõjutasid möödunud aastal nii sisemaised kui välistegurid. Elektrituru avanemisel oli küll oluline mõju inflatsioonile, kuid seda tasakaalustas välismaiste hinnasurve taandumine ning osade teenuste tasuta pakkumine (tasuta kõrgharidus, tasuta ühistransport pealinna elanikele). Toorainete hinnad alanesid maailmamajanduse nõrkuse tõttu ning aastatagune hea saagikus soodustas osade toiduainete odavnemist aasta teisel poolel. Lisaks tugevnes euro kurss, mis toetas omakorda energiatoodete (nt kütus) odavnemist ning pidurdas tööstuskaupade hinnatõusu siinsete tarbijate jaoks (vt joonis 7).

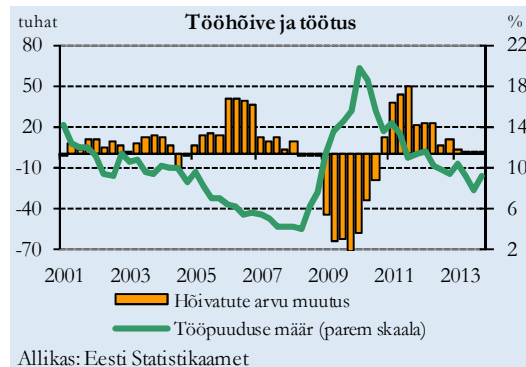
Joonis 6. Jooksevkonto struktuur

Joonis 7. Eesti ja Euroala tarbijahinnaindeksid

Inflatsioon hakkas kiirelt alanema alates eelmise aasta suvekuudest ning 2014. aasta märtsis pidurdus tarbijahindade tõus 0,2%-ni, mis on viimase nelja aasta madalaim tase. Suuremal määral suurenesid eelmisel aastal elektrituru avanemise tõttu kulutused eluasemele (8,8%). Teine peamine mõjutaja oli toit. Mitmete teenuste, nagu vaba aja, toitlustuse ning eluasemeteenuste osas on võimalik täheldada suurenenud nõudlusest ning kiirenenud palgakasvust tingitud hinnasurveid. Seevastu tihe konkurents sideteenuste turul tõi kaasa sidehindade ligi 10%-se alanemise 2013. aastal.

2013. aastal pidurdus **hõivatute arvu lisandumine** (kasv 1%) ja töötuse määra vähenemine kooskõlas majanduskasvu aeglustumisega. Hõive kasvas oluliselt majutuses ja toitlustuses, mis on seotud nii välituristide arvu jätkuva kasvu kui siseturismi elavnemisega. Kuna töötajate sissetulekute kasv oli vaatamata tagasihoidlikule majanduse reaalkasvule kiire ning tarbimisjulgus jätkuvalt kõrge, siis suurenes hõive ka kaubanduses. Hõivatuid lisandus märgatavalt veel kutse- ja tehnikaalases tegevuses ning kunsti ja meelelahutuse tegevusalal. Enim vähenes hõive hariduses peamiselt erasektori ettevõtete arvelt ning veonduses ja laonduses, mis on seotud vähenevate transiidivoogudega läbi Eesti sadamate. Aasta keskmisena vähenes töötuse määr 10%-lt eelneval aastal 8,6%-le ning hõivemäär tõusis 62,1%-ni (vanusrühmas 15–74). Arvestades tööealise elanikkonna kiiret vähenemist võib hõivatute arv mõne aasta pärast pöörduda langusesse (vt joonis 8).

Joonis 8. Tööhõive ja töötus

Keskmise palga kasv kiirenes 2013. aastal 7,8%-ni ning see oli tegevusalade lõikes peaaegu sama laiapõhjaline kui eelneval aastal. Palga oluliselt ühtlasemad muutused kriisieelse ajaga võrreldes viitavad sellele, et töajajõu nõudluse ja pakkumise vahetõrge erinevatel tegevusaladel on sarnane ning suuri struktuurseid pingeid kriisist väljumise praeguses faasis tööturul ei ole. Samas on endiselt väga väike vabade töökohtade arv, mis viitab madalale kogunõudlusele. Aasta keskmisena oli palk languses vaid kunsti- ja meelelahutuse tegevusalal, kus reaalpalk ei ole veel jõudnud kriisieelsele 2008. a tasemele. Oluliselt alla keskmise on palk taastunud veel kinnisvaraalases tegevuses, avalikus halduses, hariduses ja tervishoius. Palga kasv oli kiireim põllumajanduses (12%) ja üllatuslikult ka veonduses ja laonduses, kus toimus suur lisandväärtuse langus kasumite vähenemise tõttu. Avaliku sektori tegevusaladel kiirenes palgakasv alles eelmisel aastal ning selle kasv viimasel viiel aastal on jäänud alla hinnatõusule. Kiireimat palgakasvu on näidanud mäetööstus ja energeetika ning suures osas eksportiv töötlev tööstus.

Valitsussektori eelarvepositsioon oli 2013. a Statistikaameti esialgsetel andmetel puudujäägis, mis ulatus 34 mln euro ehk 0,2%-ni SKP-st. Keskvalitsus ja kohalikud omavalitused (KOV) lõpetasid aasta puudujäägiga vastavalt 0,1% ja 0,4% SKP-st, sotsiaalkindlustusfondid olid ülejäägis 0,3% SKP-st. Puudujääk vähenes tänu prognoositust paremale maksulaekumisele eelkõige juriidilise isiku tulumaksu osas. Samas jäi investeeringute maht väiksemaks ning tagasihoidlikumaks kujunesid ka näiteks vanemahüvitise ja muude sotsiaaltoetuste väljamaksed. Oodatust üle kahe korra suuremas puudujäägis olid KOV-d, mis oli tingitud eelkõige investeeringute suurenemisest, mida võib mh seostada valimistega

möödunud aasta sügisel. Valitsussektori struktuurne eelarvepositsioon oli eelmisel aastal ülejäägis 0,4% SKP-st.

Maksutulused laekus 2013. a jooksul riigieelarvesse 5,1 mld eurot ning **maksukoormuseks** kujunes 32,3% SKP-st. Suurima osatähtsusega olid tööjõumaksud (16,5% SKP-st), järgnesid tarbimismaksud (13,2% SKP-st) ja kapitalimaksud (2,6% SKP-st).

Eesti **valitsussektori võlg** suurenes 2013. a jooksul 9,8%-lt 10%-ni SKP-st, ulatudes nominaalselt 1 845 mln euron. Võlakoormuse suurenemise peamisteks põhjusteks olid KOV-de võlakoormuse suurenemine ning Euroopa Finantsstabiilsuse Fondi (*EFSF*) poolt väljastatud laenude mahu kasv. Keskvalitsuse panus valitsussektori võlakoormusesse suurenes 2013. a jooksul 63 mln euro võrra, moodustades aasta lõpu seisuga 6,6% SKP-st. Võlakoormust suurendas EFSF-i poolt väljastatud laenude mahu kasv. KOV-de võlakoormus suurenes 2013. aasta jooksul 70 mln euro võrra, SKP-st moodustas omavalitsuste võlg 3,5%. Sotsiaalkindlustusfondid 2013. aastal Eesti võlakoormusesse ei panustanud

Valitsussektori likviidsete finantsvarade (edaspidi reservid) maht oli 2013. a lõpus 1 821 mln eurot, mis moodustas 9,9% SKP-st. Võrreldes eelmise aastaga vähenesid keskvalitsuse reservid, samal ajal suurenesid KOV-de ja sotsiaalkindlustusfondide reservid. 2013. a lõpus ulatusid keskvalitsuse reservid 875 mln euron ehk 4,7%-ni SKP-st. Sotsiaalkindlustusfondidel oli eelmise aasta lõpu seisuga reserve 735 mln eurot, mis moodustas 4% SKP-st, KOV-del 211 mln ehk 1,1% SKP-st.

3.2. Olulisemad probleemid ja riskid

Peatükk annab esimeses osas ülevaate peamistest probleemidest ja nende lahendamiseks kasutusele võetud abinõudest. Teises osas kirjeldatakse kaardistatud riske, nende ennetamist ning maandamist rakenduskava elluviimisel.

3.2.1. Probleemid

Võrreldes varasema aastaga on probleemid jäänud samaks, kuid mõnede probleemide mõju ja esinemine on jäänud harvemaks. Probleemid on üldiselt omavahel seotud ning probleemi avaldumisega võib kaasneda teiste probleemide ilmnemine. Iga probleemi juurde on lisatud hinnang (väga olulise mõjuga; olulise mõjuga; väheolulise mõjuga) probleemi tähtsuse iseloomustamiseks. EARK PRS-de rakendamisel toome välja järgmised probleemid:

➤ Riigihangete seaduse (RHS) rikkumine ja riigihangete tulemuste vaidlustamine (PRS 1, PRS 2, PRS 4, PRS 5, PRS 6) (väga olulise mõjuga):

hoolimata koolitustest toetuse saajatele ja RÜ-dele, praktikast, hankeekspertide ja juristide tööle võtmisest ning RÜ-de ja RA-de eelnevast kontrollist, on üheks läbivaks probleemiks endiselt riigihangetega seonduv, mis osaliselt on tingitud RHS-i enda üldsõnalistest regulatsioonidest, mis annavad palju ruumi erinevaks tõlgendamiseks ja juhtumispõhisteks lahendusteks. Eeltoodu omakorda raskendab ühtse süsteemi ning parimate praktikate väljakujunemist. RHS-i rikkumine võib rikkumise varasel avastamisel põhjustada viivitusi projektide käivitamisel ja elluviimisel, mis omakorda mõjutab negatiivselt nii indikaatorite saavutustasemetete täitmist kui finantsprogressi. Rikkumise avastamine hilisemas staadiumis peadib üldjuhul toetuse tagasinõuetega, mis halvimal juhul võib mõjutada toetuse saajate finantsvõimekust niivõrd, et projektid jäävad lõpetamata. 2013. aastal nõuti toetust tagasi

1 706 416,31 eurot, millest suurema osa moodustavad just hangetega seonduvad tagasinõuded (vt ptk 4.4).

Riigihangete tulemuste vaidlustamine on samuti olulise mõjuga probleem (ajaline surve), kuid siinkohal ei ole tihti tegu hankija oskamatusega RHS-i tõlgendada või hankedokumente koostada, kuivõrd turul valitseva tiheda konkurentsiolekorraga, mis survestab kasutama kõiki meetodeid töö saamiseks ning konkurentide häirimiseks.

Riigihangetega seonduvate probleemide leevendamiseks keskenduvad RÜ-d senisest enam hangetealasele nõustamisele enne hanke väljakuulutamist ning ka hilisemas staadiumis. Selleks on RÜ-d täiendanud töökordasid ning tugevdanud koosseisu, palgates juurde riigihangetele spetsialiseerunud spetsialiste ja juriste. RM on karmistanud nõudeid struktuuritoetuste kontrollimehhanismidele.

➤ Projektide kallinemine/ehitushindade tõus (PRS 1, PRS 2, PRS 4) (olulise mõjuga):

alates 2011. aastast on valdav üldine ehitushindade tõusutendents (vt ka ptk 3.1), mis viis majanduslanguse perioodil madalate ehitushindade baasil toetuse rahuldamise otsuse (TRO) saanud projektide hangete kallinemiseni. Selle tõttu ei ole võimalik alati projekte planeeritud mahus ja eelarvega ellu viia. See on põhjustanud hangete tühistamisi, kuna pakkumishinnad ületavad planeeritud eelarve mahu. Samal põhjusel on ka töövõtjad loobunud lepingutest. Tulemuseks on paljudel juhtudel vajadus täiendava aja järele kavandatavate projektide sisuliseks ülevaatamiseks, täiendavate omafinantseeringuallikate leidmiseks ja uute hangete korraldamiseks. Kõik see põhjustab võrreldes kavandatuga prognoositavalt vähemalt pooleaastase viivituse projektide käivitamisel ja elluviimisel. Struktuurivahendite programmperioodi lõpu lähenemisega kasvavad riskid, et kõiki projekte ei suudeta perioodi lõpuks valmis saada. Projektide venimine on mõjutanud negatiivselt nii indikaatorite saavutustasemetete täitmist kui aeglustanud finantsprogressi (vt nt ptk 7.4.2.).

2013. aastal ei olnud projektide kallinemine enam väga suur probleem, kuna suurem osa projekte on lõpetatud (92% rahuldatud taotlustest) või lõpetamisel, kuid varasemad kallinemised ja aastate tagused muudatused projektides mõjutavad jätkuvalt indikaatorite saavutustasemetete täitmist (viiakse ellu vähem projekte, vähendatakse tööde mahtu) ja toetuse saajate omafinantseeringu võimekust.

Probleemi lahendamisel on nii RA-d kui ka RÜ-d püüdnud olla paindlikud, vajadusel ka meetme tingimusi muutes. Pikendatud on projektide elluviimise tähtaegu ning kooskõlastatud tegevuste muutmisi eeldusel, et projekti eesmärgid siiski saavutatakse. Kõikide kavandatud ümberprojekteerimiste puhul jälgitakse, et projekti objekt valmib üldiselt samas mahus ja kvaliteedis kui esialgu kavandatud. Väheoluliste muudatuste puhul on aktsepteeritud tööde mahu vähendamist. RA-d on kaardistanud võimalikke probleemseid projekte ning valmistanud ette põhimõtted projektidest vabanevate vahendite suunamiseks teistesse prioriteetse suuna meetmetesse, kus vahendeid on võimalik abikõlblikkuse perioodil sihipäraselt kasutada, panustades EARK-i eesmärkide täitmisse.

➤ Omafinantseeringu tagamine (PRS 1, PRS 2, PRS 4, PRS 5) (olulise mõjuga):

kuigi kallinemistest tingitud täiendava omafinantseeringu vajadus mõjutas 2013. a juba vähem projekte ning järgmistel aastatel selle mõju veelgi väheneb, on probleem endiselt aktuaalne. Kallinemiste tõttu on toetuse saajad sunnitud projekti eelarvet suurendama ning seega leidma ka täiendavaid vahendeid omafinantseeringu katteks, mis, majanduslanguse

tagajärjel, on keeruline, eriti KOV-del. KOV-de võlakoormus ei võimalda neil võtta täiendavaid lisakohustusi sattumata vastuollu valla- ja linnaeelarve seadusega või KOV finantsjuhtimise seadusega. Täiendavad piirangud seavad KOV-st taotlejale ka perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse seaduse 2012. a kehtima hakanud muudatused, mille kohaselt ei tehta positiivset otsust rahastamiseks, kui taotlejast KOV-i võlakoormus ületab kriitilise piiri. Selle tagajärjel võib sattuda ohtu 100%-liselt projekti eesmärkide saavutamise, mis omakorda mõjutab rakenduskava indikaatorite sihttasemete saavutamist. Halvemal juhul võib see tähendada, et vahendeid ei suudeta programmiperioodi jooksul ära kasutada, kuid selle riski maandamiseks on RA-d koostanud tegevuskavad. Võimalusel suunatakse vahendid investeerimisettepanekute pingereas olevatele järgmistele projektidele. PRS-s 5 on aruandeaasta lõpu seisuga veninud kahe projekti toetuse taotluste esitamine RÜ-le, kuid probleem sai 2014. a lahendatud ning toetuse saajad on oma taotlusi RÜ-le lähiajal esitamas.

Ühe lahendusena on välja töötatud skeem veeprojektide omafinantseeringu katmiseks laenu toel, mida saab taotleda mh ka KIK-st. 2012. a muudeti kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (KOFs) § 34 lõikes 51 sätestatud piirangut KIK-st laenuandmisel KOV-de poolt veedirektiivide nõuete täitmiseks elluviidavate ning struktuurivahenditest rahastatavate veeprojektide omaosaluse katteks.

➤ Maksete peatamised 2013. aastal (väheolulise mõjuga):

14.02.2013 peatas Euroopa Komisjon (EK) tulenevalt auditeeriva asutuse auditite aastaaruandes välja toodud vea määrast, mis ületas 2%, Eestile ajutiselt MARK-i ja EARK-i maksed. Maksete taastamiseks soovis EK iga-aastase finantskorrektsioonide aastaaruande ennetähtaegset esitamist. Aruande põhjal veendus EK, et korrektsioone on piisavas mahus tehtud ning taastas peatatud maksed 12.03.2013.

Tulenevalt riigihangete kontrollide puudustest olid 2013. a EK poolt jätkuvalt peatatud SoM-i maksed. 13.08.2013. a tegi EK ka vastavasisulisel ametliku otsuse. Olukorra lahendamiseks otsustati siseriiklikult kuni 2012. a kontrollitud hangetele rakendada 3% suurust ühtse määra alusel korrektsiooni, millele andis 11.09.2013. a positiivse hinnangu ka auditeeriv asutus. Samuti toimus hangete kontrolli süsteemide tugevdamine SoM-s ning tehti täiendav süsteemiaudit, mille tulemusel andis AA SoM-i hangete kontrolli süsteemile 25.10.2013. a positiivse hinnangu (kategooria II). 30.01.2014. a tegi EK Eesti tehtud täiendavate kontrollide, 3% korrektsiooni rakendamise ning auditi II kategooria valguses ametliku otsuse SoM maksete taastamiseks.

Probleemi mõju on hinnatud väheoluliseks, kuna probleem sai lahendatud ning toetuste väljamaksete peatamine ei põhjustanud projektide rakendamisperioodi pikenemist. Enamike projektide eelarve võimaldab projekti kogukulud ajutiselt katta omafinantseeringuga.

3.2.2. Riskid

Probleemide ennetamiseks ja tegevuse planeerimiseks toimub struktuurivahendite rakendamise administratsioonis igal aastal ühtse metoodika alusel riskide hindamine. Riskide kaardistamisel lähtutakse neljast kokkulepitud eesmärgist: tagada rakenduskavades seatud eesmärkide täitmine, maksimeerida väljamakseid, minimeerida tagasinõuded ja teha seda kõike kuluefektiivselt (põhimõttel “vähemaga rohkem”). Asutused kaardistavad ning hindavad oma vastutusala tegevusi puudutavaid riske (mõju ja avaldumise tõenäosust), võttes

arvesse eelneval aastal realiseerunud riske ja järgneva aasta prioriteete. Aruandeaastal kaardistatud kõrged riskid ja maandustegevused PRS-de lõikes on toodud aruande lisas 13.

Riskide hindamiselt saadud informatsiooni kasutatakse struktuurivahendite rakendamise süsteemis kvaliteedijuhtimiseks: koolituste, järelevalve- ja arendustegevuste (infotehnoloogia, juriidika jt) vajaduste planeerimisel, aga ka tagasiside saamiseks eelnevate ja tulevaste perioodide kriitilisemate tööprotsesside ja probleemide kohta.

Sarnaselt 2012. a läbi viidud riskide hindamise protsessile toimus ka 2013. a lõpus riskide hindamine eeldefineeritud riskide alusel. Hindamise aluseks võeti 38 riski, mis oli 2012. aastal RA-de ja RÜ-de koostöös defineeritud ja kirja pandud. Sarnast protsessi jätkati eesmärgiga märgata trende ja muutusi riskide hinnetes. Riske hinnati asutuste tervikvaates, st, võeti arvesse kõiki rakendatavaid rakenduskavasid ja meetmeid. KA hindas 2013. a riske RA-dest ja RÜ-dest eraldiseisvalt ning erineva metoodika alusel, kasutamata eeldefineeritud riske (eraldiseisvat hindamist kasutati ka 2012. a). Nii RA-de ja RÜ-de poolt kui KA poolt hinnatud riskid sisaldasid riske nii perioodi 2007-2013 kui ka 2014-2020 rakendamise osas.

Eeldefineeritud ning RA-de ja RÜ-de poolt hinnatud 38-st riskist 20 kvalifitseerusid keskmisteks riskideks ning 18 madalateks. Kõrgeid riske kõikide asutuste keskmist arvesse võttes ei esine. Üksikute asutuste vaates saab välja tuua, et kõrgeid riske tuvastasid 8 asutust (SoM⁵, SiM⁶, MKM, HTM, EAS, KIK, Innove ning Archimedes,). KA riskide hindamise töögrupi liikmed tõid välja 26 erinevat riski, neist kõrge skoori said kaks riski - üks SFOS-i ja üks riigiabi valdkonnast. SFOS-i risk puudutas perioodi 2014-2020 ettevalmistamist ja rakendamist ning seetõttu käesolevas aruandes sellel pikemalt ei peatuta. Samuti puudutavad enamuse KA poolt kõrgema skoori saanud riske perioodi 2014-2020 võimalikke riske.

KA poolt hinnati kõrgeks risk, mille kohaselt ei ole kompetents riigiabi valdkonnas piisav ei RM-s ega väljaspool maja (meetmete planeerijatel RA-des). Riigiabi valdkonna poliitikakujundaja ja koolitaja on RM riigihangete ja riigiabi osakond, siiski on võimalik KA-l maandusmeetmena pöörata riigiabi valdkonnale suuremat tähelepanu ning koostöös riigihangete ja riigiabi osakonnaga korraldada 2014. a jooksul struktuurivahendite administratsiooni kompetentside tõstmist koolituste abil.

Rakendusasutuste ja rakendusüksuste riskid:

Süsteemiülese hindamise tulemusel on kõrgeima skooriga riskid:

➤ Infosüsteemis (SFOS) olevate andmete halb kvaliteet. SFOS-i arenduste viibimine ei aita parimal moel kaasa seireandmete kogumisele ja aruandluse koostamisele kesksüsteemis⁷. Infosüsteemis olevate andmete ebaühtlase kvaliteedi risk oli 2012. a riskide hindamise tulemusel kolmandal kohal.

Riski põhjused: SFOS-i ebapiisav ja aeganõudev arendamine ning süsteemis olevate puuduste likvideerimine.

Riski maandamine: RÜ-de protseduuridesse on 2012. ja 2013. a jooksul sisse viidud erinevaid SFOS-i andmekvaliteedi kontrolle maksete ja finantskorrektsioonide valdkonnas. Samuti

⁵ Sotsiaalministeeriumi puhul on hinnang antud RA-de (ESF ja ERF) ning RÜ ühisvaates.

⁶ Siseministeeriumi puhul on arvesse võetud nii regionaalarengu- kui julgeolekusuunda.

⁷ Kaks infosüsteemi puudutavat riski on kokku pandud, kuna nii põhjused kui maandusmeetmed on sarnased.

teostab regulaarseid andmekvaliteedi kontrolli korraldusasutus. 2012. a koostas KA andmekvaliteedi juhendi ning RA-d viisid KA koordineerimisel läbi suuremahulise SFOS-i kontrolli, mille käigus tuvastatud vead parandati. KKM-i järelevalve tulemusena juhtis RA tähelepanu indikaatorite sisestamisele SFOS-i nii, et oleks võimalik projektide võrdlemine ja saavutatud tulemustest usaldusväärsete ülevaadete kogumine. Probleemi või vea ilmnemisel likvideeritakse see koostöös RÜ-ga võimalikult kiiresti. Kõikide tegevustega jätkatakse ka edaspidi ning RA-d ja RÜ-d kaasatakse arendusprotsessi.

➤ Euroopa Komisjonile antud vahendite väljamakseprognoosi mitterealiseerumisel võib riik osa vahendeid kaotada (osa toetusest jääb kasutamata). Sama risk oli 2012. a riskide hindamise tulemusel esikohal ning sai ka KA riskide hindamise tulemusel kõrge skoori.

Riski põhjused: projektid ei lõppe tähtaegselt, tagasinõuded ei laeku piisavalt kiiresti, projektide odavnemine ja katkestamine. Vahendite ümbersuunamiseks või uute taotlusvoorude väljakuulutamiseks ei ole enam piisavalt aega, puudub nõudlus taotlejate poolt. Risk puudutab eelkõige ESF-i ning ERF-i teadus- ja arenduse prioriteetseid suundi, veemajanduse ja jäätmeäitluse infrastruktuuri ning tehnilise abi prioriteetseid suundi.

Riski maandamine: riski olulisust on tunnistanud ka KKM, SiM ja HTM, kuid kõrgeks on selle hinnanud üksnes SiM. SiM rakendatavas suunas on vabu vahendeid veel 24,2 mln eurot (6,2% suuna EL eelarvest). Vabanevate vahendite ja tekkivate jääkide eesmärgipäraseks kasutamiseks on SiM-s täiendatud meetme määrusi ning kuulutatud välja uusi taotlusvoore. Pidevalt seiratakse projektide rakendamist kõikides RA-des, keda risk puudutab. KKM-s koostati tegevusplaani vabade vahendite kasutamiseks juba 2012. aastal ja seda ajakohastatakse igakuiselt, omades selliselt ülevaadet vabadest ja vabaneda võivatest vahenditest. Vajadusel on vabad vahendid suunatud meetmete vahel ümber ning korraldatud uusi taotlusvoore (nt „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine“). Esimeses suunas on vabu vahendeid aasta lõpu seisuga veel 19,8 mln eurot (3,2% suuna EL eelarvest), kuid uute projektide heakskiitmisega 2014. a vabade vahendite maht väheneb. Valmisolek vahendite ära kasutamiseks on aastaga paranenud. 2014. a märtsis-aprillis teostab KA koostöös RA-de ja RÜ-dega võimalike vabade vahendite analüüsi, mille tulemusena otsustatakse vahendite ümbertõstmise vajadus nii prioriteetsete suundade sees kui ka prioriteetsete suundade vahel.

➤ Rikkumiste ja mitteabikõlblike kulude risk. Sama risk oli 2012. a riskide hindamise tulemusel seitsmendal kohal. 2013. a tuvastati EARK raames kokku 62 rikkumist ning tagasi nõuti aasta jooksul 1 706 416,31 eurot. Enim rikkumisi on tuvastatud neljandas suunas, kus aasta jooksul avastati 27 rikkumist ning tagasinõude otsuseid koostati 972 967 euro ulatuses. PRS-s 4 on kogu perioodi jooksul tagasi nõutud 2 073 778 eurot, mis moodustab ligikaudu pool (47,5%) kogu EARK tagasi nõutud toetusest. PRS-s 1 koostati tagasinõudeotsuseid 507 191 euro ulatuses, mis on 91% kogu suuna tagasi nõutud toetusest (vt ptk 4.4).

Riski põhjused: toetuse saajad ei oma piisavat ülevaadet või teadmist struktuurivahendite kasutamist reguleerivatest õigusaktidest, samuti esineb teataval määral oskamatus õigusakte nõ süsteemselt lugeda, eeldatakse, et kõik reeglid peaksid olema kirjas ühes õigusaktis. Oluline rikkumiste risk kaasneb riigihangetega (vt ülalpool).

Riski maandamine: täpsustatud ja täiendatud on nii õigusakte kui juhendeid kontrollide läbiviimiseks. Vastavalt koolitusplaanile toimuvad koolitused kogu administratsioonile, samuti koolitatakse toetuse saajaid. Probleemi leevendamiseks on RÜ-d juba varasemalt

hakanud rohkem tähelepanu pöörama hangetealastele nõustamisele. Toetuse saajaid nõustatakse enne hanke välja kuulutamist ning ka hilisemas staadiumis (vt ptk 3.2.1). HTM ja SoM on riski maandamiseks täiendanud RÜ hangete kontrolllehti ja tõhustanud paikvaatlusi.

Kuigi neljandas suunas on rikkumiste ja tagasinõuete maht suurim, on EAS-i hankefunktsioon toimiv ning seda on viimastel aastatel oluliselt tugevdatud. Ennetamaks RHS-i mittejärgmisest tingitud tagasinõudeid on EAS 2013. aastal täiendanud hangete kontrolllehti, millega on lisandunud hankeekspertiisi tasandil ka lihthangete kontroll ning hanemenetluse läbiviimisele eelnev kontroll, kus toetuse saaja edastab EAS-le läbivaatamiseks hankedokumendid enne hanketeate või ideekonkursi kutse avaldamist riigihangete registris või pakkumuse esitamise ettepaneku saatmist huvitatud isikule (vt ptk 4.4).

AA on 2013. a hangete läbiviimise auditi kokkuvõttes siiski nentunud, et tegemist on juhuslike vigadega, mis on iseloomult erinevad ja ei viita süsteemsele veale.

Kõrged riskid üksikute RA-de ja RÜ-de lõikes:

Vaatamata sellele, et kõikides RA-des ja RÜ-des kõrgeid riske ei esine, tõid kaheksa erinevat asutust välja kõrgeks hinnatud riske. Enamus nendest saavutasid ka kõikide asutuste keskmisi arvesse võttes kõrgeimad hinded. Kolme-nelja asutuse hinnangul on järgmiste riskide puhul tegemist kõrgete riskidega:

- rikkumiste (mitteabikõlblikud kulud) ja tagasinõuete oht (SoM, Archimedes, HTM, SiM);
- uue perioodi rakendamine viibib ja põhjustab tegevustega alustamise hilinemise (EAS, HTM, SiM);
- rakendamine on pärsitud/ei ole kooskõlas õigusaktidega (SoM, EAS, MKM);
- SFOS-i ebapiisav/aeganõudev arendamine ning süsteemis olevate puuduste likvideerimine toob kaasa operatiivsüsteemis olevate andmete halva kvaliteedi (SoM, Innove, MKM).

Ülejäänud riskid olid kõrgeks hinnatud ühe või kahe asutuse poolt.

Üldiste maandusmeetmetena korraldas KA 2013. a struktuurivahendite administratsioonile kokku 16 koolitust/seminari ning sarnaselt eelmise aastaga, toimus edukas välislektoritega koolitus. Ligi 90 inimest said jaanuaris kahepäevase koolituse raames tutvuda rahvusvaheliselt tunnustatud ekspertide Franck Sottou, Colm Dunne ja Alec Fraseri ettekannetega indikaatorite teemal. Lisaks spetsiifilisemate teemadega edasijõudnutele mõeldud koolitustele (nt riigiabi ja kontrollipsühholoogia) said kaetud ka üldisemad, kuid väga vajalikud valdkonnad nagu näiteks uutele töötajatele struktuurivahendite valdkonna ning tööks vajalike andmesüsteemide kasutamise tutvustamine. Kokku on perioodil 2007-2013 struktuurivahendite administratsioonile korraldatud 216 koolituslaadset üritust.

3.3. Olulisemad muudatustest valdkondlikes prioriteetides, strateegiates ja õigusaktides

2013. a võeti vastu EL rohetaristu strateegia, mille eesmärgiks on toetada ja tõhustada roheline taristu kasutuselevõttu kogu EL-s, edendada roheline taristu kasutamist ja parimaid tavasid, töötada välja tehnilised juhised ja vahetusplatvormid, tõhustada teabevahetust ja julgustada innovaatiliste tehnoloogiate kasutamist. Rohetaristu strateegia peab aitama kaasa elurikkuse integreerimisele kõikidesse poliitikavaldkondadesse, sh regionaalareng, kliimamuutused, põllumajandus, metsandus ja veemajandus.

Vabariigi Valitsus (VV) kinnitas 19. detsembri 2013. a korraldusega nr 572 noortevaldkonna arengukava 2014-2020. Arengukava eesmärk on luua noortele paremad võimalused arenguks ja eneseteostuseks, et toetada sidusa ja loova ühiskonna kujunemist. Aastatel 2014-2020 on noortevaldkonna fookuses noorte loome- ja arengupotentsiaali avamine, noorte tõrjutuse riski vähendamine, noorte otsustes osalemise toetamine ning noortevaldkonna mõjusam toimimine. Arengukava eesmärkide saavutamiseks koostatakse 2014. aasta I poolaastal rakendusplan.

Tervishoiuteenuste kättesaadavuse parandamiseks on algatatud esmatasandi tervishoiuteenustevõrgu ja haiglavõrgu arengukava kaasajastamist, mille eesmärk on esmatasandi raviteenuste laiendamine (füsioteraapia, vaimse tervise õe, koduõe jt teenustega) ning eriarstiabi pädevuskeskuste tugevdamine.

15.03.2013. a jõustusid VV 31. jaanuari 2007. a määruse nr 26 „Perioodi 2007–2013 struktuuritoetuse kulude abikõlblikkuse või mitteabikõlblikkuse määramise tingimused ja kord” muudatused, millega täpsustati lähetuskulude abikõlblikkust, tulu teenivate projektide sätteid, muudeti mitteabikõlblike kulude koosseisu ja nähti ette leppetrahviga arvestamise kord. Mitteabikõlblike kulude osas täpsustati, et abikõlblikud ei ole laenuintressid, laenu- ja liisinglepingu ning pangagarantii lepingu sõlmimise tasu. Kohtuvaidlusega seotud menetluskulud on horisontaalse tehnilise abi meetmest toetuse saajatele abikõlblikud, tingimusel, et tegu ei ole vastaspoole ja kolmanda isiku menetluskuludega. Ühtlasi arvati mitteabikõlblike kulude loetelust välja hangetest või teenuse osutamisest tekkivad kulud, mis ei loo projektile lisaväärtust.

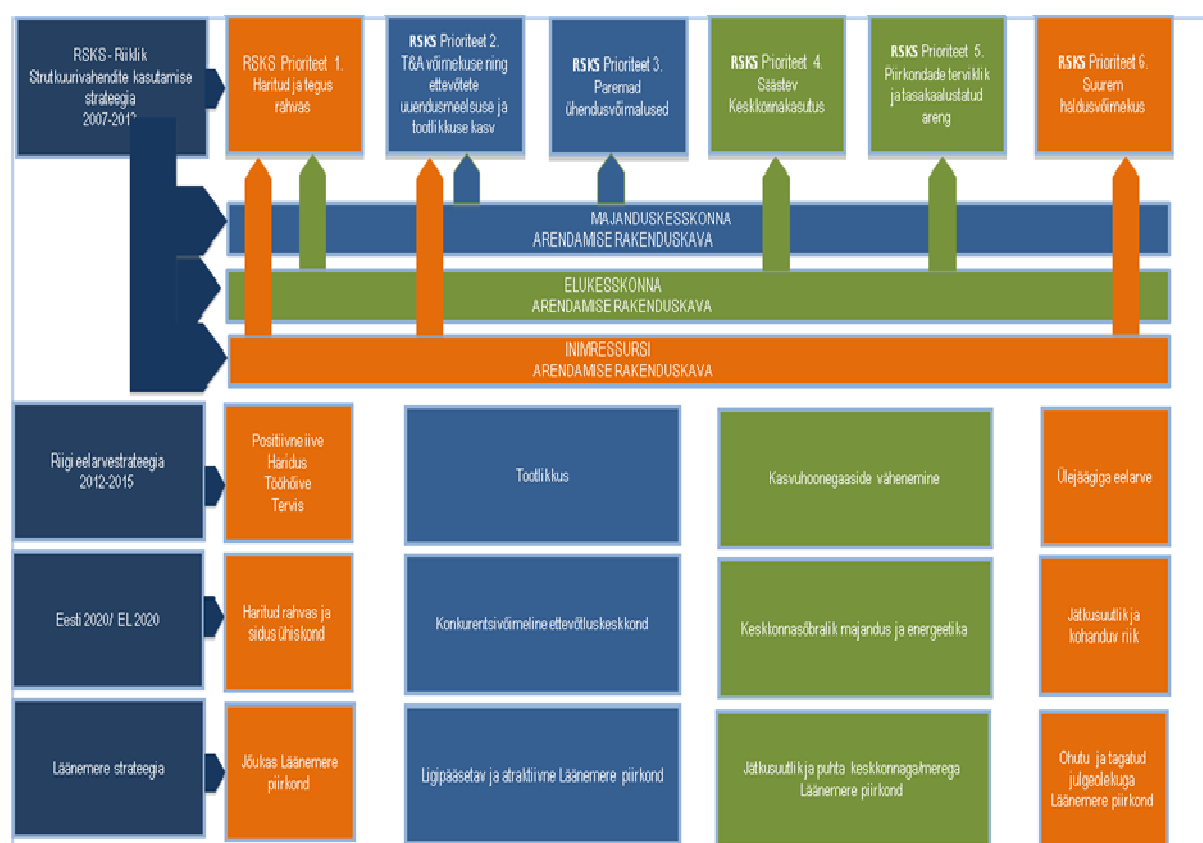
1 000 000-eurose ja suuremamahulise ERF-i ja ÜF-i projekti, mille tulud on enne toetuse taotluse rahuldamise otsust hinnatavad, tuleb uuendada finantsanalüüs ka juhul kui projekti abikõlblikkuse perioodil saadud tulu on eelnevalt prognoositust suurem. Alla 1 000 000-euroste ERF ja ÜF projekti tulu arvestamise korras sätestati selgemalt, et projekti abikõlblikest kuludest tuleb maha arvata projekti abikõlblikkuse perioodil teenitud puhastulu.

07.10.2013. a jõustusid rahandusministri 28. veebruari 2007. a määruse nr 14 „Perioodi 2007-2013 struktuuritoetuse kasutamise ja väljamaksmise aruannete esitamise tähtajad ja kord ning aruannete vormid” muudatused, millega kaotati RÜ-de kohustus esitada MA-le (rahandusministeeriumi Euroopa Liidu maksete osakond, edaspidi *ELMO*) kvartaalseid finantsaruandeid. Struktuuritoetuse registri arenduste tulemusel saab ELMO alates oktoobrist 2013. a neid aruandeid struktuuritoetuse registri aruandlussüsteemis ise koostada. Muudatus vähendab RÜ-de halduskoormust ja kiirendab EK-le aruannete esitamist.

Toetatavate tegevuste laiendamiseks, projektide abikõlblikkuse perioodi pikendamiseks, toetuse saajate kohustuste täpsustamiseks (nt riigihangete läbiviimisel) on muudetud meetmete määruseid. Samuti muudeti investeeringute kavasid, kuhu lisati uusi projekte.

3.4. Seosed ja mõjud valdkondade üleselt

Rakenduskavade koostamisel tugineti lisaks valdkonna põhistele strateegilistele arengudokumentidele ja prioriteetidele riiklikule struktuuritoetuste kasutamise strateegiale (*RSKS*). Abi andmisel arvestatakse ka Läänemere strateegia (*LMS*), Lissaboni strateegia, Eesti 2020/Euroopa 2020 eesmärkide, horisontaal-poliitikate ja abimeetmete omavahelise sünergiaga (vt joonis 9 ja tabel 1). Alapeatükkides 3.4.1-3.4.4 on üksikasjalikumalt kirjeldatud prioriteetse suuna ning valdkonnaüleste poliitikate seoseid ja mõjusid.

Joonis 9. Rakenduskavade seosed eelarvestrateegia, Riiklikule struktuuritoetuste kasutamise strateegia, LMS ja Eesti 2020/Euroopa 2020 eesmärkidega (Allikas: KA 2013)

Tabel 1. PRS-de seosed RSKS, LMS ja Euroopa 2020/Eesti 2020 eesmärkidega.

Pr suund	RSKS	Lissabon	Eesti 2020	Euroopa 2020	LMS
PRS 1	x	x		x	x
PRS 2	x				x
PRS 3	x	x	x	x	x
PRS 4	x	x	x	x	x
PRS 5	x		x		x
PRS 6	x	x			x

x – panustab eesmärkide saavutamisse

3.4.1. Panus ja seosed Lissaboni strateegia, Euroopa 2020 ja Eesti 2020 eesmärkidega ja riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegiaga

Riiklik struktuurivahendite kasutamise strateegia

RSKS 2007-2013 fikseeritud eesmärkide poole pürgimist, saavutatud tulemusi ja mõju on mõõdetud makromajanduslike indikaatoritega tulenevalt eesmärkide (mh paremad ühendusvõimalused, säästev keskkonnakasutus, piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng) olemusest (tabel 2).

Tabel 2. RSKS eesmärkide poole liikumine

Indikaator	Algtase	Sihttase	Viimane teadaolev tase
Heas seisundis veekogude osatähtsus	65% (2004)	100% (2015)	2008. a aruannete põhjal on heas ja väga heas seisundis kokku 71,4% veekogudest; 73,1% (2011)
Tahkete jäätmete taaskasutamise määr (v.a põlevkivi- ja põllumajandusjäätmed)	30% * (2004)	60% (2015)	2008. a aruannete põhjal 40%; 58% (2010); 88% (2012)
Primaarenergia tarbimise maht	Primaarenergiaga varustatus aastal 2005 – 60,0 TWh	Hoida primaarenergia tarbimise maht aastani 2010 aasta 2003 tasemel (59,6 TWh)	2007. aastal kasutati 64 2010. aastal 64,61 2011. aastal 64,51 TWh primaarenergiat.

Struktuurivahendite kasutamise seire ja läbiviidud sõltumatutelt ekspertidelt tellitud hindamised näitavad, et Eesti läheneb RSKS-s seatud ambitsioonikatele sihtidele, aga kõigi eesmärkide saavutamine ei ole mitmete väliste mõjurite tõttu, ennekõike majanduskriisi ja rahvusvaheliste arengute, kindel.

EARK meetmed panustavad kõige enam RSKS prioriteetsesse suunda „Säästev keskkonnakasutus“, kuna enamus meetmeid on suunatud just keskkonnasäästlikkuse edendamisele/suurendamisele, seda eelkõige PRS-s 1, mille eelarve moodustab 40% rakenduskava eelarvest (EL osalusest).

2013. a lõpuks on enim väljamakseid tehtud PRS-s 1 (445 mln), mis panustab RSKS prioriteetsesse suunda „Säästev keskkonnakasutus“. Väljamaksete osas paistab silma ka PRS 4 (293,4 mln), mille meetmed panustavad RSKS prioriteetsetesse suundadesse „Teaduse- ja arendustegevuse võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv“ ja „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“.

Protsentuaalselt on kõige rohkem väljamakseid tehtud PRS-s 3 (98,6%). Suuna vahendid on ammendunud ning eesmärgid (v.a biokütuste osakaal) täidetud. Kuigi kõikide indikaatorite sihttasemeid perioodi lõpuks ei täideta, on suuna rakendamine olnud hea. Sellega on edukalt panustatud RSKS prioriteetsesse suunda „Säästev keskkonnakasutus“. Enamus rakenduskava meetmetest panustavad nimetatud eesmärki ning seda näitab ka meetmete mõju horisontaalsetele teemadele, kus 94,7% lõpetatud projektidest avaldavad mõju keskkonnahoiule (vt lisa 8).

RSKS eesmärkidesse panustavad kõik EARK prioriteetsed suunad, välja arvatud TA ja HTA suunad (täpsemalt vt 2010. a ja 2012. a EARK seirearuanne):

➤ RSKS prioriteetsesse suunda „Haritud ja tegus rahvas“ panustavad PRS-de 2, 5 ja 6 tegevused nagu eestikeelse õppe kvaliteedi ja paindlikkuse tõstmine, võrdsete võimaluste loomine võimetele ja huvidele vastavaks elukestvaks õppeks, noorsootöö kvaliteedi ja kättesaadavuse parandamine ning keskkonnahariduse taristu arendamine. Oluliselt on haridusinvesteeringutega parandatud kutseõppeasutuste taristut (meetme „Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine“ toel, kus investeeringuid tehakse 85% koolidest (28/33-st). Tänaseks on kutseõppeasutuste võrk üldjoontes välja kujunenud. ERF-st toetust saanud haridusprojektidest on 2013. aasta lõpuks lõpetatud 101 projekti, mille tulemusena on paranenud 9520 õpilase (üliõpilase) õppekeskkond.

Kvalifitseeritud tööjõu pikaajalise pakkumise suurendamiseks tegeletakse töötuse ja mitteaktiivsuse ennetamisega, kus võtmetegevusteks on kutse- ja karjäärinõustamise arendamine, mida toetavad noorsootöö infrastruktuuri ja kutsehariduse infrastruktuuri arendamise meetmed.

➤ RSKS prioriteetsesse suunda „Teaduse- ja arendustegevuse võimekuse ning ettevõtete uuendusmeelsuse ja tootlikkuse kasv“ panustavad PRS 4 elluviidavad kohaliku ettevõtluskeskkonna arendamisprojektid ning internetiühenduste toetus. Kohaliku ettevõtluskeskkonna arendamisprojektide raames rajatakse ning renoveeritakse tootmisele ja logistikale suunatud avalikku tehnilist infrastruktuuri (juurdepääsuteed, vee- ja kanalisatsioonisüsteemid, maaparandussüsteemid, välisvalgustus, elektri- ja sidevõrgud, küttetrassid). 2013. a lõpetati nt Narva logistika- ja tööstuspargi arendusprojekt, mille käigus rajati 60 ha tööstusala. Projektimeeskonna eduka turunduse tulemusena oli aasta lõpuks tööstusalale asunud 7 ettevõtet ja 4 ettevõttega on allkirjastatud lepingud (vt pkt 7.4.2).

Internetiühenduse toetuse raames toetatakse valguskaablitel põhineva elektroonilise side baasvõrgu rajamist koos vajalike rajatistega. Toetuse eesmärgiks on internetiühenduste kättesaadavuse parandamine piirkondades, kus uue põlvkonna elektroonilise side võrgu infrastruktuuri puudumise tõttu ei ole kiire lairibateenus lõppkasutajatele kättesaadav ja seeläbi nende piirkondade konkurentsivõime tõstmine. Kokku on meetme raames seni rajatud u 1200 km lairibavõrku ning II taotlusvoorus rahastatud projektidest peaks 2015. aasta lõpuks lisanduma veel 500 km lairibatrasse.

➤ RSKS prioriteetsesse suunda „Säästev keskkonnakasutus“ panustavad prioriteetsete suundade 1, 2, 3 ja 6 tegevused. Veemajanduse infrastruktuuri alasuunas ehitatakse välja ja renoveeritakse elanikkonnale kvaliteetse joogivee saamiseks veevarustussüsteeme ning veekogude seisundi parandamiseks reoveekogumissüsteeme ja –puhasteid, likvideeritakse jääkreostuskoldeid ning veekogude bioloogilise seisundi parandamiseks avatakse kalade rändeteid. Paranenud on vee- ja kanalisatsiooniteenuse kättesaadavus ja/või kvaliteet. 2013. a lõpuks on 87-st projektist lõpetatud 21. Eelkõige EL-i struktuurivahendite abil on tagatakse nõuetele vastav joogivesi pea kõikides suurtes asulates. 2015. aasta lõpuks saab prognoosi kohaselt ühisveevärgist nõuetekohast joogivett 95% tarbijatest.

Jäätmekäitluse alasuunas on toetust saanud projektid, mille käigus suletakse ja korrastatakse keskkonnanõuetele mittevastavad tavajäätmeprügilad, ohutustatakse põlevkivitööstuse ja –energeetika jäätmeheidlad, rajatakse uusi ja laiendatakse olemasolevaid keskkonnanõuetele vastavaid prügilaid ja jäätmekäitluskohti, parandatakse jäätmete kogumist, sortimist ning taaskasutusse suunamist. Korrastatakse 26 nõuetele mittevastavat tavajäätme prügilat, nendest 2013. a lõpuks on korrastatud 23. Lisaks korrastatakse 2 põlevkivitööstuse jäätmeheidlat ja 3 põlevkivienergeetika jäätmeheidlat.

PRS 2 meetmetega toetatakse näiteks keskkonnahariduse edendamiseks taristu rajamist, kaitsekorralduskavade ja liigitegevuskavade koostamist. Keskkonnaseire valdkonnas elluviidavad projektid aitavad kaasa teadus- ja arendustegevuse võimekuse kasvule ning säästvale keskkonnakasutusele.

Kolmanda suuna meetmed aitavad eelkõige kaasa globaalsele keskkonnahoiule, energiaressursside säästlikumale kasutamisele ja riigi energiajulgeoleku kasvule. Eesti

energiasüsteemis tervikuna on tänu energiatõhususe investeeringutele vähenenud soojuse tarve ning soojuse- ja elektriakud. Hoolimata viimaste aastate majanduskasvust on primaarenergia tarbimine Eestis hakanud vähenema. 2010. aastal kasutati primaarenergia 64,61 TWh, 2011. aastal 64,52 TWh⁸.

➤ RSKS prioriteetsesse suunda „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“ panustavad PRS 4 tegevused (maakondadesse ehitatavate kompetentsikeskuste ning erinevate uuringute, koolituste ja füüsilise keskkonna näol, luues nii aluse teadmistemahukate ettevõtete ja kõrgkvalifitseeritud töökohtade tekkeks), kuna kõik suuna meetmed on suunatud tasakaalustatud regionaalsele arengule ning piirkonnaspetsiifiliste probleemide lahendamisele. Mõju avaldavad ka PRS-s 2 tehtavad projektid, sest meetmete projektid toimuvad valdavalt väljaspool Tallinna ning toetuse saajate seas on ka mittetulundusühinguid (MTÜ).

Euroopa 2020

Euroopa 2020 strateegia eesmärkidesse panustavad PRS 1, 2, 3 ja 4. PRS 1 kõigi meetmete tegevused panustavad otseselt prioriteedi „Jätkusuutlik majanduskasv: ressursitõhusama, loodussäästlikuma ja konkurentsivõimelisema majanduse arendamine“ eesmärkide saavutamisse. Veemajanduse meetmete investeeringute eesmärgiks on tagada veeressursside parem kasutamine ja kaitse sh. joogivee ressursside kaitse, jääkreostuse likvideerimine, joogivee- ja reoveepuhastussüsteemide rajamine. Keskkonnakaitselise taristu heale kvaliteeditasemele viimine (nõuetekohane joogivesi ja ühiskanalisisatsiooni olemasolu) ning nende kättesaadavus võimaldavad saavutada Eestil konkurentsieelist teiste riikide seas. Säästlikum loodusressursikasutus, millega kaasnevad väiksemad ressursi- ja saastetasud, võimaldab saavutada efektiivsemat ja konkurentsivõimelisemat tootmist. Jätkusuutliku majandamise üks eeldusi on muuhulgas veeressursi piisavus ja selle kvaliteet.

Euroopa 2020 strateegia ressursisäästu eesmärgi üks osa on elurikkuse kui ressursi säilitamine ja jätkusuutlik kasutamine ning sellesse panustavad PRS 2 projektid. Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava EL-i elurikkuse strateegia näeb ette muuhulgas EL-i linnu- ja loodusdirektiivi täieliku täitmise ehk kaitstavate liikide ja elupaikade soodsa seisundi saavutamise, ökosüsteemide ja nende teenuste säilitamise ja taastamise ning invasiivsete võõrliikide vastu võitlemise (vt ptk 7.2.3). Looduse mitmekesisuse säilitamise alasuunas elluviidavad meetmed aitavad otseselt kaasa EL elurikkuse strateegia, EL linnu- ja loodusdirektiivi ning sellega seoses ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava ja Euroopa 2020 eesmärkide täitmisele.

PRS 3 energiatõhususe meetmed panustavad otseselt vähemalt ühte järgmisse eesmärki – „Vähendada kasvuhoonegaaside heitkogust 1990. aasta tasemega võrreldes vähemalt 20% või sobivate tingimuste korral kuni 30%“, „Suurendada taastuvate energiaallikate osakaalu energia lõpptarbimises 20%-ni“ ning „Suurendada energiatõhusust 20% võrra“.

2010. aastal oli taastuvenergia osakaal lõpptarbimises 24%, 2011. aastal 25,9%, mis ületab 2020. a eesmärgi. Viimastel aastatel on toimunud pidev taastuvenergia osakaalu suurenemine. Suurim taastuvate energiaallikate potentsiaal asub biomassi sektoris, lisaks on head perspektiivid tuuleenergia, biogaasi ja väikehüdroelektriijaamade arendamisel. 2013. a toodeti taastuvatest energiaallikatest elektrit 1150 GWh ning soojusenergiat 3189 GWh). Sellega on täidetud ka rakenduskava eesmärk „Taastuvate energiaallikate osakaalu kasv energiabilansis (vt ptk 7.3.1).

⁸ Allikas: Statistikaamet

PRS-i 4 alasuund „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“ panustab aruka ja jätkusuutlikku majanduskasvu prioriteetidesse ettevõtluseks vajaliku keskkonna soodustamise (turismitoodete väljaarendamise ja tööstus- ja ettevõtlusaladele avalike juurdepääsude, sh kommunikatsioonide arendamise kaudu) ja kiire lairibaühenduse arendamisega.

2007-2013 perioodil on struktuurivahenditest ja EARD vahenditest (Eesti maaelu arengukava 2007-2013 raames) kokku ehitatud juba 2000 km lairiba ühendust (lõpetatud ja hetkel pooleli olevad projektid. Liitumise võimalus on loodud ligikaudu 60 000 leibkonnale (ligikaudu 135 000 inimesele), 14 000 ettevõttele ja 500 avaliku sektori asutusele.

Tabelis 3 on väljatoodud Euroopa 2020 ja Eesti 2020 eesmärgid ja nende poole liikumine.

Tabel 3. Euroopa 2020 ja Eesti 2020 eesmärkide võrdlus

Jätkusuutlik majanduskasv ressursitõhusa, loodussäästlikuma ja konkurentsivõimelisema majanduse huvides		
Euroopa 2020 eesmärk	Hetkeseis	Konkurentsikava „Eesti 2020“ eesmärk
Kasvuhoonegaaside heidete vähendamine 2020. aastaks 20% võrra võrrelduna 1990. aasta tasemega. EL on valmis minema kaugemale ning vähendama heiteid 30%, kui ülemaailmse kokkuleppe raames teised tööstusriigid võtavad enesele samasugused kohustused ja arenguriigid panustavad vastavalt oma võimetele	6094 tuhat tonni (2010); 6021 (2011).	Eesti eesmärgiks on, et kasvuhoonegaaside heitkoguste piirmäär Euroopa heitkogustega kauplemissüsteemi välistes sektorites ei ületaks 2015. aastal 6183 tuhandet tonni ning 2020. aastal 6246 tuhandet tonni. 11 %
Taastuvenergia osakaalu suurendamine kogutarbimises kuni 20%-ni	24% (2010); 25,7% (2011).	Eesti eesmärgiks on tõsta taastuvenergia osakaalu energia lõpptarbimisest 2015. aastaks 23,6%-ni ning 2020. aastaks 25%-ni.
Energia tõhususe suurendamine kuni 20%	2818 ktoe (2010); 2761 ktoe (2011).	Eesti eesmärgiks on energia lõpptarbimise taseme säilitamine 2010. aasta tasemel. Aastaks 2015 – 2986 ktoe ja aastaks 2020 2818 ktoe.

3.4.2. Panus ja seosed Läänemere strateegiaga

Peatükis oleva informatsiooni aluseks on 2012. a Technopolis Group Eesti OÜ ja CPD Arenduskeskuse poolt läbi viidud hindamise tulemused, mida KKM igal aastal uuendab. Hindamisel võeti aluseks 2012. aastal kehtinud strateegia (LMS uuendati 2013. a alguses), kuid 2013. a on analüüsitud projektide mõju uuendatud LMS-i prioriteetsetesse valdkondadesse. Suures plaanis ei ole prioriteetseid valdkondi oluliselt muudetud, kuid see erineb siiski varasemast strateegiast. LMS prioriteetsed suunad on toodud lisas 19. Analüüsi käigus hinnati projekte, mida on rahastatud perioodil 01.01.2007-31.12.2013. Kuna projektide sisuline panus LMS valdkondadesse on sarnane 2011. a seirearuandes kirjeldatule (vt 2011. a seirearuanne), siis antakse ülevaade üksnes rahalisest panusest ning tuuakse välja kõige suurema mõjuga suunad ja olulisemad mõjud.

Analüüsimaiks üksikute projektide panuseid LMS prioriteetide täitmisse, vaadati iga projekti eesmärgi ja tegevusi ning võrreldi neid LMS prioriteetidega – millised projektid, milliste prioriteetide täitmisse kõige enam panustavad. Panuse määratlemisel vaadeldi iga projektitüübi puhul seda kas ja mis selle projekti elluviimisel muutub - kas see mõjutab LMS prioriteedi täitmist otseselt või kaudselt. Kokkuvõttes nähtub, et EARK meetmed panustavad

LMS eesmärkide täitmisel väga erinevalt, sõltuvalt projektide eesmärkidest, elluviimise kontekstist ning tegelikust sisust.

Analüüsi tulemusena selgus, et kõige suurema panuse (nii kaudselt kui otseselt) LMS eesmärkide täitmisel annavad keskkonna ja regionaalarengu projektid. Keskkonna valdkonnas on suurimateks projektideks veemajanduse ja jäätmeäitluse arendamise projektid (PRS 1, panus 31% EARK kogupanusest), mis hõlmavad eeskätt joogi- ja reoveesüsteemide ning jäätmemajanduse korrastamist. Suuna projektid panustavad LMS-i valdkonda Bio, Hazards ja Nutri otseselt 469,9 mln euroga ja kaudselt 146,8 mln euroga (sellest veeinfrastruktuuri projektid (v.a. joogiveevarustussüsteemid) panustavad LMS Nutri valdkonda otseselt 385 mln euroga).

Viimastel aastatel on Eestis rajatud uusi ja rekonstrueeritud olemasolevaid reoveepuhasteid ning kanalisatsioonitrasse. EL vahenditest rahastatud projektidest on 2013. a lõpuks lõpetatud 21. Keskkonnaagentuuri koostatud aruande „Eesti keskkonnanäitajad 2012“ andmetel on alates 1992. aastast reostuskoormus oluliselt vähenenud. Viimase paarikümne aastaga on BHT₇- koormus vähenenud ligi 95%, fosfori koormus on samal perioodil vähenenud ligi 84%. Lämmastiku koormus on küll vähenenud 66%, kuid aastatel 2009-2011 on see näitaja pidevalt tõusnud, olles 2009. aastal 1,75, 2010. aastal 1,78 ning 2011. aastal 1,89 tuhat t/a. Selle põhjuseks on tõenäoliselt olnud veerikkad aastad, mil sademevee osakaal ja koormus on linnade heitvees tõusnud. Üldine reostuskoormus on vähenenud eelkõige tööstustootmise vähenemise tõttu 1990. aastatel ja viimase paarikümne aasta jooksul tehtud suurte investeeringutega Eesti veemajandusse. Peaaegu kõigi suuremate asulate reoveepuhastid ja enamik väikepuhasteid on kas rekonstrueeritud või on rajatud uued puhastid. Sama kehtib ka kanalisatsioonisüsteemide kohta. Viimastel aastatel on koormuse vähenemine kiirenenud tänu märkimisväärtetele investeeringutele, mille tulemusel on ehitatud ja uuendatud reoveepuhasteid üle kogu Eesti. Üks reostuskoormuse vähenemise põhjus on ka saastetasumäärade tõus ja karmistunud nõuded reovee puhastamisele.

Regionaalarengu valdkonna projektid (PRS 4, panus 25% EARK EL eelarvest) hõlmavad laia amplituudi erinevaid valdkondi – hariduse, hoolekande, tervise, kultuuri, ettevõtluse, turismi, transpordi kui ka IT taristu arendamist, mis kõik on suunatud kohaliku elukeskkonna parendamisele ning regiooni atraktiivsuse tõstmisele. Vananenud LMS-s oli üks laiem prioriteetne valdkond, mis hõlmas hariduse, turismi ja tervishoiu edendamist. Uuenenud strateegias käsitletakse kõiki nimetatud valdkondi eraldi. Lisandunud projektide tõttu on PRS 4 projektide rahaline panus LMS-i prioriteetsetesse valdkondadesse (Culture, Health, Education, Tourism, Transport, SME) kasvanud aastaga 38,5 mln euro võrra olles 463,1 mln.

Lisaks ei ole uuendatud LMS-s enam kliimamuutustega seotud prioriteetset valdkonda, kuid strateegia ühe alaeesmärgina on säilinud eesmärk „Kliimamuutustega kohanemine, riskide ennetamine ja lahendamine“, mille saavutamisse panustavad otseselt kõik PRS 3 projektid 76,9 mln euroga (EL osa 29,6 mln). Kaudselt panustavad alaeesmärgi saavutamisse ka PRS 2 keskkonnahariduse projektid 25 mln euroga.

Võttes arvesse projektide otsest ja kaudset mõju panustatakse kõige enam Nutri valdkonda (Nitraatide ja fosfaatide keskkonda sattumise vähendamine normaalpiirini) 483,3 mln euroga. Oluline panus on ka Educationi (Hariduse ja noorsoo uuenduste arendamine) ja Hazardsi (Elu- ja keskkonnoahtlike ainete kasutamise ja mõju vähendamine) valdkonda, vastavalt 404,6 ja 309,2 mln euroga.

Hindamise kokkuvõttes on nenditud, et strateegiliselt on EARK-d ja LMS-i raske võrrelda, kuna tegu on erineva regionaalse dimensiooni ning eesmärgiga dokumentidega. Kui LMS laiem eesmärk on arendada Läänemere äärsete riikide elukeskkonda, siis EARK on suunatud Eesti strateegiliste eesmärkide täitmisele, millest mõnel võib olla ka Läänemere regiooni ülene mõju. Näiteks keskkonna (sh. energeetika) projektid on paljuski Läänemere regiooniülese mõjuga, samuti mõjutavad regiooni arengut kaudselt hariduse ja tervishoiu investeeringud. Samas, peab siiski nentima, et otsene seos EARK ja LMS valdkondade elluviimise vahel on nõrk just seepärast, et enamus EARK projekte on lokaalse suunitlusega ning suhteliselt väikesemahulised.

Kokku on perioodil 2007-2013 toetatud projektide otsene panus LMS prioriteetsetesse valdkondadesse olnud 1,1 mld eurot ning kaudne panus 614,9 mln eurot. Arvestada tuleb ka seda, et ühte tüüpi projektid võivad panustada mitmesse erinevasse LMS prioriteetsetesse valdkondadesse, mistõttu on kogupanus suurem, kui EARK eelarve (vt tabel 4).

Tabel 4. EARK prioriteetsete suundade panus LMS valdkondadesse (mln €)

EARK	1		2		3		4		5		6		Kokku
LMS	otseselt	kaudselt	otseselt	kaudselt	otseselt	kaudselt	otseselt	kaudselt	otseselt	kaudselt	otseselt	kaudselt	
Agri													0
Bio	22,6			47,0									69,6
Crime													0
Culture							17,3						17,3
Education							189,5	0,7	191,7	22,7			404,6
Energy													0
Hazards	62,3	73,4		24,9									160,6
Health							35,8	48,5				224,9	309,2
Innovation													0
Internal Market													0
Nutri	385,0	73,4		24,9									483,3
Safe			46,8	7,2									54,0
Secure													0
Ship				24,9									24,9
SME							23,4						23,4
Tourism				24,9			120,1	3,8					148,8
Transport							10,3						10,3
Üld								13,7					13,7
Kokku	469,9	146,8	46,8	153,8	0	0	396,4	66,7	191,7	22,7	0	224,9	1 719,7
Kokku	616,7		200,6		0		463,1		214,4		224,9		1 719,7

3.4.3. Panus ja seosed horisontaalsete teemadega

EARK seirekomisjonis kinnitati 27.09.2007. a prioriteetsete suundade üldised valikukriteeriumid, mille koostamisel arvestati ka eeldatava mõju vajadusega horisontaalsetele teemadele. Prioriteetse suuna üldiste valikukriteeriumide kehtestamise eesmärgiks oli tagada projektide üldine hea kvaliteet ja leida projektid, mis kõige enam aitavad kaasa RSKS prioriteetide, prioriteetsete suundade, horisontaalsete teemade ja meetmete eesmärkide täitmisele.

EARK-s kirjeldatud horisontaalsete teemade mõju arvestatakse meetmete tingimuste väljatöötamisel läbi toetatavate tegevuste ja potentsiaalsete taotlejate määratlemise ja projektide taotluste vastavus- ja hindamiskriteeriumide kehtestamisel. Kõikide meetmete koostamisel on arvestatud, et meede ei tohi omada negatiivset mõju horisontaalsetele teemadele, küll aga on mõningatel meetmetel ja prioriteetsetel suundadel neutraalne mõju (vt tabel 5). Projektide mõju horisontaalsetele teemadele seiratakse struktuurivahendite kesksüsteemi (*SFCS*) kaudu, RÜ sisestab struktuurivahendite operatsioonisüsteemi (*SFOS*) projekti lõpparuannete alusel kõigi lõpetatud projektide kohta andmed, sh projekti mõju horisontaalsetele teemadele.

Kõige enam omavad rakenduskava projektid mõju keskkonnahoiule (4052 projekti, 94,7% kõikidest lõpetatud projektidest), mis on igati ootuspärane, kuna tegemist on elukeskkonna arendamise rakenduskavaga ning keskkonnahoid on üks olulisemaid märksõnu projektide rakendamisel. Aastaga on lisandunud 293 lõpetatud projekti. 11,3% projektidest 484 tk) omavad mõju regionaalsele arengule, 4,1% kodanikuühiskonna arengule (175 tk), 5,7% võrdsete võimaluste (244 tk) ja 4,2% infoühiskonna edendamisele (179 tk) Rahaliselt suurim panus horisontaalsetele teemadele on PRS 4 ja 1 lõpetatud projektidel (EL osalus vastavalt 187,6 mln ja 94,1 mln) (vt lisa 8).

Tabel 5. Rakenduskava PRS-de panus ja seosed horisontaalsete teemadega

Pr.suund	keskkonnakaitse	võrdõiguslikkuse edendamine	infoühiskonna arendamine	kodanikuühiskonna arendamine	tasakaalustatud regionaalareng
Suund 1	xx	o	o	o	xx
Suund 2	xx	o	xx	o	xx
Suund 3	xx	xx	o	xx	xx
Suund 4	xx	xx	xx	xx	xx
Suund 5	xx	xx	xx	xx	xx
Suund 6	x	o	x	o	xx
Seosed:	toetab otseselt xx	toetab kaudselt x	neutraalne o		

Mõju keskkonnahoiule ning regionaalsele arengule

Keskkonnahoidu ning regionaalsele arengule panustavad PRS-d 1, 2, 3, 4, 5 ja 6 (vt EARK seirearuanne 2010).

Mõju võrdsete võimaluste edendamisele

Võrdsete võimaluste edendamisse panustavad PRS-d 3, 4 ja 5. PRS-del 1, 2 ja 6 on neutraalne mõju (vt EARK seirearuanne 2010).

Mõju infoühiskonna edendamisele

Infoühiskonna edendamisse panustavad PRS-d 2, 4, 5 ja 6. PRS-del 1 ja 3 projektidel on neutraalne mõju (vt EARK seirearuanne 2010 ja 2011).

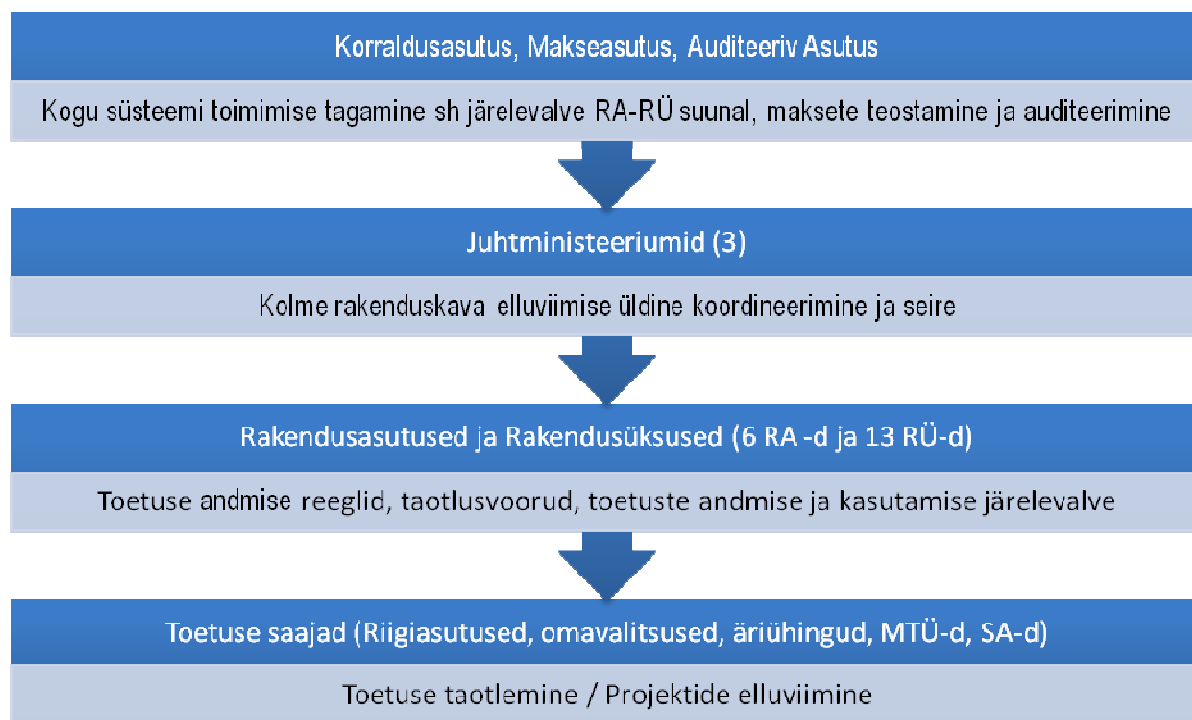
Mõju kodanikuühiskonna arengule

PRS 3, 4 ja 5 projektid aitavad kaasa kodanikuühiskonna arengusse, kuna toetuse saajateks on korteri- ja majahistud, MTÜ-d, sihtasutused ja KOV-d. PRS 1, 2 ja 6 projektidel on infoühiskonna edendamisele neutraalne mõju (vt EARK seirearuanne 2010).

4. JUHTIMIS- JA KONTROLLISÜSTEEMID, JÄRELEVALVE JA AUDIT

Peatükk kirjeldab rakendamise kontrollitegevuses toimunud peamisi arenguid aruandeaastal ning kõikide rakenduskavade üleselt. Võimalusel on analüüs tehtud EARK lõikes. Juhtimis- ja kontrollisüsteemide (JKS) toimimine on toetuse vahendamise õiguse ehk akrediteeringu aluseks. JKS on kehtestatud asutustes protseduuride ja töökordade kaudu. Olulisemad muudatused JKS-s asutuste kaupa on kirjeldatud ptk-s 4.1.

JKS üheks osaks on RÜ-de, RA-de, KA ning makseasutuse (MA)⁹ järelevalvetegevus (vt joonis 10). Järelevalvetegevust on detailsemalt kirjeldatud ptk-s 4.2. Kontrollitegevuse kvaliteedile annavad tagasisidet auditeeriva asutuse (AA) läbiviidavad süsteemi- ja projektiauditid. Põhjalikumalt on nii projektide kui asutuste JKS-ga seotud auditeid kirjeldatud peatükis 4.3. JKS, järelevalve ja auditite tulemusel tuvastatud rikkumised ja tagasinõuded on kajastatud ptk-s 4.4.

Joonis 10. Kontrollisüsteemi toimimine (Allikas: KA)

4.1. Muudatused juhtimis- ja kontrollisüsteemides

JKS-des aruandeaastal olulisi muudatusi ei tehtud. Jätakuvalt arendati KIK-i, et tagada meetmete rakendamiseks vajalik haldussuutlikkus. Lisaks on RM (KA, MA ja AA rollis) karmistanud nõudeid struktuuritoetuste kontrollimehhanismidele. Selleks kehtestati KIK-s hangete kontrolli kontroll-leht järelevalvespetsialistidele, mille eesmärk on eelkõige leida

⁹ Kooskõlas EK 28/02/2014 kirjaga Ares(2014)540858 on alates 2014. a korraldusasutuse ja makseasutuse funktsioonid perioodi 2007-2013 osas ühendatud ning korraldusasutus täidab ka sertifitseerimisega seotud ülesandeid. Sellest tulenevalt koosneb korraldusasutus nüüd kolmest rahandusministeeriumi osakonnast: Euroopa Liidu struktuurivahendite ja välisvahendite osakond, riigieelarve osakond ning Euroopa Liidu maksete osakond ning makseasutust enam rakendussüsteemis ei ole.

toetuste MA, kes teeb kulude sertifitseerimisel pisteliselt paikvaatlusi RÜ-des ja kontrollib kulude abikõlblikkust. Järelevalve toimub dokumentide kontrolli ja paikvaatluste abil.

Alljärgnevalt on kirjeldatud olulisemad leiud, üldistused kitsaskohtadest ja arengud järelevalvetegevuses asutuste (tasandite) kaupa aruandeaastal, sh täpsustatakse eelmisel aastal lahendamisele jäänud kontrollitegevuse arendamisega seonduv. Järelevalve tulemusel avastatud rikkumisi ja tagasinõuded on kajastatud koos auditist tulenevate leidudega eraldi peatükis 4.4.

Makseasutuse järelevalve rakendusüksuste üle:

MA viis 2013. a läbi igapäevaseid maksete ja finantskorrektsioonide kontrolli SFOS-i info baasil. Olulise lisamahu väljamaksete kontrollis andis SoM-i maksete siseriiklik osaline peatamine.

Korraldusasutuse järelevalve rakendusüksuste üle:

KA 2013. a oli kuus temaatilist kontrolli: esimesel poolaastal riigihangete kontrolliprotseduur ja riigihanke vastavus riigihangete seadusele, projektist saadava tulu mahaarvamise nõuete täitmise kontroll, kulude abikõlblikkus (lihtsustatud kulud) ning toetuse saajate teavitamine toetusega kaasnevatest nõuetest. Teisel poolaastal kontrolliti kulude abikõlblikkust ning investeringute kava projektide menetlemist ja hindamist. Lisaks jätkus teisel poolaastal juba 2013. I poolaastal alanud tulu teenimise kontrollimine.

➤ Riigihangete vastavust riigihangete seadusele (RHS) kontrolliti SoM-s. Kontrolli käigus tuvastati enim kvalifitseerimistingimustega seotud puudusi ning tehti ettepanek alustada tagasinõude menetlus. Riigihangete vastavust RHS-le kontrolliti ka KredExis ja RM-s. Mõlema kontrolli käigus tuvastati, et hankija ei ole kontrollinud maksuvõla puudumist. Samuti leiti, et hankedokumentides ei sisaldu kogu RHS-s nõutud teave, aruanded ei ole esitatud tähtaegselt ning rikutud on teavitamisreegleid. Kahel juhul leiti RM-i projektis ebaselgeid kvalifitseerimistingimusi, ühel juhul ei leitud tõendeid isikute registreerimise ja dokumentide edastamise kohta. Väljatoodud tähelepanekud ei anna alust kahelda kontrollitud asutuste JKS-de toimivuses.

➤ Projektist saadava tulu mahaarvamise nõuete täitmise kontrolli käigus kontrolliti KIK-i, RM-i, SoM-i, EAS-i ning Innove protseduure. KredExi kontroll lõppes märkusteta. Teistes asutustes tehti kontrollide tulemusel mitmeid tähelepanekuid, millest olulisemadena soovitati teostada pistelist projektide kontrolli (KIK, Innove, EAS), täiendada aruande vorme ja kontroll-lehti tulu teenimist puudutavate küsimustega, võtta kasutusele EK metoodika kohased finantsanalüüsi kontroll-koha ning teavitada toetuse saajat projekti lõppedes ülesjäävatest tuluga seotud kohustustest. Tulu teenimise kontrolli käigus tehtud soovitude järeletoetuste tähtaeg on 2014 I poolaasta.

➤ Lihtsustatud kulude abikõlblikkust kontrolliti Innoves, puudusi ei tuvastatud.

➤ Toetuse saajate teavitamist toetusega kaasnevatest nõuetest kontrolliti EAS-s, Innoves ning SoM-s. Kontrolli tulemusel veenduti, et kõik kontrollitud RÜ-d täidavad minimaalseid teavitamisega seotud nõudeid, kuid informatsiooni tuleks pakkuda erinevatel viisidel (õigusaktide kõrval lihtsalt lahti seletada), mis võimaldaks nõuetest sisuliselt aru saada. Täiendavaid kontrollitegevusi ei ole vaja teha, küll aga on soovitatav selgitada RÜ-dele teavitamise head tava.

➤ Projektide menetlemise ja hindamise protseduure kontrolliti EAS-is, Innoves ja SoM-s. EAS-i kontrolli tulemused ei olnud 2013. a lõpuks veel selgunud. Kontrolli käigus testiti valimi alusel ka projekte. SoM-i RA ja RÜ kontrolli tulemusel tehti ettepanek viia RA protseduurid vastavusse SFOS-i põhimääruses toodud tähtajaga, kontrolli käigus reaalseid tähtaja ületamisi ei tuvastatud. Innovel soovitati parandada SFOS-i andmekvaliteeti.

➤ Kulude abikõlblikkuse kontrollimise delegeeris KA RA-dele. (vt Rakendusasutuste kontroll rakendusüksuste üle).

Korraldusasutuse muud olulised tegevused:

2013. a muutis KA kahte juhendit. Kaks muudatust tehti juhendisse RA-dele järelevalve teostamiseks RÜ-de üle. Esimene muudatus puudutab koordineeritud kontrollide järeltegevuste seisu ülek kontrollimist KA poolt kaks korda aastas. Teise muudatusena eemaldati kontrollitavate protsesside nimekirjast kuluaruannete koostamise kontroll, kuna seda kontrolli viib läbi MA ning RA-d ei pea seda kontrolli täiendavalt tegema.

Aasta lõpus muutis KA juhendit „Järelevalve üldjuhend: väljamakse taotluse kontrolli ning paikvaatluse miinimumnõuded ja hea tava“. Muudatused puudutasid personalikulude kontrolli aspekte, lisati järelkontrollide minimaalsed nõuded, uuendati tulu teenivate projektide peatükki ning täiendati ja täpsustati riigihangete kontroll-lehte.

Rakendusasutuste kontroll rakendusüksuste üle

2013. a jätkati aasta varem alustatud kontrollisüsteemi rakendamist, mille kohaselt ühte osa kontrollidest koordineerib KA ise, valides välja kontrolli teema ning sõnastades konkreetse kontrolli eesmärgi ning teise osa kontrollidest planeerivad RA-d, võttes arvesse KA poolt keskselt koordineeritud kontrollide plaani ning oma RÜ-de ja meetmetespetsiifilisi vajadusi. Kõik tulemused koondatakse KA-sse, et tagada keskne ülevaade kontrolli tulemustest ning jälgida järeltegevuste elluviimist. RA-d koostavad sarnaselt KA-ga kontrolliplaani kaks korda aastas ning see kooskõlastatakse KA-ga.

KA poolt koordineeritav kulude abikõlblikkuse kontroll viidi läbi EAS-s (nii SiM-i kui MKM-i poolt), Innoves (nii HTM kui SoM poolt), SoM-s ja KIK-s. Kontrolliti kulude abikõlblikkuse ja väljamaksete protsessi toimimist, testiti pisteliselt kulude abikõlblikkust ja RÜ-de kontroll-lehti. Kontroll hõlmas osades asutustes ka riigihangete õiguspärasuse kontrolli. Enim tuvastati probleeme dokumentide formaalse kontrolli etapis: esines vigu väljamaksetaotluste (VMT) vormistamisel või ei olnud kõiki vajalikke dokumente esitatud. Mitme projekti puhul oli tegemist RÜ kontrolli kvaliteediga ning paaris projektis tuvastati puudusi personalikulude arvestamisel, kulu ja tasumist tõendavate dokumentide kontrollis ning tegevuste ja kulude abikõlblikkusega seoses.

Lisaks KA etteantud kontrollile teostasid RA-d kontrolle RÜ-de üle ka omal algatusel:

PRS-s 1, 2 ja 3 teostab KKM (RA) järelevalvet SA KIK-i (RÜ) üle ning PRS 3 ka MKM (RA) SA Kredexi (RÜ) üle. KKM kontrollis 2013. aastal meetmete „Vooluveekogude seisundi parandamine“ III ja IV taotlusvooru (mõlemas voorus 15 taotlust), „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine“ III ja IV taotlusvooru (vastavalt 23 ja 19 taotlust) ja „Jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise arendamine“ V taotlusvooru raames laekunud taotluste menetlemist (30 taotlust). Tähelepanu pöörati taotlusvoorude avamisele ja lõppenuks kuulutamisele ning kontrolliti andmete SFOS-i kandmist. RA hinnang RÜ tegevusele voorude

läbiviimisele ja taotluste menetlemisele on hea. RA tähelepanekud puudutasid peamiselt andmete korrektset SFOS-i sisestamist ning projektide pingerea moodustamist. Meetme „Vooluveekogude seisundi parandamine“ III voo ru toetuse andmise järelevalve tulemusena tehti üks oluline tähelepanek, mille tulemusena tegi RÜ taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise otsuse.

KKM jätkas järelevalvet meetme „Jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise arendamine“ IV avatud taotlusvoo ru läbiviimise üle. Võrreldi vastavaks tunnistatud taotluste hindamise tulemusi struktuuritoetuse seaduse ja meetme määruse nõuetega ning kontrolliti toetuse andmisest keeldumise põhjendatust ja dokumenteeritust. Kontrolli tulemusena andis RA soovitusi järgneva taotlusvoo ru läbiviimiseks.

Aruandeperioodil viis RA läbi projektide tulemuste saavutamise ja indikaatorite täitmise järelevalve. Järelevalve hõlmas kaheksa meetme raames 49 projekti. Järelevalve eesmärgiks oli kontrollida RÜ tegevust toetuse saajate üle järelevalve teostamisel projekti tulemuste saavutamisel ja andmete sisestamist SFOS-i. Järelevalve tulemusena juhtis RA tähelepanu indikaatorite sisestamisele SFOS-i nii, et oleks võimalik projektide võrdlemine ja saavutatud tulemustest usaldusväärse ülevaate saamine.

2013. a esimesel poolaastal kontrolliti KIK-s hangete menetlemist. Järelevalve hõlmas 51 hanget või hinnapäringut. Kontrolli tulemusena selgus, et valimi ulatuses on RÜ kontrollitud hangete läbiviimist ning kulude abikõlblikkust tõhusalt. Läbivaid puudusi kontrollitud dokumentide põhjal ei tuvastatud.

PRS-s 4 teostab SiM (RA) järelevalvet EAS-i (RÜ) üle nii jooksvate järelevalvetoimingutega (RÜ aruannete kinnitamine, meetme komisjonide koosolekud, taotluse nõuetele vastavuse kontroll ning hindamise toimingute korrektsuse ja põhjendatuse jälgimiseks, RÜ tegevuse kohta esitatud vaiete lahendamine) kui valimi põhjal teostatavate paikvaatlustega.

EAS-s viidi läbi kaks paikvaatlust, mille eesmärk oli kontrollida toetuse saajate teavitamist ning meetme „Kohalike avalike teenuste arendamine“ projektide seireandmete sisestamist kesksüsteemi (SFCS). Kummagi paikvaatluse raames puudusi ei tuvastatud, kuid EAS-l paluti osade projektide seireandmed üle vaadata ja vajadusel korrigeerida.

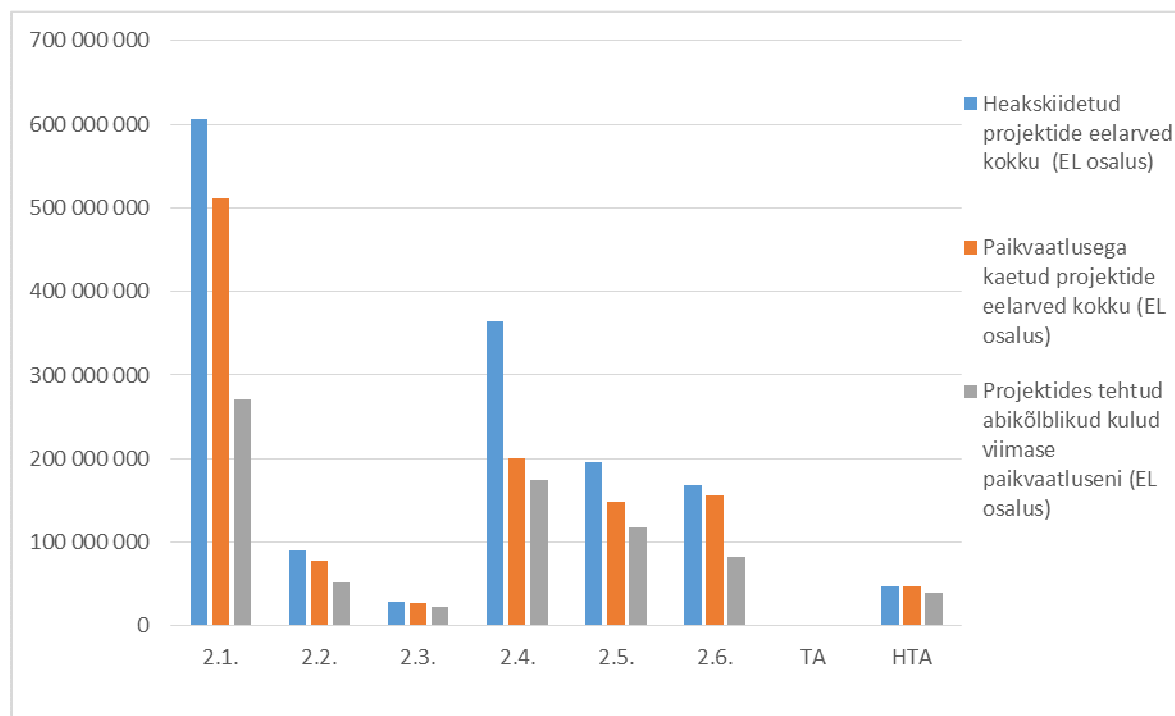
PRS-s 5 teostab HTM (RA) järelevalvet SA Innove (RÜ) tegevuste üle paikvaatluste käigus ning *desk-based* meetodil. RA teeb kord kvartalis RÜ koostatud rikkumisaruannete kontrolli ning tagasimaksete aruannete analüüsi. Rikkumiste aruannete järelevalve toimub SFOS-i põhjal, kvartaalsete tagasimaksete aruannete analüüs toimub SFCS-s koostatud aruande põhjal. Tagasimaksete aruande analüüs annab sisendi järelevalve planeerimiseks. Lisaks kvartaalsele järelevalvele teeb RA valimipõhist ning riskidest tulenevat järelevalvet. Samuti teostati KA koordineerimisel tellitud kontrollid. Läbiviidud järelevalvete tulemusena võib RÜ JKS-i kontrollitud tööloikude osas hinnata toimivaks.

PRS- 6 kontrollis RA (SoM) dokumentide säilitamist, projektide kulude abikõlblikkuse kontrolli teostamist, rikkumisaruannete koostamist, toetuse tagasinõudmiste menetlemist, rikkumiste hindamist/kinnitamist, riigihangete kontrolli teostamist ja paikvaatluste ajakava planeerimist. Kontrollide käigus tuvastati mitmeid puudusi, mille osas peab RÜ (SoM) tegema pingutusi kvaliteedi tõstmiseks. Peamisteks probleemideks on protseduuriireeglitest

mitte kinni pidamine (protokollimisel, koosolekute korraldamisel, dokumentide koostamisel), ajalisel nihked dokumentide menetlemisel, sh kirjadele vastamisel.

Rakendusüksuste järelevalve toetuse saajate üle

RÜ-d on 2013. a lõpuks viinud läbi 986 paikvaatlust, mis moodustab 20,9% aktsepteeritud ja lõpetatud projektidest. Madala paikvaadeldud projektide määra põhjuseks on PRS 3 energiaauditi ja ehitise ekspertiisi tegemise ning ehitusprojekti koostamise projektide suur arv (3698), millest on paikvaadeldud kõigest 7,2%. Kui PRS 3 projektid välja jätta, siis on paikvaadeldud 71,7% kõikidest lõpetatud ja aktsepteeritud projektidest. 2013. a lõpuks kaeti paikvaatlustega 1,048 mld eurot, mis moodustab heakskiidetud eelarvetest 78%. Tehtud abikõlblikest kuludest on paikvaadeldud 50,6%, mis võrreldes 2012. aastaga on oluliselt kasvanud (2012. a 29%) (vt joonis 11 ja lisa 6). Sarnaselt varasema aastaga on paikvaadeldud projektide osakaalu arvestades kõige rohkem paikvaadeldud HTA suunas ja PRS-s 5 (vastavalt 96,6% ja 91%). Protsentuaalselt on kõige vähem paikvaatlusi tehtud PRS-s 3 (7,2%). Nagu ka varasemal aastal, tehti enim tähelepanekuid projekti dokumentatsiooni ja avalikustamise osas. PRS-s 6 avastati üks rikkumine ning sellega seotud tegevused kandusid üle 2014. aastasse. Üldiselt on tegemist juhuslike vigadega, mis on iseloomult erinevad ja ei viita süsteemsele veale. JKS-d üldiselt toimivad (vt ptk 4.3).

Joonis 11. Paikvaatluste katvus (Allikas: KKM SFCS andmetel 22.04.2014)

* Käimasolevate projektide eelarve + lõpetatud projektide maksed

** Kajastatud on „EARK“, „IARK“ ja „MARK“ andmeid

SA KIK-i järelevalve toetuse saaja üle on kaheastmeline (projektikoordinaator ja järelevalve üksus). Projektikoordinaator teostab toetuse saaja tegevuse üle pidevat järelevalvet, hoiab kliendisuhet ning on kõige paremini projekti tundev isik RÜ-s. Projektikoordinaator kontrollib kõiki väljamakseid ning hankeid. Teise astme kontrolli teostab järelevalveüksus. Teise astme kontroll on alati riskipõhine, st kontrollitakse eelkõige kõrgema riskiga väljamakseid, hankeid ning teostatakse kõrgema riskiga projektide kohapealseid paikvaatlusi.

2013. a lõpuks on KIK läbi viinud 192 paikvaatlust. RÜ protseduurireeglite kohaselt paikvaadeldakse kõiki projekte vähemalt üks kord nende elluviimise perioodil. Ühe toetuse saaja projekti võib mitu korda paikvaadelda. Suuremahulisi projekte paikvaadeldakse tavaliselt projekti algfaasis ning lõppfaasis. Pikaajaliste projektide korral on projekti algfaasi paikvaatlused eelkõige probleeme ennetava ja nõustava funktsiooniga. Kõrge riskitasemega projekte paikvaadeldakse tihedamini. Lühiajaliste ning väiksema-summaliste projektide korral toimub paikvaatlus enamasti projekti lõppfaasis.

Paikvaatluste käigus on kõige rohkem tähelepanekuid projekti dokumentatsiooni osas, st dokumentide säilimine ei ole piisavalt tagatud, projektipõhise sihtfinantseerimise raamatupidamise reeglid on puudulikud. Tähelepanekuid on olnud ka avalikustamise osas, kus teavitustahvlil on olnud ebatäpsusi (viide valele EL fondile, logod pole piisava suurusega, ebakorrektned projekti nimetus vms) või teavitus ei ole toimunud õigeaegselt. Kõik paikvaatluse käigus väljatoodud tähelepanekud on toetuse saajate poolt arvesse võetud ning ettekirjutusi toetuse saajatele paikvaatluse käigus või selle järeltegevusena ei ole tehtud.

SA Kredex on 2013. a lõpuks läbi viinud 246 paikvaatlust (2 paikvaatlust 2013. a), mis moodustab 6,6% kõikidest projektidest ja 91% meetme eelarvest. RA tegi 2013. aastal ühe paikvaatluse programmis „Korterelamute renoveerimislaenu programm“, mille raames kontrolliti, kas laenud ja garantiid on antud programmi tingimustele vastavatele lõplikele kasusaajatele, kas lõplikud kasusaajad on saanud laene ja garantiisid kasutanud eesmärgipäraselt ning on täidetud EL visuaalse identiteedi järgimise nõuded. Tuvastati, et mõnel juhul ei olnud kommertspangad programmi ja laenulepingu tingimusi korrektselt täitnud. RÜ on võtnud paikvaatluse järeldused teadmiseks ja teavitanud krediidiuasutusi, et laenulepingute sõlmimisel tuleb järgida ettenähtud tingimusi.

EAS viis 2013. aastal läbi 13 paikvaatlust (neist 1 erakorraline). Projektijärgseid paikvaatlusi ehk järelkontrolli viidi läbi 7. Olulisi tähelepanekuid ei tehtud, peamised probleemid olid seotud projekti kulude mitteametlikkusega ning põhivara kajastamisega raamatupidamises.

SA Innove teostas 2013. aastal 29 paikvaatlust 21-le erinevale toetuse saajale, mille tulemusena tehti tähelepanekuid 25-l korral. Tähelepanekud olid tehtud olulises osas riigihangete seadusest tulenevate nõuete mittetäitmisest.

SoM teostas 2013. aastal 7 projekti osas 10 paikvaatlust, milles seitsmes osalesid vaatlejadena ka RA esindajad. Kahe projekti puhul viidi läbi 2 paikvaatlust, kuna tegemist oli üle ühe miljoni toetusega. Aasta lõpuks on paikvaatlusi läbi viidud 31 (91% projektidest). Kõikidele toetuse saajatele tegi RÜ paikvaatluste käigus ettekirjutusi. Enim tuvastatud viga oli dokumentide säilitamise nõude rikkumine, st kõik dokumendid ei ole leitavad, asuvad projektijuhil arvutis või mujal, mistõttu ei ole tagatud dokumentide säilimine kuni 31.12.2025. a. Toetuse saajad on lahendanud ja vastused andnud kõikidele ettekirjutustele. Rikkumine tuvastati ühe paikvaatluse raames ning sellega seotud tegevused on kandunud 2014. aastasse.

RM viib läbi paikvaatlusi TA ja HTA meetmete raames ning aasta lõpu seisuga on läbi viidud korralisi paikvaatlusi kõikide toetuse saajate juures vähemalt korra projekti rakendamise perioodi jooksul. TA 26 aktsepteeritud ja lõpetatud projektist (sh on ka projektid, mis on SFOS-i sisestatud, kuid millest ei ole tehtud ühtegi väljamakset) on paikvaadeldud 12

projekti, mis moodustab 46% kõikidest projektidest. Eelarve osas oli paikvaatlusega kaetud 95% kinnitatud projektide eelarvetest.

HTA 90-st aktsepteeritud või lõpetatud projektidest on kontrollitud 85 projekti, mis moodustab 94% kõikidest HTA projektidest. Eelarveliselt on aga HTA kohapealsete kontrollidega kaetud 85% projektide kinnitatud eelarvetest. Üksikud tähelepanekud tehti dokumentide sisestamise korrektsusele, et RÜ-le esitatav kuludokumentide nimekiri (arve number ja kuupäev) oleks vastavuses originaaldokumentidega.

4.3. Auditid

Kindluse saamiseks kulude abikõlblikkuses ja asutuste JKS-de toimimises toimuvad projektide ja JKS auditid. AA on RM-i finantskontrolli osakond, kes võib oma toiminguid delegeerida RA-de ja RÜ-de audiitoritele või osta teenust välisaudiitorilt. Projektauditite soovitude ja järeltegevuste elluviimist järelevalvab AA, JKS auditite järeltegevuste maandamist järelevalvab KA.

Projektauditid

AA 2013. a projektauditi valimis¹⁰ oli 64 projekti kogusummas 219 328 226,04 eurot. See moodustab 2012. aastal EK-le deklareeritud kuludest 30,39%. Auditite tulemusena tehti referentsperioodile finantsmõju omavaid tähelepanekuid 23 projekti osas (36% auditeeritud projektidest). 64-st projektauditist 44 viis läbi AA ning 20 AA koostööpartnerid. Projektauditite tulemusena tehti 62 olulist tähelepanekut (neist 50 referentsperioodile finantsmõju omavat tähelepanekut kogusummas 695 385,95 eurot). Kõige rohkem tehti hangetega seotud tähelepanekuid (33 tähelepanekut), mis olid ka suurima finantsmõjuga (59% tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest).

Võrreldes 2012. aastaga ei ole nende projektide osakaal, milles on tehtud finantsmõju omavaid tähelepanekuid oluliselt muutunud (2013. a 36%, 2012. a 31%). 2013. a tehti kokku 50 finantsmõjuga tähelepanekut referentsperioodile, 2012. a oli finantsmõjuga tähelepanekuid 45. Arvestades asjaolu, et 2013. a auditeeritud projektide arv oli väiksem kui eelmisel aastal, kuid referentsperioodile finantsmõju omavate tähelepanekute arv suurem kui eelmisel aastal, siis selgub, et vigade esinemise sagedus on tõusnud. Samas on vea määr projekti kohta võrreldes varasemate aastatega langenud ning ulatub üle 2% kuuel projektil (9% auditeeritud projektidest).

Projektauditite raames väljatoodud probleemid ning tehtud olulised tähelepanekud jagunevad auditi alameesmärkide lõikes järgmiselt:

➤ Hangete läbiviimine: 33 olulist tähelepanekut, millest referentsperioodi puudutavad 30 tähelepanekut. Tuvastatud mitteabikõlblik kulu referentsperioodil on 407 129,66 eurot (väljaspool referentsperioodi tuvastatud mitteabikõlblik kulu on 335 111,22 eurot – enamjaolt seotud ühe projekti¹¹ hangete puhul RHS-i sätete mittejärgimisega), mis moodustab 58,55% kõigist tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest. Peamised hangete osas tehtud tähelepanekud on seotud võrreldavate pakkumuste mittevõtmise, vale menetlusliigi kohaldamisega, ehitustööde hankelepingute raames ehitustöödeks mittevajalike asjade ostmisega ning hankelingu muutmistega, mis ei ole kooskõlas RHS-ga. Hangete läbiviimisega seotud

¹⁰ Valimi moodustamisel kasutab AA statistilist valimi moodustamise metoodikat (rahahüvikupõhine meetod)

¹¹ Projekt nr 3.3.0100.08-0004, summa 260 145,50 eurot.

tähelepanekute puhul on AA hinnangul tegemist juhuslike vigadega, mis on iseloomult erinevad ja ei viita süsteemsele veale.

➤ Struktuuritoetuse eesmärgipärane kasutamine: 21 olulist tähelepanekut, millest referentsperioodi puudutavad 18 tähelepanekut. Tuvastatud mitteabikõlblik kulu referentsperioodil on 77 581,06 eurot (väljaspool referentsperioodi tuvastatud mitteabikõlblik kulu on 121 224,93 eurot), mis moodustab 11,16% kõigist tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest. Peamised struktuuritoetuse eesmärgipärase kasutamise osas tehtud tähelepanekud on seotud mitteabikõlblike personalikulude hüvitamise ning projektiga mitteseonduvate kulude hüvitamisega. AA hinnangul on peamiselt tegemist juhuslike vigadega, mis on oma iseloomult erinevad, neil puudub ühistunnus ning seega ei viita antud vead süsteemsele veale.

➤ Riigiabi: 1 oluline tähelepanek. Tuvastatud mitteabikõlblik kulu referentsperioodil on 203 156,90 eurot (väljaspool referentsperioodi tuvastatud mitteabikõlblik kulu on 743 622,80 eurot), mis moodustab 29,21% kõigist tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest. Tähelepaneku sisuks oli, et palgatoetuse andmisel ei kontrollita riigiabi ergutava mõju nõude täitmist. AA hinnangul on tegemist juhusliku veaga, mis oma iseloomult ei mõjuta oluliselt struktuuritoetuste rakendussüsteemi tervikuna ja selle esinemine on piiritletud üksnes auditeeritud projektiga.

➤ Rakendusüksusele suunatud tähelepanekud: 7 olulist tähelepanekut, sealhulgas üks tähelepanek¹², kus tuvastati mitteabikõlblik kulu referentsperioodil 7 518,34 eurot, mis moodustab 1,08% kõigist tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest.

Läbiviidud projektiauditite tulemusena tuvastati referentsperioodil mitteabikõlblikke kulusid kokku summas 695 385,95 eurot ehk 0,32% auditeeritud kulude kogumast. Mitteabikõlblikke kulusid väljaspool referentsperioodi tuvastati 1 241 655,74 eurot. Arvestades auditi toimingute käigus tuvastatud vigu ja nende põhjal leitud kõige tõenäolisemaid vigu, on võimalik 80% kindlustunde määraga öelda, et kõige tõenäolisem viga (*most likely error*) üldkogumis ei ületa 3 304 857,99 eurot (0,46% üldkogumist). Ülevaade tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest rakenduskavade ja fondide lõikes on tabelis 6.

Tabel 6. Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud rakenduskavade ja fondide lõikes

Rakenduskava	Auditeeritud sertifitseeritud kulud (euro)	Avastatud mitte- abikõlblikud kulud (euro)	Mitteabi-kõlblikud kulud väljaspool referents-perioodi (euro)	Vea määr %
IARK (ESF) ¹³	23 507 786,15	243 976,47	743 622,80	1,04%
EARK (ERF, ÜF) ¹⁴	108 914 732,82	368 238,17	78 139,31	0,34%
MARK (ERF, ÜF) ¹⁵	86 472 262,67	82 848,96	378 196,84	0,1%
TA (ESF, ERF, ÜF)	433 444,36	322,35	0,00	0,01%
Kokku:	219 328 226,00	695 385,95	1 199 958,95	0,3%

AA auditeeris EARK-s 30 projekti (v.a. TA suund) summas 108,9 mln eurot. Mitteabikõlblikke kulusid leiti 368 238,17 euro ulatuses, mis teeb EARK veamääraks 0,34% (võrdluseks: IARK veamäär 1,04% ja MARK veamäär 0,1%). Kõigist projektiauditite

¹² Projekt nr 2.1.0101.09-0013

¹³ Inimressursi arendamise rakenduskava, CCI number: 2007EE051PO001.

¹⁴ Elukeskkonna arendamise rakenduskava, CCI number: 2007EE161PO002.

¹⁵ Majanduskeskkonna arendamise rakenduskava, CCI number: 2007EE161PO001.

tulemusena tuvastatud mitteabikõlblikest kuludest moodustavad EARK projektidega seotud mitteabikõlblikud kulud 53%. Kokku tehti 29 olulist tähelepanekut, millest suurem osa (18) olid seotud hangetega. Hangetega seotud tähelepanekud on ka kõige suurema finantsmõjuga. Peamised hangete osas tehtud tähelepanekud on seotud võrreldavate pakkumuste mittevõtmise, vale menetlusliigi kohaldamisega, ehitustööde hankelepingle raames ehitustöödeks mittevajalike asjade ostmisega ning hankelepingu muutmistega, mis ei ole kooskõlas RHS-ga. 8 olulist tähelepanekut on seotud struktuuritoetuse mitte-eesmärgipärase kasutamisega ning 4 olulist tähelepanekut on suunatud rakendusüksusele.

Projektauditite tulemuste ülevaade rakendusüksuste kaupa on toodud aruande lisas (vt lisa 16). Arvestades projektauditite 2013. a tulemusi on AA arvamusel, et struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud. Detailne informatsioon projektaudititest on AA 2013. aasta auditeerimise aastaaruandes (leitav <http://www.fin.ee/valisvahendite-auditid>).

JKS auditid

AA viis 2013. a läbi JKS auditi või muu sarnase töövõtu¹⁶ neljas struktuuritoetuse rakendamisega seotud asutuses: EAS-s, SoM-s, TJA-s ja RM-s. Nende auditite hulgas on kaks JKS auditi järelauditit (KA järelaudit ja MA järelaudit), mis olid eelmise auditeerimise aastaaruande esitamise hetkel läbiviimisel ning lõpetati käesoleval aastal. Kokku viis AA läbi 9 erinevat JKS auditit või muud sarnast töövõttu (vt ka lisa 11).

JKS auditite käigus süsteemseid, kõikidele asutustele laienevaid probleeme ei leitud, auditeeritavate JKS-e hinnati järgmiselt:

- KA (II kategooria) (seotud rakenduskavad: IARK, EARK, MARK): AA sai piisava kindlustunde, et sertifitseerimisasutuse funktsioonid saavad KA koosseisus asjakohaselt täidetud ning KA enda ülesannete täitmine ei saa kahjustatud.
- MA (seotud rakenduskavad: IARK, EARK, MARK): JKS järelaudit (I kategooria);
- EAS (seotud rakenduskavad: IARK, EARK, MARK): kuludokumentide valimipõhise kontrolli JKS audit (II kategooria); JKKs toodud muudatuste ja ümberkorralduste JKS (I kategooria); JKS tõhususe hindamise toimingute kokkuvõtte riigiabi ergutava mõju nõude täitmise järelkontrollis tuvastatud võimalike rikkumistega seotud juhtumite lahendamisel (II kategooria);
- SoM (seotud rakenduskava: EARK): riigihangete õiguspärasuse kontrollide JKS audit (II kategooria).

Analüüsides eelnevalt välja toodud peamisi JKS auditite tähelepanekuid asutuste lõikes, on need põhinoete osas kokkuvõetavad järgmiselt:

- Põhinõue 1: Selge kohustuste määratlus, jaotus ja lahusus asutuses nii asutusesiseselt kui teiste asutustega – puuduseid ei tuvastatud;
- Põhinõue 2: Asjakohased protseduurid rahastatavate projektide valimiseks – puuduseid ei tuvastatud;
- Põhinõue 3: Asjakohane info ja strateegia toetuse saajatele juhiste andmiseks – puuduseid ei tuvastatud;
- Põhinõue 4: Piisavad ja asjakohased juhtkonna kontrollid – hangete läbiviimise kontrollimine SoM-s ei olnud veel piisavalt tõhus. Tuvastati puudusi hankelepingu muudatuste, tellija reservi kasutamise, riigihangete osadeks jagamise ja pakkujate kvalifitseerimisel kehtestatud käibenõude proportsionaalsuse hindamisel hanke objekti suhtes.

¹⁶ Toimingud neljas asutuses (SOM, EAS, TJA ja RM-KA).

EAS-s vajas täiendamist kulu- ja maksedokumentide valimipõhise kontrolli riskidel põhinev meetodika. Lisaks vajas täiendamist valimipõhise kontrolli dokumenteerimine ja kontroll-jälg. KA-l puudus piisav ülevaade RA-delt tellitud kontrollide järeltegevustest;

- Põhinõue 5: Piisav kontroll-jälg – puuduseid ei tuvastatud;
- Põhinõue 6: Usaldusväärne raamatupidamise, seire ja finantsaruandluse IT-süsteem – KA ei olnud 2012. aastal taganud paikvaatluste informatsiooni õigsust ja piisavust SFOS-s;
- Põhinõue 7: Ennetavad ja parandavad meetmed juhuks kui audit tuvastab süsteemseid vigu – EAS-s ei olnud tuvastatud kõiki tegevusi, mille puhul ei ole riigiabi ergutava mõju nõuet järgitud.

Analüüsides peamisi 2013. a tehtud JKS auditite tähelepanekuid, on AA hinnangul endiselt peamiseks probleemseks valdkonnaks riigihangete kontroll. Riigihangete kontrollimisel ei suudeta hinnata keerulisemate juhtumite põhjendatust – näiteks hankelepingute muutmise vajadus, tellija reservi kasutamine, riigihangete osadeks jagamine ja asjakohaste kvalifitseerimistingimuste kehtestamine. Samas võrreldes eelnevate aastatega, on riigihangete rikkumiste mõju olnud väiksem.

JKS auditite tulemusena tuvastati finantsmõju omavaid probleeme, mis tulenesid hangete kontrolli puudulikkusest (SoM) ja järelkontrollis tuvastatud rikkumiste puudulikust lahendamisest (EAS).

2013. a JKS auditite tulemusel ei ole mitte ühelgi RÜ-l mitte ühegi põhinõude lõikes antud hinnanguks kategooriat III ehk kindlustunne vastab madalale tasemele.

Üldkokkuvõttes on AA arvamusel, et struktuuritoetuse JKS toimib, kuid mõningad parendused on vajalikud (II kategooria ehk keskmise tasemega kindlustunne¹⁷). Vastavalt EK õigusaktides sätestatule ja tuginedes eeltoodud JKS auditite tulemustele, esitas AA 31.12.2013 EK-le auditeerimise aastaaruande ja märkustega auditi hinnangu (*qualified opinion*).

4.4. Rikkumised, ettekirjutused, tagasinõuded

2013. a tuvastati EARK raames kokku 62 rikkumist (2012. 70 rikkumist) (vt lisa 12) ning tagasi nõuti aasta jooksul 1 706 416 eurot (vt tabel 7). See moodustab ligikaudu kolmandiku (36%) kogu perioodi tagasinõuetest. Sarnaselt eelmise aastaga on enim rikkumisi tuvastatud neljandas suunas. Aasta jooksul avastati 27 rikkumist ning tagasinõude otsuseid koostati 972 967 euro ulatuses. PRS-s 4 on kogu perioodi jooksul tagasi nõutud 2 073 778 eurot, mis moodustab ligikaudu pool (47,5%) kogu EARK tagasi nõutud toetusest. PRS-s 1 koostati tagasinõudeotsuseid 507 191 euro ulatuses, mis on 91% kogu suuna tagasi nõutud toetusest. Vaatamata sellele, et RÜ-d on võtnud juurde hankespetsialiste, koolitatud on nii RÜ-sid kui ka toetuse saajaid, täiendatud on JKS ja muid protseduure, on tagasinõuded valdavalt seotud endiselt RHS rikkumisega. Ennetamaks RHS mittejärgmisest tingitud tagasinõudeid on EAS-s 2013. aastal täiendanud hangete kontroll-lehti, millega on lisandunud hankeekspertiisi tasandil ka lihthangete kontroll ning lisandunud on hanemenetluse läbiviimisele eelnev kontroll, kus toetuse saaja edastab EAS-le läbivaatamiseks hankedokumendid enne hanketeate või ideekonkursi kutse avaldamist riigihangete registris või pakkumuse esitamise ettepaneku

¹⁷ Average level of assurance (as defined in the Guidance Note on Annual Control Reports and Opinions – COCOF 18/0220/09).

saatmist huvitatud isikule. EAS annab toetuse saajale mittesiduva hinnangu. Eelnimetatud kontroll on toetuse saajate poolt leidnud laialdast kasutamist, kuivõrd see aitab maandada riski, mis on seotud riigihanke teostamise RHS-i reeglite kohase läbiviimisega.

AA on 2013. a hangete läbiviimise auditi kokkuvõttes siiski nentunud, et tegemist on juhuslike vigadega, mis on iseloomult erinevad ja ei viita süsteemsele veale. Kokku on programmiperioodil tagasi nõutud 4,36 mln eurot, mis moodustab 0,3% rakenduskava EL eelarvest. Aastaga on rikkumiste protsent kasvanud 0,1% võrra.

Tabel 7. Tagasinõutud toetus

Prioriteetne suund	Fond	Tagasinõutud toetus (kumulatiivne, eur) ¹⁸	Tagasinõutud toetus 2013. a
2.1. Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine ning välisõhu kaitse	ÜF	554 629,35	507 191,11
2.2. Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine	ERF	41 088,48	16 549,56
2.3. Energiamaajanduse arendamine	ERF	2 710,15	0,00
2.4. Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng	ERF	2 073 778,51	972 966,99
2.5. Hariduse infrastruktuuri arendamine	ERF	614 608,82	98 255,03
2.6. Tervishoiu- ja hoolekande infrastruktuuri arendamine	ERF	1 074 401,86	111 321
2.7. Horisontaalne tehniline abi	ERF	858,80	132,62
Kokku		4 362 075,97	1 706 416,31
% rakenduskava eelarvest		0,3%	0,1%

Allikas: SFCS (22.04.2014)

PRS-s 1 avastati 12 rikkumist kogusummas 329 576 eurot (2012. a 6 rikkumist) (vt lisa 12). Nelja rikkumise alusel nõuti tagasi 507 191,11 eurot. Enamus rikkumisi on seotud RHS rikkumistega. Tagasinõute osas esitati RÜ-le kaks vaiet, millest ei rahuldatud ühtegi (lisa 7). RÜ tegevus on suunatud eelkõige rikkumiste ennetamisele. Rikkumiste vältimiseks/ennetamiseks/avastamiseks hankementluste puhul rakendatakse eelkontrolli, seetõttu saavad paljud võimalikud rikkumised selles etapis tuvastatud ja toetuse saajal palutakse hankedokumentidesse teha täiendused. Lisaks korraldab RÜ infopäevi toetuse saajatele hangete alase pädevuse tõstmiseks ja teavitab RM korraldatavatest koolitustest. Vabatahtlikke tagastusi tehti kolme projekti raames kokku 17 151,03 eurot.

PRS-s 2 avastati 6 rikkumist kogusummas 611 370 eurot (2012. a 7 rikkumist). Kahe rikkumise alusel nõuti tagasi 16 549,56 eurot. Kõige enam rikkumisi on jätkuvalt seotud hangetega. RÜ rakendab hangete eelkontrolli, mis võimaldab tuvastada võimalikke rikkumisi varases etapis ning toetuse saajal palutakse hankedokumente vastavalt täiendada. Seega paljud võimalikud rikkumised jäävad olemata. Lisaks korraldab RÜ toetuse saajatele infopäevi nende hangetealase pädevuse tõstmiseks ning teavitab RM poolt korraldatavatest koolitustest. Samuti nõustavad projektikoordinaatorid toetuse saajaid. Vabatahtlikke tagastusi tehti seitsme projekti raames kokku 57 583,43 eurot.

PRS-s 3 ei tuvastatud aruandeaastal rikkumisi. Kogu perioodi vältel on tagasi nõutud kõigest 2 710,15 eurot.

¹⁸ Summad koos laekumistega, mis on tehtud peale aruandeperioodi

PRS-s 4 avastati 27 rikkumist kogusummas 5 314 995 eurot (2012. a 34 rikkumist). 2013. aastal koostati 20 tagasinõude otsust, mille alusel nõuti tagasi 972 966,99 eurot. Enamus rikkumisi on seotud hangetega. Tagasinõuete kohta esitati kaheksa vaiet, millest kolm vaiet rahuldati. EAS pakub võimalust vaadata läbi kliendi koostatud hankedokumendid enne hankemenetlusega alustamist, samuti soovitatakse saata EAS-ssi hindamiseks hankemenetluse dokumentatsioon enne hankelepingu sõlmimist, mil on veel võimalik vajalikke parandusi sisse viia. Kuna EAS alustas hangete süvakontrolliga alates 2011. a keskpaigast, on aastatel 2009-2011 hangete käigus eksitud RHS-i sätete vastu ning tagantjäre kontrollides on avastatud rikkumisi, mis on kaasa toonud suures mahus toetuse tagasinõudmisi. Vabatahtlikke tagastusi tehti kahe projekti raames 1383 eurot.

PRS-s 5 avastati 8 rikkumist kogusummas 69 190 eurot (2012. a 11 rikkumist). 2013. aastal koostati üheksa tagasinõude otsust, mille alusel nõuti tagasi 98 255,03 eurot ning veel alustati neli rikkumismenetlust. Rikkumised olid seotud peamiselt RHS-st tulenevate nõuete rikkumistega. Tagasinõuete kohta esitati kaks vaiet, millest ühte ei rahuldatud ning teine on veel menetlemisel. Aasta lõpu seisuga on tagasi makstud 44 414,50 eurot.

PRS-s 6 avastati 9 rikkumist kogusummas 114 786 eurot (2012. a 12 rikkumist). Rikkumiste alusel nõuti tagasi 111 321 eurot. Rikkumised olid seotud peamiselt RHS-st tulenevate nõuete rikkumistega. Tagasinõuete kohta esitati kaks vaiet, millest üks rahuldati osaliselt (intressinõude osas).

PRS-s 7 tehti üks tagasinõude otsus summas 132,62 eurot. Tagasinõude aluseks oli projektiaudit, mille raames tuvastati RHS-i üldpõhimõtete rikkumisi.

5. SEIRE JA HINDAMINE

Käesolev peatükk annab ülevaate struktuurivahendite seire- ja hindamissüsteemi peamistest tegevustest ja rakenduskavaga seotud muudatustest aruande aastal.

5.1. Rakenduskava seire

2013. aastal jätkas KA seirekohtumisi teiste valitsemisaladega ning eelarve ja välisvahendite koondaruande koostamist ja VV-le esitamist. Aruandega teavitatakse Valitsuskabinetti rakendamise hetkeseisust ja probleemidest/kordaminekutest ning vajadusel tehakse VV-le ettepanekuid plaanide muutmiseks.

Lisaks seirekohtumistele ja seirekomisjoni koosolekule toimus 2013. a üks aastakoosolek EK-ga (novembris). Üldise rakendamise hetkeseisu analüüsi kõrval olid kohtumistel aruteluks mitmed teemad, sh seire hindamistegevuste ja järelevalve seis, indikaatorite täitmine ja tulemuste analüüsimine, MA auditi tulemused, perioodi 2014-2020 ettevalmistus. Tulenevalt EK aastakoosolekul tehtud soovituselt pööras KA 2013. a suuremat tähelepanu rakenduskavade seirearuannete kvaliteedi parandamisele. 2013. a lõpus uuendas ja täiendas KA olemasolevate seirearuannete vorme ja juhendeid, mis peaks tõstma 2013. a seirearuannete kvaliteeti ja analüütilist taset.

2013. aastal korraldati ka PRS-de 1, 2, 3, 4 ja 5 juhtkomisjonide koosolekud, kus arutati aruannetes käsitletud teemadel ja kinnitati suuna seirearuanded: PRS 1 ja 2 juhtkomisjoni koosolek toimus 12.04.2013, PRS 3 juhtkomisjoni koosolek 10.04.2013, PRS 4 juhtkomisjoni koosolek 15.04.2013 ning PRS 5 juhtkomisjoni koosolek 03.04.2013. a.

EK ettepanekud ja soovitused (august 2013) ning nende alusel toimunu:

- 2012. a lõpuks on projektid piisavalt kaugemale arenenud ning sellega seoses tuleb seirearuandes põhjalikumalt analüüsida riikliku strateegia ja rakenduskava eesmärkide poole liikumist ning põhjendada ka võimalike kõrvalkallaste põhjuseid.
  - Analüüsi on täiendatud ning eesmärkide poole liikumist on kirjeldatud põhjalikumalt.
- Seirearuandes on kajastatud piisavalt infot prioriteetsete suundade ja meetmete kohta, kuid lisaks selle võiks keskenduda ka „suure pildi“ vaatele. EK soovitab, et suundade põhine ülevaade ei oleks ülekaalus ning et oleks rohkem kvaliteetset analüüsi kogu protsessi kohta.
  - Perioodi lõpufaasis on suundade ja meetmete progress sellises etapis, kus lõppenud projektide ning saavutatud tulemuste põhjal on võimalik olnud lisada terviklikum hinnang ja analüüs.
- Kõige enam vajab arendamist/täiendamist peatükk, mis kajastab seoseid ja mõjusid valdkondade üleselt (Euroopa 2020, Riiklik struktuurivahendite kasutamise strateegia). Seirearuandes on kirjeldatud, kuidas struktuurivahendid on seotud erinevate tegevustega, kuid see ei anna kindlust, et tegevusi viiakse ellu laiemate eesmärkide saavutamiseks.
  - Valdkondade ülest mõju ja seoseid on võimalusel kirjeldatud põhjalikumalt, millele on loonud eeldused siiani lõpetatud projektide põhjal saavutatu.

- Aruandlus horisontaalsete teemade kohta on paranenud aasta aastalt, kuid kvaliteedi tõstmine horisontaalsete teemadega arvestamisel on endiselt vajalik.
  - Analüüs on senisest põhjalikum, sh on enim keskendunud Läänemerestrateegia valdkondade analüüsi kvaliteedi tõstmisele.
- Fondidevahelist sünergiat ja täiendavust tuleb põhjalikumalt analüüsida ja tulemusi presenteerida.
  - Aruannet on vastavalt soovitudele täiendatud.
- Probleemid ja riskid ning nende lahendamiseks kavandatud meetmed on aruandes hästi välja toodud, kuid endiselt on ebaselge, kui suur on nende mõju perioodi 2007-2013 eesmärkidele. Selguse huvides soovitab EK lisada iga probleemi ja riski taha lisada hinnang riski tähtsuse iseloomustamiseks. Samuti tuleks välistada riskid, mis on ebaolulised ja ei mõjuta üldiste eesmärkide saavutamist.
  - Probleemide ja riskide osa täiendatud selgete ja võrreldavate hinnangutega, mis lähtuvad aspektist, mil määral nad mõjutavad/ohustavad eesmärkide täitmist.
- Seirearuanne sisaldab mitmeid positiivseid projektinäiteid, kuid kõiki olulisi saavutusi ei ole piisavalt esile tõstetud. Lisaks julgustab EK kajastama kõikvõimalike positiivseid projekte, sh positiivseid sekkumisi nt projekti, meetme või suuna tasandil, mis on aidanud kaasa valdkonna arendamisele.
  - Aruannet on võimalusel täiendatud positiivsete näidete ja edusammudega.
- Tuumikindikaatori „Lisandunud tootmisvõimsus taastuvatest energiaallikatest“ saavutustasemeid kajastati aastatel 2010-2012 MWh-des, mitte MW-des. Tuumikindikaatori saavutustasemed tuleb tagantjärei ümber arvutada ja parandada.

5.2. Läbiviidud hindamised ja uuringud

2013. aastal valmisid RM-i tellitud perioodi 2014-2020 EL vahendite kasutamise eelhindamise ja keskkonnamõjude strateegilise hindamise (KSH) lõpparuanded. Eelhindamise ja KSH soovitude põhjal viidi sisse vajalikud täiendused perioodi 2014-2020 EL vahendite kasutamise partnerlusleppesse ja ühtekuuluvuspoliitika (ÜKP) fondide rakenduskavasse. Lõplikud hindamisaruanded esitatakse koos partnerlusleppes ja ÜKP fondide rakenduskavaga EK-le. Hindamisaruanded on leitavad struktuurivahendite kodulehelt <http://www.struktuurifondid.ee/hindamine/>.

KSH eksperdid leidsid, et perioodi 2014-2020 partnerlusleppes ning ÜKP fondide rakenduskavas ei seata eesmärke ega arenguprioriteete, mille rakendamisega oleks ette näha negatiivse mõju avaldumine looduskeskkonna aspektidele. KSH eksperdid ei näinud ette täiendavaid seire meetmeid negatiivse keskkonnamõju hindamiseks ja minimeerimiseks.

KSH ettepanek oli rakenduskavas kõikides prioriteetsetes suundades püstitatud alaeesmärgid ja indikaatorid viia võimalikult kooskõlla keskkonnaeesmärkidega. Eksperdid soovitasid lisada kõikide kavandatud prioriteetsete suundade ja seatud alaeesmärkide juurde nõude, et need ei tohi olla vastuolus „keskkonnanahoiu ja kliima“ eesmärgiga, ning integreerida energia- ja ressursisäästu lahenduste sekkumismehhanismid läbivalt kõikidesse prioriteetsetesse suundadesse. Kuna tegu on läbiva teemaga, mille käsitlemist ning arvestamist nii sekkumiste

kavandamisel kui elluviimisel on horisontaalsena käsitletud partnerlusleppe läbivate teemade alapeatükis (p 1.5.3), tehti kohased täiendused sinna. Konkreetsemate viidetega asjakohaste eesmärkide arvestamisele täiendati ka rakenduskava mõne prioriteetse suuna juhtpõhimõtteid.

Keskkonnaamet kiitis partnerlusleppe ja rakenduskava KSH aruande heaks 22.11.2013 kirjaga nr 6-8/13/24066-2. Olles tutvunud KSH aruande ja ekspertide seisukohtadega, ei pidanud Keskkonnaamet samuti vajalikuks täiendavate seiremeetmete kinnitamist ning hindas riikliku keskkonnaseire piisavaks.

Riigikontroll viis läbi auditi „Riigi toetusel arendatud veetaristu jätkusuutlikkus ja mõju keskkonnaeesmärkide saavutamisele“ (PRS 1). Auditi eesmärk oli hinnata, kas veemajanduse investeeringutega on saavutatud ühisveevärkides ja -kanalisatsioonis reoveepuhastuse ja joogivee nõuetekohane kvaliteet, kas rajatud veemajanduse taristu on jätkusuutlik ning kas investeeringud on kaasa aidanud veekogude seisundi paranemisele. Hoolimata suurtest investeeringutest ei ole nõuetega vastavusse viidud kõik suuremad joogi- ja reoveesüsteemid. Keskkonnaministeerium peab vajalikuks aastatel 2014–2020 suunata veetaristusse veel 165 miljonit eurot EL raha. Auditaruande elektrooniline koopia (pdf) on saadaval Riigikontrolli koduleheküljel www.riigikontroll.ee.

Keskkonnaagentuur tellis KIK-i keskkonnaprogrammist rahastatud uuringu meetme „Vooluveekogude seisundi parandamine“ investeeringute kava raames rajatud kalapääsude efektiivsuse hindamiseks (u 20 objekti) (PRS 1). Suurem osa töödest lõpetati 2013. a lõpuks ning esialgne aruanne esitati kommenteerimiseks 2014. a alguses. Uuringute tulemused näitavad, et enamus I investeeringute kava raames rajatud kalapääsudest toimib efektiivselt, tööde tulemusena paranesid oluliselt kalade rändetingimused, kalastiku seisund ja tänu sellele ka veekogude ökoloogiline seisund. Siiski on ka objekte (Joaveski, Tõrva, Tsüdsina kalapääs), mille efektiivsus on madal ning efektiivsuse suurendamiseks on vajalik teostada suuremaid või väiksemaid rekonstrueerimistöid.

Aruandeaastal alustati uuringu teostamist meetme „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“ külastuskeskkonna suunal toetatud projektide mõju hindamiseks (PRS 4). Hanke võitis Tartu Ülikooli ja CPD ühispakkumine ning uuring valmib 2014. a II kvartali lõpuks. Uuringu objektiks võeti projektid, mis lõppesid perioodis 2007-2011 (kokku 45 projekti), kuna eelduslikult avaldub suuremahuliste külastusobjektide mõju piirkonna ettevõtlusele 1-3 aastat pärast projekti lõppemist.

2013. a valmis rakenduskava ülene hindamine „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ raames elluviidavate projektide panuse hindamine „Läänemere strateegia“ prioriteetsetesse valdkondadesse”, mille tulemusi kajastati juba 2012. a seirearuandes (vt 2012. a seirearuanne). Hindamise tulemused on aluseks edaspidi projektide panuse analüüsimisel Läänemere strateegia prioriteetsetesse valdkondadesse (vt ptk 3.4.2.).

6. TEAVITAMINE JA KOMMUNIKATSIOON

Käesolevas peatükis antakse ülevaade EL struktuuritoetuste rakendamisega seotud teavitamis- ja kommunikatsioonitegevustest (sh avaldatud pressiteated, artiklid, ametlikud teated, korraldatud infoseminarid). Välja tuuakse silmapaistvaimad näited ja parimad praktikad läbiviidud üritustest ning antakse hinnang kogu teavitamis- ja kommunikatsioonitegevuse edukusele. EARK kommunikatsiooniplaani indikaatorite täitmisest annab ülevaate tabel 8.

Tabel 8. EARK kommunikatsiooniplaani indikaatorid

Eesmärk 1: Teadlikkus EARK-st ja struktuurifondidest on tõusnud.									
Mõjuindikaatorid									
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015
Avalikkuse teadlikkus EL struktuuritoetustest	Saavutustase eesmärgist %	53%	93%	71%	118%	133%	113%	149%	
	Saavutus	24%	42%	32%	52%	60%	51%	67%	
	Eesmärk								45%
	Esialgne olukord	24%							
Potentsiaalsete taotlejate teadlikkus EARK-st	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	-	-	-	-	
	Saavutus	-	-	-	28%	-	-	-	
	Eesmärk								
	Esialgne olukord	-							
Avalikkuse teadlikkus ERF-st	Saavutustase eesmärgist %	97%	69%	74%	70%	74%	83%	86%	
	Saavutus	84%	60%	64%	61%	64%	73%	75%	
	Eesmärk								87%
	Esialgne olukord	84%							
Avalikkuse teadlikkus ÜF-st	Saavutustase eesmärgist %	96%	54%	47%	44%	46%	58%	68%	
	Saavutus	65%	37%	32%	30%	31%	40%	46%	
	Eesmärk								68%
	Esialgne olukord	65%							
Kasusaajate teadlikkus ERF-st	Saavutustase eesmärgist %	94%	-	-	117%	-	-	-	
	Saavutus	49%	-	-	61%	-	-	-	
	Eesmärk								52%
	Esialgne olukord	49%							
Kasusaajate teadlikkus ÜF-st	Saavutustase eesmärgist %	84%	-	-	176%	-	-	-	
	Saavutus	21%	-	-	44%	-	-	-	
	Eesmärk								25%
	Esialgne	21%							

	olukord								
Tulemusindikaatorid									
Struktuuri- vahendite kodulehte (www.struktu- urifondid.ee) külastanute arv (aastas)	Saavutustase eesmärgist %	125%	241%	264%	351%	402%	214%	317%	
	Saavutus	149 873	289 187	316 549	421 267	482 916	265 826	380 530	
	Eesmärk								120 000
	Esialgne olukord	90 000							
EARK teemasid puudutavate meediakajastu- ste arv	Saavutustase eesmärgist %	-	-	-	-	-	-	-	
	Saavutus	-	5153	6996	7256	7308	8668	8793	
	Eesmärk								
	Esialgne olukord	-							
Väljundindikaatorid									
EARK sisaldavaid valdkondi tutvustavad suuremad sotsiaal- turunduslikud eriprojektid/ aastas	Saavutustase eesmärgist	60%	180%	280%	180%	140%	60%	60%	
	Saavutus	3	9	14	9	7	3	3	
	Eesmärk								5
	Esialgne olukord	0							
EARK valdkondi sisaldavate läbiviidud seminaride/ infopäevade arv/aastas	Saavutustase eesmärgist%	91%	103%	71%	94%	240%	114%	43%	
	Saavutus	32	36	25	33	84	40	15	
	Eesmärk								35
	Esialgne olukord	0							
EARK valdkondi sisaldavate koostatud trüki- materjalide arv/aastas	Saavutustase eesmärgist%	100%	100%	100%	120%	60%	140%	100%	
	Saavutus	5	5	5	6	3	7	5	
	Eesmärk								5
	Esialgne olukord	-							
EARK teemasid puudutavate pressiteadete arv/aastas	Saavutustase eesmärgist%	86%	151%	237%	271%	169%	125%	206%	
	Saavutus	30	53	83	95	59	44	72	
	Eesmärk								35
	Esialgne olukord	0							
EARK teemasid puudutavate artiklite arv/aastas	Saavutustase eesmärgist%	100%	50%	92%	183%	58%	133%	117%	
	Saavutus	12	6	11	22	7	16	14	
	Eesmärk								12
	Esialgne olukord	0							

Eesmärk 2: Läbipaistvus elukeskkonna arendamise rakenduskava ja struktuurifondide rakendamisest on tõusnud									
EL toetuste jagamise ja planeerimise läbipaistvus avalikkuse seas	Saavutustase eesmärgist %	82%	182%	144%	133%	144%	170%	163%	
	Saavutus	22%	49%	39%	36%	39%	46%	44%	
	Eesmärk								27%
	Esialgne olukord	22%							
Taotlejate teadlikkus taotluste hindamiskriteeriumite koht	Saavutustase eesmärgist %	90%	-	-	106%	-	-	-	
	Saavutus	60%	-	-	71%	-	-	-	
	Eesmärk								67%
	Esialgne olukord	60%							

Potentsiaalsete taotlejate, toetuse saajate ja kasusaajate teadlikkust mõõdeti 2010. aastal vahehindamise raames ning uuesti mõõdetakse perioodi lõpus.

2013. aastal toimus jätkuvalt avanenud taotlusvoorude ja taotluste rahuldamise otsuste ning juba valminud või ehitusjärgus olevate projektide teavitamine avalikkusele ja potentsiaalsetele taotlejatele. JM-d, RA-d ning RÜ-d teavitasid avalikkust ja potentsiaalseid taotlejaid pressiteadete, artiklite ja uudiste kaudu, aga ka avalikustamisega asutuste kodulehtedel ning struktuurivahendite kodulehel www.struktuurifondid.ee.

Ajakirjandusele edastati 2013. aastal 72 EARK valdkondi ja struktuurifonde puudutavat pressiteadet, mis on võrreldes eelmiste aastatega olulisel suurenenud. Põhjus tuleneb struktuuritoetuste rakendamise tsüklist, mis on jõudnud etappi, kus projektid on hakanud lõppema ning just projektide tulemustest ja nende kasust teavitamine on hüppeliselt suurenenud.

Potentsiaalseid taotlejaid teavitati taotlusvoorude avanemisest 7 ametliku teatega, mida on vähem kui möödunud aastal. Ametlike teadete vähenemine on väga otseslt seotud struktuuritoetuste rakendamise tsükliga, mis on jõudnud etappi, kus uusi taotlusvoore enam ei avata, sest enamus rahast on juba projektidele välja jagatud. Sama põhjus on ka valdkondlike teabepäevade vähenemisele. Kõik RA-d ja RÜ-d arendasid aga jätkuvalt oma kodulehti, et teave oleks paremini leitav ning pidevalt uuendatud. Suurenenud on ka sotsiaalmeedia kasutamine, eriti aktiivselt on oma Facebooki lehte struktuuritoetustest teavitamisel kasutanud KIK. Teavitustegevustest annab täpsema ülevaate tabel 9.

Tabel 9. Teavitus- ja kommunikatsioonitegevused perioodil 01.01.2007-31.12.2013.

Tegevus	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Kokku
1. Teavitusüritused	32 (15*)	36 (2*)	25 (2*)	33 (2*)	84 (1*)	40 (1*)	15 (2*)	268 (25*)
2. Pressiteated	30 (19*)	53 (10*)	83 (17*)	95 (5*)	59 (7*)	44	72 (4*)	436 (62*)
3. Ametlikud teated	5	14	27	21	6	12	7	92
4. Artiklid	12 (5*)	6 (3*)	11 (3*)	22 (5*)	7	16	14 (5*)	88 (21*)
5. Trükimaterjalid	5 (3*)	5 (3*)	5 (2*)	6	3	7	5	36 (8*)
6. Internet	7 (1*)	8 (3*)	9 (3*)	20 (1*)	29 (2*)	26	42	141 (10*)
7. Kampaaniad/Projektid	3 (3*)	9 (1*)	14 (2*)	9 (2*)	7 (1*)	3	3	48 (9*)
8. Uuringud jm	3 (1*)	2 (1*)	5 (2*)	4 (4*)	2 (1*)	2 (1*)	3 (1*)	21 (11*)

Allikas: prioriteetsete suundade aruanded

*Korraldusasutuse tegevused, mis kajastuvad kõigis rakenduskavade seirearuannetes

Parimad näited

JM-i eestvedamisel loodi 2013. a augustis Postimehe *online* keskkonda uudisterubriik „Meie elukeskkond“, mida uuendati koostöös RÜ-de ja kasusaajatega. Uudisterubriigi eesmärk on informeerida Eesti elanikkonda edukatest EL toetustest finantseeritud projektidest ja kasust, mida struktuurivahenditest rahastatud projektidest on saadud. Samuti anti rubriigis Eesti üldsusele ülevaade EL toetuste kasutamisest ja Eestile eraldatud toetuste kasutamise võimalustest. Rubriik on nii eesti- kui venekeelne ja projekt jätkub ka 2014. aastal. Rubriigis ilmunud artiklid on leitavad aadressilt <http://www.postimees.ee/rubriik/elukeskkond>.

2013. a oktoobris valmis SA Innove tellimisel ülevaatlik videofilm toetust saanud projektidest, kus tutvustati nii kutseõppeasutusi, avatud noortekeskusi ning hariduslike erivajadustega (HEV) koole. Filmi näidati SA Innove 10. tegevusaasta konverentsil 1. novembril, samuti levitati klippi Innove Facebooki lehel ning see on üleval nii Innove kodulehel kui ka üldisel struktuuritoetuste kodulehel www.struktuurifondid.ee.

Avalikkusele suunatud tegevustest võib esile tõsta veel osalemist Euroopa Päeval, kus KA koostöös KKM-i ja MKM-ga tutvustas struktuuritoetuste perioodi 2007-2013 tulemusi ligikaudu tuhandele huvilisele, kellest pooled lahendasid ka struktuuritoetuse-teemalist viktoriini.

2013. a juunis avas KIK sotsiaalmeedias oma Facebooki konto, et toetada traditsioonilistes meediakanalites tehtavat kommunikatsiooni. Kanali kaudu teavitati avalikkust struktuurifondidest rahastatud projektidest ja avatud taotlusvoorudest. Tänapäevaks on KIK-i Facebooki lehel üle 1000 jälgija.

Meediakajastustest võib esile tõsta mitme suure ja olulise projekti lõpuüritused: palju meedia tähelepanu said nt Pärnumaa keskkonnahariduskeskuse ja Tartu Keskkonnahariduse Keskuse loodusmaja valmimised. Samuti said palju meediakajastust SA Ida-Viru Keskhaigla, SA Tartu Ülikooli Kliinikumi, SA Rapla Maakonnahaigla ja SA Viljandi Haigla projektide avaüritused.

Hinnang

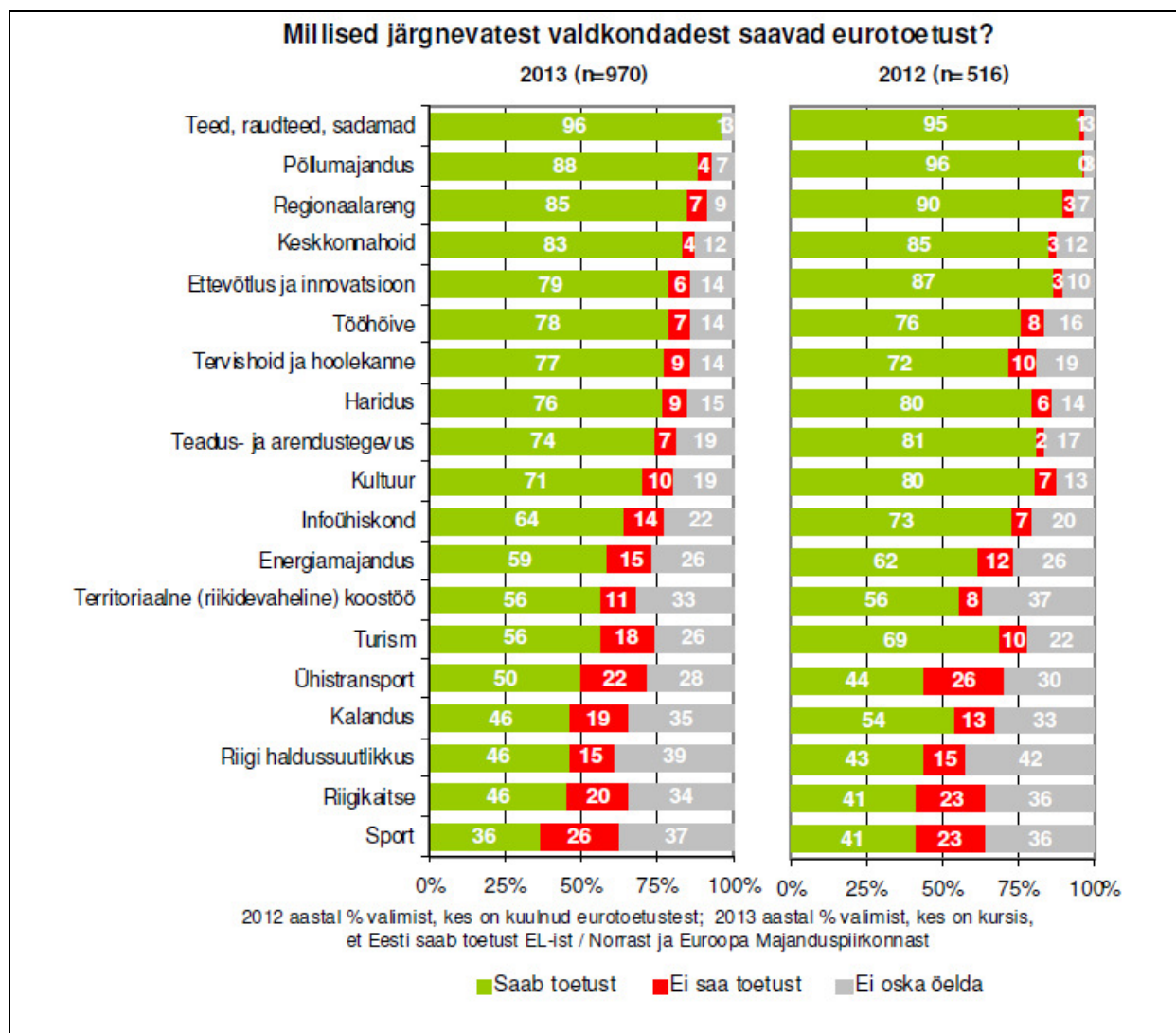
Struktuuritoetuste kommunikatsioonis saavutatud tulemused (vt tabel 8) näitavad, et 2015. aastaks seatud teavitustegevustele püstitatud eesmärgid on juba praegu peaaegu täidetud. Probleem on vaid avalikkuse teadlikkusega konkreetsetest fondidest.

2013. aastal tellis KA kaks avaliku arvamuse uuringut (Factum&Ariko AS-lt ja TNS Emorilt), et saada ülevaade struktuurivahendite mainest, avalikkuse teadlikkusest ning kasutatavatest ja eelistatud informatsiooni tarbimise kanalitest. 2012. aastaga võrreldes on eurotoetustest teadlikkus tõusnud 16%. 67% Eesti elanikest on kuulnud eurotoetustest ning see ületab oluliselt 2015. aastaks seatud sihttaseme.

2013. aastal on teadlikkus tõusnud ka ERF-st ja ÜF-st ja on nüüd vastavalt 75% ja 46%, kuid siiski ei ole saavutatud püstitatud sihttasest kummagi fondi puhul. Selgituseks olgu öeldud, et alg- ja sihttasemete seadmisel kasutati Uuringukeskuse Klaster teenuseid ning uuringufirma poolt 2007. aastal läbiviidud telefoniküsitluse andmeid, mis näitasid avalikkuse teadlikkuseks ERF-st 84% ja ÜF-st 65%. Uuringu andmeid aluseks võttes seati samal aastal kommunikatsiooniplaani eesmärgiks suurendada 2015. aastaks avalikkuse teadlikkust

nimetatud fondidest 3 protsendipunkti võrra. Kuna aastal 2008 viis uuringut läbi OÜ Faktum&Ariko, kes kasutas meetodina hoopis näost-näku intervjuusid, kahanes teadlikkus mõlemast fondist oluliselt. Siiski näitab ka järgnevatel aastatel kasutusel olnud näost-näku intervjuu meetodina usaldusväärsust, sest sellest ajast on avalikkuse teadlikkus nimetatud fondidest olnud stabiilne või pigem kasvavas trendis. Teadlikkus ERF-st on 2008. aastaga võrreldes tõusnud 15% ning ÜF-st 9%, mis langeb kokku seatud eesmärkidega, kusjuures mõlema fondi tuntus on kolme viimase aasta jooksul pidevalt kasvanud.

Keskmisest kõrgem on struktuuritoetuse tuntus jätkuvalt 35-54 aastaste, eestlaste, kõrgharidusega ja kõrgema sissetulekuga inimeste seas. Edaspidistes teavitustegevustes tuleb jätkuvalt erilist tähelepanu pöörata mitte-eestlastele, madalama haridustasemega inimestele ja Virumaa elanikele, sest sarnaselt eelmistele aastatele on need sihtgrupid vähem teadlikud struktuuritoetustest. Vastajatelt küsiti, et millised valdkonnad EL struktuurivahenditest hetkel toetust saavad. Siinkohal võib öelda, et EARK valdkondi seostatakse struktuurivahenditega hästi. Kõige kindlamalt teatakse sarnaselt möödunud aastale, et toetust saavad jätkuvalt teed, raudteed, sadamad (96%), kuid nii regionaalareng kui ka keskkonnahoid kuuluvad esimese nelja paremini teatud valdkonna hulka (vaata joonis 12).

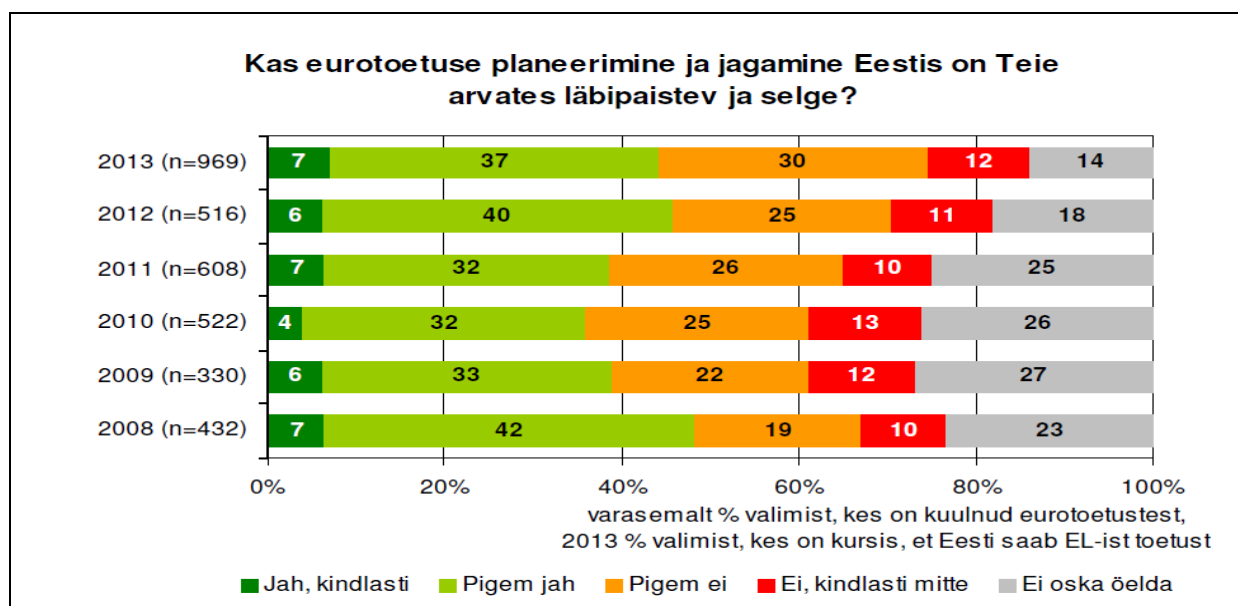
Joonis 12. Küsitluse tulemused toetatavate valdkondade rahastamise kohta (inimeste teadlikkus)
(Allikas: Faktum&Ariko AS 2013. aasta uuring)

Selleks, et teavitustegevusi efektiivsemalt planeerida, uuriti ka kanaleid kust struktuuritoetuste kohta infot saadi, kuidas nad seda infot hindavad ning kust sooviksid informatsiooni edaspidi saada. Nagu ka eelnavatel aastatel, on televisioon (37%) kõige eelistatum kanal, mille kaudu soovitakse rohkem infot saada. 28% vastanutest sooviks enam infot saada internetist ja ligi viiendik (19%) sooviks rohkem infot üleriigilistest ajalehtedest ja raadiost. Vastajatel paluti hinnata ka nende kanalite usaldusväärsust ja arusaadavust, mille kaudu nad on infot struktuuritoetuste kohta saanud. Lähtuvalt uuringu tulemustest on usaldusväärsus kõikidel kanalitel üsna sarnane, ligikaudu 60-70%. Kõige usaldusväärsemaks infokanaliks peetakse jätkuvalt infopäevi ja seminare (73%).

Kommunikatsioonitegevuste planeerimisel on eelnevatel aastatel sihtgruppide eelistusi ka aluseks võetud ning sihtgrupipõhist lähenemist kasutatud. Seepärast on jätkuvalt oluline avalikkusele suunatud teavituses kasutada televisiooni, internetti ning üleriigilisi ajalehti, sest nendest kanalitest kõige enam informatsiooni otsitakse. Oluline on muidugi tõsta ka edaspidi kanalite edastatud informatsiooni usaldusväärsust.

Valdavalt ollakse jätkuvalt seda meelt, et eurotoetusel on Eesti majandusarengule positiivne mõju. Koguni 2/3 eurotoetusest teadlikest vastajatest on seda meelt, et eurotoetus aitab kaasa Eesti majanduslangusest väljatulekule kaasa. Vaid 4% nendest, kes teavad eurotoetust, pidas selle mõju „pigem negatiivseks“ või „negatiivseks“.

EARK-i kommunikatsioonikava teine eesmärk on suurendada läbipaistvust EARK-st ja struktuurivahendite rakendamisest. 2013. a pidas struktuuritoetuse planeerimist ja jagamist Eestis läbipaistvaks ja selgeks 44% vastanutest, mis on väike langus võrreldes eelmise aastaga (vt joonis 13). Peamise põhjusena, miks toetuste jagamine ja planeerimine ei ole läbipaistev ja selge, toodi välja info puudus (42%). 17% vastanutest pidas ebaselguse põhjuseks seda, et ei saa aru, et kes ja mis alusel toetust saab ning 10% vastukäivat infot. Võrreldes eelmise aastaga on poole võrra vähenenud nende hulk, kes nimetasid struktuuritoetuste valdkonnas toimuvaid pettusi (9%). Veel toodi välja toetuste ebaõiglast jaotumist (8%), korruptsiooni (6%) ning taotlemise keerukust ja bürokraatlikust (5%).

Joonis 13. Eurotoetuse jagamise selgus ja arusaadavus (Allikas: Faktum&Ariko AS 2013. aasta uuring)

Üldine hinnang EARK kommunikatsioonitegevustele on hea. Kuigi teavitamine toimus vastavalt EARK-i kommunikatsiooniplaanile, siis 2013. aastal KA poolt organiseeritud eesmärgipäraseid teavitustegevusi ning teavitajate kohtumisi ei toimunud. Edaspidi tuleb rohkem rõhuda struktuuritoetustega tegelevate asutuste koostööle teavituses ning teha jätkuvalt ühisprojekte, mis on huvitavad ning saavad rohkem avalikkuse tähelepanu. Senise kogemuse järgi on osutunud edukamateks just asutuste koostööna tehtavad teavitustegevused ning ühiseid projekte on kavas teha ka edaspidi.

2013. a lõpuks on struktuuritoetuste rakendamine jõudnud etappi, kus järgneval kahel aastal seisab ees aktiivne teavitamine toetatud projektidest, nende mõjust kasusaajatele ja Eesti elanikele ning elukeskkonnale tervikuna. Samuti algab uus struktuuritoetuste periood 2014-2020, mille tutvustamise valguses saab edukalt avalikkust teavitada ka juba tehtud projektidest ning saavutatud tulemustest kokkuvõtteid teha.

7. PRIORITEETSETE SUUNDADE ELLUVIIMINE

EARK jaguneb kaheksaks prioriteetseks suunaks (PRS), mis omakorda jagunevad alasuundadeks. EARK-s on eesmärgid ja indikaatorid sätestatud alasuundade lõikes, alasuundade üleseid (juhul kui PRS jaguneb alasuundadeks) eesmäärke ja indikaatoreid, nagu ka PRS üleseid eesmäärke ja indikaatoreid ei ole sätestatud. Seetõttu on ka seirearuandes esitatud ülevaade PRS elluviimisest alasuundade lõikes. On antud ülevaade ja hinnang PRS eesmärkide täitmisest, võttes arvesse nii indikaatorite täitmist kui ka suuna finantstulemusi (väljamaksed, taotluse rahuldamise otsuste määr) (vt ka tabel 10).

Tabel 10. Prioriteetsete suundade meetmete finantsprogress seisuga 31.12.2013

PRS	EL osalus rakenduskava eelarves (EUR)	Projektidele eraldatud EL osalus (EUR)	Projektidele eraldatud EL osalus %	Toetuse saajatele väljamakstud EL osalus (EUR)	Väljamakstud EL osaluse %
2.1.	626 334 156	606 540 036	97%	445 040 715	71%
2.2.	92 032 774	90 124 642	98%	73 299 379	80%
2.3.	28 760 241	28 760 241	100%	28 361 567	99%
2.4.	388 582 823	364 427 159	94%	293 426 022	76%
2.5.	212 765 713	195 959 872	92%	152 756 767	72%
2.6.	169 110 222	167 509 030	99%	101 885 650	60%
2.7.	28 553 498	20 688 960	72%	18 873 287	66%
2.8.	2 759 832	290 945	10%	253 077	9%
Kokku	1 548 899 259	1 474 300 885	93%	1 113 896 464	71%

Allikas: SFCS (22.04.2014)

7.1. Rakendamine prioriteetses suunas „Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine ning välisõhu kaitse“

Suund jaguneb kolmeks alasuunaks („Veemajanduse arendamine”, „Jäätmekäitluse arendamine” ja „Välisõhu kaitse“), mis omakorda jagunevad 12 meetmeks (vt lisa 14), mida viiakse ellu nii programmide (1), investeringute kavade (4) kui ka avatud taotlusvoorude (7) kaudu. Avatud on 12 meedet, millest ühe meetme tegevused on sisuliselt lõpetatud.

7.1.1 Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs

Allpool (tabel 11) on toodud PRS eesmärkide saavutamist iseloomustavad tulemus- ja väljundindikaatorid ning seatud kontroll- ja sihttasemete saavutamise määr (%) aastate lõikes. EARK muutmisel 2012. aastal täpsustati alasuuna „Veemajanduse arendamine“ indikaatorite sihttasemeid ning tulemuslikkuse paremaks seireks lisati kolm uut indikaatorit.

Tabel 11. Indikaatorite saavutamine prioriteetses suunas

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015	Saavutustaseme andmete allikas
Alasuund: Veemajanduse infrastruktuuri arendamine										
Eesmärk : Ühisveevärgiga varustatud inimeste osakaal on suurenenud ja ühisveevärgi joogivesi vastab nõuetele										
Tulemusindikaator: Ühisveevärgiga täiendavalt ühinenud rahvastik (üle 2000 tarbijaga ühisveevärgid)	Saavutustase eesmärgist % ¹⁹	0	0	0	0	1%	6%	31%		Projektiaruanded
	Saavutustase ²⁰	0	0	0	0	278	1701	9158		
	Eesmärk				10 000				30 000	
	Esialgne tase	0								
Tulemusindikaator: Nõuetekohase joogiveega kindlustatud rahvastik (üle 2000 tarbijaga ühisveevärgid)	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0	5%	10%	21%	55%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0	0	0	5 000	10 265	20 915	55 301		
	Eesmärk				25 000				100 000	
	Esialgne tase	0 (2006)								
Tulemusindikaator: Elanike arv, kellele on loodud võimalus liituda ühisveevärgiga	Saavutustase eesmärgist %	0					4%	39,5%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0					1 883	16 570		
	Eesmärk						12 500		42 000	
	Esialgne tase	0 (2006)								
Eesmärk: Keskkonna kaitstud asulareovee suublasse juhtimisest tulenevate kahjulike mõjude eest										
Tulemusindikaator: Ühiskanaliseerimisega täiendavalt ühinenud rahvastik (üle 2000 ie-se reostuskoormusega reoveekogumisalad)	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0	0	2%	8%	37%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0	0	0	0	513	2341	11 064		
	Eesmärk				10 000				30 000	
	Esialgne tase	0								
Tulemusindikaator: Nõuetekohaselt töötavate	Saavutustase eesmärgist %	75,5%	77,5%	77,5%	69%	73,5%	88%	²¹		KAUR

¹⁹ Siin ja edaspidi on saavutustase arvestatud lõppeesmärgist²⁰ Seoses EARK indikaatorite sihttasemete muutmise ja uute lisamisega 2012 aastal, muutus veemajanduse indikaatorite arvutamise metoodika. Kajastatakse vaid lõpetatud projektide saavutustasemed. Varasemalt arvestati ka liitumisvõimaluste loomist ning projektide kesksel saavutatud tulemusi, kuid need ei olnud täpsed, kuna süsteemid olid poolikud ja polnud toetuse saajatele ametlikult töötajate poolt üle antud.²¹ 2013.a kohta avalikustatakse Keskkonnaagentuuri (KAUR) poolt 2014.a II poolel, seega 2013.a saavutustasemeid hetkel anda ei saa

reoveepuhastite arv (üle 2000 ie-se reostuskoormusega reoveekogumisalad)	Saavutustase	37	38	38	34	36	43			
	Eesmärk				49				49	
	Esialgne tase	29 (2005)								
Tulemusindikaator: Elanike arv, kellele on loodud võimalus liituda ühiskanalisisatsiooniga	Saavutustase eesmärgist %	0					4%	37%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0					2 343	20 443		
	Eesmärk						12 500		55 000	
	Esialgne tase	0 (2006)								
Eesmärk : Veekogude seisund on paranenud										
Väljundindikaator: Lõhilaste kudemisrändeks taasavatud jõgede arv	Saavutustase eesmärgist %	46%	46%	46%	46%	69%	69%	46%		Projektiaruanded, KKM-i andmed
	Saavutustase	6	6	6	6	9	9	6 ²²		
	Eesmärk				6				13	
	Esialgne tase	6 (2005)								
Väljundindikaator: Lõhilaste kudemisrändeks taasavatud paisude arv lõhejõgedel	Saavutustase eesmärgist %	0					70%	90%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0					28	36		
	Eesmärk						10		40	
	Esialgne tase	0 (2006)								
Eesmärk : Endistel sõjaväe- ja tööstusaladel olevad peamised jääkreostuskolded on lokaliseeritud										
Väljundindikaator: Lokaliseeritud reostuskollete arv	Saavutustase eesmärgist %	35%	39%	41%	41%	66%	71%	81%		Riiklik jääkreostuskollete andmebaas, projektiaruanded
	Saavutustase	26	29	31	31	35	38	43		
	Eesmärk				37				53	
	Esialgne tase	22 (2005)								
Alasuund: Jäätmekäitluse arendamine										
Eesmärk : Kõik keskkonnanõuetele mittevastavad põlevkivitööstuse ja –energeetika jäätmevõimald on suletud ja korrastatud										
Väljundindikaator: Suletud ja korrastatud	Saavutustase eesmärgist %	36%	36%	36%	36%	36%	36%	46%		Projektiaruanded

²² Inventariseerimise ja seire käigus on selgunud, et Loobu, Põltsamaa ja Piusa jõel on paise, mis ei ole kaladele läbitavad.

nõuetele mittevastavate tööstusjäätmete hoidlate arv	Saavutustase	4 suletud; 7 korrastamata	4 suletud; 7 korrastamata	4 suletud; 7 korrastamata	11 suletud; 7 korrastamata	11 suletud; 7 korrastamata	11 suletud; 7 korrastamata	11 suletud; 6 korrastamata		
	Eesmärk				11 suletud, kuid osa korrastamata		11	11 ²³		
	Esialgne tase	11 jäätme-hoidlat								
Eesmärk : Kõik keskkonnanõuetele mittevastavad tavajäätmeprügilad on suletud ja korrastatud										
Väljundindikaator: Suletud ja korrastatud nõuetele mittevastavate tavajäätmeprügilate arv	Saavutustase eesmärgist %	31%	31%	38%	54%	69%	74%	92%		Projektiaruanded
	Saavutustase	17 prügilat suletud, korrastamata ja 12 korrastatud	17 prügilat suletud aga korrastamata ja 12 korrastatud	24 prügilat suletud aga korrastamata ja 15 korrastatud	39 suletud, neist 18 korrastamata	39 suletud, neist 12 korrastamata	39 suletud, neist 10 korrastamata	39 suletud, neist 3 korrastamata		
	Eesmärk				39 suletud		39	39 ²⁴		
	Esialgne tase	39 sulgemist vajavat prügilat								
Eesmärk: Eestis on välja arendatud optimaalne regionaalsete tavajäätme prügilate võrgustik										
Väljundindikaator: Regionaalsete tavajäätmeprügilate arv Eestis	Saavutustase eesmärgist %	71%	71%	71%	71%	71% ²⁵	86%	86%		Riigi jäätmekava 2008-2013 lisa 4
	Saavutustase	5	5	5	5	5	6	6 ²⁶		
	Eesmärk				6				7	

²³ EARK-s oli seatud eesmärk, et tegevused lõpetatud enne 16.07.2013, pärast jäätmeseaduse muutmist on tegelik kohustus korrastada enne 31.12.2015. a.

²⁴ EARK-s oli seatud eesmärk, et tegevused lõpetatud enne 16.07.2013, pärast jäätmeseaduse muutmist on tegelik kohustus korrastada enne 31.12.2015. a.

²⁵ Jõelähtme, Uikala, Väätsa, Torma ja Paikuse prügila. Lisaks on nõuetele vastav tavajäätmeprügila ka Tallinna ehitusjäätmeteladestus, kuhu ladestatakse ehituslammutusjäätmeid ja asbesti.

²⁶ Jõelähtme, Uikala, Väätsa, Torma ja Paikuse prügila. Lisaks on nõuetele vastav tavajäätmeprügila ka Tallinna ehitusjäätmeteladestus, kuhu ladestatakse ehituslammutusjäätmeid ja asbesti

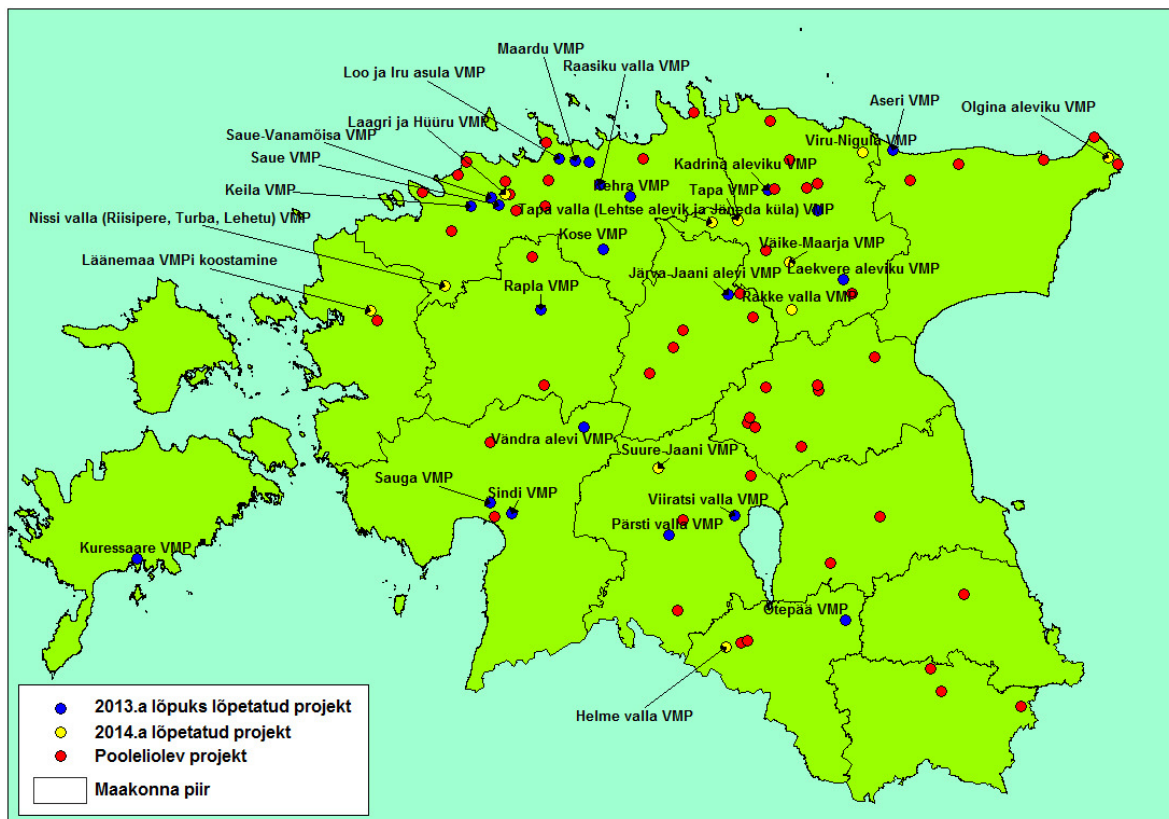
	Esialgne tase	5 (2006)								
Eesmärk : Tagatud on nõuetele vastav jäätmete käitlemine, suurenenud on jäätmete taaskasutus ning vähenenud jäätmete										
Tulemusindikaator: Jäätmete käitlemine vastavalt rahvusvaheliselt tunnustatud keskkonna- ja tervisekaitsenõuetele (% jäätmetest) ²⁷	Saavutustase eesmärgist %	85%	85%	100%	100%	100%	100%	100%		Jäätmearuandlus; KAUR
	Saavutustase	85%	85%	100% ²⁸	100%	100%	100%	100%		
	Eesmärk		30%	100%						
	Esialgne tase	15% (2004)								
Tulemusindikaator: Tahkete jäätmete taaskasutamise määr (va põlevkivi- ja põllumajandus-jäätmed)	Saavutustase eesmärgist %	67%	67%	67%	97%	147%	147%	29		KAUR
	Saavutustase	40%	40%	40%	58%	88%	88%			
	Eesmärk				40%				60%	
	Esialgne tase	30% (2004)								
Tulemusindikaator: Bioloogilise jäätmete osakaal ladestatavates jäätmetes	Saavutustase eesmärgist %	17%	17%	17%	10%	10%	40%	30		Jäätmearuandlus ja jäätmete sortimisuurig
	Saavutustase	55%	55%	55%	57%	57%	48%			
	Eesmärk				45%				30%	
	Esialgne tase	50-60% (2004)								
Alasuund: Välisõhu kaitse										
Eesmärk: Elektri transpordi osakaalu säilitamine linnade ühistranspordis										
Tulemusindikaator: Elektriühistranspordi kasutajate osakaal Tallinnas	Saavutustase eesmärgist %							87,5%		Tallinna linn
	Saavutustase							35%		
	Eesmärk							35%	40%	
	Esialgne tase				40%					

Allikas: PRS seirearuanne

²⁷ Tegevused lõpetatud enne 2015. a.²⁸ Alates 16.07.2009. a toimub ladestamine ainult nõuetele vastavatesse prügilatesse.²⁹ 2013. a saavutustasemed pole veel kättesaadavad.³⁰ 2013. a saavutustasemed pole veel kättesaadavad.

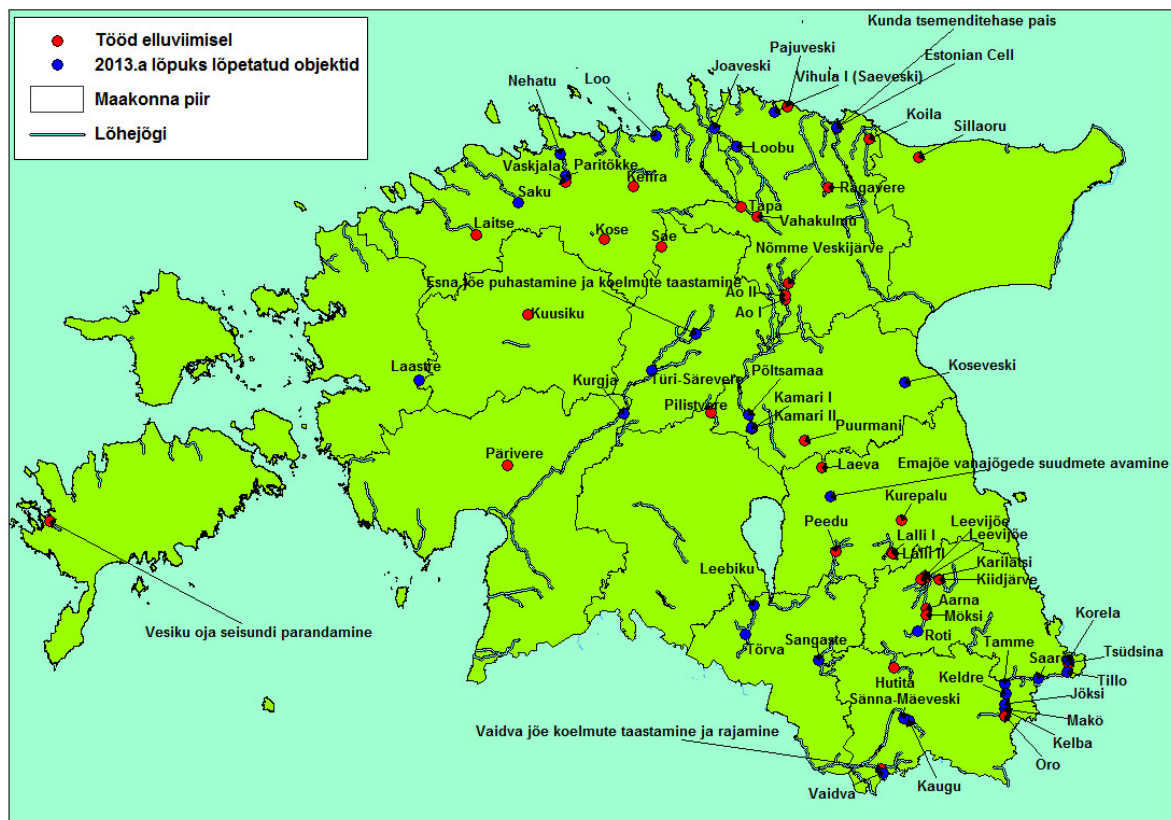
Alasuund „Veemajanduse arendamine”

Alasuunas on üheksa indikaatorit ning ühelgi juhul ei ole jõutud 2015. aastaks seatud sihttasemeni. Veemajanduse infrastruktuuri arendamise projektid panustavad eesmärkide „Ühisveevärgiga varustatud inimeste osakaal on suurenenud ja ühisveevärgi joogivesi vastab nõuetele“ ja „Keskkonna kaitstus asulareovee suublasse juhtimisest tulenevate kahjulike mõjude eest“ saavutamisse. Indikaatorite saavutustasemed on võrreldes 2012. aasta lõpu seisuga valdavalt tõusnud ja saavad täidetud 2015. aastaks. Kahe indikaatori 2012. a saavutustaset on korrigeeritud väiksemaks („Elanike arv, kellele on loodud võimalus liituda ühisveevärgiga“ ja „Elanike arv, kellele on loodud võimalus liituda ühiskanalisatsiooniga“). EARK indikaatorite sihttasemete muutmise ja uute lisamisega 2012 aastal, muutus ka indikaatorite arvutamise metoodika. Edaspidi kajastatakse vaid lõpetatud projektide saavutustasemed. Varasemalt arvestati ka liitumisvõimaluste loomist ning lõpetamata projektide tulemusi, kuid need ei olnud täpsed, sest süsteemid olid poolikud ja polnud toetuse saajatele ametlikult üle antud. Meetme avanemisest alates on läbi viidud neli taotlusvooru, mille tulemusel on taotluse rahuldamise otsuse (TRO) saanud 87 veemajanduse infrastruktuuriprojekti. 2013. aastal viidi läbi IV taotlusvoor, toetada otsustati 14 projekti (toetuse maht 40,4 mln eurot). 2013. a lõpuks on lõpetatud 21 projekti, neist 14 lõpetati aruandeaastal (vt lisa 18 ja joonis 14). Ülejäänud projektide (v.a IV taotlusvooru projektid) elluviimine käib aktiivselt ja 2014. a lõpetatakse hinnanguliselt 22 projekti. Enamik projekte on hangete kallinemisest tulenevad probleemid lahendanud (projekti mahu suurendamise või tööde kärbimisega) tänu kallinemise katmise reservile ning jõudnud kesk- või lõppfaasi. Arvestades praeguseks hetkeks kohustustega kaetud mahtusid ning tehtud TRO-sid hindab RA rakenduskava sihttasemete saavutamist reaalseks.

Joonis 14. ÜF toel elluviidavad veemajanduse taristu projektid (nimeliselt välja toodud lõpetatud projektid)

Vooluveekogude seisundi parandamiseks püstitatud eesmärgi „Veekogude seisund on paranenud“ sihttasemeks seatud lõhilaste kudemisrändeks taasavatud 13 jõge ei ole võimalik saavutada ainult investeeringute kava ja programmi rakendamisega. Nimetatud eesmärki on võimalik täita vaid juhul, kui paisude omanikud (kellel on veeseadusest tulenev kohustus tagada kalade läbipääs nn lõhejõgedel aastaks 2013) kasutavad võimalust taotleda toetust kalade rändetingimuste tagamiseks. RÜ on 2013. a lõpuks läbi viinud viis taotlusvooru, mille tulemusel toetatatakse 40 projekti kogusummas u 12,7 miljonit eurot (joonis 15). VI taotlusvoor kuulutati välja 22.11.2013 taotluste esitamise tähtpäevaga 20.01.2014 ning VII voor kuulutati välja 1.03.2014 ning taotluste esitamise viimane kuupäev 28.07.2014. RA koostöös allasutustega (Keskkonnaamet, KKI) ja RÜ-ga panustab paisuomanike informeerimisse nende seadusest tulenevatest kohustustest ning annab paisuomanikele infot toetusmeetme kohta. KKM-i veesakonna hinnangul omas aastatel 2012-2013 tehtud KKI-i poolne teavitustöö paisuomanikele positiivset mõju ning huvi taotlemise vastu on kasvanud.

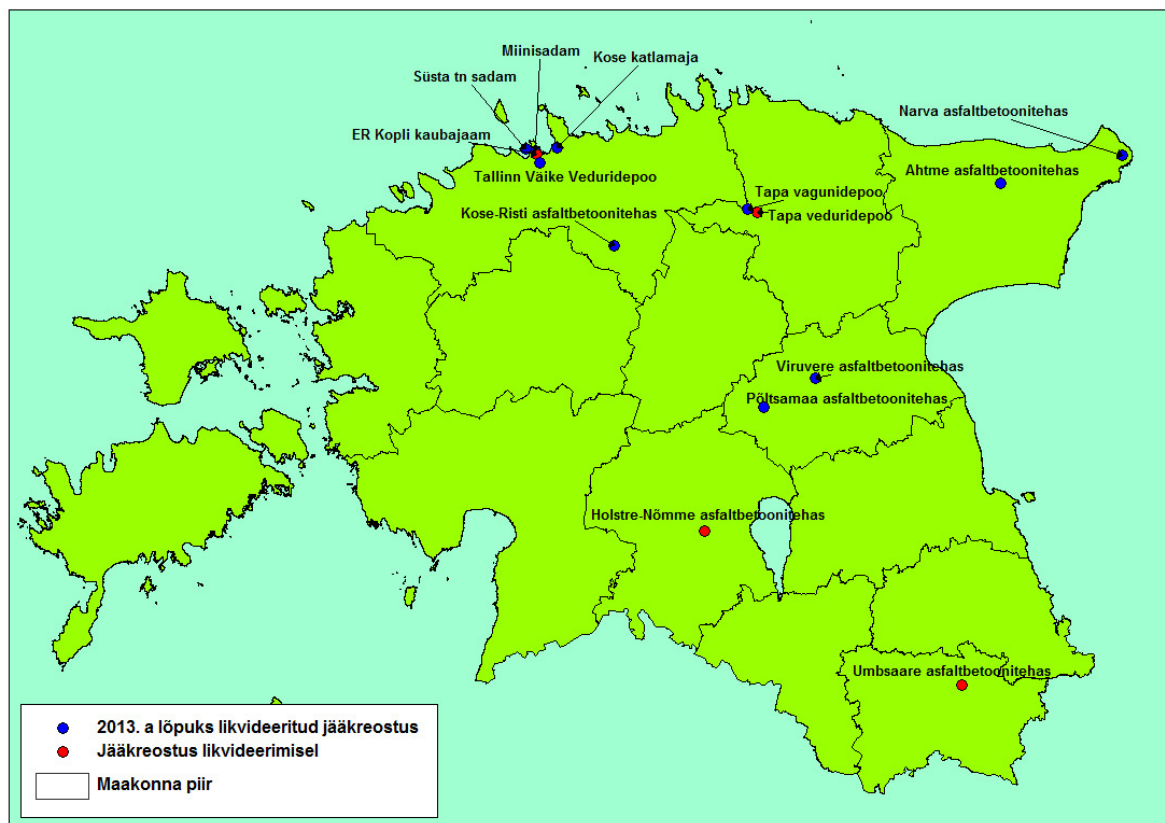

Joonis 15. ÜF toel kaladele läbipääsetavaks muudetavad paisud

Rakenduskavas seatud sihttaseme saavutamine jõgede kaupa aastaks 2015 võib olla keeruline erinevate bürokraatlike ja juriidiliste probleemide tõttu. Näiteks Kunda jõel asub 4 paisu, millel on erinevad omanikud. Kalade rändetingimused teisel ja kolmandal paisul on lahendatavad, kuid esimesele objektile lahenduse leidmine venib (juriidilised küsimused, keskkonnamõju hindamise vajalikkus ja muud põhjused) ning see takistab ka rakenduskavas seatud indikaatori sihttaseme täitmist. Seetõttu muudeti 2012. aastal rakenduskavas oleva väljundindikaatori saavutustaset (17-lt 13-le) ning lisati täiendav indikaator tulemuslikkuse hindamiseks. Uue indikaatorina arvestatakse lõhejõgedel asuvate paisude arvu, millel on tagatud kalade läbipääs. RA-le teadaolevalt on lõhilaste jõgedel ca 160 paisu. ÜF vahenditest on kalade läbipääs võimalik tagada 40-45 objektil. ÜF vahenditega lahendatakse kalade

läbipääsu probleemid mitmetel olulistel jõgedel (näiteks Põltsamaa, Pirita, Kasari jt) Eestis. Ülejäänud objektidel tuleb lahendused leida teiste vahendite toel (näiteks KIK keskkonnaprogramm, EL 2014-2020 perioodi vahendid).

Meede „Jääkreostuse likvideerimine endistel sõjaväe- ja tööstusaladel” aitab täita eesmärki „Endistel sõjaväe- ja tööstusaladel olevad peamised jääkreostuskolled on lokaliseeritud”. Eesmärk on 2015. aastaks lokaliseerida 53 riikliku tähtsusega jääkreostuskollet ning aruandeaasta lõpuks on lokaliseeritud 43 reostuskollet. 2015. aastaks saavutatakse sihttase koostöös siseriikliku keskkonnaprogrammi vahenditega. ÜF-st on rahastatud kokku 13 jääkreostuskolde lokaliseerimist, millest 2013. a lõpuks on lõpetatud 10: Kose katlamaja, Kose-Risti asfaltbetoonitehas (ABT), Miinisadam, Ahtme 86 ABT, Narva ABT, Tallinna Süsta tn sadam, Tapa vagunidepoo, Kopli kaubajaam, Viruvere ABT ja Põltsamaa ABT (vt joonis 16). 2014. a I kvartalis kinnitas keskkonnaminister uue programmi „Jääkreostusobjektide inventariseerimine”.

Joonis 16. ÜF toel likvideeritavad jääkreostusobjektid

Alasuund „Jäätmekäitluse arendamine”

Alasuuna kuuest indikaatorist on kahe indikaatori sihttase saavutatud ning ühe indikaatori sihttase peaaegu täidetud. Indikaatori „Regionaalsete tavajäätmeprügilate arv Eestis” numbrilist eesmärki (7) ei saavutata, kuid ülejäänud indikaatorite sihttasemed perioodi lõpuks tõenäoliselt saavutatakse.

Eesmärgi „Kõik keskkonnanõuetele mittevastavad põlevkivitööstuse ja -energeetika jäätmehoiulad on suletud ja korrastatud” poole liikumist mõõdetakse ühe indikaatoriga. Selle valdkonna eesmärkide täitmist aitavad tagada meetmed „Põlevkivitööstuse nõuetele

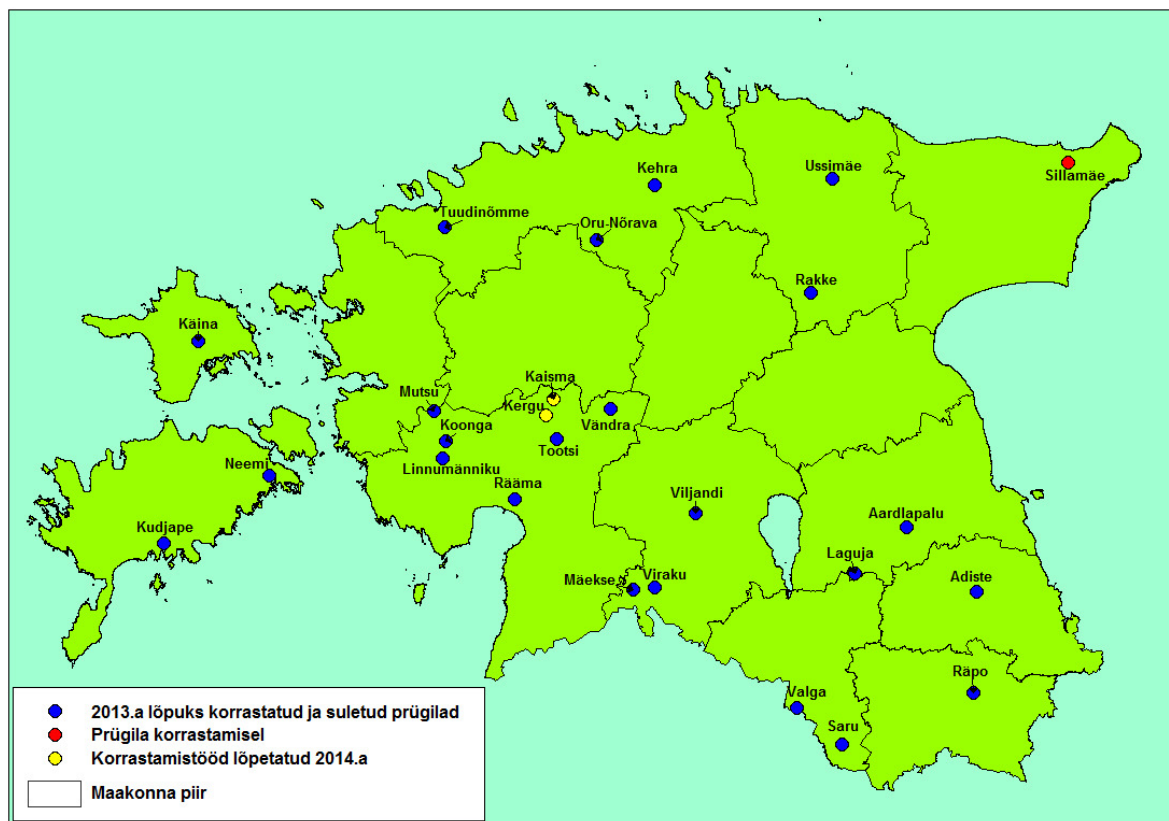
mittevastavate prügilate (poolkoksi mäed) sulgemine ja korrastamine“ ning „Põlevkivienergeetika jäätmeheidlate sulgemine ja tuhaärastussüsteemi uuendamine“. 2013. aastaks seatud eesmärk korrastada kõik keskkonnanõuetele mittevastavad põlevkivitööstuse ja –energeetika jäätmeheidlad ning tavajäätmeprügilad ei saanud täidetud, kuid see täidetakse 2015. aasta lõpuks vastavalt jäätmeseaduses sätestatud tähtajale. EARK-s on eesmärgiks seatud 16.07.2013, kuna selline tähtaeg oli varem jäätmeseaduses. Mõned suletud prügilate korrastajad ei suutnud jäätmeseaduse § 131 lõikes 2 kehtestatud tähtajaks prügilaid korrastada. Negatiivsete keskkonnamõjude vältimiseks on oluline prügilad korrastada, mistõttu pikendati prügilate korrastamise tähtaega 31. detsembrini 2015, muutes nimetatud sätte osas ka jäätmeseadust.

ÜF-i toel on käimas veel Kohtla-Järve põlevkivitööstuse nõuetele mittevastava prügila korrastamine ja prügila põlengu likvideerimine, samuti toimub Põhja Soojuselektrijaama tuhaladestu korrastamine ja Kehra prügila tselluloositootmise tööstusjäätmete ladestusala sulgemine. Aruandeaastal lõpetati Ahtme tuhavälja ning Kiviõli tööstusjäätmete ja poolkoksi prügila korrastustööd, kuid mõlema projekti lõpparuanded on veel kinnitamata.

Kiviõli põlevkivitööstuse ohtlike jäätmete keskkonnanõuetele mittevastava prügila sulgemise eesmärk on prügila keskkonnaseisundi stabiliseerumine ja reostuskoormuse vähenemine (projekti kogumaksumus on 6,4 mln eurot, millest EL osalus moodustab 100%). Projekti lõpuks on ladestust lähtuv keskkonnareostus minimeeritud ning seeläbi on vähendatud nõrgvee reostusastet ja kõrvaldatud lenduva tolmu, gaaside (BETEX, väävelvesinik), fuusside järvest lenduvate fenoolide ja muude orgaaniliste ühendite heide õhku. Fuusside õhtustamisega on likvideeritud põhilised reostuskolded, mis senini avaldasid olulist negatiivset mõju vee- ja õhukeskkonnale. Projekti käigus anti ladestule looduslikum ilme, ladestu nõlvad muudeti laugemaks, kujundati ja kaeti veekindla kattega. Ladestu kujundamine ja katmine vähendas infiltreeruva vee kogust ja nõrgvee teket. Ladestu sadevesi kogutakse ja käideldakse nõuetekohaselt. Vähenenud on risk inimeste tervisele ja elule. Väävelvesiniku (H₂S) emissioon oli enne prügila korrastamist 2000 t/a, pärast korrastamist 0 t/a. Projekti alguses sattus põhjavette ja õhku reostunud nõrgvett 55 000 m³/a, projekti tulemusena on see vähenenud u 35 000 m³/a (saavutustase 20 000 m³/a).

Eesmärgi „Eestis on välja arendatud optimaalne tavajäätmeprügilate võrgustik“ täitmise väljundindikaatoriks on tavajäätmeprügilate arv Eestis, mille sihttase 2015. aastaks on 7 prügilat. Eesmärgi täitmisesse panustavad meetmed „Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuste ladestusala laiendamine“ ja „Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuse rajamine Kagu-Eestisse“. 2013. a lõpu seisuga oli Eestis 6 keskkonnanõuetele vastavat tavajäätmete prügilat. Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuste ladestusala laiendamise meetme ainus projekt „Väätsa jäätmekäitluskeskuse ladestusala laiendamine“ on edukalt lõpetatud juba 2012. aastal. Meetme „Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuse rajamine Kagu-Eestisse“ raames rahastati Polli ladestusalaga jäätmekäitluskeskuse rajamist, kuid juulis 2013. a tunnistati Polli Prügila OÜ taotluse rahuldamise otsus kehtetuks muutunud turuolukorra ja EK seisukoha tõttu riigiabi küsimuses. Toetuse saaja esitas augustis vaide otsuse kehtetuks tunnistamise kohta, mille lahendamiseks moodustati KIK-s vaidekomisjon. 2013. a oktoobris saadeti Polli Prügila OÜ-le vaide mitterahuldamise otsus. RA hinnangul on vähe tõenäoline, et perioodi lõpuks saavutatakse EARK-s seatud indikaatori sihttase (7 prügilat aastal 2015), kuid oluliselt on laiendatud ühte kuuest nõuetele vastavast prügilast, mistõttu võib seda tinglikult lugeda ka seitsmendaks.

Eesmärgi „Kõik keskkonnanõuetele mittevastavad tavajäätmeprügilad on suletud ja korrastatud” poole liikumist mõõdetakse ühe indikaatoriga. Suletud nõuetele mittevastavad prügilad tuleb korrastada hiljemalt 2015. aasta lõpuks, varasem tähtaeg oli hiljemalt 16. juuliks 2013. a. Korrastamistööd on käimas veel kolmes prügilas, millest kahe prügila korrastustööd on lõpukorral. Sulgemistööd on käimas ühes nõuetele mittevastavas prügilas, tööd on planeeritud lõpetada 2015. a lõpuks (vt joonis 17).

Joonis 17. ÜF toel suletud ja korrastatud tavajäätmeprügilad

Eesmärgi „Tagatud on nõuetele vastav jäätmete käitlemine, suurenenud on jäätmete taaskasutus ning vähenenud jäätmete” poole liikumist mõõdetakse kolme indikaatoriga. Pärast 2009. aastat toimub Eestis jäätmete käitlemine vastavalt EL tunnustatud keskkonna- ja tervisekaitsenõuetele. Eesmärkide täitmine jäätmete taaskasutamise sihtarvu saavutamiseks ja biolagunevate jäätmete osakaalu vähendamiseks on perioodi lõpuks saavutatav. Jäätmete taaskasutamine on viimaste aastaga kiirelt suurenenud. Indikaatori „Tahkete jäätmete taaskasutamise määr (va põlevkivi- ja põllumajandus-jäätmed)” saavutustase ületab hetkel seatud eesmärgi, kuid taaskasutamise tase ei pruugi jääda nii kõrgeks, kuna see on suures osas tingitud põlevkivi aheraine taaskasutamise lühiajalisest tõusust suletud prügilate korrastamistöödel. Edaspidi tuleb leida aheraine taaskasutamiseks püsivamaid lahendusi. Olmejäätmete taaskasutamine oli 2012. a kokku ligi 50% olmejäätmete tekkekogusest, 2013. aasta andmed pole veel kättesaadavad. Olmejäätmete prügilasse ladestamine on seetõttu omakorda hüppeliselt vähenenud. Järjest suurenev prügilasse ladestamise saastetasumäär on andnud selge signaali, et riigi jaoks on oluline jäätmete ladestamise vähendamine ja investeerimine jäätmete taaskasutuslahendustesse. Viimastel aastatel on erainvesteeringute toel intensiivselt arendatud eelkõige jäätmete energiakasutusele suunatud segaolmejäätmete käitluslahendusi.

EL-i tasandil on seatud uued jäätmete taaskasutamise ja ringlussevõtu sihtarvud aastaks 2020. Seetõttu on oluline meetmetest toetatavate projektide edukas elluviimine. Pärast meetmetest toetatavate tegevuste ringi laiendamist on taotlemine hoogustunud. V taotlusvooru esitati tähtaegselt 33 taotlust, millest sai rahastamisotsuse 15, suurem osa otsustest tehti 2013. aastal. 2013. a lõpu seisuga oli meetmetest viiest taotlusvoorust töös 21 projekti ja lõpetatud 15 projekti. Kuna meetmetest on võimalik toetust taotleda erinevateks tegevusteks, siis on ka taotlejate ring ja nende võimekus projekte ellu viia väga erinev. Rahastatud projektidest on mitmed küll katkestatud, kuid samas on mitmed projektid juba ka edukalt lõpetatud ning suurem osa rahastatud projekte viiakse eesmärgipäraselt ellu. Viivituste ja katkestamiste põhjuseks on enamasti raskused omafinantseeringu tagamisel ning omanike plaanide muutumine või finantseerijate loobumine, samuti on probleemiks osutunud jäätmevoogude planeerimine projektitaotlustes.

Indikaatori „Biolagunevate jäätmete osakaal ladestatavates jäätmetes“ eesmärk on vähendada biolagunevate jäätmete osakaalu segaolmejäätmetes 30%-ni. Jäätmete sortimisuuringu põhjal oli aastal 2008 biolagunevate jäätmete osakaal segaolmejäätmetes 56%, 2012. aastaks oli osakaal vähenenud 48%-ni. Tuginedes jäätmearuannetes esitatud andmetele on liigiti kogutud biolagunevate jäätmete kogused perioodil 2008-2012 kasvanud väga vähe, peamiselt aia- ja haljastusjäätmete osas. Köögi- ja sööklajajäätmete kogused ei ole perioodi jooksul praktiliselt suurenenud. Arvestades, et 2013 hakkas tööle Iru jäätmepõletustehas (erainvesteering), lisaks töötab ka paar jäätmete mehhaanilis-bioloogilist käitluskeskust, on senine tavajäätmete ladestamine oluliselt vähenenud, mistõttu väheneb ka biolagunevate jäätmete osakaal ladestavates jäätmetes ning sihttase saavutatakse.

Võib öelda, et RA ja RÜ on eeldused eesmärkide tähtaegseks saavutamiseks omalt poolt loonud ja hetkel ollakse seisukohal, et need ka täidetakse. Sellegipoolest tuleb ka edaspidi toetada erinevate tasandite koostööd ning jätkata jäätmete taaskasutusse suunamise arendamise toetamise, kaasamise ja teadlikkuse tõstmisega.

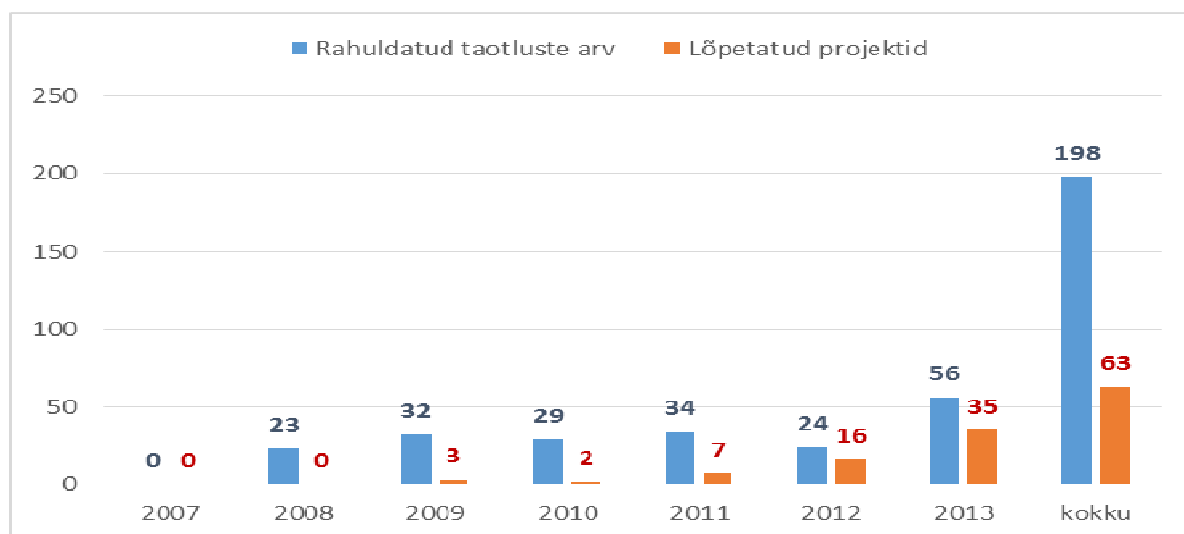
Alasuund „Välisõhu kaitse“

Alasuuna eesmärk on elektriühistranspordi kasutajate osakaalu säilitamine Tallinnas, mida viiakse ellu säästva transpordi meetmega. Meetmes on rahastatud üks projekt „Trammiliini nr 4 taristu rekonstrueerimine“ (projekti eelarve 22,76 mln eurot, sellest EL osa 18,9 mln).

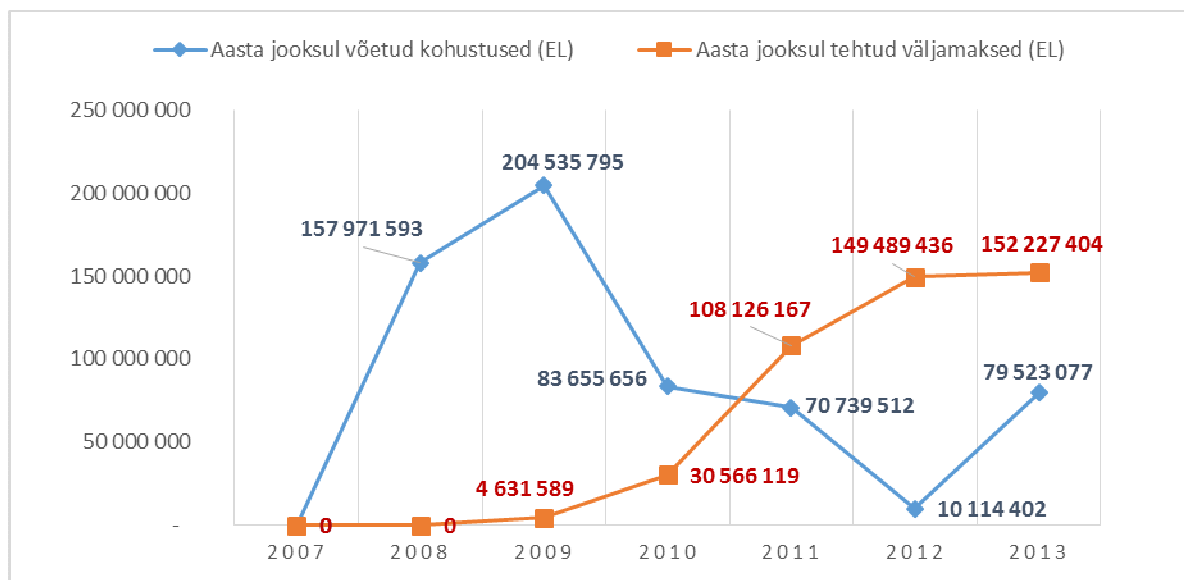
Aruandeaastal ehitustöödeni ei jõutud, kuna Ülemiste ristmiku ehituse tõttu oli otstarbekas muuta esialgset hankeplaani ja toetuse saaja viis oma kuludega läbi Peterburi tee trammiliini ehitushanke. Seoses sellega otsustati 2013. a suvel muuta projekti toetatavaid tegevusi. Projektist arvati välja Peterburi teed ületav lõik ja lisati rekonstrueerimistööd kolmandal liinil. Rahastamisotsuse muudatus jõustus oktoobri alguses. Toetuse saaja kuulutas välja uue hanke, millele laekunud pakkumised ületasid projekti eelarvet. Kuna esimene tramm saabub Eestisse katsetamiseks 2014. a sügisel, sõlmis toetuse saaja 2014. a jaanuaris lepingu, projekti eelarve suuremine kaetakse Tallinna linna eelarvest. Projekti tulemusena prognoositakse uute trammide ning infrastruktuuri parendamise koostöös trammikasutajate arvu kasvuks liinil 3% aastas. Alasuuna eesmärkide täitmise mõju hakkab ilmnema alles projekti rakendamise järgselt 2014. ja 2015. aastal.

7.1.2. Finantsteave

Ülevaade antakse EL osalusest: PRS eelarve on 626,3 mln, mis moodustab rakenduskava eelarvest 40,4%. 2013. aastal rahuldati 56 taotlust, kokku on aastatel 2007-2013 rahuldatud 198 taotlust. Arvestades projektide pikka elluviimise perioodi, siis on tulemus oodatav. Aasta lõpuks on lõpetatud kokku 63 projekti (32% rahuldatud taotlustest) (vt joonis 18). Kohustusi võeti aruandeaastal 79,5 mln eurot, 2013. a lõpuks on 97% (606,5 mln eur) eelarvest kohustustega kaetud. Välja on makstud 445 mln eurot (71% eelarvest), sellest 2013. a 152,2 mln eurot. See on võrreldav 2012. aastaga (vt joonis 19).

Joonis 18. Aastate lõikes rahuldatud taotlused ja lõpetatud projektid (KKM, SFCS 22.04.2014 seisuga)

Joonis 19. Aastate lõikes võetud kohustused ja väljamaksed (EL osa) (KKM, SFCS 22.04.2014 seisuga)

PRS-i tulemusi mõjutab enim suuna rahaliselt mahukaim meede „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine“, kus kohustustega on kaetud ligikaudu 100% (466 mln eurot) EL vahenditest. Prioriteetsete tegevuste rahastamine on läinud hästi – projektid on aktiivses ehitusfaasis, mille tõttu on kuupõhised väljamaksed selles meetmes sarnaselt 2012. aastaga

olnud suured. Kokku on meetmes EL toetust välja makstud üle 360 mln euro, sellest 130 mln eurot 2013. aastal. Ka teiste veemajanduse meetmete kohustustega katmise osas on oldud edukad. Reaalsete väljamaksete prognoostaseme saavutamine on olnud hea, kuid esineb mõningaid probleeme projektide elluviimisel. Jääkreostuse likvideerimise meetme vahenditest on kohustustega kaetud 90% ja välja makstud 51%. Veekogude seisundi parandamise avatud taotlusvoorudega meetmes on kohustustega kaetud 80% ja välja makstud 38% meetme mahust, investeeringute kava vahenditest on välja makstud 73%.

Jäätmehoolduse arendamisel on perioodil 2007-2013 Eestis olulisemateks prioriteetideks keskkonnanõuetele mittevastavate prügilate korrastamine ja jäätmete taaskasutamise suurendamine. Meetme „Nõuetele mittevastavate tavajäätmeprügilate sulgemine“ raames on läbi viidud kolm taotlusvoor, rahastatud on 22 projekti kogusummas 18,8 mln eurot. Projektidega on kaetud 87% meetme mahust (18,8 mln eurot), väljamakseid ÜF toetusest on tehtud 17,7 mln eurot (sh 2013. a 2,9 mln eurot), mis on 82% meetmele planeeritud ÜF vahenditest.

Ühe suurima eelarvega meetmes „Põlevkivitööstuse nõuetele mittevastavate prügilate sulgemine ja korrastamine“ on rahastatud kolm projekti, ühe projekti rahastamisotsus on kavandatud 2014. aastasse. Meetme mahust on projektidega kaetud 87% ning väljamakseid on tehtud 30,9 mln eurot (sh 2013. a 7,2 mln eurot), mis on 67% meetme mahust.

Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuste ladestusala laiendamise meetme ainus projekt on lõpetatud. Projekt katab 100% meetmele planeeritud ÜF vahenditest ning kogu toetus (1,59 mln eurot) on toetuse saajale välja makstud.

Alasuuna „Välisõhu kaitse“ ainsas meetmes „Säästva transpordi arendamine“ väljamakseteni veel jõutud ei ole.

Kokkuvõtlikult võib suunas finantsprogressi hinnata heaks. Suurem osa vahenditest on projektidega kaetud ning väljamakseid on tehtud üle 70% suunale planeeritud mahust. Hästi edenevad mahuka veeinfrastruktuuri meetme projektid ja see mõjutab oluliselt kogu suuna vahendite kasutamist. Jäätmemajanduse infrastruktuuri projektid on suuremas osas lõpetatud või lõpetamisel. RA ja RÜ on teinud pingutusi aitamaks toetuse saajatel garanteerida omafinantseeringut, pakkudes erinevaid laenuskeeme. Märkimisväärselt on ümberstruktureeritud ja suurendatud RÜ inimressurssi, et olla toetuse saajatele partneriks projektide elluviimisel ning tõhustatud hangete eelkontrolli. Olukord on paranenud ka tänu RÜ karmile projektide järelevalvele (projektide kvartaalne ülevaatus, kiire reageerimine mahajäämuse korral) ning toetuse saajate paranenud projektide haldamisele. Meetmete raames projektide rakendamine on 2013. aastal olnud aktiivne tulenevalt suurenenud ehituslepingute arvust ning RÜ poolsest taotlejate tõhusamast järelvalvest ning nõustamisest. Probleemiks on siiski toetuse saajate suutmatuse alati kinni pidada taotluse rahuldamise otsusega kinnitatud ajakavast ja aastapõhisest väljamakse kavast. Aktsepteeritavad viivitused tulenevad valdavalt toetuse saajatest mitteolenevatest põhjustest, nt hangete vaidlustamine või lepingupartneri loobumine ettemaksest. Projektide elluviimist takistab ka toetuse saajate madal haldussuutlikkus: projektide juhtimise nõrk korraldus, liiga optimistlikud hangete ajakava ja väljamaksete prognoosid.

7.1.3. Ülevaade direktiivide täitmisest

Alasuund „Veemajanduse arendamine”

Vaatamata käesoleval perioodil tehtud investeeringutele veemajanduse sektoris ei suuda Eesti veemajanduse valdkonnas täiel määral täita EL direktiivide nõudeid. Prognoosi kohaselt vastab 2015. aastaks nõuetele 70% üle 2000 ie koormusega reoveekogumisaladest ja 55% alla 2000 ie reoveekogumisaladest. 2015. aasta lõpuks saab prognoosi kohaselt ühisveevärgist nõuetekohast joogivett 95% tarbijatest.

Joogivee ja asulareovee puhastamise direktiivi nõuete täitmiseks vajalike täiendavate investeeringute maht on KKM-s koostatud analüüsi põhjal 324 miljonit eurot – 164 miljonit eurot üle 2000 ie koormusega reoveekogumisaladel ja 160 miljonit alla 2000 ie koormusega reoveekogumisaladel. EL 2014-2020 vahenditest on eraldatud veemajanduse taristu arendamiseks 144 mln eurot, millele lisandub toetuse saajate omaosalus. Nimetatud vahendite abil on praeguse prognoosi kohaselt võimalik üle 2000 ie reostuskoormusega reoveekogumisalad viia nõuetele vastavusse. Alla 2000 ie reostuskoormusega reoveekogumisaladel vajalikke tegevusi tuleb järk-järgult toetada siseriikliku keskkonnaprogrammi vahenditest.

Alasuund „Jäätmekäitluse arendamine”

Jäätmekäitluse valdkonda reguleerivatest direktiividest on EARK kontekstis olulisim prügiladirektiiv 1999/31/EÜ, mille nõuete täitmisele on suunatud meetmed tavajäätme- ja põlevkivitööstuse prügilate ja põlevkivienergeetika jäätmeheidlate sulgemiseks (vt EARK 2010. a seirearuanne). Kõik direktiividega seatud nõuded täidetakse tähtaegselt.

7.1.4. Vahendite vastastikune täiendavus

Prioriteetses suunas ei rahastata teise fondi (ESF) tüüpi tegevusi. Veemajanduse alasuuna meetmete eesmärkide täitmiseks ei kasutata teisi EL rahastamisallikaid. Meetme „Veemajanduse infrastruktuuri arendamine“ projektide omafinantseeringu katteks on KIK-i vahendusel võimalik taotleda Euroopa Investeeringupanga (EIB) laenu. Siseriiklikult toetatakse ühisveevärgi ja – kanalisatsioonisüsteemide arendamisega seotud tegevusi siseriiklikust keskkonnaprogrammist veeprogrammi raames igal aastal ligikaudu 10 mln euroga. Tegevusi veekogude tervendamiseks ja jääkreostuse likvideerimiseks toetatakse siseriiklikult samuti keskkonnaprogrammi veeprogrammi raames igal aastal ligikaudu 0,5 miljoni euroga. Topeltrahastamise vältimiseks jälgitakse seda aspekti nii keskkonnaprogrammi kui ÜF projektide hindamisel. Lisaks ei toetata alates 2013. aastast keskkonnaprogrammis üle 2000 ie reoveekogumisaladel veemajanduse taristuga seotud investeeringuid (vt 2011. a seirearuanne).

Jäätmekäitluse valdkonna rahastamisel on püütud vältida olukorda, kus üheks ja samaks tegevuseks on võimalik taotleda toetust mitmest erinevast allikast. Näiteks jäätmejaamade rajamine on toetatav tegevus nii siseriiklikust keskkonnaprogrammist kui meetmest „Jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise arendamine“. Erisus kahe rahastusallika vahel seisneb selles, et EARK-st taotletav maksimaalne toetuse summa on suurem keskkonnaprogrammi omast. Seega ÜF-st rahastatakse suuremaid investeeringuid, keskkonnaprogramm keskendub väiksematele projektidele (vt 2011. a seirearuannet).

7.1.5. Hinnang rakendamisele

Kokkuvõttes on aruandeaasta kulgenud hästi – RA ja RÜ on eeldused eesmärkide tähtaegseks saavutamiseks omalt poolt loonud, indikaatorite saavutustasemed on 2013. a jooksul paranenud ning prognooside kohaselt suuna eesmärgid saavutatakse. Suurem osa vahendeid on projektidega kaetud (97%) ning RA ja RÜ jätkavad tihedat koostööd projektide käivitamise ja elluviimise kiirendamiseks. Prioriteediks on projektide elluviimise tempo tõstmine ja optimaalsete tööprotsesside kaudu tulemuste parandamine.

Esimeses prioriteetses suunas on kaks suurprojekti (ptk 8.1) ja kuus mahukat projekti (ptk 8.2) ning hinnangu andmisel arvestatakse ka nende elluviimist. Nii mahukate kui ka suurprojektide kulgemist võib hinnata heaks, kuna suuremad probleemid projektide elluviimisel on lahendatud. Vaatamata viivitusele Kohtla-Järve poolkoksiprügila tööde lõpetamisel on 2013. a lõpuks saavutatud kõigi projektiosade eesmärgipärane toimimine kogu projektialal (va põlenguala projekt), samuti on lahendatud rahalises mõttes mahukaima projekti, Harku valla veemajandusprojekti (eelarve 31,4 mln eurot, sellest EL osa 26,7 mln), probleemid ning projekti tegevused lõpetatakse tähtaegselt ja ettenähtud mahus. Maardu linna veemajandusprojekti on lõpetatud ettenähtud mahus ja tähtaegselt. Suuremate probleemideta on kulgenud ka „Kohtla-Järve piirkonna veevarustussüsteemide rekonstrueerimine“ ning vaatamata kallinemistele ning viivitustele „Narva veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimine“ projekti algusfaasis on projekti elluviimine aruandlusperioodil olnud tulemuslik ning projekt on võimalik tähtaegselt ja ettenähtud mahus lõpetada.

7.2. Rakendamine prioriteetses suunas “Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine”

PRS jaguneb 5 alasuunaks ja seda viiakse ellu 8 meetme abil. Avatud on kõik planeeritud meetmed (lisa 14).

7.2.1. Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs

Allpool (tabel 12) on toodud PRS eesmärkide saavutamist iseloomustavad tulemus-, väljund- ja mõjuindikaatorid ning seatud kontroll- ja sihttasemete saavutamise määr (%) aastate lõikes. Suunas on kokku 14 indikaatorit, viie indikaatori 2015. a sihttase on saavutatud või ületatud ning ühe indikaatori 2015. a sihttase on peaaegu saavutatud (97%).

Tabel 12. Indikaatorite saavutamine prioriteetses suunas

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015	Saavutustaseme andmete allikas
Alasuund: Looduse mitmekesisuse säilitamine										
Eesmärk : Tagatud on ohustatud liikide ja elupaigatüüpide ning kaitstavate maastike soodne seisund ning abitusse seisundisse sattunud metsloomade rehabiliteerimine										
Väljundindikaator: Hangitud poollooduslike koosluste taastamis-ja hooldustehnika arv	Saavutustase eesmärgist	0	0	0	0	20%	20%	20%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0	0	0	0	5	5	5		
	Eesmärk				10				25	
	Esialgne tase	Pole rakendatav								
Mõjuindikaator: Ohustatud liikide ja elupaigatüüpide seisund (hinnang seisundile)	Saavutustase eesmärgist	0	0	0	100%	100%	100%	100%		Direktiivi 92/43/EMÜ artikkel 17 alusel EK-le esitav aruanne vastavate liikide ja elupaigatüüpide seisundi kohta
	Saavutustase	0	0	0	ühegi ohustatud liigi ja elupaiga- tüübi seisund pole halvenenud	ühegi ohustatud liigi ja elupaiga- tüübi seisund pole halvenenud	ühegi ohustatud liigi ja elupaiga- tüübi seisund pole halvenenud	ühegi ohustatud liigi ja elupaiga- tüübi seisund pole halvenenud		
	Eesmärk				ühegi ohustatud liigi ja elupaiga- tüübi seisund				ühegi ohustatud liigi ja elupaiga- tüübi	

					pole halvenenud				seisund pole halvenenud	
	Esialgne tase	Määratud 2007.a vastavalt EK juhendmaterjalile „Assesment, monitoring and reporting under Article 17 of the Habitats Directive“								
Väljundindikator: Taastatud elupaikade ja maastiku pindala	Saavutustase eesmärgist				22%	98%	132%	186%		Projektiaruanded
	Saavutustase				218 ha	980 ha	1318 ha	1860 ha		
	Eesmärk				500 ha				1000 ha	
	Esialgne tase	Pole rakendatav								
Väljundindikator: Võõrliikide arvukuse piiramise pindala	Saavutustase eesmärgist				98%	123%	141%	163%		Projektiaruanded
	Saavutustase				1173 ha	1473 ha	1686 ha ³¹	1961 ha		
	Eesmärk				1000 ha				1200 ha	
	Esialgne tase	Pole rakendatav								
Alasuund: Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine										
Eesmärk : Kõigis maakondades on loodava üleriigilise võrgustiku raames rajatud või moderniseeritud keskkonnahariduse tugikeskused										
Väljundindikaator: Väljaarendatud tugikeskuste arv	Saavutustase eesmärgist	0	0	0	0	0	20%	33%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0	0	0	0	0	3	5		
	Eesmärk				5				15	
	Esialgne tase	täpsustamata								
Alasuund: Keskkonnaseire võimekuse parandamine										
Eesmärk : Elukeskkonna seire vastavalt Euroopa ühistele üldistele põhimõtetele										
Tulemusindikaator: Nõuetekohase	Saavutustase eesmärgist	0	0	30%	30%	30%	30%	30%		KKM hinnang

³¹ 2012 lõpetatud projektides 1686 ha + 2011. a lõpetatud projektides 1293 ha + 2010. a 1173 ha. Karuputke tõrjet teostatakse igaastaselt samades kolooniates (korduvtõrje)

seiresüsteemi tagamine eluslooduse mitmekesisuse, mulla, pinnavee, põhjavee ja rannikumere seire valdkondades (%)	Saavutustase	0	0	30%	30%	30%	30%	30%		
	Eesmärk				80%				100%	
	Esialgne tase	Ei vasta veel täielikult EL direktiivide ja seaduste nõuetekohase seire korraldamiseks (2006)								
Tulemusindikaator: Nõuetekohaste seirekavade olemasolu kohaliku omavalitsuse tasemel	Saavutustase eesmärgist	30%	30%	30%	30%	30%	30%	30%		KKM hinnang
	Saavutustase	30%	30%	30%	30%	30%	30%	30%		
	Eesmärk				40%				100%	
	Esialgne tase	ca 30% (2006)								
Eesmärk: Keskkonnainfo regulaarne tootmine ja edastamine üldsusele										
Mõjuindikaator: Keskkonna-infosüsteemi (keskkonnaregistri baasil) kasutajate rahulolu	Saavutustase eesmärgist	pole rakendatav	89%	97%	97%	97%	97%	97%		KKM hinnang
	Saavutustase	pole rakendatav	60%	65%	65%	65%	65%	65%		
	Eesmärk				40%				67%	
	Esialgne tase	täpsustamata								
Alasuund: Keskkonnajärelevalve arendamine										
Eesmärk : Keskkonnainspektiooni kasvanud järelevalve võimekus										
Väljundindikaator: Ehitatud ja käivitatud keskkonnajärelevalve operatiivjuhtimiskeskuste arv	Saavutustase eesmärgist	0	0	0	Projekteerimine koguhinnast ca 3,5%.			50%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0	0	0	Projekteerimine lõpetatud	Projekteerimine lõpetatud	Renoveerimine ja sisustamine	1 (Kivilõppe projekt lõpetatud)		
	Eesmärk				1 (2011)				2 (2013)	
	Esialgne tase	Pole kohaldatav								
Alasuund: Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine										
Eesmärk: Merereostuse avastamise ja likvideerimise võimekust on suurendatud										
Väljundindikaator:	Saavutustase	0	0	0	0	0	100%	100%		Projektiaruanded

Hangitud reostustõrjelaevade arv	eesmärgist									
	Saavutustase	0	0	0	0	0	1	1		
	Eesmärk				0				1	
	Esialgne tase	0 (2006)								
Tulemusindikaator: Rannikureostuse likvideerimise võimekus km 48 h jooksul	Saavutustase eesmärgist	55%	60%	60%	75%	75%	75%	75%		Päästeameti hinnang
	Saavutustase	1,1	1,2	1,2	1,5	1,5	1,5	1,5		
	Eesmärk				1,5				2	
	Esialgne tase	1 (2006)								
Tulemusindikaator: Merereostuse likvideerimise võimekus km² 24 h jooksul	Saavutustase eesmärgist	50%	50%	50%	50%	50%	100%	100%		PPA hinnang
	Saavutustase	0,6 km²	0,6 km²	0,6 km²	0,6 km²	0,6 km²	1,2 km²	1,2 km²		
	Eesmärk				0,6 km²				1,2 km²	
	Esialgne tase	0,6 km²								
Eesmärk: Hädaolukordadest tingitud reostuskoormus keskkonnale on vähenenud										
Tulemusindikaator: Kuni 600 hektariliste metsa-, maastiku-, ja pinnase suurtulekahjude arv, mida suudetakse samaaegselt lokaliseerida ja likvideerida.	Saavutustase eesmärgist	67%	67%	67%	83%	83%	83%	83%		Päästeameti hinnang
	Saavutustase	2	2	2	2,5	2,5	2,5	2,5		
	Eesmärk				2,5				3	
	Esialgne tase	2 (2005)								
Tulemusindikaator: Raskesti ligipääsetavates piirkondades (väikesaared, mets, raba) päästetööde alustamiseks vajaminev aeg	Saavutustase eesmärgist	33%	33%	33%	61%	61%	61%	61%		Päästeameti hinnang
	Saavutustase	300 min	300 min	300 min	250 min	250 min	250 min	250 min		
	Eesmärk				250 min				180 min	
	Esialgne tase	360 min								

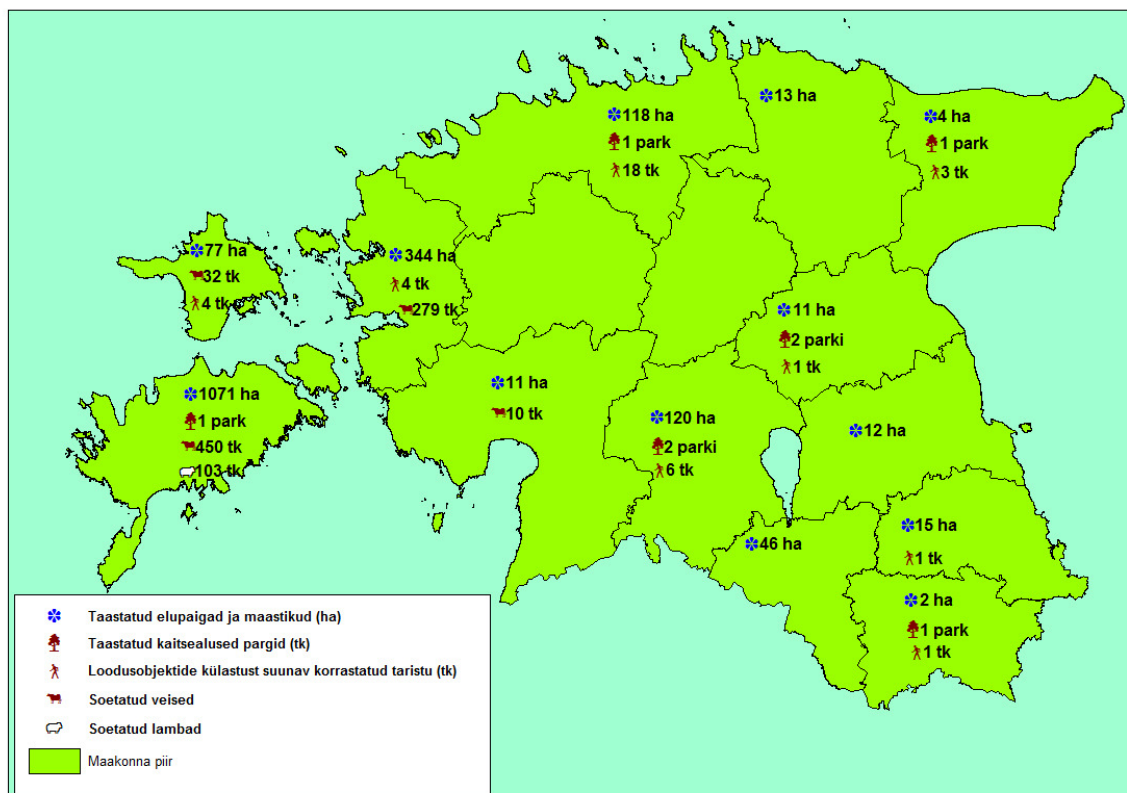
Allikas: PRS seirearuanne

Alasuund „Looduse mitmekesisuse säilitamine“

Eesmärgi „Tagatud on ohustatud liikide ja elupaigatüüpide ning kaitstavate maastike soodne seisund ning abitusse seisundisse sattunud metsloomade rehabiliteerimine” saavutamist mõõdetakse nelja indikaatoriga. Esialgselt planeeritud väljundindikaator „Hangitud poollooduslike koosluste taastamis- ja hooldustehnika masinate arv (traktorid, rooniidukid, niidukid, hakkurid 2010 – 10 ja 2015 – 25)” osutus asjakohatuks, sest täiendav analüüs näitas, et poollooduslike koosluste taastamis- ja hooldustehnikat on otstarbekas soetada ainult juhul, kui töö teostamiseks vajaminevaid teenuseid turul piisavalt ei pakuta. Hooldustehnika soetamisel on jõutud 2012. a lõpuks 20%-ni sihttasemest ning EARK-s oleva indikaatori sihttaset ei saavutata ka perioodi lõpuks.

Eesmärgi poole liikumist iseloomustab taastatud elupaikade ja maastiku pindala ning võõrliikide arvukuse piiramise pindala, mis 2013. aastal oli vastavalt 1647 ha ja 1961 ha. Indikaatorite saavutustasemesse panustavad projektid on kulgenud hästi ning tulemused on head.

Mõjuindikaatori 2013. a sihttase on saavutatud – ühegi liigi ega elupaigatüübi seisund ei ole halvenenud ning jätkuvalt tehakse olulisi pingutusi ebasoodsas seisundis olevate elupaigatüüpide ja liikide seisundi parandamiseks. Nii näiteks on soetatud avatud taotlemisega meetme raames 874 karilooma, mille abil suurendatakse hooldatavate poollooduslike koosluste pindala enam kui 1800 ha võrra, lisaks on taastatud poollooduslike kooslusi 800 ha (joonis 20). Seega annavad toetatud projektid olulise panuse hooldatavate poollooduslike koosluste pindala suurendamiseks ja nende koosluste seisundi parandamiseks. Looduskaitse arengukava näeb ette, et hooldatavate poollooduslike koosluste pindala peab tõusma praegu hooldatavalt 25 000 ha-lt 45 000 ha-ni aastaks 2020.

Joonis 20. EL struktuurivahendite toel looduse mitmekesisuse säilitamiseks tehtu maakonniti

Meetme „Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine” raames toetatakse Keskkonnaameti ja Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) projekte. Mõlemal on juba olemas üle Eesti paiknevate keskuste võrgustik. RMK poolt elluviidavas projektis on 11 objekti ja Keskkonnaameti projektis 6 objekti ning keskkonnaharidusbuss. Spetsiaalsisustusega keskkonnabuss on mõeldud teenindama peaaesjalikult Järva- ja Raplamaad, kus ei ole plaanis rajada statsionaarset keskust. 2013. a lõpuks on lõpetatud 5 projekti ja arendatud välja 5 keskkonnahariduskeskust, lisaks on lõpetatud tööd veel neljas keskuses (Eesti Maaülikooli projekti raames renoveeritud Tõnissoni maja ja Võrtsjärve Õppekeskus, Pärnumaa Keskkonnahariduskeskus ja Tartu uus Loodusmaja). Eesmärgi saavutamisele aitab kaasa ka meede „Looduse mitmekesisuse säilitamine” (investeeringute kava), mille raames renoveeritakse kaitsealade külastuskeskusi (näiteks Soomaa ja Matsalu rahvuspargis).

Alasuund „Keskkonnaseire võimekuse parandamine“

Eesmärgid „Elukeskkonna seire vastavalt Euroopa ühistele üldistele põhimõtetele” ja „Keskkonnainfo regulaarne tootmine ja edastamine üldsusele” on praegustel hinnangutel saavutatavad. Käesoleva ajal tehakse Eestis looduskeskkonna seiret riikliku keskkonnaseire programmi, ettevõtjate loapõhise seireprogrammi või ettevõtja vabatahtliku seirena oma seireprogrammide alusel või mõnel juhul piirkondliku või KOV-i vabatahtliku seirena, seega kolmel tasandil. Täiendamist vajab keskkonnaseire erinevate tasandite andmestiku haldamine ja korraldamine, et tõhustada andmekasutust ja muuta see erinevatele kasutajagruppidele lihtsamini kättesaadavaks. Programm „Keskkonnaseire ja andmehõive arendamine”, mille eesmärk on arendada ja välja töötada seireandmestiku haldamiseks, avalikustamiseks ja kasutamiseks vajalikud töövahendid ehk nõuetekohase seireinfosüsteemi töö tagamine vastavalt kasutajate vajadustele erinevates seire valdkondades, käivitus 2012. a õhuseireandmete vajaduste kaardistamise pilootprojektiga ja jätkus andmekasutajate vajaduste väljaselgitamisega erinevates seirevaldkondades ning infotehnoloogiliste arenduste süsteemianalüüsiga 2013. a. Andmehõiveanalüüsi alusel tehakse vee valdkonna ametniku rakendus ja partneri rakendus. Seirekavade koostamine sõltub seirekorralduse analüüsi tulemuste rakendamisest ja organisatsiooniliste muudatuste tulemustest ning seiretegevuste edasisest planeerimisest. Seirekorralduse muudatuste töö tehti aastatel 2012-2013. Seega jääb nõuetekohaste seirekavade olemasolu KOV-de tasemel praegu ikka veel alla 40% ja pole muutunud ka kasutajate rahulolu, sest infosüsteem on alles muutmisel. Programmi „Keskkonnaseire ja andmehõive arendamine” rakendamine suurendab kahtlemata tunduvalt kasutajate rahulolu info kasutamise osas, samuti paraneb eeltäidetud vormide kasutuselevõtuga ka aruandluse efektiivsus erinevatele institutsioonidele. Seoses jätkuvate organisatsiooniliste muudatustega on programmi lõppfaasi jõudmine nihkunud aastatesse 2014 ja 2015. KAUR-i (endine EMHI) projekti „Hüdromeetrilise, meteoroloogilise ja rannikumere seirevõrgu moderniseerimine keskkonnaseire võimekuse tõhustamiseks” tulemusena saavad aktuaalsed vajadused meteoroloogilise ja hüdroloogilise seire valdkonnas uuendatud jaamade osas nõuetekohaselt kaetud. Prognoosi kohaselt programmiperioodi lõpuks indikaatorite sihttasemed saavutatakse ja alasuuna eesmärgid täidetakse.

Alasuund „Keskkonnajärelevalve arendamine“

Eesmärgi „Keskkonnainspektsiooni kasvanud järelevalve võimekus” saavutamine on praeguse prognoosi kohaselt reaalne. 2013. a lõpetati keskkonnajärelevalve operatiivjuhtimis- ja koolituskeskuse projekt, keskus plaanitakse käivitada 2015. aastal. Aruandeaastal lõpetati ka projekt, mille raames soetati keskkonna kiirguse seire mobiillabor (projekti eelarve 590 000 eurot, millest EL osalus moodustab 100%).

Keskkonnajärelevalvevahendite ja -tehnikate soetamine, sh mobiilse tehnika hankimine, infovahetuse ja kättesaadavuse tõhustamine ning regioonides asuvate keskuste operatiivjuhtimise tingimuste ja inspektorite koolitamisvõimaluste parandamine suurendab järelevalvetöö kvaliteeti ja inspektorite reageerimiskiirust ning aitab kaasa keskkonnavalaste rikkumiste ärahoidmisele ning kiiremale avastamisele.

Alasuund „Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine“

Alasuuna ainus meede on edukalt elluviidud, kõik toetatud 7 projekti on lõpetatud. Kuigi kõikide indikaatorite sihttase ei ole täidetud, on eesmärgid „Merereostuse avastamise ja likvideerimise võimekust on suurendatud” ja „Hädaolukordadest tingitud reostuskoormus keskkonnale on vähenenud” saavutatud. Lõpetatud projektide tulemusena on suurenenud suurte metsatulekahjude samaaegne kustutusvõime ning rannikureostuse likvideerimise võimekus, loodi parem võimekus maismaal naftareostuse korjeks ja lokaliseerimiseks, samuti on kiirenenud päästetöödega alustamise aeg, mis vähendab keskkonnakahjusid. Meetme raames soetatud vahendid on aidanud ühtlustada päästealast reageerimisvõimekust üle Eesti. Kuna täiendavalt soetatud vahendid paiknevad mitmes asukohas, saab neid päästetöödel kiiremini kasutusele võtta, st seadmete kohaletoimetamiseks kuluv aeg on vähenenud. Regulaarselt toimuvad õppused, milles kasutatakse Päästeameti projektide raames hangitud vahendeid. Keskkonnavalastele hädaolukordadele reageerimiseks vajalikku päästetehnikat ja seadmeid oli Eesti riik väiksemas matus soetanud ka varem, kuid vahendite hulk ei olnud piisav. Reostustõrjelaeva soetamisega suurenes PPA reostustõrje võimekus 0,6km²/12h võrra.

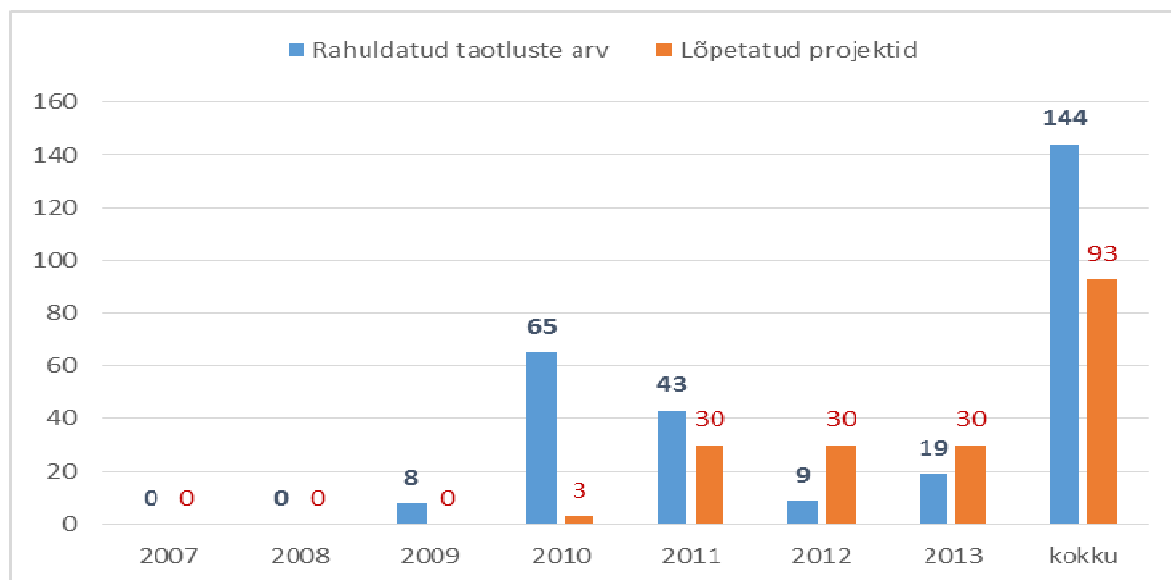
Eesti turvalisuspoliitika põhisuundades aastani 2015 on võetud eesmärgiks kasvatada ulatuslike metsapõlengute kustutamise ja laialdase rannikureostuse ning põlevvedelike tulekahju tagajärgede likvideerimise võimekust.

24.09.2012. a Aegna saare juures madalikule sõitnud tankeri Kyeema Spirit päästeoperatsioonis osales ka uus multifunktsionaalne reostustõrjelaev „Kindral Kurvits” ning sündmuskohale toodi Päästeameti reostustõrjearustus, mis soetati struktuurivahenditest toetatud meetme raames. 2013. a laekus teateid 29 võimaliku merereostusjuhtumi kohta ning reostus tehti kindlaks 16 juhul (2012.a on arvud vastavalt 33 ja 20). Enamasti on tegemist laevadelt tahtlikult merre lastud kerghaihtuvate naftatoodete ja –jääkidega, mis keskkonna ning ilmastiku mõjul kiiresti haihtusid. Merereostuse likvideerimiseks on Eestil olemas spetsiaalse varustusega reostustõrjelaevad ning Läänemeres baseeruvad ka merereostuse likvideerimise tehnikaga varustatud kahe lepingupartneri laevad: jäämurdja Kontio ja tanker OW Copenhagen.

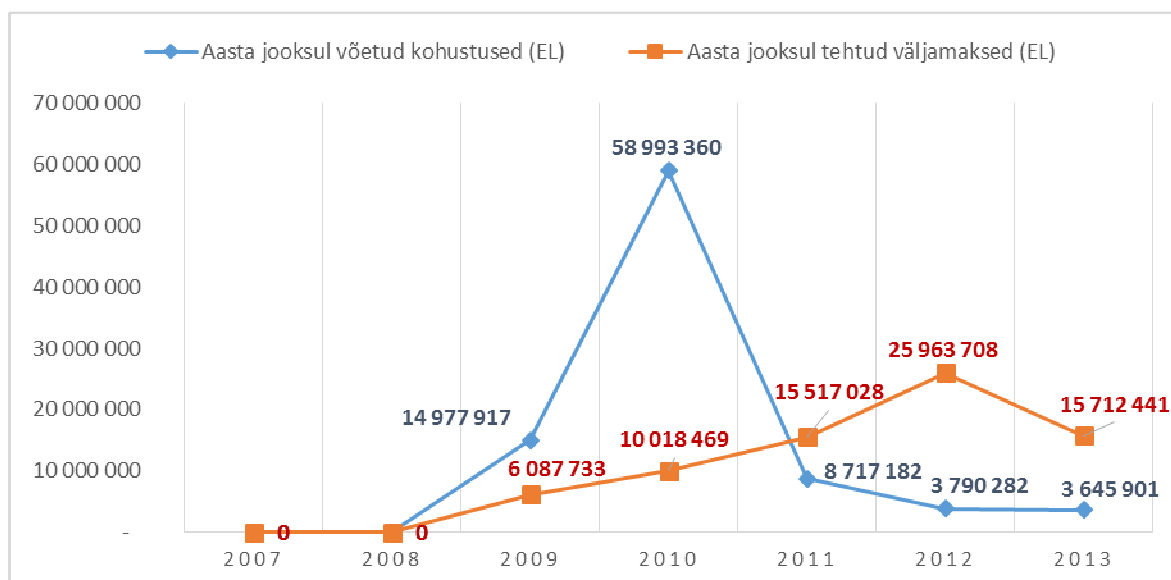
Keskkonnaseireks tehakse partull-lende ning kasutatakse Euroopa Mereohutuse Ameti pakutavat satelliitseiret „CleanSeaNet”.

7.2.2. Finantsteave

Ülevaade antakse EL osalusest: PRS eelarve on 92 mln, mis moodustab rakenduskava eelarvest 5,9%. 2013. aastal rahuldati PRS-s 19 taotlust, kokku on aastatel 2007-2013 rahuldatud 144 taotlust. 2013. a lõpuks on lõpetatud 93 projekti (65% rahuldatud taotlustest) (vt joonis 22). Kohustusi võeti aruandeaastal ligikaudu 3,6 mln eurot, mis arvestades vabade vahendite hulka on ka loogiline (aasta lõpuks on 98% ehk 90,1 mln eurot projektidega kaetud). Välja on makstud kokku 73,3 mln eurot (80% suuna eelarvest), sellest aruandeaastal ligikaudu 15,7 mln eurot (vt joonis 23).

Joonis 22. Aastate lõikes rahuldatud taotlused ja lõpetatud projektid (KKM, SFCS 22.04.2014 seisuga)

Joonis 23. Aastate lõikes võetud kohustused ja väljamaksed (EL osa) (KKM, SFCS 22.04.2014 seisuga)

Võttes arvesse kohustuste ja väljamaksete taset võib finantsprogressi hinnata heaks. Arvestades, et rahastusperiood hakkab lõppema, võib rahule jääda ka aruandeaastal saavutatud tulemustega. Viies meetmes on vahendid 100%-lt kohustustega kaetud, kolme meetme kinnitatud programmide/projektide eelarved jäävad vahemikku 91-97%. Kallinemistega seotud probleemid on lahendatud projektide mahu vähendamistega ulatuses, mis ei mõjuta suuna eesmärkide saavutamist. Suuna ainus suurprojekt „Multifunktsionaalse reostustõrje laeva soetamine“ lõpetati juba 2012. aastal.

Suuna mahukaimas meetmes „Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine“ (EL eelarve 38,3 mln eurot) on 2013. a lõpu seisuga investeeringute kava projektidele kõik väljamaksed kogusummas 38 mln eurot tehtud. Projektide odavnemise tulemusel meetmesse jäänud vahendeid kasutati lisanimekirja projekti osaliseks elluviimiseks.

Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamise meetmes (EL eelarve 22,4 mln eurot) viiakse kõiki töösolevaid projekte aktiivselt ellu. Alasuunas toetatakse 13 projekti, neist 5 on 2013. a lõpetatud ja 3 lõpetamisel. Mõne projekti arengut aeglustasid hankeprotsessid, kus ei osalenud ühtegi pakkujat või kus ükski pakkuja ei kvalifitseerunud. Projektide kallinemise tõttu on mõne rajatise mahtu mõnevõrra vähendatud, kuid vähendamised ei mõjuta projektide ja kogu meetme eesmärkide saavutamist. Aruandeaastal on toetust välja makstud ligikaudu 10 mln eurot, mis moodustab 44% meetme eelarvest.

Ka looduskaitse meetmetes rahastatud projekte viiakse aktiivselt ellu ning planeeritud vahendeid kasutatakse edukalt. Alasuuna meetmetest on rakendamine kõige paremini edenenud avatud taotlemisega meetmes, kus kokku on kohustusi võetud ligikaudu 4,8 mln euro ulatuses, mis moodustab 97% meetme EL toetusest. Väljamakseid on tehtud ligikaudu 4 mln eurot, mis on 80% meetme EL toetusest (2013. a 0,7 mln eurot). Võrreldes varasemate aastatega on rakendamine oluliselt kiirenenud.

Hästi kulges ka alasuuna „Keskkonnaseire võimekuse parandamine“ KAUR-i projekti „Hüdromeetrilise, meteoroloogilise ja rannikumere seirevõrgu moderniseerimine keskkonnaseire võimekuse tõhustamiseks“ elluviimine. Projektiga kaeti 99,8% meetme eelarvest ning juba 2012. a lõpuks tehti väljamakseid 91% eraldatud vahenditest. Projekti tegevused lõpetati 2013. a.

Keskkonnajärelevalve arendamise alasuunas on EL toetusest on 2013. a lõpuks välja makstud 58%. Aeglane algus meetme elluviimisel on seotud hangete läbiviimisega, vaidlustuste, organisatsiooniliste küsimustega ja valdkonna spetsiifikaga, mistõttu on raske leida turult konkurentsivõimelisi pakkujaid. Kogu tegevuse efektiivsust on jätkuvalt suurendatud kava elluviiva meeskonna tugevdamise ja professionaalsuse suurendamisega.

7.2.3. Ülevaade direktiivide täitmisest

Alasuund „Loodusliku mitmekesisuse säilitamine”

EL looduskaitsepoliitika alustaladeks on kaks direktiivi – Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (nn linnudirektiiv) ja Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (nn loodusdirektiiv). Loodusdirektiivi eesmärk on EL-s ohustatud liikide ja elupaikade soodsa seisundi saavutamine. 2013. aasta andmetel on soodsas seisundis 53% loodusdirektiivi elupaikadest ja liikidest.

Linnudirektiivi eesmärk on kõigi looduslikult esinevate linnuliikide soodsa seisundi (secured status) saavutamine (viimased andmed aastast 2004 ning siis oli Eestis elavatest linnuliikidest soodsas seisundis 69%). Direktiivide eesmärkide saavutamiseks jätkuvad tegevused ka perioodil 2014-2020.

Alasuund „Keskkonnajärelevalve arendamine”

Nõuded, mille täitmist keskkonnajärelevalve raames kontrollitakse, on esitatud erinevates direktiivides nagu veepoliitika raamdirektiiv 2000/60/EÜ; Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitsest; EL Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ (II-V) looduslike elupaikade ning looduslike looma- ja taimeliikide kaitsest; õhukvaliteedi raamdirektiiv 2008/EÜ ja tema tütar-direktiivid, keskkonnakvaliteedi standardite direktiiv 2008/105/EÜ, mis seotud ohtlike ainete seirega ja nende prioriteetsuse tasemega eelkõige ja

katselaborite direktiiv 2009/90/EÜ jt. Alasuuna tegevused aitavad kaasa direktiividest tulenevate nõuete täitmisele, kuid ei ole otseselt suunatud konkreetse sihttaseme saavutamisele.

Alasuund „Keskkonnaseire võimekuse parandamine”

Kogu seiresüsteemi arendamine on seoses EL üldiste eesmärkidega keskkonnainfo avalikustamisel ja aruandluses, mis on seotud Århusi konventsiooni, *INSPIRE* (ruumiandmete infrastruktuuri loomine) direktiivi, *SEIS* (*Shared Environmental Information System*) ja *SISE* (*Single Information Space in Europe for the Environment*), *WISE* (*Water Information System of Europe*) ning muude infoalaste ja statistiliste initsiatiivide rakendamisega.

7.2.4. Vahendite vastastikune täiendavus

Eesti maaelu arengukava (*MAK*) raames makstakse Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist toetusi Natura 2000 alade põllumajandusmaade kasutajatele, erametsamaa omanikele ja pool-looduslike koosluste hooldajatele. *MAK*-i raames makstava pool-loodusliku koosluse toetuse abil hooldatakse 25 000 ha Natura 2000 aladel asuvatest pool-looduslikest kooslustest.

LIFE+ looduse ja bioloogilise mitmekesisuse bloki eesmärgiks on kaasa aidata EL loodust ja bioloogilist mitmekesisust reguleeriva poliitika ja õigusaktide rakendamisele. Rahastatavatel projektidel peab olema lisandväärtus Euroopa tasandil ja nad peavad täiendama meetmeid, mida on võimalik rahastada ühenduse teiste vahendite raames perioodil 2007-2013.

Meede „Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine” on kaudselt seotud Inimressursi arendamise rakenduskava prioriteetse suuna „Elukestev õpe” meetmega „Keskkonnahariduse arendamine”.

Keskkonnaseire arendamist peamiselt laboriseadmete tehnilise täiustamise osas toetatakse veel KIK-i keskkonnaprogrammist ja Šveitsi abiprogrammist.

Prioriteetses suunas ei ole lubatud rahastada teise fondi (ESF) tüüpi tegevusi.

7.2.5. Hinnang rakendamisele

Kokkuvõttev hinnang suuna rakendamisele aruandeaastal on hea. Toetuse saajate kogenematusel ja kallinemistest tingitud viivitustest on meetmete rakendamisel üle saadud ning projekte viiakse aktiivselt ellu. RA ja RÜ on loonud eeldused eesmärkide tähtaegseks saavutamiseks. Alasuuna „Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine” projektid on lõpetatud ning eesmärgid saavutatud. Ka ülejäänud alasuundade eesmärkide saavutamisele ollakse lähedal ning perioodi lõpuks eesmärgid hetkeseisu arvestades saavutatakse. 144-st rahastatud projektist on lõpetatud 93, neist 2013. aastal lõpetati 30. Kohustusi võeti aruandeaastal ligikaudu 3,6 mln eurot, mis arvestades vabade vahendite hulka on ka loogiline (aasta lõpuks on 98% ehk 90,1 mln eurot projektidega kaetud). Väljamakseid on tehtud kokku 73,3 mln eurot (80% suuna eelarvest), sellest aruandeaastal ligikaudu 15,7 mln eurot.

7.3. Rakendamine prioriteetses suunas „Energiamajanduse arendamine“

PRS jaguneb kaheks alasuunaks: alasuunas „Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse” rakendatakse ühte meetet (avatud taotlusvoor) ning alasuunas „Energiasäästu arendamine elamumajanduses” kolme meetet (avatud taotlusvoor ja 2 programmi). Kaks meetet on suletud („Elanike teavitamine elamute energiasäästlikkusest” ja „Energiaauditi ja ehitise ekspertiisi tegemise ning ehitusprojekti koostamise toetamine”), kuid tegevused on lõpetatud sisuliselt kõikides meetmetes (lisa 14).

7.3.1. Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs

Allpool (tabel 13) on toodud prioriteetse suuna eesmärkide saavutamist iseloomustavad tulemus- ja mõjuindikaatorid ning seatud kontroll- ja sihttasemete saavutamise määr (%) aastate lõikes. Kokku on suunas kuus indikaatorit, kuid andmed 2013. a kohta on ainult kolme indikaatori kohta. Ühe indikaatori 2015. aasta sihttase on ületatud ning kolme indikaatori 2013. a saavutustase jääb vahemikku 83-90% sihttasemest.

Tabel 13. Indikaatorite saavutamine prioriteetses suunas

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015	Saavutustaseme andmete allikas
Alasuund: Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse ³²										
Eesmärk : Taastuvate energiaallikate osakaalu kasv energiabilansis										
<i>Mõjuindikaator:</i> Elektrienergia tootmise maht taastuvatest energiaallikatest aastas GWh	Saavutustase eesmärgist	30%	41%	110%	176%	236%	279%	234%		Elering AS hinnang
	Saavutustase	149	199	541	862	1160	1370	1150		
	Eesmärk				440				491	
	Esialgne tase	110 (2005)								
<i>Mõjuindikaator:</i> Soojusenergia tootmismahd elektri ja soojuse koostootmisjaamades ning	Saavutustase eesmärgist	51%	45%	62%	78%	79%	87%	33		(Katlamajad+ koostootmisjaamad)
	Saavutustase ³⁴	1861 (1670+191)	1667 (1472+195)	2289 (1561+728)	2855 (1584+1271)	2915 (1835+1080)	3189 (1707+1482)			
	Eesmärk				3154				3680	

³² Arvestatud on nii EL struktuurivahendeid kui ka teisi valdkonnas kasutatavaid vahendeid

³³ 2013. a kohta puuduvad energiastatistikas veel vajalikud andmed

³⁴ Esialgne tase ja saavutustasemed on metoodika muutumise tõttu muutunud. Varasemalt arvestati, et puitkütustel koostootmisjaamade kütusetarbimist arvestatakse tihumeetrites, tegelikult oli see kütuse kogus näidatud puistekuupmeetrites.

katlamajades taastuvatest energiaallikatest aastast (GWh)	Esialgne tase	2122 (2005)								Statistikaameti andmed
Eesmärk : Alternatiivsete transpordikütuste kasutamine suureneb aasta-aastalt.										
Mõjuindikaator: Biokütuste osakaal transpordis kasutatavates kütustes (energiasisalduse alusel)	Saavutustase eesmärgist	0,75%	10%	4,5%	22%	13%	10,5	35		Maksu- ja tolliameti andmed ³⁶
	Saavutustase	0,06%	0,6%	0,26% ³⁷	1,76%	1,04%	0,84%			
	Eesmärk				5,75%				8%	
	Esialgne tase	0% (2005)								
Eesmärk : Vähenenud on õhusaasteainete emissioon energiasüsteemist.										
Mõjuindikaator: Elektrienergia tootmismahd elektri ja soojuse koostootmisjaamades aastast GWh	Saavutustase eesmärgist	50%	71%	62%	103%	88%	90%	38		Statistikaameti andmed
	Saavutustase	869	915	807	1335	1133	1166			
	Eesmärk	1733 (2020)							1294	
	Esialgne tase	1038 (2005)								
Alasuund: Energiasäästu arendamine elamumajanduses										
Eesmärk : Energiatõhusamaks muudetud eluasemefond										
Tulemusindikaator: ERF osalusega renoveeritud korterelamute osakaal kõigist enne 1993 ³⁹ . aastat ehitatud korterelamutest	Saavutustase eesmärgist	4%	4%	6%	20%	35%	46%	53%		Ehitusregister, 14 000 korterelamust
	Saavutustase	0,3%	0,3%	0,5%	1,6%	2,8	3,7%	4,2		
	Eesmärk				5%				8%	
	Esialgne tase	0,3% (2006)								
Energiaauditi ja ehitise ekspertiisi tegemise ning ehitusprojekti koostamise toetamine	Saavutustase eesmärgist	0	7%	25%	39%	63%	83,5%	88%		Ehitusregister, 14 000 korterelamust
	Saavutustase	0	2,2%	7,5%	11,8%	19%	25%	26,4%		
	Eesmärk								30%	
	Esialgne tase	0,3% (2006)								

Allikas: PRS seirearuanne

³⁵ Andmed 2013. a kohta pole veel avaldatud

³⁶ Pole kontrollitud vastavust säästuskriteeriumitele. Nende andmete põhjal esitab MKM EK-le aruande biokütuste ja muude taastuvkütuste transpordis kasutamise edendamiseks vastavalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiivile 2003/30/EÜ

³⁷ Osakaalu mõjutas kütuse hinna kõikumine

³⁸ Andmed 2013. a kohta pole veel avaldatud

³⁹ 2009. aastal esitas MKM EK-le ettepaneku indikaatori tehniliseks muudatuseks. MKM soovib, et loetaks kõigi ERF osalusega renoveeritud korterelamute osakaalu kõigist enne 1993. aastat ehitatud korterelamutest, et indikaator oleks vastavuses olev Eesti eluasemevaldkonna arengukavaga 2008-2013.

Alasuund „Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse“

Alasuuna „Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse“ eesmärkide saavutamise hindamisel tuleb arvestada, et sihttasemete saavutamisele aitavad lisaks rakenduskava raames elluviidavale meetmele kaasa teised valdkonnas läbiviidavad tegevused ja eraldatavad vahendid, mille kavandamisel lähtutakse riigi eelarvestrateegias määratletud eesmärkidest ning mille elluviimist rahastatakse nii muudest riigieelarve vahenditest kui erasektori vahenditest, sh elektrituru seaduse alusel makstavast ja kasutatavast taastuenergia tasust.

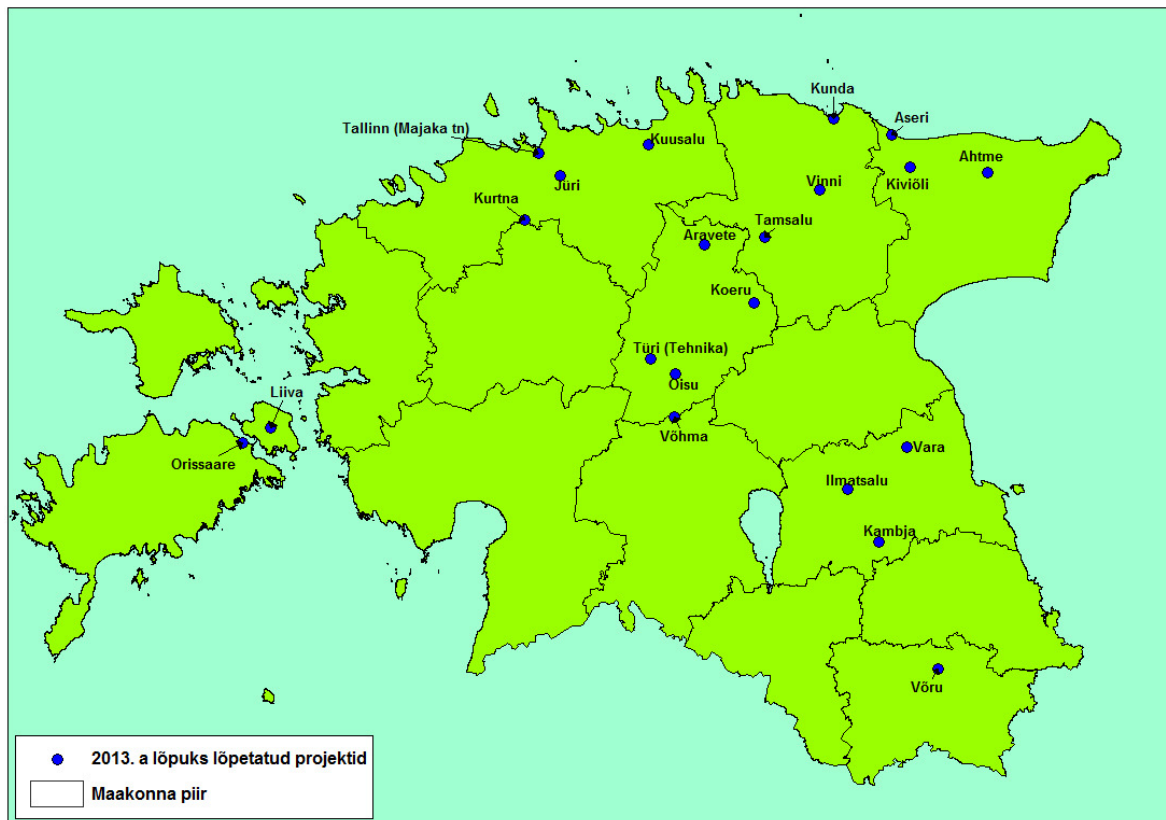
Eesmärgi „Taastuvate energiaallikate osakaalu kasv energiabilansis“ saavutustase ületab planeeritud. Taastuenergeetika areng Eestis on viimastel aastatel olnud oluliselt kiirem, kui planeeriti „Eesti taastuenergia tegevuskavas aastani 2020“. Tegevuskavas planeeriti taastuenergia osakaaluks 2011. aastal 21,2%, tegelikkuses moodustas taastuenergia osakaal lõpptarbimises 25,9%. Taastuenergia osakaal ületas oluliselt taastuvate energiaallikate eeldatavat summaarset lõppkasutust kütte ja jahutuse tootmiseks ning taastuvate energiaallikate eeldatavat summaarset lõppkasutust elektri tootmiseks.

Taastuvatest allikatest toodetud elektrienergia osakaalu 2013. a saavutustase on 234% 2015. a sihttasemest (eesmärk 491 GWh; saavutustase 1150 GWh). Eelkõige on selle taga nii biomassist, biogaasist kui tuuleenergiast toodetud elektri tootmise kasv. Taastuvatest energiaallikatest soojuste tootmine katlamajades ning soojuste ja elektri koostootmisjaamades on samuti järjepidevalt suurenenud, kuid kavandatud sihttasemeid ei ole saavutatud. 2012. a toodeti katlamajades ning soojuste ja elektri koostootmisjaamades taastuvatest energiaallikatest kokku 3189 GWh (87% sihttasemest; eesmärk 3680 GWh). See on tingitud asjaolust, et osa puidust tarbitakse soojustelektrijaamades, mis ei ole energiasatistikas liigitatavad soojuste ja elektri koostootmisjaamadeks. Statistikaameti andmetel tootsid sellised elektrijaamad taastuvatest energiaallikatest 93 GWh soojust (2011. a 75 GWh).

Eesmärgi „Vähenenud on õhusaasteainete emissioon energiasüsteemidest“ täitmise panustavad lisaks EARK meetmele ka riigieelarveliste ja erasektori vahenditega elluviidavad projektid. KIK on rohelise investeerimisskeemi raames täiendavalt rahastatud mitmeid koostootmisjaamade ja tuuleparkide rajamise ning kaugkütte rekonstrueerimise projekte.

Meetme raames elluviidavate projektide tulemusena on aruandeaasta lõpu seisuga rekonstrueeritud neli katlamaja (Orissaare alevi Saaremaal, Kurtina alevi Saku vallas, Võhma linnas Viljandimaal ja Koeru alevi Harjumaal). Planeeritud 27,6 km soojustorustikku rekonstrueeriti, kuid seoses uue trassivalikuga kujunes valminud torustiku pikkuseks 31 km. Sihttaseme ületamine on tingitud ka sellest, et rekonstrueeritavad torustikud olid valdavalt maa all ning nende täpne esialgne pikkus ei olnud teada. Samuti oli nii mõnelgi juhul vajalik muuta kaeviku asukohta ja teha majaühendusi uutes asukohtades. 2013. a lõpu seisuga on võrkude rekonstrueerimisega saavutatud eeldatav soojuste kokkuhoid 20,1 GWh aastas, mis ületab algselt planeeritud kokkuhoidu (18,8 GWh). Meetme projektide tulemusena toodeti taastuenergiaallikast 2013. a soojusenergiat 13,6 GWh ning 7,6 GWh elektrienergiat. Meetme tulemusena on 2013. aastal kokkuhoitud 41 tuhat tonni CO₂ paiskumine välisõhku.

Projektides on ehitustegevused lõpetatud ning valdavalt on projektid lõpetatud. Ilmatsallu rajatava biogaasijaama projekt lõpetatakse 2014. aasta alguses. Meetme raames toetust saanud objektid on kujutatud joonisel 24.

Joonis 24. EL struktuurivahendite toel meetme 2.3.4 raames toetatud objektid

Eesmärgi „Alternatiivsete transpordikütuste kasutamine suureneb aasta-aastalt” täitmise poole liikumine on marginaalne. Mõjuindikaatori 2010. aasta saavutustase oli vaid 22% eesmärgist, aastatel 2011 ja 2012 veelgi väiksem. Kui võtta arvesse vaid taastuvenergia direktiivist lähtuvate transpordikütuste säästuskriteeriume, siis on saavutustase 0,2%, kuna saab arvestada vaid elektrisõidukite ja -rongide poolt tarbitud taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrit. Sellest lähtuvalt tuleb järgnevatel aastatel senisest põhjalikumalt tegeleda taastuvenergia kasutuse ergutamisega transpordisektoris. Kõige olulisemaks sammuks taastuvate energiaallikate osakaalu suurendamiseks transpordisektoris on vedelkütuse seaduses mootorikütuste tarnijatele seatav kohustus taastuvatest energiaallikatest toodetud kütuste tarnimiseks. Transpordisektoris tuleb tagada, et taastuvate energiaallikate kogus transpordis oleks 2020. aastal 90–100 ktoe. Samuti on planeerimisel täiendavad riiklikud meetmed biogaasi kasutuselevõtu arendamiseks transpordis, mida on kavas osaliselt rahastada ka uue eelarveperioodi EL struktuurivahenditest.

MKM ja KredExi koostöös väljaspool rakenduskava elluviidav elektrimobiilsuse programm ELMO on kasulik transpordis taastuvenergiaallikate suurendamise võimalusena, kuid seda tuleks vaadelda eelkõige meetmena valdkondlikuks innovatsiooniks.

Alasuund „Energiasäästu arendamine elamumajanduses“

Alasuuna eesmärgiks on „Energiaühendamise muudetud eluasemefond”. Võttes arvesse indikaatorite sihttasemete aluseks olevate meetmete rakendamise hetkeseisu ja eelarve ammendumist ei ole rakenduskavas sätestatud indikaatorite sihttasemeid võimalik täies ulatuses saavutada. Indikaatorite seadmisel käimasoleva rahastusperioodi planeerimisel (aastal 2006) arvestati, et renoveerimislaenu väljastatakse projekti kohta maksimaalselt

63 911 eurot, mida aga programmi rakendamise käigus muudeti, sest energiasäästu eesmärgi saavutamiseks korterelamute terviklikuks renoveerimiseks on vajalik oluliselt rohkem vahendeid. Meetme „Korterelamute renoveerimislaen“ raames aruandlusaasta lõpuks rahastatud projekti keskmine laenusumma on olnud ligi 110 000 eurot. Samuti on meetme „Energiaauditi ja ehitise ekspertiisi tegemise ning ehitusprojekti koostamise toetamine“ raames toetatud projektide keskmine maksumus kõrgem kui prognoositi, kuna eelistati terviklikke ehitusprojekte, mis on oluliselt kallimad.

Indikaatorite sihttaseme 100%-ks täitmiseks oleks vajalik meetmeid täiendavalt rahastada, sest 2015. aasta sihttasemeteks planeeriti 8% ja 30%, mis lähtearvu 14 000 korterelamu puhul tähendaks vastavalt 1120 korterelamu renoveerimist ning 4200 energiaauditi, ehitise ekspertiisi tegemise ja ehitusprojekti koostamise toetamist. Meetmetele eraldatud vahenditest oli aruandeaasta lõpuks rahastatud 591 korterelamu renoveerimist ja 3689 energiaauditi, ehitise ekspertiisi tegemise ja ehitusprojekti koostamise toetamist.

Lisaks struktuurivahenditele eraldati KredExile energiaauditite ja ehitusprojektide toetamiseks 2013. aastal 229 000 eurot riigieelarvelisi vahendeid. Taotlusvoorus laekus 375 taotlust summas 286 tuhat eurot. 317 projekti elluviimiseks maksti välja kokku 229 000 eurot. Seega lisandub struktuurivahenditest toetatud 3689 projektile 317 projekti, mis teeb energiaauditite, ehitise ekspertiiside ja ehitusprojektide arvu saavutustasemeks 4006 projekti.

Vaatamata indikaatorite mitte täielikule täitmisele võib alasuuna „Energiasäästu arendamine elamumajanduses“ rakendamist pidada väga heaks ja eesmärgi täitnuks, sest elanike teadlikkus korterelamute renoveerimisest on väga kõrge ning tänu renoveerimisele on võimalik vähendada pikas perspektiivis eluasemete püsikulusid ja tõsta korterelamute väärtust ja eluiga. Lisaks elanike teadlikkusele on finantseeritud projektide puhul arvestuslik energiasääst energiaauditite põhjal ligi kaks korda suurem kui algselt meetme „Korterelamute renoveerimislaen“ eesmärgiks seati (40% vs 20%). Meetme rakendamisel muutus seoses EL kliima- ja energiapoliitika eesmärkide täitmisega üha vajalikumaks läheneda elamute rekonstrueerimisele terviklikult ja komplekselt ning parandada sisekliimat. Renoveerimislaenu saamiseks esitati täiendavad tingimused, mis seoti elamu energiaklassi tõstmisega olulise rekonstrueerimise tasemele.

Suurte korterelamute tervikrenoveerimine aitab aastas kokku hoida keskmise korterelamu küttemahu. Nii näiteks peaks renoveeritud Tallinna Sõpruse 202 kortermaja (joonis 25) prognoositav küttekulu vähenemine energiaauditi alusel olema ligi 65%. Korterelamu tervikrenoveerimiseks kasutati nii renoveerimislaenu kui ka KredExi eraldatud renoveerimistoetust, kahekümneks aastaks võetud laenu makse ruutmeetrile on 0,94 eurot. Hoone renoveeriti terviklikult aastatel 2012–2013, projekti maksumus oli ligi 2,1 mln eurot, sellest 35% KredExi renoveerimistoetus 721 600 eurot, mis ühtlasi on seni suurim toetussumma Eestis.

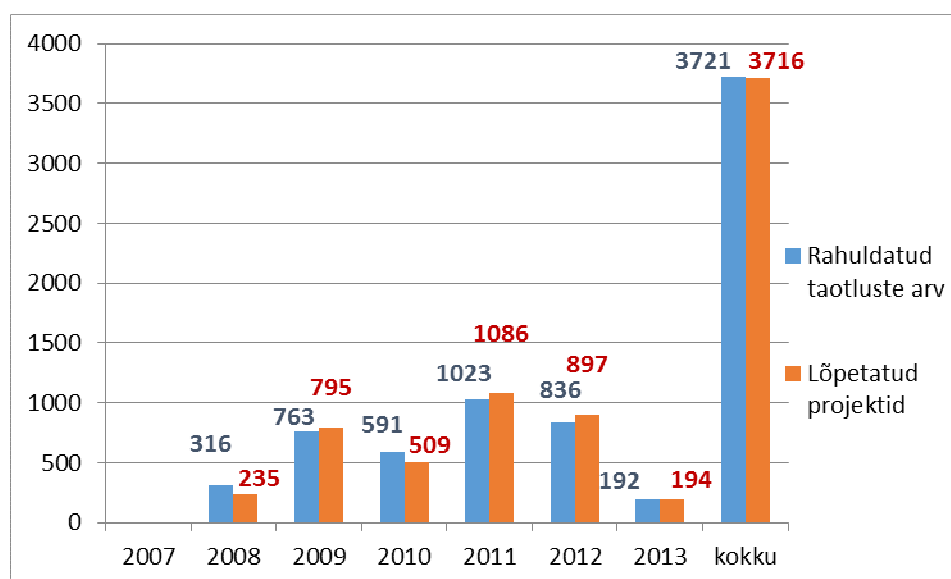
Tööde käigus soojustati kogu fassaad ja katus, vahetati välja kõik hoone aknad, paigaldades kolmekordse klaasiga aknad soojustuse tasapinda. Renoveeriti küttesüsteem, mille käigus paigaldati uued, värskeõhuklappidega integreeritud ruumipõhiselt reguleeritavad küttekehad ning küttesüsteem on varustatud individuaalse küttekuluarvestuse süsteemiga. Hoones on sundväljatõmbega ventilatsioon koos tsentraalse soojustagastussüsteemiga. Lisaks on hoone põhikonstruktsioonid kaitstud ilmastikumõjude lagundava toime eest. Andmed renoveerimise tulemusel saavutatava kokkuhoiu kohta saab välja tuua 2015. aastal.

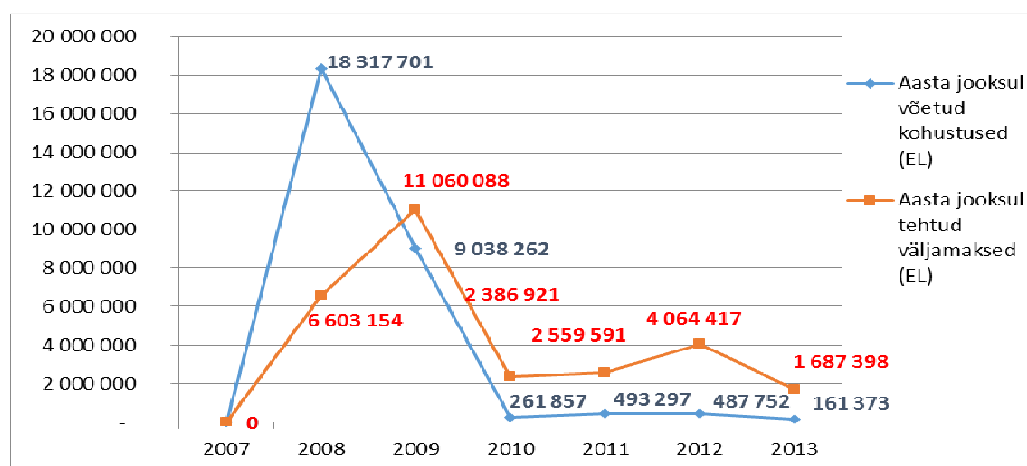
Joonis 25. Tallinna Sõpruse 202 kortermaja

7.3.2. Finantsteave

Ülevaade antakse EL osalusest: PRS eelarve on 28,76 mln, mis moodustab rakenduskava eelarvest 1,9%. 2013. aastal rahuldati PRS-s 192 taotlust, mis on tingitud sellest, et PRS-s ettenähtud vahendid said toetuse saajatele välja jagatud. Huvi toetuse vastu oli suur ning suurema eelarve korral oleks projektide arv oluliselt suurem. Kokku on aastatel 2007-2013 rahuldatud 3721 taotlust, millest on lõpetatud 3716 (99,9% rahuldatud taotlustest) (vt joonis 26). Aruandeaastal võeti kohustusi ligikaudu 161 000 eurot, mis arvestades vabade vahendite kogust on ka loogiline (aasta lõpuks on 100% ehk 28,76 mln eurot projektidega kaetud). Välja on makstud kokku 28,36 mln eurot (99% suuna eelarvest), sellest aruandeaastal ligikaudu 1,7 mln eurot (vt joonis 27).

Joonis 26. Aastate lõikes rahuldatud taotlused ja lõpetatud projektid (KKM, SFCS 22.04.2014 seisuga)

Joonis 27. Aastate lõikes võetud kohustused ja väljamaksed (EL osa) (KKM, SFCS 22.04.2014 seisuga)

Suuna eelarve oli juba 2012. aasta lõpuks 100%-liselt projektidega kaetud ning 93% eelarvest toetuse saajatele välja makstud, mistõttu hinnangu andmisel ei saa lähtuda üksnes aruandeaasta tulemustest, vaid kogu perioodi tulemustest. Suurem osa eelarvest kinnitati projektidega 2008-2009 aastal (27,3 mln eurot) ning järgnevatel aastatel on kohustusi võetud vähem. Väljamaksed on aastate kaupa jaotunud üsna ühtlaselt, välja arvatud 2009. aasta, kus toetusi maksti välja 9 mln eurot. Lähtudes sellest, et vahendite kasutamisega ei ole probleeme olnud, eesmärgid on saavutatud ning eelarve ammendunud, saab hinnata kogu suuna finantsprogressi väga heaks. See on ainus suund kogu rakenduskavas, kus eelarve on 100%-liselt projektidega kaetud ning vaadates väljamaksete osakaalu eelarvest, siis ka selles osas on tegemist kõige paremini rakendunud suunaga.

Alasuunas „Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine ja välisõhu kaitse” viiakse ellu ühte meetet, mille raames on toetust saanud 21 projekti. 2013. a lõpetati 2 projekti, kokku on lõpetatud 18 projekti. EL vahenditest on väljamakseid tehtud 8,3 mln eurot (95% meetme EL toetusest), sellest 1,5 mln eurot aastal 2013. Katlamajade ja soojatorustike rekonstrueerimise projektide elluviimisel olulisi probleeme ei tekkinud ja projektid on lõpetatud. Koostootmisjaamade projektid kulgesid planeeritust aeglasemas tempos, kuid 2013. a lõpuks on ehitustööd lõpetatud.

Alasuunas „Energiasäästu arendamine elamumajanduses” viiakse ellu kolme meetet. Meetme „Energiaauditi ja ehitise ekspertiisi tegemise ning ehitusprojekti koostamise toetamine” raames ületas nõudlus eelarvelisi vahendeid juba 2012. aastal. 2013. a kevadel vähendati KKM-i rakendatava meetme „Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine energia tootmiseks” mahtu 161 373 euro võrra ning see summa suunati meetme „Energiaauditi, ehitise ekspertiisi tegemise ja ehitusprojekti koostamise toetamise” eelarvesse. Täiendavate vahenditega rahastati 2012. aastal esitatud projekte, mis vastasid hindamiskriteeriumitele, kuid jäid rahapuudusel rahastamata. Aruandeaastal maksti välja 192 taotluse kulud summas 161 373 eurot. Kokku on alates 2008. aastast toetatud 3698 projekti kogusummas 1 885 854 eurot ja meetme eelarve on 100% ulatuses välja makstud.

Meedet „Korterelamute renoveerimislaen” rakendatakse Nõukogu määruse (EÜ) nr 1083/2006 artikli 44 kohaselt finantskorraldusvahendina ning sellest tulenevalt on EL osalus abikõlbliku kuluna 100%-lt juba välja makstud. Alates meetme rakendamise algusest on KredEx pankadele eraldanud üle 68 mln euro, mille raames on sõlmitud kokku 613

laenulepingut summas 67,1 mln eurot. Aruandeaastal sõlmiti renoveerimislaenu väljastamiseks pankadega lepinguid 23 mln euro ulatuses, millest pangad on kortermajadele andnud laene 19 mln eurot. Lisavahenditest 16 mln eurot on VV poolt heaks kiidetud laen Riigikassalt ja 7 mln eurot KredExilt, sealhulgas sama meetme raames tagasilaekunud struktuurivahendid ja täiendavad vahendid KKM-i rakendatavast meetmest „Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine energia tootmiseks“.

Programmi „Elanike teavitamine elamute energiasäästlikkusest“ rakendamine lõpetati 31.12.2012, järelejäänud vahendid suunati energiaauditi meetmesse.

7.3.3. Ülevaade direktiivide täitmisest

Meede „Taastuenergiaallikate laialdasem kasutamine energia tootmiseks” on otseselt suunatud taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise 2009/28/EÜ direktiivi täitmiseks. Direktiivi eesmärgid on üldiselt saavutatud, täitmata on veel transpordis kasutatava taastuenergia alaeesmärk. Direktiivi 2012/27/EL nõuete täitmist toetab ka kortermajade renoveerimislaen (vt EARK 2010. a seirearuanne), kuid nõuded ei ole veel 2013. a lõpuks täidetud.

Direktiivi 2001/77/EÜ alusel Eestis 2007. aastal jõustunud taastuvate energiaallikate elektritootmiseks kasutamise toetusskeem on osutunud oodatust oluliselt edukamaks. Direktiivi kohaselt oli Eestile seatud eesmärgiks saavutada 2010. aastaks taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia osakaal 5,1% lõpptarbimisest. Tänapäevaks ilmunud statistika alusel ületati aga eesmärk peaaegu kahekordselt – Eestis oli 2010. aastal taastuvatest allikatest toodetud elektrienergia osakaal 9,7% ning 2012. aastal 15,2%. Eesti on võtnud eesmärgiks toota 2020. a 25% tarbitavast energiast taastuvatest allikatest. 2011. a seisuga moodustas taastuenergiast toodetud energia kogu tarbimisest 25,9% ehk Eesti on võetud eesmärgi täitmisele küllaltki lähedal.

7.3.4. Vahendite vastastikune täiendavus

Võrreldes 2011. aastaga muudatusi ei ole. Vahendite vastastikusest täiendavusest on kirjutatud 2011. a seirearuandes, mistõttu 2013. a aruandes seda infot ei korrata.

7.3.5. Hinnang rakendamisele

Vaatamata indikaatorite mitte täielikule täitmisele võib suuna rakendamist nii aruandeaastal kui ka kogu perioodi kestel pidada heaks. Vahendite eraldamine ja kasutamine on toimunud oodatust paremini. Indikaatorite sihttasemete mitte täitmine tuleneb pigem vahendite ammendumisest, sest meetme „Korterelamute renoveerimislaen“ rakendamisel eelistati elamute rekonstrueerimisel mahukamaid terviklahendusi. Kuigi kõikide indikaatorite sihttasemeid ei saavutata, suuna eesmärgid (v.a biokütuste osakaal) siiski täidetakse koosmõjus siseriiklike vahendite kasutamisega. Positiivse aspektina võib välja tuua ka elanike teadlikkuse kasvu korterelamute renoveerimisest. Inimesed on teadvustanud, et tänu renoveerimisele on võimalik vähendada pikas perspektiivis eluasemete püsikulusid ja tõsta korterelamute väärtust ja eluiga. Lisaks elanike teadlikkusele on finantseeritud projektide puhul arvestuslik energiasääst energiaauditite põhjal ligi kaks korda suurem kui meetme „Korterelamute renoveerimislaen“ raames eesmärgiks algselt seati (40% vs 20%). Märkimisväärsed probleeme meetmete rakendamisel ei ole esinenud.

7.4. Rakendamine prioriteetses suunas „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“

PRS jaguneb kolmeks alasuunaks („Kohalike avalike teenuste arendamine“, „Linnaliste piirkondade arendamine“ ja „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“), mis omakorda jagunevad seitsmeks meetmeks, mida viiakse ellu investeringute kavade (3 tk) ja avatud taotlusvoorude (4 tk) kaudu. Kõik meetmed on avatud, kuid regionaalvaldkonna meetmete osas on taotlemine tänaseks valdavalt lõppenud. Otsused on täismahus tehtud meetmetes „Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide arendamine“ (*ÜKT*), „Kompetentsikeskuste arendamine“ (*KOMP*) ning „Gümnaasiumivõrgustiku korrastamine“ (*GÜMN*).

7.4.1. Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs

Allpool (tabel 14) on toodud PRS-i eesmärkide saavutamist iseloomustavad tulemus- ja väljundindikaatorid ning seatud kontroll- ja sihttasemete saavutamise määr (%) aastate lõikes. Suunas on 12 indikaatorit, millest nelja sihttase on täidetud ning kahe indikaatori saavutustase jääb vahemikku 76%-84%. Ülejäänud indikaatorite saavutustase jääb alla 50%.

Tabel 14. Indikaatorite saavutamine prioriteetses suunas

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015	Saavutustaseme andmete allikas
Alasuund: Kohalike avalike teenuste arendamine										
Eesmärk: Avalike teenuste kättesaadavus ja kasutusefektiivsus maakondades on paranenud										
<i>Väljundindikaator:</i> Kvalitatiivselt paranenud seisundiga infrastruktuuriobjektide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	1%	14%	34%	60%	71%	84%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0	3	31	77	135	160	189		
	Eesmärk				65				225	
	Esialgne tase	Ei ole kohaldatav								
<i>Väljundindikaator:</i> Mitmekesisestatud kasutusega infrastruktuuriobjektide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	8%	28%	76%	102%	102%	122%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0	4	14	38	51	51	61		
	Eesmärk				15				50	
	Esialgne tase	Ei ole kohaldatav								
<i>Tulemusindikaator:</i> Investeeringutest kasu	Saavutustase eesmärgist %	0%	1%	29%	93,5%	137%	105%	118%		Projektiaruanded. Ülevaadatud

saanud inimeste arv	Saavutustase	0	1 295	35 068	112 155	164 631	126 149	141 750		tulemused
	Eesmärk				35 000				120 000	
	Esialgne tase	Ei ole kohaldatav								
Alasuund: Linnaliste piirkondade arendamine										
Eesmärk: Atraktiivsem ja paremat elukvaliteeti võimaldav avalik linnaruum										
Väljundindikaator: Säästva linnatranspordi arendamisele suunatud projektide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	10%	20%	30%	30%	40%		Projektaruanded
	Saavutustase	0	0	1	2	3	3	4		
	Eesmärk				3				10	
	Esialgne tase	Ei ole kohaldatav								
Väljundindikaator: Rajatud kergteede pikkus	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	2%	15%	18%	18%	22%		Projektaruanded
	Saavutustase	0	0	1,1	7,61	9,45	9,45	11		
	Eesmärk				15 km				50 km	
	Esialgne tase	Ei ole kohaldatav								
Väljundindikaator: Välja arendatud avalike rohe- ja puhkealade pindala	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	10,5%	10,5%	10,5%	10,5%		Projektaruanded
	Saavutustase	0	0	0	10,45	10,45	10,45	10,45		
	Eesmärk				30 ha				100 ha	
	Esialgne tase	Ei ole kohaldatav								
Väljundindikaator: Koostatud ja kehtestatud planeeringutega määratud avalike rohe- ja puhkealade pindala	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%		Projektaruanded
	Saavutustase	0	0	0	0	0	0	0		
	Eesmärk				300 ha				1000 ha	
	Esialgne tase	Ei ole kohaldatav								
Tulemusindikaator: Investeeringuprojektides t kasu saanud inimeste arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	12%	13%	79%	232%		Projektaruanded
	Saavutustase	0	0	0	618	668	3968	11 623		
	Eesmärk				1500				5000	
	Esialgne tase	Ei ole kohaldatav								

Alasuund: Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine										
Eesmärk: Piirkonnad on atraktiivsemad investorite, kvalifitseeritud töötajate ja külastajate jaoks										
Väljundindikaator: Rajatud või kvalitatiivselt parandatud ettevõtlusinfrastruktuuri objektide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	28%	40%	14%	44%	76%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0	0	14	20	7 ⁴⁰	22	38		
	Eesmärk				15				50	
	Esialgne tase	Ei ole kohaldatav								
Väljundindikaator: Piirkondlikku traditsioonilist oskusteavet arendavate projektide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	10%	33%	40%	40%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0	0	0	3	10	12	12		
	Eesmärk				10				30	
	Esialgne tase	Ei ole kohaldatav								
Väljundindikaator: Rajatud või kvalitatiivselt parandatud külastusobjektide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	1%	4%	26%	64%	36%	43%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0	1	4	26	64	36	43		
	Eesmärk				30				100	
	Esialgne tase	Ei ole kohaldatav								
Tulemusindikaator: Loodud ettevõtlus- või külastusinfrastruktuurist kasu saanud ettevõtjate arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	24%	48%	53%	62%	315%		41
	Saavutustase	0	0	72	145	159	187	946		
	Eesmärk				90				300	
	Esialgne tase	Ei ole kohaldatav								

Allikas: PRS seirearuanne

⁴⁰ Indikaatori saavutustase on vähenenud, kuna muutunud on indikaatori sisuline tulemuse kajastamine. Eelmiste aastate info pärines taotlustest, alates 2009. aastast lõpparuannetest.

⁴¹ Varasemates aruannetes esitati andmeid taotlustest, 2013.aastal küsitluste/uuringu baasil. Kasu saanud ettevõtete arv on kajastatud kahe uuringu tulemustest põhjal: Ettevõtlus- ja tööstusalade küsitluse tulemusena selgus ettevõtlusinfrastruktuurist kasu saanud ettevõtjate arv - 376 ettevõtet (01.02.2013. a seisuga); Külastuskeskkonna projektide mõju hindamise uuringu 15.04.2014.a lõppraporti järgi on u 570 ettevõtet saanud kasu külastusinfrastruktuuri projektidest.

Indikaatorite sihttasemete poole liikumist võib pidada heaks, 8 indikaatori sihttase eeldatavasti perioodi lõpuks saavutatakse. Alasuuna „Linnaliste piirkondade arendamine“ indikaatori „Koostatud ja kehtestatud planeeringutega määratud avalike rohe- ja puhkealade pindala“ sihttaseme saavutamine perioodi lõpuks ei ole reaalne, vähesel määral jääb puudu indikaatori „Välja arendatud avalike rohe- ja puhkealade pindala“ sihttaseme täitmisest. Alasuuna „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“ väljundindikaatorite „Piirkondlikku traditsioonilist oskusteavet arendavate projektide arv“ ning „Rajatud või kvalitatiivselt parandatud külastusobjektide arv“ sihttasemeid ei saavutata. Indikaatorite sihttasemete alataitmise põhjusteks on indikaatorite täitmisse panustavate taotluste vähesus või ei ole projektide hindamisel leitud meetme eesmärkide seisukohast piisavat kvaliteeti või mõju. Lisaks on toetatud rahalise mahu mõistes prognoositust suuremaid projekte.

Alasuund: Kohalike avalike teenuste arendamine

Alasuunas rakendatakse meedet „Kohalike avalike teenuste arendamine“, mille raames rahastatud projektid panustavad eesmärgi „Avalike teenuste kättesaadavus ja kasutusefektiivsus maakondades on paranenud“ saavutamisse. Indikaatorite sihttaseme saavutamisse panustavad ka gümnaasiumi meetme raames ehitatavad objektid, kuna meede on otseselt seotud avalike teenuste arendamisega. Väljundindikaatori „Kvalitatiivselt paranenud infrastruktuuriobjektide arvu“ sihttase programmperioodi lõpuks tõenäoliselt täidetakse (2013. a lõpu seisuga on täidetud 84% sihttasemest), hoolimata projektide kavandatud suuremast keskmisest rahalisest mahust. Väljundindikaatori „Mitmekesistatud kasutusega infrastruktuuriobjektide arv“ puhul on täidetud 122% ning tulemusindikaatori „Investeeringutest kasu saanud inimeste arv“ saavutustase on 105% sihttasemest. Meetme rakendamisega võib üldjuhul rahule jääda, kuid muret valmistab taotlejate suutlikkus projekte tähtaegselt ellu viia, mistõttu osutub aeg-ajalt vajalikuks projektide lõpptähtaegade pikendamine. Seniste tulemuste põhjal on siiski põhjust arvata, et meetme vahendid kasutatakse 2015. aasta lõpuks tulemuslikult, alasuuna eesmärk saavutatakse ja indikaatorite sihttasemed täidetakse.

Meetme raames toimub taotluste esitamine VV-s kinnitatud investeeringute kavade alusel (perioodi 2007-2010 investeeringute kava ning perioodi 2009-2012 investeeringute kava). Lisaks toimub seni veel kestvate projektide menetlus 2007-2010 kohaliku omavalitsuse investeeringutoetuste kava (KOIT kava) alusel. Kava aastateks 2009–2012 eelistusnimekirja on kokku kinnitatud 72 projekti maksimaalse toetussummaga 56,6 mln eurot ning reservnimekirja 47 projekti toetuse summaga 37,4 miljonit eurot. 2013. aastal anti toetuse taotlemise õigus kuuetele reservprojektile, millest neli taotlust esitatakse 2014. aastal. 2013. aastal tehti 4 taotluse rahastamisotsust 4,61 miljoni euro ulatuses. Lisaks kuulutati 2013. aasta lõpus välja lisavalikuvoor perioodi 2009-2012 KOIT kava reservprojektidele ning 2014. a märtsis läbi viidud hindamise tulemusel on võimalik täiendavalt toetada 8 reservprojekti.

Rahastatud projektidest valmis 2013. aastal 18 objekti, millest võib esile tõsta Kose Vallavalitsuse projekti „Kose Teeninduskooli rekonstrueerimine Kose Gümnaasiumi algkooliks, Kose lasteaia vanemaks rühmaks, Kose raamatukoguks ja Kose Kultuurikeskuseks“ (projekti kogueelarve 3,6 mln eurot, sellest EL osa 2,9 mln). Meetme kõige suurema toetusmahuga projektiga lahendati mitme erineva avaliku teenuse ruumikitsikus ja toodi need ühe katuse alla. Lisaks võib 2013. a lõpetatud projektidest ära märkida Jõgeva lasteaia Karikakar (eelarve 2,1 mln eurot, sellest EL osa 0,96 mln) ning Viljandi Lauluväljaku (eelarve 1,35 mln eurot, sellest EL osa 1,1 mln).

Alasuund „Linnaliste piirkondade arendamine”

Alasuunas rakendatakse ühte meetet „Linnaliste piirkondade arendamine“, mille raames rahastatud projektid panustavad eesmärgi „Atraktiivsem ja paremat elukvaliteeti võimaldav avalik linnaruum“ saavutamisse. Meetme raames on toetuse taotlemise aluseks investeringute kava, mille koostamiseks saavad ettepanekuid esitada sihtpiirkonna KOV-de üksused. Kavas on kokku 31 projekti toetussummas 56 521 648,36 eurot (99% meetme kogumahust). Aruandeaastal esitati 5 uut taotlust kogusummas 4,1 miljonit eurot ning aasta lõpu seisuga tehti 4 projekti rahuldamise otsus summas 2,2 miljonit eurot. Aruandeaastal valmisid kergliiklustee Pärnu rannas Mai rajooni ja kesklinna ühendamiseks, viie Tartu lasteaia laiendamine ja Emajõe promenaad, mitmed kergliiklusteed Harjumaal, Piritas Tervisespordikeskus, sotsiaalmajutusüksus ja peremajad Tallinnas ning Jõhvi promenaad (vt joonis 28). 2013. aastal algasid mitme suure projekti ehitustööd, sealhulgas Narva Joaorg ja promenaad, Kohtla-Järve kultuurikeskus ning Pärnu jõekalda arendamine.

Esitatud taotluste ning aruannete kvaliteediga võib rahule jääda, samas esineb probleeme toetuse saajate suutlikkusega projekte ellu viia, mistõttu võib projekti investeringute kavasse lisamisest kuluda taotluse esitamiseni kuni 3 aastat, samuti on riske väga suuremahuliste tööde valmisjõudmisel perioodi lõpuks. Kergliiklusteede rajamisega seotud projektide puhul on suurimaks ohuks maaomandidokumentide vormistamisele kuluv pikk aeg.

Indikaatori „Säästva linnatranspordi arendamisele suunatud projektide arv“ sihtasemest on 2013. a lõpuks täidetud küll vaid 40% (10-st planeeritud projektist on lõpetatud 4), kuid indikaatori sihttase perioodi lõpuks saavutatakse ning tõenäoliselt ka ületatakse. Töös on veel Tartu ja Tallinna ühistranspordi projektid, viis kergliiklusteede projekti ning täiendavalt on planeeritud rahastada kergliiklusteede projekte teiste meetmete finantseerimiseelarve jääkide arvelt. Indikaatori „Rajatud kergteede pikkus“ sihtasemest on täidetud 21,6%, kuid samuti saab hinnata, et indikaatori sihttase (50 km) saab perioodiks täidetud. Lõpetamata on ainuüksi Harjumaal kergliiklusteede projektid, mille raames rajatakse 65 km kergliiklusteid ning lisaks panustavad indikaatori sihttaseme täitmisse täiendavalt rahastatavad kergliiklusteede projektid.

Indikaatori „Välja arendatud avalike rohe- ja puhkealade pindala hektarites“ sihtasemest on aruandeperioodil täidetud vaid 10,5%, kuid ka selle indikaatori sihttasemesse panustavad projektid on veel suuremas osas lõpetamata. Kokkuvõtvalt planeeritud mahus siiski sihttaset ei saavutata, eelduslik saavutatav tase on 80 ha. Seatud sihttase on liiga kõrge võttes arvesse linnapiirkondade mitte nii aktiivset huvi puhkealade rajamiseks muude prioriteetide kõrvalt. Samuti ei saavutata indikaatori „Koostatud ja kehtestatud planeeringutega määratud avalike rohe- ja puhkealade pindala (ha)“ sihttaset (100 ha), kuna investeringute kava kohaselt on indikaatorisse panustamas vaid üks projekti (Kultuurikatla planeering), mille maht on u 2-3 ha. Linnade huvi planeeringute koostamise vastu on olnud passiivne ning pigem on panustatud objektide ehitusse. Seetõttu ei ole sihttasene saavutamine enam reaalne.

Indikaatori „Investeeringuprojektidest kasu saanud inimeste arv“ on juba oluliselt ületatud, kuigi mitmeid projektid on veel pooleli.

Joonis 28. Promenaad Jõhvi linnas (projekti maksumus 3,4 mln eurot, sellest EL osa 3,0 mln)

Alasuund „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“

Alasuuna raames arendatakse nii külastuskeskkonda kui ka ettevõtluskeskkonda. Külastuskeskkonna arendamise eesmärgiks on luua piirkonna külastajatele (sealhulgas välituristidele) täiendavaid võimalusi turismiteenuste tarbimiseks, mis soodustavad piirkonna külastajate pikaajalist kohalviibimist ning pakuvad osaluselamust. Ettevõtluskeskkonna arendamine on suunatud tootmisele ja logistikale suunatud kohaliku ettevõtluskeskkonna avaliku infrastruktuuri arendamisele (avalike juurdepääsude väljaarendamisele). Alasuuna eesmärgi „Piirkonnad on atraktiivsemad investorite, kvalifitseeritud tööjõu ja külastajate jaoks“ poole liikumist mõõdetakse nelja indikaatoriga.

Väljundindikaatori „Rajatud või kvalitatiivselt parandatud ettevõtlusinfrastruktuuri objektide arv“ saavutustase on aastaga oluliselt paranenud. 2013. a lõpuks on lõpetatud 38 projekti, mis sihttasemest moodustab 76% (2012. a 44%). Perioodi lõpuks sihttase ületatakse oluliselt, kuna lõpetamata on veel paljud tööstusalade projektid ning indikaatori täitmisel panustavad ka meetme „Internetiühenduste kättesaadavuse parandamine uue põlvkonna elektroonilise side võrgu kasutuselevõtuga piirkondades“ (INT) projektid.

Indikaatorite „Piirkondlikku traditsioonilist oskusteavet arendavate projektide arv“ (täidetud 40% programmiperioodi sihttasemest) ning „Rajatud või kvalitatiivselt parandatud külastusobjektide arv“ (täidetud 43% programmiperioodi sihttasemest) sihttasemed võivad jääda saavutamata, kuna rahastatud on rahalise mahu mõistes keskmisest suuremaid projekte ja loodavad külastusobjektid ei ole suunatud niivõrd suures mahus just kohaliku oskusteabe arendamisele. Piirkondlikke traditsioonilist oskusteavet arendavaid projekte on kokku rahastatud vaid 62 (meetmes „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“ 55 projekti; meetmes „Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamine“ 7 projekti).

Samas on rahastatud objektide oodatav tulemus nii sise- kui välisküllastajate arvu kasvu kui piirkonda jäetava turismitulu mõttes oodatust tulemuslikum kui väikeste objektide puhul. Seega võib meetmetest rahastatud objekte mõjusaks ja oluliseks pidada. Täpsema informatsiooni saamiseks PKT meetme mõju kohta on RÜ tellinud aruandeperioodil uuringu, mille tulemused selguvad 2014. aastal.

Tulemusindikaatori „Loodud ettevõtlus- või külastusinfrastruktuurist kasu saanud ettevõtjate arv“ sihttaseme saavutamisse panustavad kõik alasuuna meetmed ning 2013. a seisuga on sihttase juba kolmekordselt ületatud (saavutustase 946). Kasu saanud ettevõtete arv on kajastatud kahe uuringu tulemustest põhjal: „Ettevõtlus- ja tööstusalade küsitluse“ tulemusena selgus ettevõtlusinfrastruktuurist kasu saanud ettevõtete arv – 376 ettevõtet (01.02.2013. a seisuga); „Külastuskeskkonna projektide mõju hindamise uuringu“ 15.04.2014.a lõppraporti järgi on u 570 ettevõtet saanud kasu külastusinfrastruktuuri projektidest. Ettevõtlusalade alasuunas rahastatud tööstusalade kasutuselevõtt on saanud hoo sisse. Arvestades, et projektide mõju avaldub kuni 3 aastat pärast nende elluviimist, kasvab kasusaavate ettevõtete arv oluliselt perioodi lõppedes. Samuti ei ole veel indikaatori panustamisse saanud sisse arvestada kompetentsikeskuste teenustest kasusaavate ettevõtete arvu, kuna keskuste tegevus alles käivitub – ka nende panus indikaatori sihttaseme saavutamisse on oluline.

Meetme projektide elluviimist on takistanud ehitushindade pidev kasv võrreldes 2010. a koostatud projekti eelarvega. Sellest tulenevalt on mitmel projektil esimeste hangete tulemused tühistatud, on leitud odavamaid lahendusi või vähendatud projekti tegevuste mahtu. Korduvate hangete korraldamisest tingitud ajakao tõttu on osutunud vajalikuks ka projektide abikõlblikkuse perioodi pikendamine.

Väga edukas projekt, mis hästi käivitus, on Baltimaade moodsaim ringrada Audrus (brändinimega Auto24Ring) (joonis 29). 2013. aasta suvel toimusid rajal esimesed Eesti ja Baltikumi meistrivõistluste etapid autode ringrajasõidus. Juunikuus toimunud autode ringrajasõidu Skandinaavia meistrivõistluste avaetapp läks igati korda – korraldajad jäid väga rahule nii raja kui võistluse korralduse tasemega. Ringraja ja võistluskeskuse teenuseid turundatakse Baltikumis, Rootsis, Soomes ja mujalgi professionaalsete agentide kaudu. Rada kogub asjatundjate seas järjest populaarsust ning on võistlejate seas saanud juba regiooni parima ringraja maine. Projekti kogueelarve oli 4 mln eurot, sellest EL osa 3,2 mln.

Eduka projektina võib välja tuua ka Narva logistika- ja tööstuspargi arendusprojekti (projekt lõpetati 2013. aastal, kuid lõpparuanne kinnitati 2014. a alguses). Projekti kogueelarve oli 2,5 mln eurot, sellest EL osa 2,1 mln. Projekti käigus rajati 60 ha tööstusala. Projektimeeskonna eduka turundustegevuse tulemusena on tööstusalale juba asunud 7 ettevõtet, millest 2 on alustanud tegevusega ning 5 on alustanud oma tootmishoonete ehitusega, lisaks on veel 4 ettevõttega allkirjastatud lepingud või ühiste kavatsuste protokollid tööstusalale asumiseks. Tööstusalale asunud ettevõtjate investeringute kogumaht on u 45 mln eurot.

Märkimisväärselt populaarsed on Tallinna Teletorni vaateplatvormi rekonstrueerimise (projekti kogumaksumus 5,4 mln eurot, sellest EL osa 4,55 mln) ning Meremuuseumi Lennusadama projekt (kogumaksumus 11,7 mln eurot, sellest EL osa 9,2 mln) (joonis 30), mille lõpparuanded kinnitati 2013. aastal. Mõlemad objektid on tõusnud Tallinna (ja Eesti) enimkülastatavateks turismiatraktsioonideks ning aitavad oluliselt kaasa Eesti kui turismi sihtkoha positiivse kuvandi suurendamisele. Aasta jooksul pärast avamist on Teletorni külastanud 240 000 külastajat, mida on loodetust kaks korda enam. Külastajatest u 40%

moodustavad välituristid ning ligi 20% kooliõpilased. Teletorn tegeleb aktiivselt väliturundusega – tegevused on suunatud Teletorni tuntuse kasvatamiseks Soomes, Venemaal, Rootsis ja Lätis. Investeeringu tulemusena loodi juurde 23 otsest ning 16 kaudset töökohta.

Meremuuseumi Lennusadam avati 2012. a kevadel. Avamisaasta lõpuks oli külastajaid u 265 000, 2013. a tõusis külastatavus 298 000-ni. Kui esimesel tegutsemisaastal moodustasid väliskülastajad alla 40%, siis 2013 a. juba üle 50%. 2013. a pälvisid Lennusadama vesilennukite angaarid Euroopa kõrgeima tunnustuse kultuuripärandi hoidmisel ja taastamisel - Europa Nostra ja Euroopa Liidu kultuuripärandi grand prix.

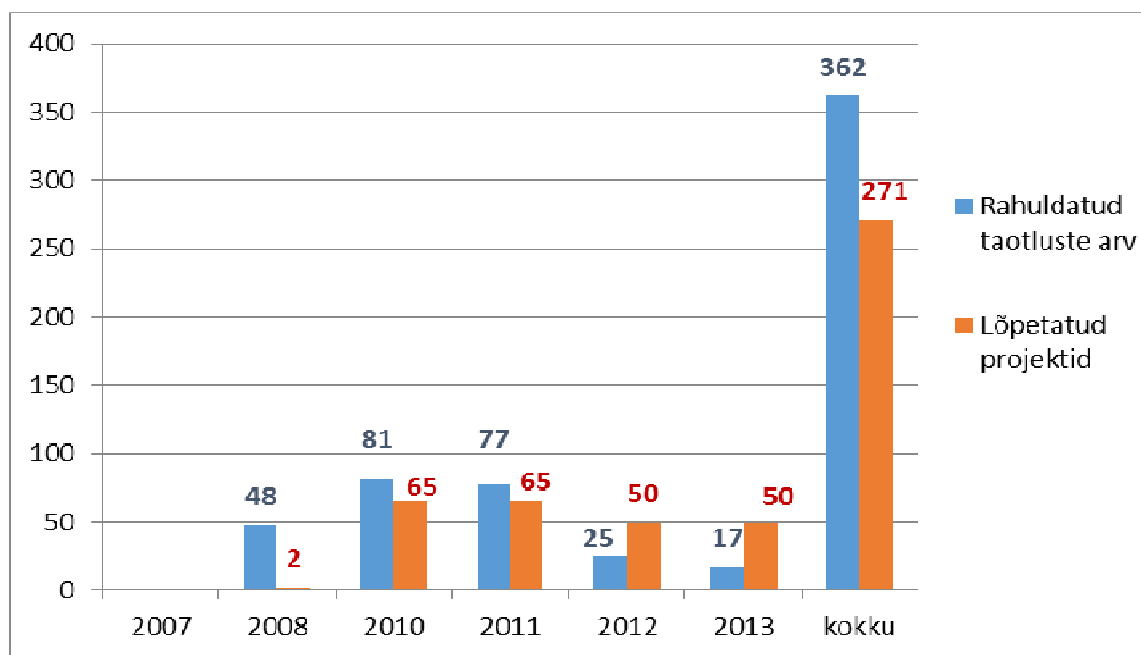
Joonis 29. Audru ringrada (projekti kogumaksumus 4 mln eurot, sellest EL osa 3,2 mln)

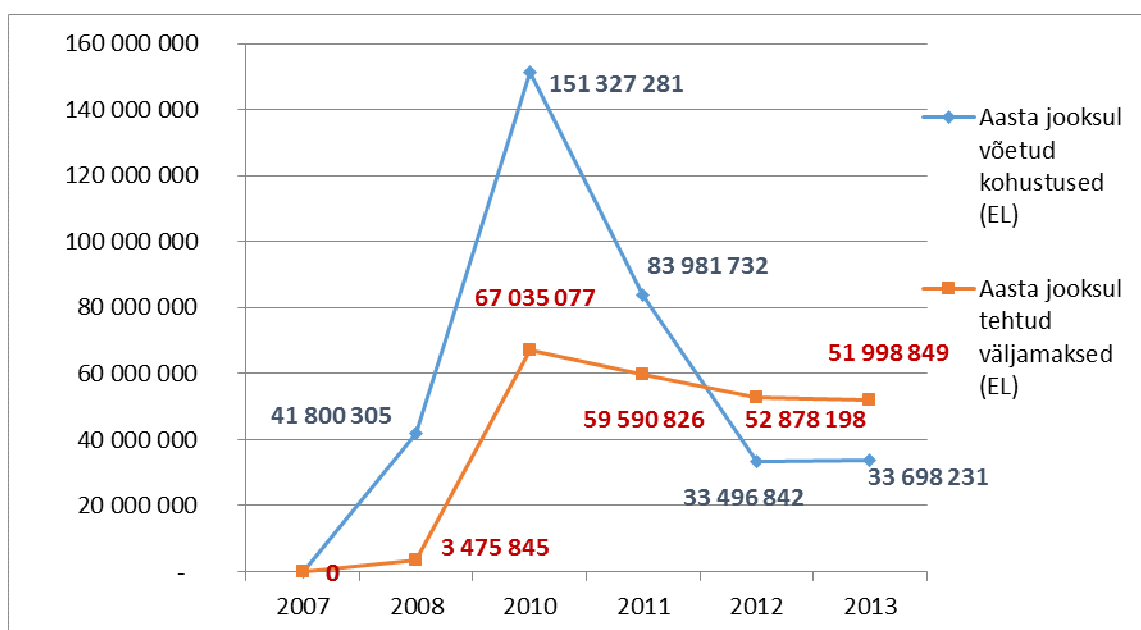
Joonis 30. Meremuuseumi Lennusadam (projekti kogumaksumus 11,7 mln eurot, sellest EL osa 9,2 mln)

7.4.2. Finantsteave

Ülevaade antakse EL osalusest: PRS eelarve on 388,6 mln, mis moodustab rakenduskava eelarvest 25,1%. 2013. aastal rahuldati PRS-s 17 taotlust ning kokku on aastatel 2007-2013 rahuldatud 362 taotlust, millest lõpetatud on 271 (75% rahuldatud taotlustest) (vt joonis 31). Kohustusi võeti aruandeaastal ligikaudu 33,7 mln eurot, mis on võrreldav varasema aastaga (aasta lõpuks on 94% ehk 364,4 mln eurot projektidega kaetud). Toetusotsuste maht on olnud plaanipärane. Välja on makstud 293,4 mln eurot (75,5% suuna eelarvest), sellest aruandeaastal ligikaudu 52 miljonit eurot (vt joonis 32).

Joonis 31. Aastate lõikes rahuldatud taotlused ja lõpetatud projektid (KKM, SFCS 22.04.2014 seisuga)

Joonis 32. Aastate lõikes võetud kohustused ja väljamaksed (EL osa) (KKM, SFCS 22.04.2014 seisuga)

Meetmete eelarveliste vahendite kasutamist võib pidada heaks. Enamikes meetmetes on finantseerimisotsused täies mahus tehtud ning toetuse väljamaksmine on üldjoontes plaanipärane. Osakaaluna meetme eelarvest on kumulatiivselt kõige rohkem väljamakseid tehtud kohalike avalike teenuste arendamise ning üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamine meetmes. Gümnaasiumivõrgu korrastamise meetmes ei ole väljamakseteni jõutud, sest meede avati alles 2012. a lõpus. Võrdlemisi aeglane on väljamaksete tempo ka kompetentsikeskuste arendamise meetmes. Projektide elluviimisel on tekkinud probleeme algselt planeeritud eelarvest kinnipidamisega, kuna taotlemise hetkel võetud indikatiivsed hinnapakkumised osutusid ehitusturul toimunud hinnatõusu tõttu liialt väiksemahulisteks. 2013. aastal märkimisväärsed probleeme ei olnud ning projektide elluviimine jätkub plaanipäraselt.

Gümnaasiumivõrgu korrastamise meetmes jõuti esialgsed tingimuslikud taotluse rahuldamise otsused teha 2013. a aprillis. Projektide elluviimine ja väljamaksed jäävad aastatesse 2014-2015. Lisaks on toetusotsustega katmata vähesel määral kohalike avaliku teenuste arendamise (KATA) ning linnaliste piirkondade arendamise (LPA) meede. Vabade vahendite kasutamiseks muudeti mõlemas meetmes toetuse andmise tingimuste määrust ning 2014. a lõpuks peaks prioriteetse suuna eelarve olema valdavalt otsustega kaetud.

Ehkki absoluutsummas on enim investeeringuid jagunud Harju-, Ida-Viru- ja Tartumaale, siis inimese kohta on toetuste maht kõige kõrgem Hiiumaal, Võrumaal ja Saaremaal. Hiiumaa elanikud on struktuurivahenditest saanud kasu üle viie korra enam kui Harjumaa elanikud. Saarelisest iseloomust tulenevalt on nii Hiiu kui Saare maakonna vajadused avalike teenuste infrastruktuuri järele siiski ka mõnevõrra suuremad, sest puudub paindlik võimalus kasutada naabermaakondade teenuseid. Lisaks on saared ka läbi aja olnud populaarne turismipiirkond, mille arendamiseks on ka sel programpperioodil antud toetusi.

7.4.3. Vahendite vastastikune täiendavus

2011. a kinnitas regionaalminister kergliiklusteede rajamise toetusseemni eesmärgiga aidata kaasa liiklusohutuse suurendamisele. Toetusseemni abikõlblikuks sihtpiirkonnaks on kogu Eesti territoorium, välja arvatud Tallinn, Tartu, Narva, Kohtla-Järve ja Pärnu. Programmist on pikemalt kirjutatud 2011. a seirearuandes, mistõttu 2013. a aruandes seda infot ei korrata.

7.4.4. Teise fondi tüüpi kulutused

Lisaks ERF-st rahastatavatele meetmetele rakendab SiM ka ESF-i programmi „Mittetulundusühenduste maakondlike tugistruktuuride toetamine“, mille käigus pakutav nõustamisteenus ja koolitused tagavad, et ühendustele vajalik teave mittetulundusliku tegevuse kohta on kättesaadav üle terve Eesti. Programmi tegevustest 2008-2012 jooksul on kasu saanud juba u 10 000 MTÜ-d. MTÜ-de tugevdamine loob täiendavaid eeldusi, et rajatud või rekonstrueeritud avaliku teenuse objektides käivitatakse ja arendatakse erinevaid huvi- ja kogukonnateenuseid.

Lisaks rakendatakse teise fondi tüüpi kulusid meetmes „Kompetentsikeskuste arendamine“ eesmärgiga katta kompetentsikeskuste projektidega otseselt seotud palgaliste töötajate koolitusel, konverentsil või rahvusvahelistes organisatsioonides osalemise kulusid, sh töötajate osavõtu-, majutus- ning transpordikulud ürituse toimumiskohta ja tagasi alalise

teenistusk kohta. Sellised kulusid on kompetentsikeskuse meetmes rakendamise algusest kuni aruandeperioodi lõpuni tehtud mahus 119 374 eurot.

Kontrolli ja järelevalve tagamiseks eristab RÜ oma andmebaasis teise fondi tüüpi kulusid ning neile kuludele on seatud piirangud kogu kuludest. Sarnaselt toob võimalikud weakohad nn teise fondi tüüpi kulude ületamisel välja SFOS.

7.4.5. Hinnang rakendamisele

Kokkuvõttev hinnang finantsprogressile ja meetmete rakendamisele on hea. Indikaatorite saavutustasemed on head ning 12 indikaatorist 8 puhul jõutakse 2015. a lõpuks rakenduskavas seatud sihttasemeteni. Mitme indikaatori (nt, „Investeeringutest kasu saanud inimeste arv“ ja „Loodud ettevõtlus- või külastusinfrastruktuurist kasu saanud ettevõtjate arv“) puhul on sihttasemed ka ületatud. Alasuuna „Linnaliste piirkondade arendamine“ indikaatori „Koostatud ja kehtestatud planeeringutega määratud avalike rohe- ja puhkealade pindala“ kontrolltaseme saavutamine perioodi lõpuks ei ole reaalne, vähesel määral jääb puudu indikaatori „Välja arendatud avalike rohe- ja puhkealade pindala“ täitmisest. Alasuuna „Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine“ väljundindikaatorite „Piirkondlikku traditsioonilist oskusteavet arendavate projektide arv“ ning „Rajatud või kvalitatiivselt parandatud külastusobjektide arv“ sihttasemeid ei saavutata.

Enamikes meetmetes on finantseerimisotsused täies mahus tehtud ning toetuse väljamaksmine on üldjoontes plaanipärane. Kinnitatud projektide eelarved moodustasid 94% ning välja on makstud 75% perioodi kogueelarvest. RA teeb kõik endast oleneva, et tagada 2015. a lõpuks väljamakseid 100%-liselt.

2013. a lõpetati mitmed suuremahulised projektid: Kose Vallavalitsuse projekt „Kose Teeninduskooli rekonstrueerimine Kose Gümnaasiumi algkooliks, Kose lasteaia vanemaks rühmaks, Kose raamatukoguks ja Kose Kultuurikeskuseks“. Lisaks lõpetati ametlikult mitmed rahvusvahelist tuntuks kogunud projektid nagu Lennusadama Meremuuseum, Tallinna Teletorn ja Audru ringrada.

Suurimaks väljakutseks prioriteetse suuna rakendamisel 2013. aastal oli meetmetes projektide elluviimisel kasutamata jäänud vahendite paindlik ümbersuunamine teiste projektide tarbeks. Kuigi toetuse saajate suutlikkus projekte ellu viia on üldiselt heal tasemel, esineb eksimusi hangete läbiviimisel, mis on kaasa toonud ka tagasimaksed. Mitmetel toetuse saajatel on esinenud probleeme omafinantseeringu leidmisega võrreldes algse eelarvega kallinenud hangetele, mis viivad projektide elluviimise aja olulise pikeneniseni.

Regionaalarengu toetusmeetmete viimaste aastate regionaalne jaotus on üldjoontes soodustanud regionaalset arengut tasakaalustavat mõju toetades kohaliku taristu jm arendustegevusi eeskätt vähemarenenud piirkondades. Tuleb arvestada, et suurema osa viimastel aastatel regionaalarengu meetmete kaasabil ellu viidud arendusprojektide mõju piirkondlikule arengule on alles avaldumas.

7.5. Rakendamine prioriteetses suunas „Hariduse infrastruktuuri arendamine“

PRS hõlmab kolme meetet, mida viiakse ellu investeeringute kavade alusel, kõik meetmed on avatud ja rakendamisel (lisa 14).

7.5.1. Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs

Allpool (tabel 15) on toodud PRS eesmärkide saavutamist iseloomustavad tulemus- ja väljundindikaatorid ning seatud kontroll- ja sihttasemete saavutamise määr (%) aastate lõikes. Prioriteetses suunas on viis eesmärki, mille poole liikumist mõõdetakse kaheksa indikaatoriga. Kolme indikaatori 2015. aasta sihttase on saavutatud ning kolme indikaatori 2013. a saavutustase jääb vahemikku 91-94%.

Tabel 15. Indikaatorite saavutamine prioriteetses suunas

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015	Saavutustaseme andmete allikas
Suund: Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine										
Väljundindikaator: ERDFst toetust saanud kutseõppeasutuste arv ⁴²	Saavutustase eesmärgist %	0	3%	16%	35%	52%	52%	52%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0	1	5	11	16	16	16		
	Eesmärk				15				31	
	Esialgne tase	10 (2006) ⁴³								
Eesmärk: Kutseõppeasutustes on kvaliteetset ja tänapäevast õpet võimaldavad õppevahendid- ja seadmed										
Tulemusindikaator: Kutseõppeasutuste õppepraktikabaaside kaasajastatud õppeseadmete ja – vahendite osakaal	Saavutustase eesmärgist %	12%	12%	18%	18%	64%	71%	94%		HTM-i läbi viidud inventuuri tulemused ja hinnang arvestades käimasolevaid projekte
	Saavutustase	11%	11%	16%	17%	58%	64%	85%		
	Eesmärk				50%				90%	
	Esialgne tase	11% (2006)								
Eesmärk : Kutseõppe kättesaadavuse tagamiseks on õppijatele loodud kaasaegsed elamis- ja olmetingimused										
Tulemusindikaator: Kaasajastatud elamiskohtade osakaal õpilaskodudes	Saavutustase eesmärgist %	18%	18%	18%	29%	61%	89%	100%		HTM-i läbi viidud inventuuri tulemused ja hinnang arvestades käimasolevaid projekte
	Saavutustase	15%	15%	15%	25%	52%	76%	85%		
	Eesmärk				40%				85%	
	Esialgne tase	15% (2006)								

⁴² Munitsipaal- ja riigikutseõppeasutuste arv, mis saavad perioodil 2007-2013 investeeringute ning soetuste toetust ERFst.

⁴³ Sihttaseme planeerimisel ei ole arvesse võetud 2006. a baastaset, s.t perioodil 2007-2013 on eesmärgiks toetada 31 kutseõppeasutust

Eesmärk : Kutseõppeasutustes on õppeotstarbeline infrastruktuur kaasajastatud										
Tulemusindikaator: Kajastatud õppekohtade osakaal kutseõppeasutustes	Saavutustase eesmärgist %	29%	29%	42%	43%	132%	132%	132%		HTM-i läbi viidud inventuuri tulemused
	Saavutustase	12%	12%	18%	18%	55%	55%	55%		
	Eesmärk				25%				42%	
	Esialgne tase	12% (2006)								
Eesmärk: Noorsootöö infrastruktuur toetab noorsootöö teenuste regionaalset kättesaadavust ja noorte kaasatust noorsootöö tegevustesse										
Väljundindikaator: ERFst toetust saanud avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	13%	47%	80%	89%	91%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0	0	6	21	36	40	41		
	Eesmärk				20				45	
	Esialgne tase	14 (2006) ⁴⁴								
Tulemusindikaator: Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide füüsiline keskkond vastab noorte vajadustele ja toetab noorsootöö teenuste osutamist	Saavutustase eesmärgist %	30%	30%	40%	80%	90%	90%	90%		Projektiaruanded
	Saavutustase	3%	3%	4%	8%	9%	9%	9%		
	Eesmärk				5,5%				10%	
	Esialgne tase	3% (2006)								
Eesmärk: HEV õpilaste koolide õpikeskkond vastab kehtivatele normatiividel ning on kohandatud tulenevalt kooli õpilaste erivajaduste spetsiifikast										
Väljundindikaator: ERFst toetust saanud HEV koolide arv	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0	33%	100%	144%	144%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0	0	0	3	9	13	13		
	Eesmärk				4				9	
	Esialgne tase	0 (2006)								
Tulemusindikaator: HEV koolide õppimis- ja elutingimuste (sh tööskuste arendamisest) kaasajastamisest ning normatiividele vastavusest kasusaavate õpilaste arv	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0	7%	68%	90%	91%		Projektiaruanded
	Saavutustase	0	0	0	108	1016	1342	1362		
	Eesmärk				300				1500	
	Esialgne tase	0 (2006)								

Allikas: PRS seirearuanne

⁴⁴ Sihttaseme planeerimisel ei ole arvesse võetud 2006. a baastaset, s.t perioodil 2007-2013 on eesmärgiks toetada kokku 41 avatud noortekeskust, teavitamis- ja nõustamiskeskust ning huvikooli

PRS-s on viis eesmärki, millest kolm on seotud kutseõppeasutustega. Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) andmetel on Eestis 41 kutseõppeasutust, neist riigi hallata on 29. Munitsipaalkoole on 3 ja erakutseõppeasutusi 9. 2011. a viis HTM läbi inventuuri, mille raames hinnati kutseõppeasutustele seatud tulemusindikaatorite täitmist (vt 2011. a seirearuannet). Kuigi inventuur ei võtnud arvesse seda, kas projekt on sturktuurivahendite mõistes lõpetatud või mitte, kajastatakse seirearuandes järjepidevuse huvides ja reaalsete tulemuste näitamiseks inventuuri andmeid.

Eesmärgi „Kutseõppeasutustes on kvaliteetset ja tänapäevast õpet võimaldavad õppevahendid- ja seadmed“ poole liikumist mõõdetakse indikaatoriga „Kutseõppeasutuste õppepraktikabaaside kaasajastatud õppeseadmete ja –vahendite osakaal“, mille täielik tase on 30 000 kaasaegse õppetehnikaga varustatud õppekohta. Eesmärgiks on saavutada täielikust tasemest 90% ehk 27 000 õppetehnikaga varustatud õppekohta. Inventuuri andmetele ja RA hinnangule tuginedes on 2013. a saavutustase 85% (90% sihttasemest). RÜ hinnangul on indikaatori saavutustaseme täitmine ebatõenäoline, sest toetuse saajate arusaam indikaatori sisust pole ühene. RA-l on tulemuste ühtlustamiseks plaanis läbi viia täiendav inventuur 2014. a. Käimasolevaid projekte arvestades on seatud eesmärk RA hinnangul saavutatav.

Eesmärgi „Kutseõppe kättesaadavuse tagamiseks on õppijatele loodud kaasaegsed elamis- ja olmetingimused“ poole liikumist mõõdetakse ühe tulemusindikaatoriga „Kaasajastatud elamiskohtade osakaal õpilaskodudes“, mille sihttase, arvestades inventuuri andmeid ja RA hinnangut, on 100%-liselt täidetud. 2013. a lõpu seisuga on meetmes 8 käimasolevat õpilaskodude projekti, mis lõpetatakse 2014. aastal.

Eesmärgi „Kutseõppeasutustes on õppeotstarbeline infrastruktuur kaasajastatud“ poole liikumist mõõdetakse tulemusindikaatoriga „Kaasajastatud õppekohtade osakaal kutseõppeasutustes“, mille saavutustase aasta lõpu seisuga on inventuuri andmetele tuginedes jätkuvalt 55% (132% sihttasemest). Tuginedes lõpetatud projektide andmetele (inventuur arvestas ka pooleliolevaid projekte) on saavutustase 40% (95% sihttasemest). Arvestades käimasolevate projektide mahtu, võib eeldada, et perioodi lõpuks eesmärk, 9000 kaasajastatud õppekohta kutseõppeasutustes, saavutatakse.

Kõikide eelpool nimetatud eesmärkide poole liikumist mõõdetakse ka ühise väljundindikaatoriga – „ERFst toetust saanud kutseõppeasutuste arv“, mille saavutustase ei ole 2011. aastaga võrreldes muutunud. Eesmärgiks on 31 toetust saanud kutseõppeasutust. Investeeringute kavaga on kinnitatud 28 kooli projektid, millest aasta lõpu seisuga 16 on lõpetatud, moodustades 52% sihttasemest. Alustatud on veel 11 kooli projektidega. Investeeringute kava täitmise põhjal hindavad RA ja RÜ väljundindikaatori saavutustaseme heaks. Meetme eesmärgina sätestatud 31 kooli asemel on investeeringute kavas kinnitatud toetuse saajatena 28 kooli. Seetõttu võib prognoosida, et kui investeeringute kavasse ei lisandu uusi toetuse saajaid, siis eesmärk saab täidetud 90% ulatuses.

Meetme „Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine“ projektid on suuna mahukaimad nii maksumuselt kui ehitusmahult. 2013. a lõpetati 5 projekti ning tuginedes inventuuri andmetele hindab RA indikaatorite saavutustasemeid heaks.

Eesmärgi „Noorsootöö infrastruktuur toetab noorsootöö teenuste regionaalset kättesaadavust ja noorte kaasatust noorsootöö tegevustesse“ poole liikumist mõõdetakse kahe indikaatoriga.

2007. aastal oli Eestis kokku umbes 460 noorsootöö asutust. Võrreldes perioodi algusega on noorsootööasutuste arv ning noorsootöösse kaasatud noorte arv järjepidevalt tõusnud. Peamiselt on suurenenud noortekeskuste ja huvikoolide arv. Eesti Avatud Noortekeskuste Ühendusse kuulub seisuga 12.11.2013 68 juriidilist isikut 105 noortekeskusega. EHIS-s on registreeritud 644 huvikooli.

Väljundindikaatori „ERFst toetust saanud avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide arv“ eesmärgiks on renoveerida kokku vähemalt 45 avatud noortekeskust, teavitamis- ja nõustamiskeskust ning huvikooli. 2013. a lõpuks on lõpetatud 41 projekti, mis moodustab 91% sihtasemest. Investeeringute kavaga on kinnitatud 52 objekti, mis on rohkem kui meetme indikaatori sihttase (45). RÜ prognoosib eesmärgi saavutamist 2014. aastal.

Tulemusindikaatori „Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide füüsiline keskkond vastab noorte vajadustele ja toetab noorsootöö teenuste osutamist“ eesmärgiks on, et vähemalt 10% noorsootöö taristust oleks 2015. aastaks kaasajastatud. 2013. a lõpuks on kaasajastatud 9% noorsootöö taristust ning perioodi lõpuks eesmärk saavutatakse.

2013. a lõpetati meetmes „Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine“ ainult üks projekt – „Ida-Harju Teabe- ja Nõustamiskeskuse renoveerimine“. Lisaks avati 29. novembril 2013. a ka Suure-Jaani renoveeritud ja sisustatud noortekeskus. RA ja RÜ hindavad meetme indikaatorite täitmist väga heaks.

Eesmärgi „HEV õpilaste koolide õpikeskkond vastab kehtivatele normatiividele ning on kohandatud tulenevalt kooli õpilaste erivajaduste spetsiifikast“ poole liikumist mõõdetakse kahe indikaatoriga. 2013. a lõpu seisuga on EHIS andmetel Eestis 40 HEV-kooli, millest 21 on riigikoolid, 13 munitsipaalkoolid ning 6 erakoolid. Meetme raames on rahastamise otsus tehtud 19 kooli projektile, millest on lõpetatud 13 kooli 16 projekti.

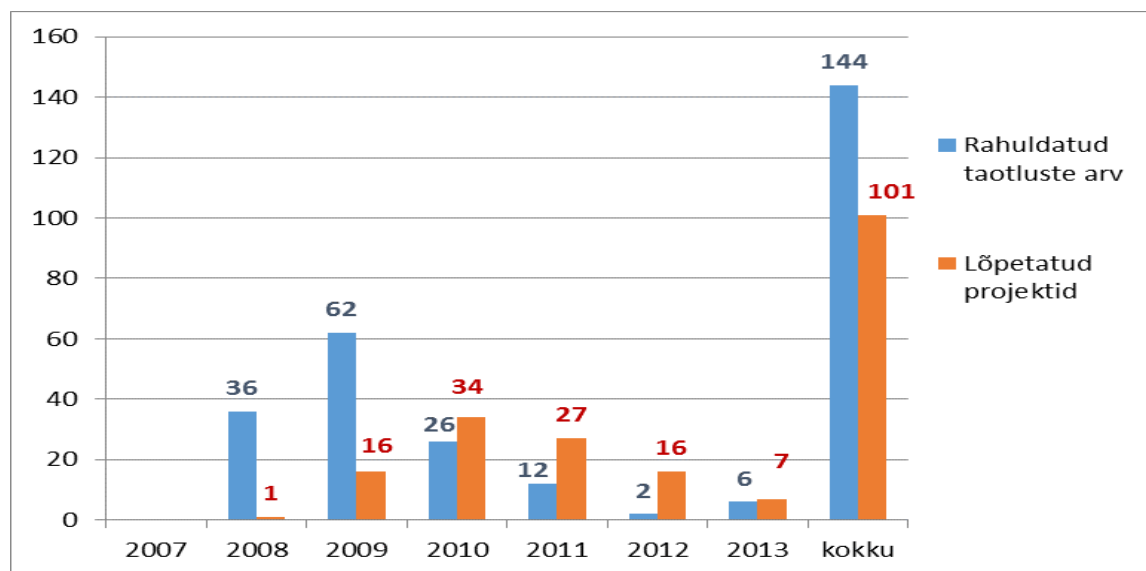
Tulemusindikaatori „HEV koolide õppimis- ja elutingimuste (sh tööoskuste arendamisest) kaasajastamisest ning normatiividele vastavusest kasusaavate õpilaste arv“ sihttase on 1500 õpilast. Lõpetatud projektide tulemusena on õppimis- ja elutingimused paranenud 1362 õpilasel ehk sihttasemest on täidetud 91%. Väljundindikaator „ERFst toetust saanud HEV koolide arv“ on praeguseks täidetud 144% ulatuses - eesmärgiks oleva 9 toetust saanud HEV kooli asemel on toetust saanud 13 kooli. Väljundindikaatori saavutustase on jäänud samaks 2012. aastaga. Kahte indikaatorit kokkuvõttes võib märkida, et kuigi toetust on saanud algselt planeeritust enam koole, paranevad õppimis- ja elutingimused planeeritud hulgal erivajadustega õpilastel.

Meetme „Hariduslike erivajadustega õpilaste õpikeskkonna kaasajastamine“ raames lõpetati 2013. a üks projekt: „Türi Toimetulekukooli olemasoleva hoone rekonstrueerimine ja sisustamine“. RA ja RÜ hindavad meetme indikaatorite täitmist väga heaks. Lähtudes käimasolevate projektide arvust võib eeldada, et püstitatud eesmärgid saavad täidetud 100%.

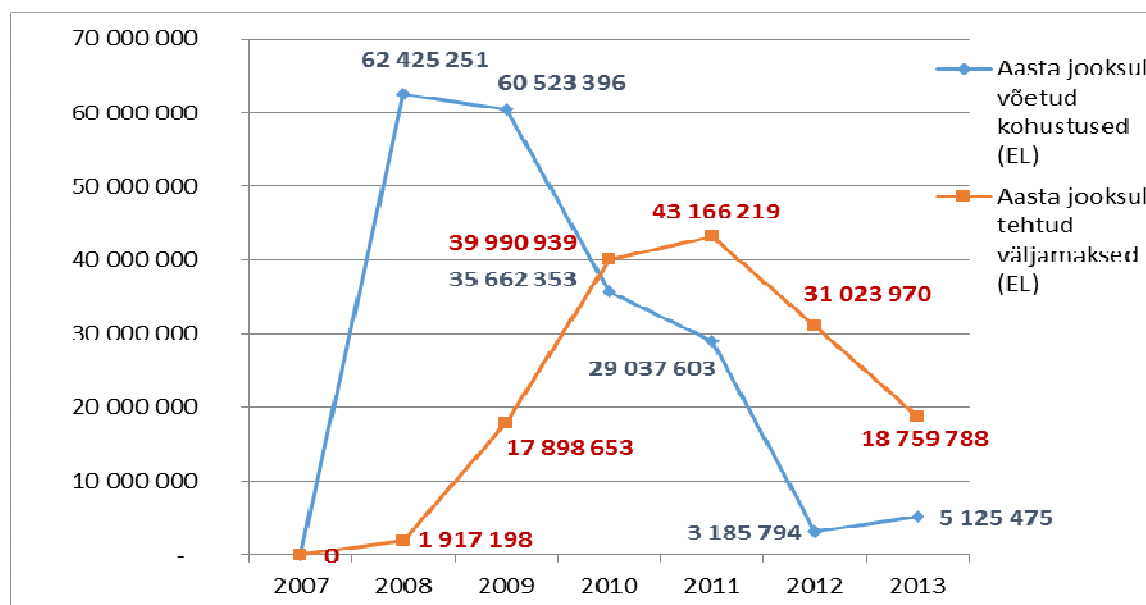
7.5.2 Finantsteave

Ülevaade antakse EL osalusest: PRS eelarve on 212,8 mln, mis moodustab rakenduskava eelarvest 13,7%. 2013. aastal rahuldati PRS-s 6 taotlust ning kokku on programmiperioodil

rahuldatud 144 taotlust, millest lõpetatud on 101 (70% rahuldatud taotlustest) (vt joonis 33). Kohustusi võeti aastaga juurde 5,1 mln eurot, kokku on kohustustega kaetud 92% suuna eelarvest (ligikaudu 196 mln eurot). Välja on makstud kokku 152,8 mln eurot (72% suuna eelarvest), sellest aruandeaastal ligikaudu 18,8 mln eurot. Väljamaksete tase on viimase nelja aasta madalaim ning see on võrreldav 2009. a tasemega (vt joonis 34).

Joonis 33. Aastate lõikes rahuldatud taotlused ja lõpetatud projektid (KKM, SFCS 22.04.2014 seisuga)

Joonis 34. Aastate lõikes võetud kohustused ja väljamaksed (EL osa) (KKM, SFCS 22.04.2014 seisuga)

RA ja RÜ hindavad suuna finantsprogressi heaks. Meetmete eelarve kasutamine ja väljamaksete dünaamika on hea. Meetmete rakendamine on toimunud plaanipäraselt ja suuremate tõrgeteta. PRS-i tulemusi mõjutab enim suuna rahaliselt mahukaim meede „Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine“, mille eelarve moodustab 78% suuna eelarvest. Kohustusi on võetud 92% ulatuses meetme eelarvest ja aasta lõpuks on välja makstud 126,67 mln eurot (76% meetme eelarvest). Võrreldes 2012 .aasta lõpuga vähenes võetud kohustuste hulk 5% võrra ning väljamaksete maht suurenes 10% võrra. Lisaks

projektide lõpetamisega vähenes kohustuste maht ka lõpetatud projektide toetuse jääkide arvelt. Vabanenud vahendid on investeringute kava muudatusega suunatud projektidele, mille toetusmäär oli varem väiksem.

Meetme „Hariduslike erivajadustega õpilaste õpikeskkonna kaasajastamine“ eelarve on praktiliselt 100%-liselt projektidega kaetud. Võrreldes 2012. aastaga suurenes kohustuste maht 38% võrra. Arvestades võetud kohustuste mahtu ja käimasolevate projektide senist kulgu, võib prognoosida meetme eelarve 100% kasutamist.

Arvestades võetud kohustusi on väljamaksete osas kõige edukam meede „Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine“, kus aasta lõpuks on välja makstud 83% EL eelarvest. Arvestades, et 52-st investeringute kavast olevast projektist alustatakse 2014. aastal veel 3 projektiga, siis võib prognoosida meetme eelarve 100%-list kasutamist perioodi lõpuks.

7.5.3. Vahendite vastastikune täiendavus

ERF-i rahastusele lisaks on käesoleval programmiperioodil ka ESF vahendeid suunatud noorte teavitamis- ja nõustamiskeskuste arengusse läbi programmi „Karjääriteenuste süsteemi arendamine“ (vt 2012. a seirearuanne).

7.5.4. Teise fondi tüüpi kulutused

Prioriteetses suuna „Hariduse infrastruktuuri arendamine“ meetmest puhul on lubatud rahastada teise fondi tüüpi tegevusi, ERFist rahastatud prioriteetse suuna eelarvest kuni 10% ESF tüüpi tegevuste rahastamiseks. Kokku on suunas ESF- tüüpi kulusid, milleks on olnud koolituskulud, tehtud summas 568 eurot (lisa 10). ESF ja ERF vahelise täiendavusena võib välja tuua kutsekoolid, kus toetused täiendavad teineteist – ERFis kaasajastatakse õppetingimusi ning ESF toetab õpilaste toomist kooli ja neile kvaliteetse õppe andmist.

7.5.5. Hinnang rakendamisele

Kokkuvõttes võib indikaatorite täitmist ja finantsprogressi hinnata heaks. Indikaatorite saavutustasemed aastaga oluliselt ei paranenud, kuid kahe meetme eesmärgid on indikaatorite põhjal praktiliselt saavutatud. Perioodi lõpuks indikaatorite sihttasemed valdavalt täidetakse või ületatakse ning eesmärgid saavutatakse. Probleeme on meetme „Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine“ indikaatorite täitmisega, kuna toetuse saajate arusaam indikaatorite sisust on ebaühtlane.

Meetmete eelarve kasutamine ja väljamaksete dünaamika on hea. PRS-i tulemusi mõjutab enim suuna rahaliselt mahukaim meede „Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine“, kus kohustusi on võetud 92% ulatuses meetme eelarvest ja väljamakseid on tehtud 126,67 mln eurot (76% meetme eelarvest). Arvestades võetud kohustuste mahtu ja käimasolevate projektide senist kulgu võib prognoosida suuna eelarve 100%-list kasutamist.

Endiselt on suurimaks probleemiks riigihangete seaduses sätestatud nõuete mittekorrektne täitmine. Sõltumata meetmest on erinevates auditites toodud tähelepanekute, rikkumiste ning tagasinõuete hulk kõige suurem riigihangete läbiviimisega seotud valdkonnas.

7.6. Rakendamine prioriteetses suunas „Tervishoiu- ja hoolekande infrastruktuuri arendamine“

Suund jaguneb kaheks alasuunaks („Riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine“ ja „Tervishoiu infrastruktuuri arendamine“), mis omakorda jagunevad kolmeks meetmeks, mida viiakse ellu kolme investeeringute kava kaudu. Kõik meetmed on avatud (lisa 14).

7.6.1. Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs

Allpool (tabel 16) on toodud prioriteetse suuna eesmärkide saavutamist iseloomustavad tulemus- ja väljundindikaatorid ning seatud kontroll- ja sihttasemete saavutamise määr (%) aastate lõikes. Prioriteetses suunas on kokku määratletud neli väljundindikaatorit ja kaks tulemusindikaatorit. Kahe indikaatori sihttase on täidetud ning ühe indikaatori saavutustase on 93%. Perioodi lõpuks saavutatakse valdavalt ka teised sihttasemed.

Tabel 16. Indikaatorite saavutamine prioriteetses suunas

Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015	Saavutustaseme andmete allikas
Alasuund: Riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine										
Eesmärk: Lastele- ja psüühilise erivajadusega inimestele on tagatud paremad elamis-, õppimis- ja töötamistingimused										
<i>Väljundindikaator:</i> Ehitatud pere- ja tegelusmajade arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	8%	15,5%	56%	93%		Projekti-aruanded
	Saavutustase	0	0	0	7	13	47	78		
	Eesmärk				84 pere- ja tegelusmaja – 29 lastele ja 55 psüühilise erivajadusega inimestele				84 pere- ja tegelusmaja – 29 lastele ja 55 psüühilise erivajadusega inimestele	
	Esialgne tase	0 (2006)								
<i>Väljundindikaator:</i> Reorganiseeritavate erihoolekande kliendikohtade arv	Saavutustase eesmärgist %						49%	100%		Projekti-aruanded
	Saavutustase						270	550		
	Eesmärk						220		550	
	Esialgne tase	0 (2006)								
<i>Tulemusindikaator:</i> Nõuetele vastavad hoolekandeesutused	Saavutustase eesmärgist %	0	0	0	8%	8%	54%	100%		Projekti-aruanded
	Saavutustase	0	0	0	1	1	7	13		

	Eesmärk					5 asutust ⁴⁵			13 asutust ⁴⁶	
	Esialgne tase	0								
Alasuund: Tervishoiu infrastruktuuri arendamine										
Eesmärk: Aktiivravi infrastruktuur loob eeldused haiglate funktsionaalselt terviklikuks toimimiseks										
Väljundindikaator: Ehitatud/ rekonstrueeritud aktiivravi osutamiseks kasutatav pind (m²)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	46%	46%	46%	46%	64%		Projekti- aruanded
	Saavutustase	0	0	29 807 m²	29 807 m²	29 807 m²	29 807 m²	41 554 m²		
	Eesmärk					20 000 m²			65 000 m²	
	Esialgne tase	Ei ole kohaldatav								
Tulemusindikaator: Kahes või enamas erinevas hoonekompleksis statsionaarset eriarstiabi osutavate haiglate osakaal (%)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%		Projekti- aruanded
	Saavutustase	21%	21%	21%	21%	21%	21%	21%		
	Eesmärk					16%			0%	
	Esialgne tase	21%								
Eesmärk: Õendus- ja hooldusteenuste parem kvaliteet ja kättesaadavus										
Väljundindikaator: Ehitatud/ rekonstrueeritud õendus- ja hooldusteenuste osutamiseks kasutatav pind (m²)	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	0%	15%	51%	63%		Projekti- aruanded
	Saavutustase	0	0	0	0	12 437 m²	42 263 m²	52 351 m²		
	Eesmärk					33 000			82 500	
	Esialgne tase	Ei ole kohaldatav								
Väljundindikaator: Õendus- ja hooldusteenuste osutamiseks ehitatud/ rekonstrueeritud pinnal avatavate voodikohtade arv, sh juurde loodud voodikohtade arv	Saavutustase eesmärgist %	0%	0%	0%	0%	23%	63%	77%		Projekti- aruanded
	Saavutustase	0	0	0	0	344	943	1 151		
	Eesmärk					600, sh 300			1500, sh 750	
	Esialgne tase	Ei ole kohaldatav								

Allikas: PRS seirearuannne

⁴⁵ 3 asutust: 19 maja; Psüühilise erivajadusega inimeste hoolekandeesutused 2 asutust: 30 maja⁴⁶ 7 asutust: 29 maja; Psüühilise erivajadusega inimeste hoolekandeesutused 6 asutust: 55 maja

Prioriteetse suuna tegevused vastavad Eesti Tervishoiupoliitika alusdokumendis (Rahvastiku Tervise Arengukava 2009-2020) sätestatud suundadele. Näiteks arengukava tegevustena 2013-2016 on rakendusplaanis ette nähtud: „Ehitada välja nüüdisaegne tervishoiu infrastruktuur, lähtudes seejuures meditsiini arengust ja vajadusest arstiabi järele“. Valdonna eesmärgi saavutamiseks on arengukavas väljatoodud rakendatava meetmena: „Kvaliteetsete tervishoiuteenuste kättesaadavuse tagamine esmatasandi tervishoiuteenuste arendamise, aktiivravi haiglavõrgu optimeerimise ning hooldusravi/hoolekande arendamise kaudu“. Struktuurivahendite toel elluviidavad projektid aitavad saavutada valdkonna eesmärgi.

Alasuund „Riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine“

Eesmärgi „Lastele- ja psüühilise erivajadusega inimestele on tagatud paremad elamis-, õppimis- ja töötamistingimused“ poole liikumist mõõdetakse kolme indikaatoriga. Väljundindikaatorina toodud valmishitatud pere- ja tegelusmajade arv on sarnaselt eelmise aastaga hüppeliselt kasvanud ning indikaatori täitmise määr on hetkel 92%. Tegevused vastavad suuresti eelmise aasta seirearuandes toodud plaanidele ja väljundindikaatorina toodud maju lisandus erihoolekande osas 28 ja lastele 3.

Väljundindikaatori „Reorganiseeritavate erihoolekande kliendikohtade arv“ sihttase on 2013. aastal täidetud. Varasemalt 49% täitmiselt on aastaga jõutud 100%-ni. Edukas ehitustegevus aruandeaastal on taganud täiendavalt 280-le psüühilise erivajadusega inimesele paremad elamis-, õppimis- ja töötamistingimused.

Ka tulemusindikaatorina hinnatav nõuetele vastavate hoolekandeesutuste arv on aasta jooksul kasvanud, kuigi projektid ei ole veel täielikult lõpetatud. Aruandeaastaga avati juurde 51% kohtadest. Hooned on kasutuses, kuid projektid on veel lõpetamata, kuna lõpetamine venis tehnilistel põhjustel ning tulenevalt täiendavatest töödest, mida on otstarbekas teostada ilmastikutingimustest lähtuvalt perioodil kevad-suvi-sügis 2014. a. Asenduskodude projekte lõpetatakse keskmiselt üks projekt aastas. Nende kiiremat elluviimist on takistanud probleemid projekteerimisel ning tehniline asjaajamine kohaliku omavalitsusega. Kuigi indikaator on 100%-liselt täidetud, on valmimas veel kaks asutust. Indikaatori seadmisel ei olnud täpselt teada mitmesse asukohta rajatakse erihoolekande uued kodud ning kuue projekti raames ehitati majad 11-s asukohas (sh 8 uut kohta).

Alasuund „Tervishoiu infrastruktuuri arendamine“

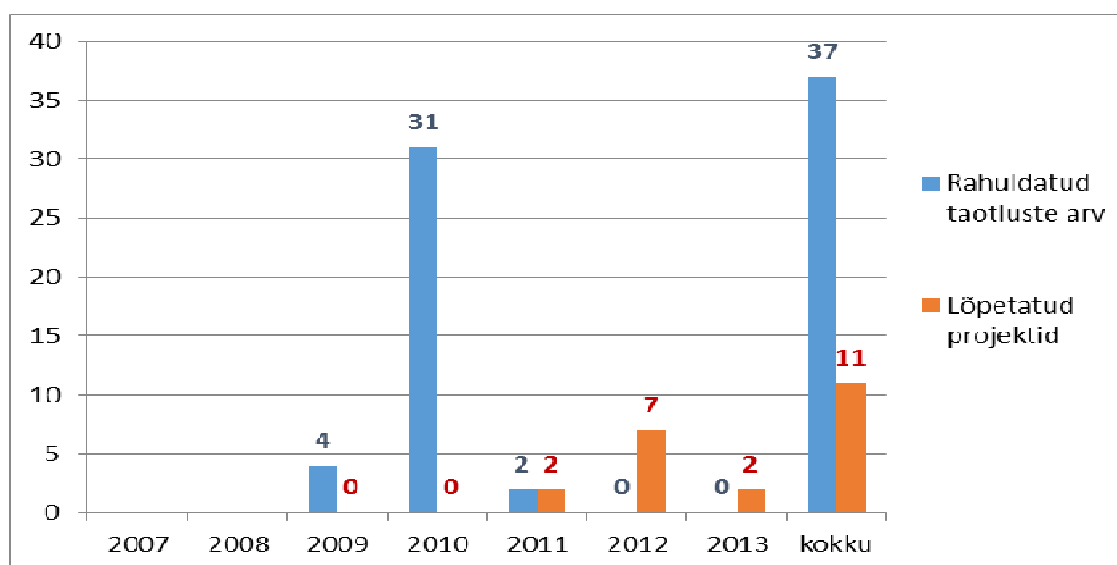
Alasuunas on kaks eesmärki. Eesmärgi „Aktiivravi infrastruktuur loob eeldused haiglate funktsionaalselt terviklikuks toimimiseks“ poole liikumist mõõdetakse kahe indikaatoriga. Väljundindikaatori „Ehitatud/rekonstrueeritud aktiivravi osutamiseks kasutatav pind“ osas on 2013. a lõpuks ehitatud/rekonstrueeritud 41 554 m², mis on 2015. a sihttasemest 64%. Võrreldes 2012. aastaga on kasv 18%. Planeeritud sihttase 65 000 m² on saavutatav. Indikaator „Kahes või enamas erinevas hoonekompleksis statsionaarset eriarstiabi osutavate haiglate osakaalu vähenemine“ on täitmata. SA PER projektis on X-korpus valmis ning Hiiult on üle toodud onkoloogia ravi, kuid Hiiu nakkushaiguste korpus tuuakse üle alles pärast C-korpuse rekonstrueerimist (kuna enne ei ole võimalik leida ruume ambulatoorseks vastuvõtuks). SA Ida-Viru Keskhaigla projekt on lõpetatud, kuid I ehitusetapis ei olnud võimalik välja ehitada kõiki eriarstiabi osutamiseks vajalikke ruume. Väljaehitatud SA PER X-korpus ja SA Ida-Viru Keskhaigla I ehitusetapp ei mahuta kõiki haigla funktsionaalseid üksusi ja osa arstlike erialade üksusi paiknevad eraldi.

Eesmärgi „Õendus- ja hooldusteenuste parem kvaliteet ja kättesaadavus“ poole liikumist mõõdetakse kahe indikaatoriga „Ehitatud/rekonstrueeritud õendus- ja hooldusteenuste osutamiseks kasutatav pind (m²)“ ning „Õendus- ja hooldusteenuste osutamiseks ehitatud/rekonstrueeritud pinnal avatavate voodikohtade arv, sh juurde loodud voodikohtade arv“. 2013. a lõpuks on meetmes „Õendus- ja hooldusteenuste infrastruktuuri arendamine“ lõpetatud 18 projekti (86% projektidest), mille tulemusena on ehitatud/rekonstrueeritud kokku 52 351 m² 1 151 voodikohaga, mis moodustavad 2015. aastaks seatud eesmärkidest vastavalt 63% ning 77%. 2013. aastal lisandus 10 088 m² ja 208 voodikohta. Projektide elluviimise tulemusena on kasutatava pinna osas planeeritud mõnevõrra vähem pinda, mis on seotud eelkõige sellega, et nt aktiivravi haiglates asuvatel hooldusravi osakondadel on mitmete abiruumide pind juba olemas. Voodikohtade sihttase on saavutatav.

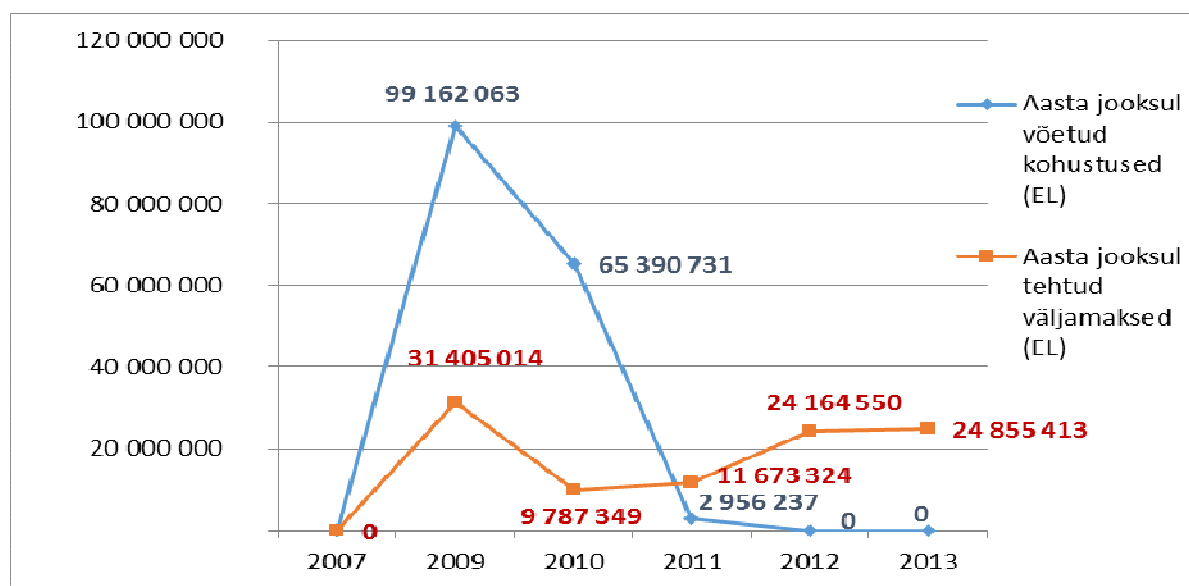
Aruandeaastal lõpetati nelja projekti tegevused: SA Viljandi Haigla, AS Rakvere Haigla, SA Narva Haigla ja SA Jõgeva Haigla. Rakendamisel on veel kolm projekti. Positiivsena saab märkida, et 2013. aasta lõpuks on kõikides maakondades parandatud õendus- ja hooldusteenuste kvaliteeti ja kättesaadavust. Väga positiivsena on maakonna elanikud hinnanud AS Rakvere Haigla juurdeehitust (projekti kogueelarve 2,5 mln eurot, sellest EL osalus 1,7 mln) ning see hinnati maakonna aasta teoks. Analoogselt hinnati 2012. a teoks AS Järvamaa Haigla õendusabi kompleksi juurdeehitust.

7.6.2. Finantsteave

Ülevaade antakse EL osalusest: PRS eelarve on 169,1 mln, mis moodustab rakenduskava eelarvest 10,9%. Nii nagu ka 2012. aastal ei rahuldatud 2013. aastal ühtegi täiendavat projekti taotlust. Küll aga on aasta jooksul vähenenud vabade vahendite hulk 1,6 mln euron. See on tingitud 2013. aastal lisatoetuse määramisest projektidele, mille eelarve on suurenenud läbi avatud menetlusega riigihanke või mille abikõlblikkuse periood on pikem kui 60 kuud. Kokku on aastatel 2007-2013 rahuldatud 37 taotlust, millest lõpetatud on 11 (30% rahuldatud taotlustest) (vt joonis 35). Projektidega on kaetud 99% suuna eelarvest (167,5 mln eurot), mis teeb antud suunast ühe edukaima suuna. Välja on makstud kokku 101,9 mln eurot (60% suuna eelarvest), sellest aruandeaastal 24,9 mln eurot. See on võrreldav varasema aastaga (vt joonis 36).

Joonis 35. Aastate lõikes rahuldatud taotlused ja lõpetatud projektid (KKM, SFCS 22.04.2014 seisuga)

Joonis 36. Aastate lõikes võetud kohustused ja väljamaksed (EL osa) (KKM, SFCS 22.04.2014 seisuga)

PRS-i tulemusi mõjutab enim suuna rahaliselt mahukaim meede „Kesk- ja piirkondlike haiglate infrastruktuuri optimeerimine“, mille EL eelarve moodustab 65% suuna eelarvest (110,2 mln eurot). Kuna konkreetses meetmes on suuremad maksed ajaliselt nihkes võrreldes esialgsete plaanidega, siis on ka väljamaksete osa aastases võrdluses suhteliselt vähe muutunud. 2013. aastal maksti EL toetust välja 7,46 mln eurot ning kokku on suunas välja makstud EL toetust 56,75 mln eurot (51% eelarvest). Väljamaksed suurenesid seoses SA TÜK projekti ehituse alustamisega ja SA Ida-Viru Keskhaigla juurdeehituse lõpetamisega, kuid SA PER projekti osas väljamakseid 2013. a ei tehtud, kuna kinnitamata on (seoses vajadusega korrigeerida täiendavalt projekti finantsanalüüsi) TS taotlus toetuse otsuse muutmiseks. Uus korrigeeritud toetuse taotlus esitatakse RA-le kinnitamiseks 2014. a aprillis.

Hinnang prioriteetse suuna finantsprogressile on kõiki meetmeid arvestades hea, kuna väljamakstud toetuste osakaal on kahe meetme osas 84% ja 73% ning kolmanda meetmes 51%. Väljamaksed võiksid olla suuremad, kui ei oleks tekkinud nihkeid projektide ajagraafikutes (nt probleemid projekteerimisel ning tehniline asjaajamine kohaliku omavalitsusega), mis on mõjutanud projektide rakendamist ja edasi lükanud väljamakseid.

7.6.3. Vahendite vastastikune täiendavus

Meetme „Kesk- ja piirkondlike haiglate infrastruktuuri optimeerimine“ projektid (SA IVKH ja SA TÜK aktiivravi koondumine ühtsesse ravikompleksi) on seotud meetme „Õendus- ja hooldusteenuste infrastruktuuri arendamine“ projektidega – eriarstiabi koondumisel rajatakse vabanevatesse hoonetesse haiglate õendus- ja hoolduskeskused.

Sarnaselt meetme „Riiklike hoolekandeesutuste reorganiseerimine“ projektidele luuakse vanemliku hoolitsuseta lastele peresarnaseid tingimusi ka ERF-st rahastatava linnaliste piirkondade arendamise projekti „Lastele perelähedane elukeskkond“ ning „Eesti-Šveitsi koostööprogrammi“ raames. Projekti raames valmib üle Tallinna kokku viis kaheperemaja ja kaks üheperemaja. Projekti rahastatakse 85% ulatuses (2 395 728 eurot) EL struktuuritoetusest. Projekti lõpp on planeeritud 2015. a. Koostööprogrammi raames on

valminud Viljandis ja Saarepeedis 2 peremaja, Juurus 5 maja ning Elvas paarismaja. Rajamisel on peremaja ka Valka, selle valmimine on planeeritud aastasse 2015.

ESF tüüpi kulusid ei ole prioriteetses suunas tehtud. Kõik kulud on ERF tüüpi kulud.

7.6.4. Hinnang rakendamisele

RA hinnang PRS-i rakendamisele tervikuna on hea. Rakenduskavas seatud eesmärgid täidetakse ning indikaatorite sihttasemed on saavutatavad või ollakse sellele lähedal. Tulemusindikaatori „Kahes või enamas erinevas hoonekompleksis statsionaarset eriarstiabi osutavate haiglate osakaal (%)“ sihttase jääb SA Ida-Viru Keskhaigla puhul saavutamata, kuna meetme eelarve piires oli võimalik, ehitustööde kallinemise tõttu, teostada üksnes I ehitusetapp.

Võetud kohustused ehk kinnitatud projektide eelarved moodustavad 99% EL osaluse eelarvest. Väljamakseid on tehtud kokku 101,9 mln eurot (60% suuna eelarvest), sellest aruandeaastal 24,9 mln eurot. Arvestades projektide tegevuskavasid ja planeeritud lõpptähtpäevi, on reaalne, et toetused saavad abikõlblikkuse perioodil 100%-liselt välja makstud.

Suuna kaks suurprojekti on elluviimise faasis. „TÜK Maarjamõisa meditsiinilinnaku II ehitusjärg“ projekt on edenenud suuremate probleemideta. Projekti „SA PER juurde-, ümberehitus“ elluviimisel on tekkinud viivitusi, kuid vaatama probleemidele on võimalik kõik pooleliolevad tööd tähtaegselt ja kavandatud mahus ellu viia (vt ptk 8.1).

Probleemiks on olnud nihked projektide tegevus- ja ajakavades, seetõttu on tehtud ka rahastamisotsuste muutmisi. Mitmel juhul pikeneb ka abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäev, kuid kõik projektid on teostatavad abikõlblikkuse perioodi jooksul.

2013. a taastati EK otsusega C(2013)5081 peatatud toetuste väljamaksed. Juhtimis- ja kontrollisüsteemi auditi (nr II-149/2013, lõpparuanne kuupäevaga 25.10.2013) tulemusena hindasid audiitorid RÜ parandatud riigihangete kontrollimisel JKS-i toimivaks ehk II kategooriaga.

7.7. Rakendamine „Horisontaalse tehnilise abi“ ja „Tehniline abi“ suundades

Horisontaalse (HTA) ja tehnilise abi (TA) meetmete vahendeid on võimalik kasutada igal aastal sõltuvalt toetuse saaja vajadustest ning nõudlusest. Sarnaselt varasematele aastatele kasutati 2013. a aktiivsemalt HTA vahendeid kui rakenduskavakeskset tehnilist abi. Põhjus on toetavate tegevuste eripäras, sest horisontaalsetest vahenditest kaetakse personali- ja administratiivkulud, koolitus-, lähetus ja IT kulud. Tehnilisest abist rahastatakse pigem uuringuid ja hindamisi, mida viiakse läbi harvemini.

7.7.1. Eesmärkide saavutamine ja edusammude analüüs

Allpool (tabel 17) on toodud HTA eesmärkide saavutamist iseloomustavad tulemus- ja väljundindikaatorid ning seatud kontroll- ja sihttasemete saavutamise määr (%) aastate lõikes. HTA suunas on neli indikaatorit, millest kolme sihttase on saavutatud või ületatud ning ühe indikaatori saavutustase moodustab 96% sihttasemest.

HTA eesmärgi „Eesti rahva teadlikkuse kasv struktuurivahenditega kaasnevatest võimalustest“ kahe tulemusindikaatori (nii kodulehe külastatavus kui ka rahva teadlikkus struktuurivahenditest) sihttasemed näitavad kasvutrendi juba 2010. aastast. Rahva teadlikkuse kasvu puudutavate eesmärkide sihttasemed olid juba ületatud eelarveperioodi kesksajal, mis on tingitud erinevatele sihtgruppidele suunatud järjepidevast teavitustegevusest. Kodulehe külastatavuse sihttaseme kolmekordne ületamine viitab, et sihttase oli alplaneeritud. 2013. aastal ületati ka planeeritud horisontaalsete hindamiste arv.

2013. a korraldas KA struktuurivahendite administratsioonile kokku 16 koolitust/seminari, kus sarnaselt ka eelmise aastaga, toimus edukas välislektoritega koolitus. Ligi 90 inimest said 2013. a jaanuaris kahepäevase koolituse raames tutvuda Franck Sottou, Colm Dunne ja Alec Fraseri ettekannetega indikaatorite teemal. Lisaks spetsiifilisemate teemadega edasijõudnutele mõeldud koolitustele (nt riigiabi ja kontrollipsühholoogia) said kaetud ka üldisemad, kuid väga vajalikud valdkonnad nagu näiteks uutele töötajatele struktuurivahendite valdkonna ning tööks vajalike andmesüsteemide kasutamise tutvustamine.

Tabel 17. Indikaatorite saavutamine „Horisontaalse tehnilise abi“ suunas

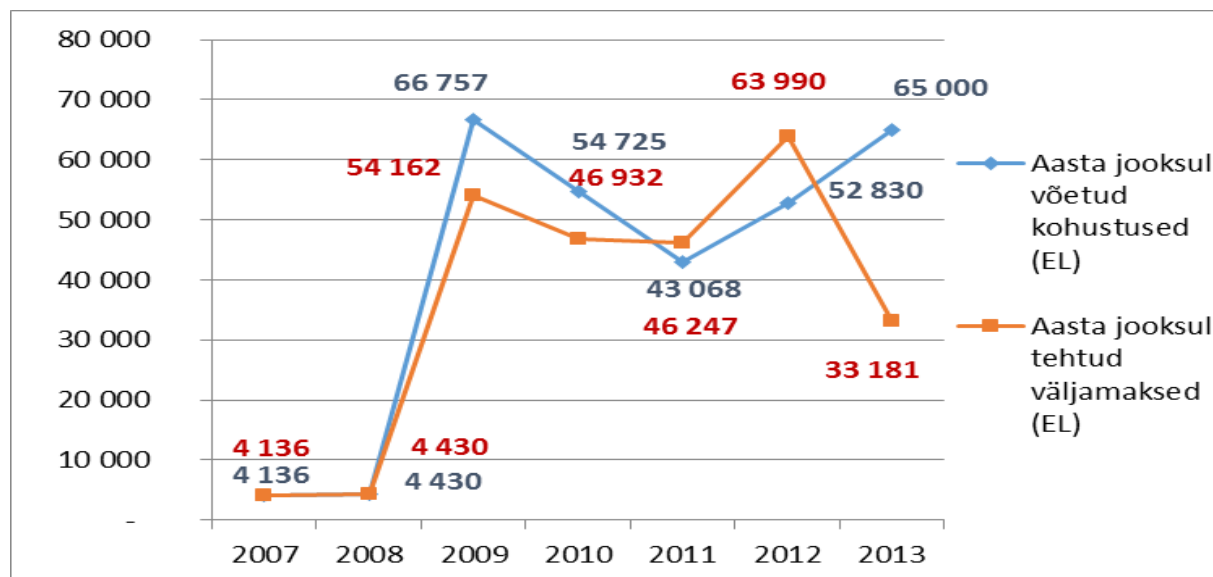
Sisunäitajad		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2015	Saavutustasemet andmete allikas
<i>Tulemusindikaator:</i> Struktuurivahendite kodulehel registreeritud külastuste arv	Saavutustase eesmärgist %	125%	240%	264%	351%	402%	222%	317%		Kasutusstatistika, mida loeb veebimootor: http://www.struktuurifondid.ee/admin/kasutus/
	Saavutustase	149 873	289 187	316 549	421 267	482 916	265 826	380 530		
	eesmärk				114 000 aastas				120 000 aastas	
	esialgne tase	90 000 aastas								
<i>Tulemusindikaator:</i> Avalikkuse teadlikkus struktuurivahenditest	Saavutustase eesmärgist %	53%	93%	71%	116%	133%	193%	149%		Avaliku arvamuse uuringud: http://www.struktuurifondid.ee/avaliku-arvamuse-uuringud/
	Saavutustase	24%	42%	32%	52%	60%	87%	67%		
	eesmärk				37%				45%	
	esialgne tase	28%								
<i>Väljundindikaator:</i> Horisontaalsete hindamiste arv (mis katavad kõiki rakenduskavasid)	Saavutustase eesmärgist %	0	0	20%	60%	80%	80%	100%		Hindamisaruanded on kättesaadavad aadressil: http://www.struktuurifondid.ee/hindamiste-tooplaan-ja-aruanded
	Saavutustase	0	0	1	3	4	4	5		
	eesmärk				2				5	
	esialgne tase	-								
<i>Väljundindikaator:</i> Koolituste ning kursuste arv, mis on suunatud struktuurivahendite administratsioonile ning mida korraldab või koordineerib korraldusasutus	Saavutustase eesmärgist %	0%	19%	36%	51%	64%	90%	98%		Koolituste registreerimislehed, kumulatiivne
	Saavutustase	0	42	79	112	140	200	216		
	eesmärk				90				220	
	esialgne tase	-								

Allikas: PRS seirearuanne

7.7.2. Finantsteave

TA ja HTA meetmed on avatud ja rakendamisel. HTA meetme kogueelarve perioodiks 2007–2013 on 64,9 mln eurot, millele lisandub 15% omafinantseeringut. HTA meede hõlmab kõiki rakenduskavasid ja eelarve on jagatud nende rakenduskavade vahel moodustades eraldiseisva prioriteetse suuna igas rakenduskavas. HTA meedet rahastatakse 12% ulatuses ESF-st ehk IARK vahenditest ja 88% ulatuses ERF-st ehk 44% EARK ja 44% MARK vahenditest.

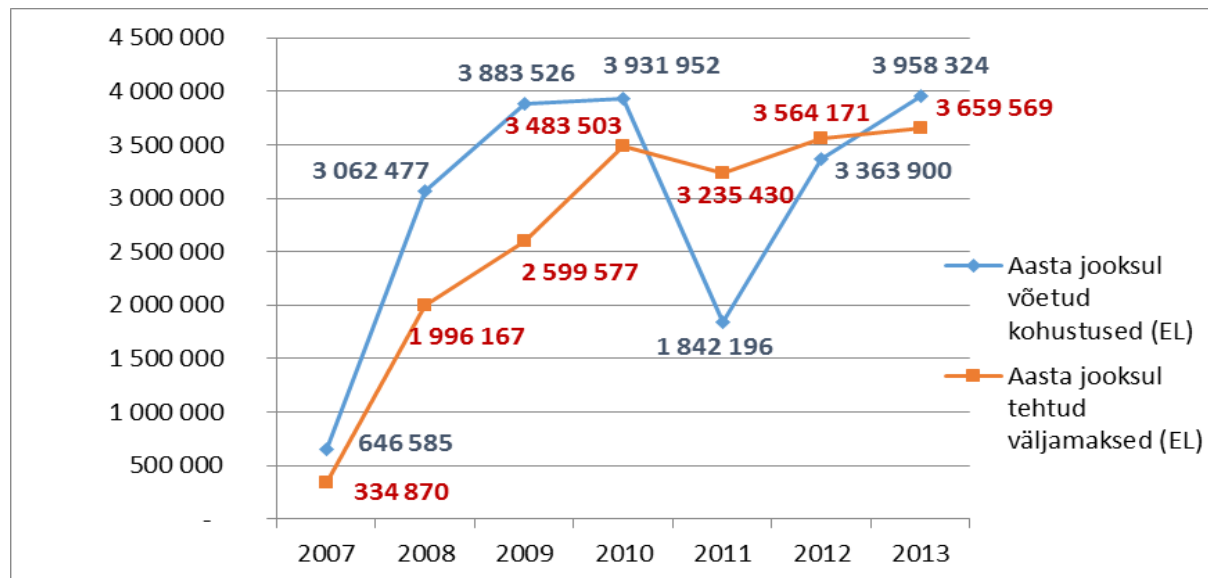
Ülevaade antakse EL osalusest: TA suuna eelarve on 2,8 mln, mis moodustab rakenduskava eelarvest 0,2%. Aruandeaasta lõpu seisuga on kohustusi võetud summas 290 945 eurot ehk 10,4% eelarvest. Aruandlusperioodil võeti kohustusi 65 000 eurot. Abikõlblike kulude katteks on välja makstud 253 077 eurot (9% eelarvest), sellest aruandeaastal 33 181 eurot (vt joonis 37).

Joonis 37. Aastate lõikes võetud kohustused ja väljamaksed (EL osa) (KKM, SFCS 22.04.2014 seisuga)

TA madala kasutamismäära põhjuseks võib olla minimaalne rakenduskavade ülene tegevus (uuringud, hindamised), mida rahastatakse TA vahenditest. EARK tehnilise abi kasutamiskiivsuse suurendamiseks muudeti rahastamise reegleid, mis võimaldavad paindlikumalt kasutada vahendeid ka rakenduskava ühe meetme või suuna uuringute ja hindamiste rahastamiseks. Prioriteetsete suundade puhul võib järeldada, et vahendeid jätkub personali- ja üldkulude katteks programmiperioodi lõpuni, sealhulgas perioodi 2014–2020 ettevalmistamiseks.

HTA suuna eelarve on 28,6 mln, mis moodustab EARK eelarvest 1,8%. Aruandeaasta lõpu seisuga on kohustusi võetud summas 20,7 mln eurot ehk 72% eelarvest. Aruandlusperioodil võeti kohustusi ligikaudu 4 mln eurot (14% eelarvest) ning abikõlblike kulude katteks on välja makstud 18,9 mln eurot (66% eelarvest), sellest 2013. aastal 3,7 mln eurot (vt joonis 38).

Joonis 38. Aastate lõikes võetud kohustused ja väljamaksed (EL osa) (KKM, SFCS 22.04.2014 seisuga)

Hinnang tehnilise abi vahendite kasutamise osas on hea, kuigi alates 2007. aastast on selles meetmes tehtud väljamakseid vaid 9% ulatuses. Rakenduskava elluviimiseks vajalikud tegevused on edukalt tehtud, näiteks seirekohtumised. Arvestades viimaste aastate stabiilsest kasutamisprotsenti jätkub vahendeid 2015. a lõpuni.

7.7.3. Hinnang rakendamisele

Horisontaalne tehniline abi

Hinnang finantsprogressile ja indikaatorite täitmisele on väga hea. Rakenduskavas seatud eesmärgid on saavutatud ning indikaatorite sihttase on valdavalt täidetud. 2013. aasta lõpu seisuga on aktsepteeritud 90 HTA projekti, mille eelarved kokku on 20 688 960 eurot, moodustades suuna eelarvest 72%. Projektidele on väljamakseid tehtud 18 873 287 euro ulatuses ning väljamaksete osakaal on 91% projektide eelarvetest. Väljamaksed moodustavad kogu HTA eelarvest (28 553 498 eurot) 66% ning sellest tulenevalt RM-i hinnang kasutamisele on väga hea.

Tehniline abi

Tehnilises abis on aktsepteeritud 26 projekti kogueelarvega 290 945 eurot, mis moodustavad prioriteetse suuna eelarvest 11%. Projektidele on väljamakseid tehtud 253 077 euro ulatuses ning väljamaksete osakaal on 86% projektide eelarvetest. Elukeskkonna TA kogu eelarvest (2 759 832 eurot) moodustavad väljamaksed 9% ning koondhinnang TA vahendite kasutamisele on hea. EARK tehnilise abi kasutamisaktiivsuse suurendamiseks muudeti TA meetme määrust, mis lubab EARK tehnilise abi vahenditest rahastada rakenduskavade meetmetepõhiseid uuringuid ja hindamisi alates 2014. aastast. Kuigi EARK tehnilise abi kasutamine on 9%, on kõik vajalikud tegevused tehtud (näiteks seirekohtumiste korraldamine ja teavitustegevused).

8. SUURPROJEKTIDE JA MAHUKATE PROJEKTIDE RAKENDAMINE (ERF/ÜF)

Käesolev peatükk annab ülevaate rakenduskava raames elluviidavatest suurprojektidest ning mahukatest projektidest (projektid, mille eelarve moodustab üle 1% rakenduskava EL osaluse eelarvest), tuues välja vastavate projektide loetelud ning finantsinformatsiooni.

8.1. Suurprojektide rakendamine

Rakenduskavas on viis suurprojekti, mille eelarve moodustab 12,6% (2012 a. 11,4%) kogu rakenduskava mahust (vt tabel 19). Aruandeaastal lisandus suurprojektide nimekirja SA TÜK projekt, mille EK kiitis heaks 06.06.2013. a (vt tabel 18). Viiest suurprojektist on lõpetatud multifunktsionaalse reostustõrjelaeva projekt, mis võeti PPA poolt vastu 2012. a augustis.

Tabel 18. Suurprojektide indikatiivne loetelu

Suurprojekti nimetus	Euroopa Komisjoni poolt tehtud rahastamisotsuse (heakskiidetud projektide puhul) kuupäev	JASPERS ekspertide kaasamine (jah/ei)
Narva veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimise projekt	10.06.2009	Ei
Kohtla-Järve piirkonna veevarustussüsteemide rekonstrueerimine	14.12.2009	Ei
Multifunktsionaalse laeva soetamine	23.02.2010	Ei
SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla juurde-, ümberehitus	11.03.2010	Jah
Tartu Ülikooli Kliinikumi Maarjamõisa meditsiinilinnaku II ehitusjärg	06.06.2013	Ei

Allikas: SFCS, 22.04.2014

Viie projekti kogueelarve on 231,4 mln eurot ning lepingutega on kaetud 262,5 mln eurot (113% eelarvest)⁴⁷, millest omakorda on väljamakseid tehtud 110,5 mln eurot (42% lepingutega kaetud summast) (vt tabel 19). Aastaga on kohustusi juurde võetud ligikaudu 40 mln eurot, mis on tingitud SA TÜK projekti lisandumisest suurprojektide nimekirja.

Viiest projektist on elluviimise faasis neli, multifunktsionaalse laeva projekt on lõpetatud. Suuremate probleemideta on kulgenud projektid „Kohtla-Järve piirkonna veevarustussüsteemide rekonstrueerimine“ ja „TÜK Maarjamõisa meditsiinilinnaku II ehitusjärg“. Vaatamata kallinemistele ning viivitustele „Narva veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimine“ projekti algusfaasis, on projekti elluviimine aruandlusperioodil olnud tulemuslik ning projekt on võimalik tähtaegselt ja ettenähtud mahus lõpetada. Projekti „SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla juurde-, ümberehitus“ elluviimisel on

⁴⁷ Lepingutega kaetud maht on suurem, kui viie projekti kogueelarve, mis on tingitud projektide kallinemisest ning täiendava omafinantseeringu lisamisest

tekkinud viivitusi, kuid vaatama probleemidele on võimalik kõik pooleliolevad tööd tähtaegselt ja kavandatud mahus ellu viia.

Narva veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimise projekt

Kõik projekti raames planeeritud lepingud on sõlmitud. Aruandeaasta lõpuks on kolmest projekteerimis-ehituslepingust esimesest (Torud I) valminud 80% ning ehitustöö on planeeritud lõpetada 30.07.2014. Teisest lepingust (veepuhastusjaam) on perioodi lõpuks valminud 24% ning ehitustööd on planeeritud lõpetada 01.03.2015. Kolmandast lepingust (Torud II) on perioodi lõpuks valminud 4% ning ehitustööd on planeeritud lõpetada 02.08.2014. Kõik kolm lepingut on kehtiva TRO kohaselt nii finants- kui ajagraafikus. Projekt on võimalik tähtaegselt ja ettenähtud mahus lõpetada.

Kohtla-Järve piirkonna veevarustussüsteemide rekonstrueerimine

Aruandeaastal jätkus projekti elluviimine, 2013. a lõpuks olid peamised lepingud (veetöötlus ja torustikud) lõpetatud või lõpetamisjärgus. Osa taastamistöid jäävad 2014. a kevadesse. Toetuse saaja esitas taotluse projekti rahastamisotsuse muutmiseks, soovides toetatavate tegevuste hulka lisada ka seadmete tarne ning geoinfosüsteemi (GIS) tarkvara hanke ja juurutamise. Muudatus kiideti KIK-s heaks 2014. a märtsis ning see ei mõjuta projekti toetussummat ega ka tööde elluviimise tähtaega. Suuremaid probleeme ei ole esinenud, projekti elluviimine 2014. a jooksul on realistlik.

Multifunktsionaalse laeva soetamine

Multifunktsionaalse laeva soetamise projekt on esimene suurprojekt, mis on lõpetatud (vt joonis 39). Laeva üleandmine Politsei- ja Piirivalveametile toimus lepingus ettenähtust varem, 03.08.2012. Kõik projekti sisulised tegevused lõpetati ja väljamaksed tehti 2012. a jooksul, lõpparuanne kinnitati 2013. a alguses. Projekt panustab indikaatorite „Hangitud reostustõrjelaevade arv“, „Merereostuse likvideerimise võimekus km² 24 h jooksul“ ja „Rannikureostuse likvideerimise võimekus km 48 h jooksul“ sihttasemete täitmisel. Esimese kahe indikaatori sihttase on projekti lõpetamisega saavutatud juba 2012. aasta lõpuks, rannikureostuse likvideerimise võimekuse sihttasemest on 2013. aasta lõpuks saavutatud 75% (vt ptk 7.2.1.).

Joonis 39. Multifunktsionaalne reostustõrjelaev (kogumaksumus 32,9 mln eurot, sellest EL osalus 27,9 mln)

Sagenevad merereostusjuhtumid Eesti vetes on tõestanud tungivat vajadust kiiresti arendada riiklikku reostustõrjevõimekust. Piirivalve kogemused näitavad, et pahatahtliku reostamise vähendamiseks on vajalik ennetustegevusena tõhustada seiretegevust ning reostuse avastamisel tagada kohene reageerimisvõimekus ja riiklik reostustõrjevõimekus, mis hõlmab endas reaalse reostusohu likvideerimise ning reostuse lokaliseerimis- ja korjevõimekuse.

PPA-le reostustõrjevarustuse soetamine suurendas riigi kohalolekut Eesti merealadel, mis kannab endas ennetavat rolli. Laeva multifunktsionaalsus võimaldab igapäevaselt teha ennetus- ja seiretegevust ning seeläbi suurenes merereostuse ennetamise võimekus. Teadmine piirivalve võimekuse kasvust ja kohalolekust merel sunnib laevu kinni pidama keskkonnanõuetest, mis läbi väheneb reostuse tahtliku tekitamise tõenäosus. Seda kinnitab ka viimaste aastate statistika merereostusjuhtumitest teatamisest. 2013. a laekus teateid 29 võimaliku merereostusjuhtumi kohta ning reostus tehti kindlaks 16 juhul (2012. a arvud on vastavalt 33 ja 20).

SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla (SA PER) juurde-, ümberehitus

SA PER projekt on elluviimise faasis. Projekti väljundnäitajast (ehitatud pind) on valmis ja kasutusse võetud 29 807 m² pindalaga X-korpus. C- ja D-korpusega rekonstrueeritakse ja ehitatakse juurde veel 29 000 m². C-korpuse ehitus kulgeb vastavalt ehituslepingule, D-korpuse ehitus (3 241 m²) on lükatud edasi järgmisse ehitusetappi. Tulemusnäitaja osas on Hiiul paiknevatest hoonekorpustest koondatud uude X-korpusesse kiiritusravi, nakkushaiguste osa koondatakse C-korpusesse pärast rekonstrueerimistöid.

Kuigi C-korpuse ehitus kulgeb vastavalt ehituslepingule, on hinnang projekti elluviimisele rahuldav. SA PER on esitanud taotluse toetuse otsuse muutmiseks seoses muutustega eelarves, ehituste alguse viibimisega ja D-korpuse ehituse edasilükkumisega. Toetuse taotlus on saadetud toetuse saajale tagasi korrigeerimiseks. Lepingutega on projektist kaetud 100% projekti abikõlblikust kogumaksumusest. Väljamakseid 2013. a ei tehtud, kuna projekti toetuse muutmise otsus on kinnitamata. Projekti ehituslepingu lõpptähtaeg on 2015. a mais.

Tartu Ülikooli Kliinikumi (TÜK) Maarjamõisa meditsiinilinnaku II ehitusjärg

SA TÜK projekt on elluviimise faasis. EK kiitis projekti heaks 06.06.2013. Hinnang projekti elluviimisele on hea, kuna projekti ehitus kulgeb vastavalt lepingule ja TRO-ga kinnitatud tegevuskavale. Ehitusleping summas 36,2 mln eurot sõlmiti 20.03.2013. a, lepingutega on kaetud 90% abikõlblikust kogumaksumusest. Projekti lõpetamise tähtaeg on 01.07.2015. a ning tähtaegselt lõpetamine on realistlik.

Tabel 19. Suurprojektide rahastamistabel 31.12.2013 (kumulatiivne, EUR)

Suurprojekti nimi	Suurprojekti eelarve allikate lõikes				Lepingutega kaetud maht	Tehtud kulud			
	Investeeringu kogu-maksumus (a)=b+c+d	ELi osalus (b)	Eesti avaliku sektori osalus (c)	Era-sektori osalus (d)		Tehtud kulud (EL osalus) (e)	Tehtud kulude osakaal investeeringu maksumusest (EL osalus) (f)=(e)/(b)*100	Tehtud kulud kokku (kõik allikad) (g)	Tehtud kulude osakaal investeeringu kogumaksumusest (%) (h)=(g)/(a)*100
Narva veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimise projekt	34 678 343	29 476 592	5 201 751	0	45 663 505	11 388 600	39%	13 398 353	39%
Kohtla-Järve piirkonna veevarustussüsteemide rekonstrueerimine	36 146 613	30 724 621	5 421 992	0	45 340 480	24 886 149	81%	29 277 822	81%
Multifunktsionaalse laeva soetamine	32 877 859	27 946 180	4 931 679	0	32 751 061	27 946 180	100%	32 877 859	100%
SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla juurde-, ümberehitus	85 659 950	65 290 014	20 369 936	0	98 758 692	42 016 286	64%	67 559 856	79%
Tartu Ülikooli Kliinikumi Maarjamõisa meditsiinilinnaku II ehitusjärg	42 072 746	32 396 015	0	9 676 732	40 038 040	4 296 462	13%	5 579 821	13%
Kokku	231 435 511	185 833 422	35 925 358	9 676 732	262 551 778	110 533 677	59,5%	148 693 711	64%

Allikad: SFCS, 22.04.2014

8.2. Mahukate projektide rakendamine

Mahuka projektina käsitletakse projekte, mille eelarve (EL osalus) moodustab üle 1% rakenduskava eelarvest (EL osalus). Mahukaid projekte on EARK-s kuus ning nende eelarve moodustab X% (X mln) rakenduskava eelarvest. Võrreldes varasema aastaga on mahukate projektide nimekirjast välja arvatud TÜK Maarjamõisa meditsiinilinnaku II ehitusjärgu projekt, mida käsitletakse 2013. aastast suurprojektina. Lisandunud on kaks projekti: „Ambla, Imavere, Kareda, Koigi, Paide ja Roosna-Alliku valla ning Paide linna ühisveevärgi ja kanalisatsiooni-süsteemide rekonstrueerimine“ ning „Trammiliini nr 4 taristu rekonstrueerimine“.

Kokku on EARK-s üks prioriteetne suund (PRS 1) ja kolm meetet, mis hõlmavad mahukaid projekte. Lepingutega on kaetud 89,5% (125,8 mln eurot) projektide kogumaksumusest ning sellest on omakorda välja makstud 69% (87,2 mln eurot) (vt tabel 20). Kuuest projektist on lõpetatud üks – „Maardu linna veemajandusprojekt“. Ülejäänud projektid on rakendamisel.

Tabel 20. Mahukate projektide rakendamine perioodil 01.01.2007- 31.12.2013

Mahukas projekt (nimi)	Projekti kestvus (kuudes)	Projekti kogumaksumus (OF+EL osalus)	Projekti kohustused (EL osalus) (EUR)	Lepingutega kaetud maht	Projekti välja-maksud (EL osalus)	Rakendamise seis
Harku valla Ühtekuuluvusfondi veemajandusprojekt	62	31 831 088	26 673 925	31 645 843	18 294 233	Rakendamisel
Kohtla-Järve põlevkivitööstuse ohtlike jäätmete keskkonnanõuetele mittevastava prügila sulgemine	62	28 888 065	28 888 065	28 865 448	25 312 687	Rakendamisel
Pärnu Kesklinna, Ülejõe ja Rääma linnaosade ühisveevärgi ja ühis-kanalisatsiooni rekonstrueerimine ja laiendamine	72	20 141 974	17 120 678	21 714 848	16 349 505	Rakendamisel
Maardu linna veemajandusprojekt	53	18 518 821	15 740 998	22 518 529	15 740 998	Lõpetatud
Ambla, Imavere, Kareda, Koigi, Paide ja Roosna-Alliku valla ning Paide linna ühisveevärgi ja kanalisatsiooni-süsteemide rekonstrueerimine	58	18 445 504	15 678 678	21 097 862	11 504 545	Rakendamisel
Trammiliini nr 4 taristu rekonstrueerimine	29	22 761 921	18 906 507	0	0	Rakendamisel
Kokku		140 587 373	123 008 851	125 842 530	87 201 968	-

Allikad: SFCS, 22.04.2014, PRS 1 aruanne

Üldiselt võib mahukate projektide kulgemist hinnata heaks, kuna suuremad probleemid projektide elluviimisel on lahendatud. Vaatamata viivitusele Kohtla-Järve poolkoksiprügila tööde lõpetamisel on 2013. a lõpuks saavutatud kõigi projektiosade eesmärgipärane toimimine kogu projektialal (va põlenguala projekt). Samuti on lahendatud rahalises mõttes mahukaima projekti, Harku valla veemajandusprojekti, probleemid ning projekti tegevused lõpetatakse tähtaegselt ja ettenähtud mahus. Maardu linna veemajandusprojekti on lõpetatud ettenähtud mahus ja tähtaegselt.

Ettenähtust aeglasemas tempos on kulgenud trammiliini nr 4 rekonstrueerimine, mis on tingitud Ülemiste ristmiku projekti tegevustest, mille tõttu tuli muuta trammiliini nr 4 rekonstrueerimise taotlust ja TRO-d. Ülevaade mahukatest projektidest:

Harku valla Ühtekuuluvusfondi veemajandusprojekt

Projekti käivitumine on oluliselt viibinud, kuna toetuse saajal on TRO eritingimuste täitmiseks kulunud eeldatust kauem aega. Samuti on hanked võrreldes esialgse TRO-ga oluliselt kallinenud. 2013. a alguses muudeti TRO-d – vähendati töömahtu, suurendati toetuse summat ning pikendati abikõlblikkuse perioodi. Vähendatud töömahu ulatuses esitati projekti II etapi taotlus IV taotlusvooru, rahastamisotsus tehti 03.07.2013. Kõik lepingud projekti mõlema etapi osas on sõlmitud. Projekti I etapi kumulatiivne täitmine on u 69% ja II etapi täitmine 59%. Projekti mõlemad etapid lõpetatakse tähtaegselt ja ettenähtud mahus.

Pärnu Kesklinna, Ülejõe ja Rääma linnaosade ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni rekonstrueerimine ja laiendamine

Projekt on ajakavas, kõik lepingud on sõlmitud ja olulisi probleeme ei ole. Projekt lõpetatakse tähtaegselt ja ettenähtud mahus.

Maardu linna veemajandusprojekt

Projekt on tähtaegselt ja probleemideta lõpetatud. Järeltegevusi (v.a iga-aastane täiendavate liitujate andmete edastamine RÜ-le) ei ole.

Ambla, Imavere, Kareda, Koigi, Paide ja Roosna-Alliku valla ning Paide linna ühisveevärgi ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimine

Kõik lepingud on sõlmitud ja lisalepinguid ei planeerita. Projekti tulemused saavutatakse kaheksa ehituslepinguga, millest aruandeaastal lõpetati kaks, kaks olid lõpetamisjärgus ning ülejäänud neli lõpetatakse kehtiva TRO kohaselt hiljemalt 30.10.2014. a.

Trammiliini nr 4 taristu rekonstrueerimine

Projekti TRO tehti 28.03.2013. a. Ehitus- ja omanikujärelevalve hangetega alustati 2013. a suvel. Seoses Ülemiste ristmiku projektiga otsustati toetuse saaja kulul teostada trammitee ületamine Peterburi teest. Sellega seoses tuli hanked tühistada ning muuta ka taotlust ja TRO-d. TRO muudeti 2013. a sügisel ning kuulutati välja uued hanked. Lepinguid 2013. a ei sõlmitud ja toetuse väljamakseid ei tehtud. Projekt lõpetatakse 2015. a lõpuks.

Kohtla-Järve põlevikivitööstuse ohtlike jäätmete keskkonnanõuetele mittevastava prügila sulgemine (joonis 40 ja 41)

Tulenevalt põhiliselt poolkoksiprügila kattekihi rajamiseks vajaliku värske poolkoksi tarneprobleemidest ning samuti ilmastiktingimustest tingitud tehnoloogilistel põhjustel ei olnud töövõtja võimeline lõpetama katmistöid ja sellega kaasnevaid muid töid kavandatud

ajal. 18.12.2013 muutis rakendusüksus RA ettepanekul Kohtla-Järve poolkoksiprügila sulgemise projekti TRO-d, pikendades projekti abikõlblikkuse perioodi kuni 31.08.2014. a. Vaatamata viivitusele tööde lõpetamisel on 2013. a lõpuks saavutatud kõigi projektiosade eesmärgipärane toimimine kogu projektialal (va põlenguala projekt, mis lõpetatakse kavakohaselt 2014. aasta augustis).

2012. a alguses ilmnunud poolkoksiladestu põlengu likvideerimise tööd on toimunud kavakohaselt. 2013. a. lõpu seisuga olid põlengukolded kaetud isoleeriva inertmaterjaliga ja elluviimisel olid põlenguala kujundustööd. VV korraldusega 02.01.2014. a lisati Kohtla-Järve põlevkivitööstuse ohtlike jäätmete keskkonnanõuetele mittevastava prügila nõrgvee ja saastatud sademevee puhastussüsteemi parendamise projekt investeringute kava eelistusnimekirja. Rahastusotsus tehti 2014. a märtsis ja puhasti rekonstrueerimine lõpetatakse eeldatavalt 2015. aastal.

Joonis 40. Kohtla-Järve poolkoksi mäe korrastamistööd (kogumaksumus 28,9 mln eurot)

Joonis 41. Kohtla-Järve poolkoksi mäe korrastamistööd

---

9. ETTEPANEKUD JA SOOVITUSED

- Kinnitada „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ 2013. a seirearuanne.

LISAD**LISA 1. TUUMIKINDIKAATORID KUMULATIIVSELT ERF JA ÜF**

Tuumikindikaatorid	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Loodud töökohtade arv	0	0	100	170,5	502	592,75	882,5		
Sh meeste töökohad	0	0	51	28,25	145,75	141,25	264,5		
Sh naiste töökohad	0	0	49	138,25	356,25	451,5	618		
Jäätmekäitlusprojektide arv	0	0	3	5	10	21	35		
Taastuvenergeetikaprojektide arv	0	0	0	5	12	16	18		
Lisandunud taastuvenergia tootmiskaht aastast (MWh)	0	0	0	5800	7686	11 118	14 438		
Välisõhu kvaliteedi parandamise projektide arv	0	0	0	5	12	16	18		
Linna- ja maapiirkondade jätkusuutlikkust ja atraktiivsust tõstvat projektide arv	0	0	10	16	173	220	271		
Haridusprojektide arv	0	1	17	51	78	94	101		
Kasu saavate õpilaste (üliõpilaste) arv	0	800	1050	4916	8002	8588	9520		
Tervishoiuprojektide arv	0	0	0	0	3	7	7		
Lisandunud tootmisvõimsus taastuvatest energiaallikatest (MW) ⁴⁸	0	0	0	0	0	5,9	13,9 ⁴⁹		

Allikad: SFCS, 22.04.2014; prioriteetsete suundade seirearuanded

⁴⁸ Additional capacity of renewable energy production (MW). Tuumikindikaator lisatud vastavalt Euroopa Komisjoni märkusele.⁴⁹ Kuigi Vinni, Oisu ja Ilmatsalu biogaasijaama projektid on ametlikult lõpetamata, siis olid need 2013. a juba reaalsetes töös ning seetõttu kajastatakse seirearuandes ka nende biogaasijaamade tulemusel lisandunud tootmisvõimuse mahtu (MW) taastuvatest energiaallikatest

LISA 2. RAKENDAMINE PRIORITEETSETE SUUNDADE LÕIKES

	Prioriteetne suund	Vastavaks tunnistatud taotluste arv*	Rahuldatud taotluste arv**	Vastavaks tunnistatud/ rahuldatud taotluste osakaal	Kohustustega kaetud summad (EL osalus)	Lõpetatud projektid ***	Katkestatud projektid ****	Väljamaksed (EL osalus)	Mitte-abikõlblikud kulud	Keskmine projekti elluviimise aeg (kuudes)
2007	2.7.	1	1	100%	4 136	0	0	4 136	0	5
	2.4.	3	0	0	0	0	0	0	0	0
2008	2.7.	4	4	100%	8 566	1	0	8 566	0	10,0
	2.5.	42	36	86%	71 487 164	1	0	1 917 198	0	14,2
	2.4.	94	48	51%	42 203 299	2	0	3 475 845	0	16,1
	2.3.	327	316	97%	17 707 012	235	0	6 603 154	0	1,0
	2.1.	39	23	59%	144 950 356	0	0		0	43,6
2009	2.7.	9	9	100,00%	75 323	4	0	62 727	0	12,9
	2.6.	10	4	40,00%	99 212 335	0	0	31 405 014	0	0
	2.2.	10	8	80,00%	15 903 251	0	0	6 087 733	0	32,1
	2.5.	102	96	94,12%	126 707 675	17	0	19 815 851	34 974	12,8
	2.4.	233	162	69,53%	144 580 123	46	0	61 923 073	180 424	12,5
	2.3.	1166	1079	92,54%	27 090 196	1030	1	17 663 241	1 772	1,5
	2.1.	87	56	64,37%	375 182 884	3	0	4 631 589	0	6,5
2010	2.7.	15	15	100,00%	130 048	9	0	109 659	0	0
	2.6.	35	35	100,00%	164 268 097	0	0	41 192 363	67 024	0
	2.5.	128	124	96,88%	157 109 179	50	0	59 806 790	104 929	12
	2.2.	196	73	37,24%	75 555 541	3	1	16 106 202	0	39,4
	2.4.	437	244	55,84%	217 305 757	113	1	128 958 145	225 093	31,2
	2.3.	1780	1670	93,82%	27 352 053	1538	1	20 050 162	1 772	2,3
	2.1.	174	88	50,57%	434 139 826	5	1	35 197 708	0	8,4
2011	2.1.	218	126	58%	507 032 663	12	4	143 323 874	11 799	18,3
	2.2.	273	118	43%	84 863 131	33	6	31 623 230	12 051	13,8

	2.3.	2844	2692	95%	27 844 967	2625	1	22 609 753	1 772	47
	2.4.	532	323	61%	305 319 442	182	1	187 652 078	668 051	13,2
	2.5.	139	138	99%	192 449 978	78	0	102 863 150	318 189	14,4
	2.6.	37	37	100,00%	166 543 352	3	0	52 865 687	67 024	16,7
	2.7.	19	19	100,00%	380 646	15	0	155 906	0	11
2012	2.1.	237	149	62,87%	532 339 415	28	13	292 813 311	47 438	35,6
	2.2.	279	125	44,80%	87 599 693	63	8	57 586 938	23 750	20,3
	2.3.	3918	3529	90,07%	28 760 241	3522	1	26 674 169	2 710	1,2
	2.4.	552	349	63,22%	336 165 340	221	1	239 575 260	1 397 511	18,4
	2.5.	141	139	98,58%	190 739 192	94	1	131 569 889	512 720	16,2
	2.6.	37	37	100,00%	166 294 490	9	0	77 074 006	802 683	23,3
	2.7.	23	23	100,00%	444 524	19	0	219 896	0	13,8
2013	2.1.	310	198	63,87%	606 540 036	63	21	445 040 715	554 615	39,2
	2.2.	300	144	48,00%	90 124 642	93	8	73 299 379	41 088	21,4
	2.3.	4112	3721	90,49%	28 760 241	3716	1	28 361 567	2 710	1,2
	2.4.	611	362	59,25%	364 427 159	271	5	293 426 022	1 673 175	17,9
	2.5.	148	144	97,30%	195 959 872	101	3	152 756 767	646 813	23,9
	2.6.	37	37	100,00%	167 509 030	11	0	101 885 650	1 073 013	57,9
	2.7.	26	26	100,00%	290 945	23	0	253 077	0	11,4
2013 Kokku		5544	4632	84%	1 453 611 926	4278	38	1 095 023 177	3 991 414	4,0

Allikad: SFCS, 22.04.2014

* nõuetele vastavaks tunnistatud taotluste arv.

** taotluse rahuldamise otsuse saanud taotluste arv, millest on mahaarvatud katkestatud projektid

*** projektid, mille kohta on esitatud lõpparuanne ja millele makseasutus on kõik väljamaksed teostanud (v. a. garantii KredExi puhul).

**** katkestatud projektideks loetakse projektid, mis on katkestatud pärast taotluse rahuldamise otsuse tegemist või mille rahuldamise otsus on osaliselt või täielikult kehtetuks tunnistatud.

LISA 3. RAKENDAMINE MAAKONDADE LÕIKES ⁵⁰

Maakond		Rahuldatud taotluste arv	%	Kinnitatud projektide kohustused (EUR)	%	Tehtud väljamaksed (EUR) *	%
Harju maakond	Absoluutsummana	1 957	41,4%	480 245 057	25,65%	346 827 868	24,65%
	Inimese kohta	0,0037	106,2%	917,8	65,7%	662,8	63,2%
Hiiu maakond	Absoluutsummana	34	0,7%	11 783 808	0,6%	11 142 745	0,8%
	Inimese kohta	0,0034	95,4%	1 164,6	83,3%	1 101,3	105%
Ida-Viru maakond	Absoluutsummana	548	11,6%	270 256 368	14,6%	180 923 350	12,9%
	Inimese kohta	0,0032	91,15%	1 583,05	114,5%	1 059,8	101%
Järva maakond	Absoluutsummana	134	2,8%	77 988 521	4,2%	63 140 652	4,5%
	Inimese kohta	0,0037	105,1%	2 153,9	156,9%	1 743,8	166,2%
Jõgeva maakond	Absoluutsummana	97	2,05%	40 504 072	2,2%	35 664 127	2,5%
	Inimese kohta	0,0026	74,6%	1 097,0	81,1%	965,9	92,05%
Lääne maakond	Absoluutsummana	135	2,9%	31 400 175	1,7%	26 300 400	1,9%
	Inimese kohta	0,0049	139,1%	1 139,7	82,2%	954,6	91%
Lääne-Viru maakond	Absoluutsummana	194	4,1%	106 975 371	5,7%	91 469 498	6,5%
	Inimese kohta	0,0029	81,8%	1 587,7	114,0%	1 357,6	129,4%
Pärnu maakond	Absoluutsummana	260	5,5%	106 498 930	5,8%	92 466 394	6,6%
	Inimese kohta	0,0029	83,4%	1 202,5	88,4%	1 044,1	99,5%
Põlva maakond	Absoluutsummana	94	2,0%	29 125 101	1,6%	25 894 977	1,8%
	Inimese kohta	0,0030	85,6%	934,25	69,1%	830,6	79,2%
Rapla maakond	Absoluutsummana	144	3,05%	48 470 018	2,6%	29 669 115	2,1%
	Inimese kohta	0,0039	111,5%	1 321,3	94,6%	808,8	77,1%
Saare maakond	Absoluutsummana	73	1,55%	37 564 818	2,0%	30 693 856	2,2%
	Inimese kohta	0,0021	59,5%	1 078,05	77,8%	880,9	83,9%
Tartu maakond	Absoluutsummana	538	11,4%	160 850 013	8,7%	100 558 380	7,15%
	Inimese kohta	0,0036	102,3%	1 077,5	78,5%	673,6	64,2%
Valga maakond	Absoluutsummana	79	1,7%	51 674 851	2,85%	47 089 985	3,35%
	Inimese kohta	0,0023	65,5%	1 508,1	111,5%	1 374,3	131%
Viljandi maakond	Absoluutsummana	119	2,5%	59 162 609	3,2%	52 643 041	3,7%
	Inimese kohta	0,0021	60,5%	1 058,8	77,8%	942,1	89,8%
Võru maakond	Absoluutsummana	118	2,5%	51 146 233	2,8%	37 066 975	2,6%
	Inimese kohta	0,0031	88,0%	1 343,4	97,2%	973,6	92,8%
Üleriiklikud/maakondade vahelised projektid	Absoluutsummana	198	4,2%	278 248 166	15,6%	235 590 907	16,7%
	Inimese kohta	0,0001	4,2%	207,5	15,6%	175,7	16,7%
Kokku	Absoluutsummana	4722	100,0%	1 841 894 111	100,0%	1 407 142 271	100,0%
	Inimese kohta	0,0035	100,0%	1 373,6	100,0%	1 049,4	100,0%

Allikas: SFCS, 22.04.2014

* Näitab absoluutsumma puhul protsenti koguarvust või kogusummast. Inimese kohta esitatud protsent näitab osakaalu terve riigi samast näitajast. Ehk siis näiteks taotluste arv inimese kohta maakonnas/taotluste arv inimese kohta riigis*100% ehk mitu protsenti moodustab maakonna taotluste arv inimese kohta terve riigi samast näitajast.

⁵⁰ HTA sisaldab nii EARK-i, MARK-i kui ka IARK-i projekte

LISA 4. KUMULATIIVNE FINANTSTEAVE

	Perioodi 2007-2013 kogueelarve rakenduskava finantstabeli põhjal			Kinnitatud programme/projektide eelarved (EUR)				Tehtud abikõlblikud kulud (rakendusüksuse poolt tehtud väljamaksete aluseks olevad kulud, EUR)			
	EL osalus 1.1	Eesti avaliku sektori osalus 1.2	Era-sektori osalus 1.3	EL osalus 2.1	Eesti avaliku sektori osalus 2.2	Era-sektori osalus 2.3	Kinnitatud programme/ projektide eelarved perioodi kogueelarvest (%) 2.4 (2.1+2.2+2.3/ (1.1+1.2+1.3))*100	EL finants- eering 3.1	Eesti avaliku sektori finants- eering 3.2	Era-sektori finants- eering 3.3	Tehtud abikõlblikud kulud perioodi kogueelarvest (%) 3.4 (3.1+3.2+3.3) /(1.1+1.2+1.3))*100
Veemajanduse ja jäätmeähtluse infrastruktuuri arendamine ning välisõhu kaitse	626 334 156	93 617 551	16 912 006	606 540 036	90 501 009	28 538 800	98%	445 040 715	66 909 228	9 604 878	71%
Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine	92 032 774	9 749 659	0	90 124 642	9 702 364	374 068	98%	73 299 379	9 068 015	332 012	81%
Energiamajanduse arendamine	28 760 241	0	44 099 037	28 760 241	34 891 186	12 224 834	104%	28 361 567	34 891 186	13 660 965	106%
Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng	388 582 823	68 573 439	0	364 427 159	79 211 729	16 580 470	101%	293 426 022	64 553 782	14 084 887	81%
Hariduse infrastruktuuri arendamine	212 765 713	1 188 193	0	195 959 872	4 897 450	77 168	94%	152 756 767	2 115 343	77 168	72%

Tervishoiu ja hoolekande infrastruktuuri arendamine	169 110 222	51 457 649	0	167 509 030	27 082 951	28 882 081	101%	101 885 650	31 202 902	15 155 392	67%
Tehniline abi	2 759 832	0	0	290 945	0	0	11%	253 077	0	0	9%
Horisontaalne tehniline abi	28 553 498	5 038 853	0	20 688 960	3 650 993	0	72%	18 873 287	3 330 580	0	66%
KOKKU	1 548 899 259	229 625 344	61 011 043	1 474 300 886	249 937 682	86 677 421	98%	1 113 896 464	212 071 036	52 915 302	75%

Allikas: SFCS, 22.04.2014

LISA 5. SERTIFITSEERITUD KULUD JA LAEKUMISED EUROOPA KOMISJONILT

Prioriteetne suund / meede	Perioodi 2007-2013 kogueelarve rakenduskava finantstabeli põhjal			Sertifitseeritud abikõlblikud kulud	Avaliku sektori panus	Sertifitseeritud abikõlblikud kulud protsendina perioodi kogueelarvest (%)	Laekumised Euroopa Komisjonilt ilma ettemakseteta/ EL osalus	% EL eelarvest
	EL osalus	Eesti avaliku sektori osalus	Erasektori osalus					
2.1 Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine ning välisõhu kaitse	626 334 156	93 617 551	16 912 006	507 956 843	497 205 928	68,9%	401 929 152	64,2%
2.2 Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine	92 032 774	9 749 659	0	79 480 803	79 152 767	78,1%	69 101 205	75,1%
2.3 Energiamajanduse arendamine	28 760 241	0	44 099 037	76 439 068	63 063 785	104,9%	28 760 241	100,0%
2.4 Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng	388 582 823	68 573 439	0	358 397 008	344 498 711	78,4%	293 367 042	75,5%
2.5 Hariduse infrastruktuuri arendamine	212 765 713	1 188 193	0	151 044 146	150 966 977	70,6%	147 871 137	69,5%
2.6 Tervishoiu- ja hoolekande infrastruktuuri arendamine	169 110 222	51 457 649	0	71 789 222	70 655 153	32,55%	55 041 069	32,55%
2.7 Horisontaalne tehniline abi	28 553 498	5 038 853	0	21 698 394	21 698 394	64,6%	17 551 860	61,5%
2.8 Tehniline abi	2 759 832	0	0	245 343	245 343	8,9%	245 343	8,9%
Kokku	1 548 899 259	229 625 344	61 011 043	1 267 050 827	1 227 487 058	68,9%	1 013 867 050	65,5%

Allikas: KA

LISA 6. PAIKVAATLUSTE KATVUS

Pr. suund	Aktsepteeritud ja lõpetatud projektide arv kokku	Paikvaadeldud projektide arv kokku	Paikvaadeldud projektide osakaal kõikidest projektidest	Heakskiidetud projektide eelarved kokku (EL osalus)	Paikvaatlusega kaetud projektide eelarved kokku (EL osalus)	%	Projektides tehtud abikõlblikud kulud viimase paikvaatluseni (EL osalus)	%
Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine ning välisõhu kaitse	198	154	77,8%	606 540 036	512 016 086	84,4%	270 529 541	44,6%
Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine	144	115	79,9%	90 124 642	77 665 855	86,2%	52 285 403	58,0%
Energiamajanduse arendamine	3721	268	7,2%	28 760 242	27 037 864	94,0%	22 803 630	79,3%
Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng	362	189	52,2%	364 427 159	200 164 396	55%	174 014 911	47,7%
Hariduse infrastruktuuri arendamine	144	131	91,0%	195 959 872	148 917 931	76,0%	118 051 653	60,2%
Tervishoiu- ja hoolekande infrastruktuuri arendamine	37	31	83,8%	167 509 030	155 578 710	92,9%	82 626 234	49,3%
Tehniline abi	26	12	46,2%	290 945	275 511	94,7%	226 458	77,8%
Horisontaalne tehniline abi ⁵¹	90	86	96,6%	47 020 363	47 015 689	99,99%	38 935 948	82,8%
Kõik kokku	4722	986	20,9	1 500 632 289	1 048 005 330	77,9%	659 226 536	50,6%

Allikad: SFCS, 22.04.2014; PRS „Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng“ osas EAS

⁵¹ Kajastatud on „EARK“, „Majanduskeskkonnaarendamise rakenduskava“ ja „Inimressursi arendamise rakenduskava“ andmeid

LISA 7. VAIDED 2013. AASTAL

Meede	Vaide sisu*	Esitamise sagedus	RA/RÜ poolne otsus vm tegevused vaide suhtes	Edasikaebamised
1. suund kokku		10	8 vaiet jäeti rahuldamata	5 otsust kaevati edasi
2.1.1.	Taotluse mitterahuldamise otsuse vaidlustamine	3	1 vaie rahuldati, 2 vaiet jäeti rahuldamata	1 (halduskohus jättis kaebuse rahuldamata, ringkonnakohtusse ei kavanud)
2.1.6.	Väljamaksetaotluste menetlemise peatamise vaidlustamine	1	RÜ rahuldab vaide ja seejärel väljamaksetaotluse	0
2.1.6.	Rahastusotsuse tühistamise ja toetuse tagasinõude otsuse vaidlustamine	2	Ei rahuldatud	1 (kohtumenetlus pooleli)
2.1.6.	Toetus saajale täiendavate eritingimuste sätestamise vaidlustamine	1	Ei rahuldatud	1 (kohtumenetlus pooleli, kompromissleping sõlmimisel)
2.1.9.	Rahastusotsuse tühistamise vaidlustamine	1	Ei rahuldatud	1 (kohtumenetlus pooleli)
2.1.10.	Rahastusotsuse tühistamise vaidlustamine	1	Ei rahuldatud	1 (kohtumenetlus pooleli, lahend sõltub ka teisest kohtuvaidlusest Keskkonnaametiga)
2.1.10.	Taotluse mitterahuldamise otsuse vaidlustamine	1	Ei rahuldatud	0
4. suund kokku		9	3 vaiet rahuldati, 6 vaiet jäeti rahuldamata	2 otsust kaevati edasi
2.4.1.	Toetuse osalise tagasinõude vaidlustamine	3	1 vaie rahuldati osaliselt, 2 vaiet jäeti rahuldamata	1 (kohtumenetlus pooleli)
2.4.3.	Toetuse osalise tagasinõude vaidlustamine	5	2 vaiet rahuldati, 3 vaiet jäeti rahuldamata	1 (kohtumenetlus pooleli)
2.4.7.	Taotluse mitterahuldamise otsuse vaidlustamine	1	Ei rahuldatud	0
5. suund kokku		2	1 vaiet menetletakse, 1 vaie jäeti rahuldamata	0 otsust kaevati edasi
2.5.2.	Tagasinõude otsuse vaidlustamine	2	1 vaiet menetletakse, 1 vaie jäeti rahuldamata	0
6. suund kokku		4	1 vaie rahuldati osaliselt, 4 vaiet jäeti rahuldamata	1 otsust kaevati edasi
2.6.2.	Tagasinõude otsuse vaidlustamine	2	1 vaie rahuldati osaliselt (intressinõude osas), 1 vaie jäeti rahuldamata	0
2.6.3.	Toetuse osalise tagasinõude vaidlustamine	2	Ei rahuldatud	1 (Tallinna Halduskohus jättis kaebuse rahuldamata)

Allikad: SFCS, 22.04.2014; prioriteetsete suundade seirearuanded

LISA 8. MÕJU HORISONTAALSETELE TEEMADELE

Prioriteetne suund	Mõju keskkonnanahoiule	Mõju võrdsete võimaluste edendamisele	Mõju infoühiskonna edendamisele	Mõju regionaalsele arengule	Mõju kodanikuühiskonna arengule	Horisontaalsele teemale positiivset mõju omavate lõpetatud projektide summa (EL osalus)
Veemajanduse ja jäätmeäitluse infrastruktuuri arendamine ning välisõhu kaitse	62	2	3	33	10	94 144 395,57
Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine	93	10	8	67	32	50 879 794,75
Energiamajanduse arendamine	3716	2	4	15	0	6 982 904,88
Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng	168	174	100	268	97	187 593 048,59
Hariduse infrastruktuuri arendamine	12	49	64	95	35	71 990 485,78
Tervishoiu- ja hoolekande infrastruktuuri arendamine	1	7	0	6	1	8 975 655,28
Kokku	4052	244	179	484	175	420 566 284,85
Positiivse mõjuga projektide arv võrrelduna kõikide lõpetatud projektide arvuga (%)	94,7%	5,7%	4,2%	11,3%	4,1%	-

Allikas: SFCS 22.04.2014

LISA 9. ABIKÕLBLIKE KULUDE JAOTUMINE SEKKUMISVALDKONDADES ⁵²

Prioriteetne valdkond		Võetud kohustuste EL osaluse summa (EUR)
03	Tehnosiire ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKEde) vaheliste koostöövõrgustike, VKEde ja muude äriühingute, ülikoolide, igat liiki keskharidusjärgsete õppeasutuste, piirkondlike ametiasutuste, uurimiskeskuste ning teadus- ja tehnoloogiakeskuste (teadus- ja tehnopargid, tehnoloogiakeskused jne) vaheliste koostöövõrgustike parandamine	20 280 310,03
11	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (juurdepääs, turvalisus, koostalitlusvõime, ohtude ennetamine, teadusuuringud, uuendus, digitaalne infosisu, jne)	11 584 705,01
25	Linnatransport	14 630 669,70
43	Energiatõhusus, koostootmine, energiakorraldus	28 760 242,12
44	Majapidamis- ja tööstusjäätmete käitlus	45 008 776,76
45	Veemajandus ja -varustus (joogivesi)	145 704 808,30
46	Reoveepuhastus (heitvesi)	319 786 961,39
47	Õhu kvaliteet	18 906 507,50
50	Tööstuspiirkondade ja saastunud maa taastamine	71 803 373,12
51	Bioloogilise mitmekesisuse ja looduskaitse edendamine (sealhulgas Natura 2000)	20 653 224,81
53	Ohtude ennetamine (sealhulgas kavade koostamine ning meetmete väljatöötamine ja rakendamine, et ennetada ja ohjata looduslikke ning tehnoloogilisi ohte)	38 346 989,12
54	Muud keskkonna säilitamise ja ohtude ennetamise meetmed	52 576 501,58
57	Muu toetus turismiteenuste parandamiseks	66 548 152,78
58	Kultuuripärandi kaitse ja säilitamine	28 126 907,73
59	Kultuuri infrastruktuuri arendamine	4 555 321,83
61	Integreeritud linna- ja maapiirkondade taaselustamise projektid	1 254 409,74
75	Haridusasutused	275 725 633,64
76	Tervishoiuasutused	145 861 254,44
77	Lastehoiuasutused	37 459 643,95
79	Muu sotsiaalne infrastruktuur	105 746 588,25
85	Ettevalmistamine, rakendamine, seire ja kontroll	97 965,94
86	Hindamine ja uuringud; teave ja teavitamine	192 979,28
	Määramata	1 453 611 927,02
Rahastamise vorm		Võetud kohustuste EL osaluse summa (EUR)
01	Tagastamatu abi	1 435 875 374,02
02	Abi (laen, intressitoetus, tagatised)	17 736 553,00

⁵² Vastavalt Euroopa Komisjoni määruse (EÜ) nr 1828/2006 lisa II, osale C

Territoorium		Võetud kohustuste EL osaluse summa (EUR)
00	Ei kohaldata	82 024 416,61
01	Linnad	847 808 090,23
03	Saared	25 948 414,10
05	Maapiirkond (välja arvatud mäestikud, saared või hõreda ja eriti hõreda asustusega alad)	497 831 006,08
	Määramata	0
Majandustegevuse valdkond		Võetud kohustuste EL osaluse summa (EUR)
00	Ei kohaldata	256 498 198,90
09	Vee kogumine, puhastamine ja -varustus	465 491 769,69
11	Transport	6 331 302,44
12	Ehitus	174 450 337,03
16	Kinnisvara, rentimine ja äritegevus	563 352,83
17	Avalik haldus	45 163 839,99
18	Haridus	227 060 454,96
19	Inimeste tervishoid	1 930 058,25
20	Sotsiaaltöö, ühiskonna-, sotsiaal- ja isikuteenindus	22 000 174,09
21	Keskkonnaga seotud tegevus	237 569 838,13
22	Mujal liigitamata teenindus	16 552 600,71
KOKKU		1 453 611 927,02

Allikas: SFCS, 22.04.2014

LISA 10. TEISE FONDI TÜÜPI KULUTUSTE RAHASTAMISTABEL⁵³

Prioriteetne suund		Toetuse saajate poolt tehtud abikõlblikud kulud kokku (1)	Avaliku sektori osalus (2)	Erasektori osalus	Rakendusüksuse poolt tehtud väljamaksete aluseks olevad kulud kokku (3)	Maksed Euroopa Komisjonilt (4)
		EUR				
2.1	ÜF tüüpi kulud	521 554 821	511 949 943	9 604 878	521 554 821	401 919 419
	Ei kohaldu	0	0	0	0	0
2.2	ERF tüüpi kulud	82 699 406	82 367 394	332 012	82 699 405	69 101 205
	ESF tüüpi kulud	0	0	0	0	0
2.3	ERF tüüpi kulud	76 913 718	63 252 753	13 660 965	76 913 718	28 760 241
	Ei kohaldu	0	0	0	0	0
2.4	ERF tüüpi kulud	371 964 980	357 885 313	14 079 667	371 964 980	293 306 629
	ESF tüüpi kulud	99 711	94 491	5 220	99 711	60 413
2.5	ERF tüüpi kulud	154 948 438	154 871 270	77 168	154 948 438	147 870 297
	ESF tüüpi kulud	840	840	0	840	840
2.6	ERF tüüpi kulud	148 243 944	133 088 552	15 155 392	148 243 945	55 041 069
	ESF tüüpi kulud	0	0	0	0	0
2.7	ERF tüüpi kulud	22 203 867	22 203 867	0	22 203 867	17 551 860
	ESF tüüpi kulud	0	0	0	0	0
2.8	ERF tüüpi kulud	253 077	253 077	0	253 077	245 343
	Ei kohaldu	0	0	0	0	0
ESF tüüpi kulud ERF/ÜF meetmetes		100 551	95 331	5 220	100 551	61 253
% teise fondi tüüpi kuludest		0,007%	0,007%	0,01%	0,007%	0,006%

Allikas: SFCs, 22.04.2014, KA

⁵³ Nõukogu (EÜ) määruse 1083/2006 art 67 järgne tabel

LISA 11. JKS AUDITID JA MAANDUSTEGEVUSED 2013. A

Auditeeritud asutus	Auditi lõpp	Tulemus	Olulised tähelepanekud	Maandustegevused
EAS	14.11.2013	II kategooria	RÜ ei ole tuvastanud kõiki tegevusi, kus ei olnud järgitud riigiabi ergutava mõju nõuet, ühes projektis ei ole käesolevaks ajaks koostatud tagasinõude otsust ning kahes projektis on tagasinõude otsuses vaja korrigeerida intresside arvestust.	Projektis nr EU29431 (SFOS nr 3.1.1201.08-0075) on tagasinõudeotsus tehtud 07.03.2014. Projektis nr EU35646 (SFOS number 3.1.1201.10-0347) on tagasinõudeotsus tehtud 13.03.2014. Projektis nr EU29286 (SFOS number 3.1.1201.08-0094) on tagasinõudeotsus tehtud 08.01.2014. Projektis nr EU31863 (SFOS number 3.1.1401.09-0029) on tagasinõudeotsus tehtud 14.04.2014. Projektis nr EU30142 (SFOS number 1.4.0501.09-0450) on tagasinõudeotsus tehtud 14.04.2014.
EAS	19.12.2013	II kategooria	Kulu- ja maksedokumentide valimipõhise kontrolli riskidel põhinev metoodika ei ole asjakohane	Tähelepaneku tähtaeg on 30.06.2014. Ette on valmistatud K3J7 (Projektide valimipõhine kontroll) muudatused 20.05.2014 andis RMi KA esindaja (Oliver Pagel) kooskõlastuse dokument EASi juhatuses ära kinnitada. Peale SFOSi tõendusdokumentide lisamist lubas KA antud tähelepaneku ära kinnitada ja AA-le edasiseks hindamiseks suunata.
EAS	19.12.2013	II kategooria	Valimipõhise kontrolli dokumenteerimine on puudulik ning ei ole tagatud piisav kontrolljälg	Tähelepaneku tähtaeg on 30.05.2014. 18.11.2013 toimus majasisene koolitus, 2014.a. alguses täiendati infosüsteemi ja valmistati ette sisekorra K3J7 lisa 1 (Projekti riskianalüüsi tabel) muudatused. 20.05.2014 andis RMi KA esindaja (Oliver Pagel) kooskõlastuse dokument EASi juhatuses ära kinnitada. Peale SFOSi tõendusdokumentide lisamist lubas KA antud tähelepaneku ära kinnitada ja AA-le edasiseks hindamiseks suunata.
RM	26.04.2013	II kategooria	KA ei ole 2012. aastal taganud paikvaatluste informatsiooni õigsust ja piisavust SFOS-s	SFOS-i andmete õigsuse eest vastutab RÜ ja KA on 2012. a II poolaastal andmete kvaliteeti kontrollinud ning leitud puudused on kõrvaldatud. Mis puudutab SFOS paikvaatluste moodulisse andmete sisestamist, siis alates 01.01.2013 on kasutusel mooduli uuendatud versioon, kus on võimalik sisestada tähelepanekuid ja nende järeltegevusi. Kasutajajuhend on vastavalt uuendatud, täiendav koolitus kasutajatele toimus 23.05.2013. a ning sama materjal on edastatud kõikidele RÜ-dele ja on kättesaadav ektranetis. KA jätkab pistelist paikvaatluste sisulise kvaliteedi kontrollimist kontroll-lehtede alusel ning SFOS-i sisestatud andmete kvaliteedi kontrollimist.
RM	26.04.2013	II kategooria	KA-l puudub piisav ülevaade rakendusasutustelt tellitud kontrollide järeltegevustest	Süsteemikontrollide info SFOS-i kandmine oli juba auditi ajal töös, tänaseks on analüüsi dokument valminud ning saadetud programmeerimisele. Juhendmaterjal on uuendatud ning kuni SFOS arenduse kasutamisel saamiseni teeb KA delegeeritud kontrollide järeltegevuste seiret vähemalt 2 korda aastas (2013 I pa seisuga ülevaade lisatud).
SoM	25.10.2013	II kategooria	RÜ ei ole asjakohaselt hinnanud riigihangete nr 126917, 117440,	RÜ on täiendavalt analüüsinud tähelepanekus kirjeldatud puudusi ning juhib tähelepanu, et auditi lõpparuandes toodud andmed hankeobjekti maksumuse ja käibenõude kordaja osas ei ole korrektsed.

			134816 ning 138144 läbiviimisel pakujate kvalifitseerimisel kehtestatud käibenõude proportsionaalsust hanke objekti suhtes	RH nr 126917 puhul oli hanketeates sätestatud, et pakkuja netokäive peab olema aastatel 2008-2010 vähemalt 400 000 eurot. Hanke eeldatav maksumus oli 34 463,30 €, mis tähendab, et käibenõude kordaja on lõpparuande tähelepanekus esitatud „6,23“ asemel hoopis „3,8“. RH nr 117440 puhul oli hanketeates sätestatud, et pakkuja netokäive peab olema aastatel 2006-2008 vähemalt 2 000 000 krooni aastas. Hanke eeldatavat maksumust ei olnud esitatud, kuid toetuse saaja on selgitanud, et eeldatavaks maksumuseks oli seatud alla riigihanke piirmäära summa, st 40 000 € (625 864 krooni), mis tähendab, et käibenõude kordaja on lõpparuande tähelepanekus esitatud „4,02“ asemel hoopis „3,2“. RH 134816 puhul oli hanketeates sätestatud, et pakkuja netokäive nõrkvoolusüsteemide ehitamise valdkonnas ei tohi olla väiksem kui 100 000 €. Hanke eeldatav maksumus oli 8000 €, mis tähendab, et käibenõude kordaja oli lõpparuande tähelepanekus esitatud „4,36“ asemel hoopis „4,1“. RH 138144 puhul oli hanketeates sätestatud, et pakkuja keskmine netokäive aastatel 2009-2011 ei tohi olla väiksem kui 300 000 eurot. Hanke eeldatav maksumus oli 17 500 €, mis tähendab, et käibenõude kordaja oli lõpparuande tähelepanekus esitatud „4,5“ asemel hoopis „5,7“. RH on algatanud toetuse tagasinõudmise menetluse RH nr 138144 osas ning tagasinõude otsuse projekt on saadetud toetuse saajale tutvumiseks ja selgituste esitamiseks.
SoM	25.10.2013	II kategooria	RÜ ei ole asjakohaselt rakendanud auditi II-140-J/2012 tähelepaneku nr 4.2 soovitusi, mis käsitleb puudusi riigihankes nr 114615	RHS § 69 lõike 3 kohaselt võib hankija sõlmitud hankelepingu muutmises kokku leppida üksnes juhul, kui muutmise tingivad objektiivsed asjaolud, mida ei olnud hankijal võimalik hankelepingu sõlmimise ajal ette näha ja hankelepingu muutmata jätmise korral satuks täielikult või olulises osas ohtu hankelepinguga taotletud eesmärgi saavutamise. Sama paragrahvi lõike 4 järgi ei või hankelepingu muutmises kokku leppida, kui muutmisega taotletavat eesmärki on võimalik saavutada uue hankelepingu sõlmimisega. Hankija on korraldanud garderoobikappide hankimiseks uue riigihanke nr 129898 ning sõlminud 16.05.2011.a hankelepingu summas 16 920 eurot. RH nr 114615 hankelepingu maksumus vähenes 14 100 euro võrra (summa ilma käibemaksuta). RÜ hinnangul on hankelepingu muudatused kooskõlas RHS § 69 lõigete 3 ja 4 sätetega.
SoM	25.10.2013	II kategooria	RÜ ei ole kontrollinud hanke nr 113469 hankelepingu muudatusi ja tellija reservi kasutamist	Vastavalt RH 113469 hankedokumentidele pidi Tellija reservi suurus olema 3% ehitustööde maksumusest, ehk kokku 490 993 krooni. Ühispakkujate Wolmreks Ehituse OÜ ja Arco Ehitus OÜ poolt esitatud pakkumuses oli selleks aga ekslikult 2,95863% ehk 484 418,37 krooni, mida on 6 575,63 krooni võrra vähem kui hanketingimused ette nägid. Vastav summa sai kirja ka Peatöövõtulepingusse 11.13-2.3/3636. Lepingu lisaga 27.01.2010 see viga parandati. Sisuliselt liigutati summasid pakkumustabeli kahe rea vahel lõppsummat muutmata, ehk tellija reservi summa viidi vastavusse hanketingimustega rea „Objekti käivituskulud“ arvelt. Tähelepanekus on viidatud ka, et hinnapakumuste nr 2/14.04.2010 ja nr 1/02.03.2010 alusel on teostatud töid tellija reservi arvelt. RÜ on täiendavalt kontrollinud tellija reservi kasutamist ning tuvastanud, et hinnapakumistes esitatud töid ei ole teostatud tellija reservi arvelt. Tähelepanekule on lisatud lepinguliste muudatuste tabel, millest nähtub, et tellija reservi arvelt teostatud tööd on nimetatud alates 7.reast.
SoM	25.10.2013	II kategooria	RÜ ei ole kontrollinud hanke nr 126086 hankelepingu muudatusi	RÜ arvestab audiitorite tähelepanekuid seoses RHS § 69 sätestatuga ja kontrolli-lehe täitmisega. RÜ-le ei ole tähelepanekus nimetatud kulusid hüvitamiseks esitatud, mistõttu ei ole võimalik kulude

			vastavust riigihangete seadusele	abikõlblikkust hinnata. Kulude abikõlblikkust analüüsitakse täiendavalt väljamaksetaotluse menetlemise käigus.
SoM	25.10.2013	II kategooria	RÜ ei ole kontrollinud hanke nr 133380 hankelepingu muudatuse vastavust riigihangete seadusele	RHS § 69 lg 3 kohaselt võib hankija sõlmitud hankelepingu muutmises kokku leppida üksnes juhul, kui muutmise tingivad objektiivsed asjaolud, mida ei olnud hankijal võimalik hankelepingu sõlmimise ajal ette näha ja hankelepingu muutmata jätmise korral satuks täielikult või olulisel määral ohtu hankelepinguga taotletud eesmärgi saavutamine. Sama paragrahvi lõike 4 kohaselt ei või hankija hankelepingu muutmises kokku leppida, kui muutmisega taotletav eesmärki on võimalik saavutada uue hankelepingu sõlmimisega. RÜ on seisukohal, et maja numbrite, juhtmevaba õekutsesüsteemi, moodulkorstnate ja sisemise ringtee aluste truupide ärajätmine ei ole selline muudatus, mis oleks algse riigihankelepingu tingimustest oluliselt erinev. Samuti ei ole muudatusega toodud lepingusse sisse tingimusi, mida ei olnud seatud algse hankemenetluse ajal ja mis oleks juhul, kui nad oleksid olnud seatud esialgses hankemenetluses, võimaldanud osaleda hankemenetluses ka teistel kui esialgu vastuvõetavaks tunnistatud pakkujatel või oleksid võimaldanud tunnistada edukaks mõne muu pakkumuse kui see, mis esialgu välja valiti. Samuti ei ole tegemist olulise muudatusega, mis tingiks uue riigihanke korraldamise, kuna töid jäeti ära. VMT14 sisaldab ehitustööde akti nr 12, mis on Türi ehitustööde viimane. Aktis on lepingu lisa nr 2- töö mahu muutmine ärajäävad tööd: 1.Sisemise ringtee aluste truupide mahu vähendamine 2.Moodulplokkidest korstnate ärajätmine 3.Majade numbrite ärajätmine 4.Juhtmevaba õekutsesüsteemi ärajätmine Lepingu hinda vähendati 37 510,81€+km. Lepingu esialgne hind oli 2 393 900€+km, lõplik lepingu hind oli 2 356 389,19€+km. VMT-s nr 14, kus sisaldub Türi ehitustööde viimane akt ärajäetud töödega, on sellest aktist abikõlblikuna esitatud hetkel vaid 9%. Ülejäänud osa esitatakse abikõlblikuna järgmises väljamaksetaotluses, põhjuseks on see, et kogu projektist ei oleks jäänud muidu nõutav 5 % kogu projekti maksumusest viimasesse väljamaksetaotlusesse.
SoM	25.10.2013	II kategooria	RÜ ei ole piisavalt põhjalikult kontrollinud hangete nr 134399 ja 138144 riigihangete osadeks jagamise vastavust riigihangete seadusele	RÜ selgitab, et RH nr 123776 „Ida-Viru Keskhaigla aktiivravikompleksi I ehitusjärgkorra ehitustööde tellimine“ hankeleping on sõlmitud 27.06.2011.a ning RH nr138144 „Serverite ostmise videovalvesüsteemile“ hankeleping on sõlmitud 05.12.2012.a. Serverite ostmise ja paigaldamine ning ehitustööde läbiviimine olid seotud sel määral, et ehitaja paigaldas kaablid koos varuga 1 m projektis näidatud punktidesse, misjärel serverite tarnija lisas vajalikud seadmed ning kinnitas ja vormistas need. Sellest tulenevalt oli vajalik viidata ka RH nr 138144 hankelepingus serverite paigaldamise seotusele ehitushankega. RH nr 123776 hankedokumentide III osa (Ehitustöö tehniline kirjeldus) lisa 1 kohaselt on töövõtupiirid opitoad, trassid, UPS, gaasi, nõrk- ja tugevvoolu terminalid, operatsioonilambid ja instrumendihoolduse seadmed. Rakendusüksus on seisukohal, et ehitushanke raames ei ole hangitud videovalvesüsteemi, millele hanke nr 138144 raames oleks hangitud serverid ning hankija ei ole rikkunud RHS § 23 lg-s 1 nimetatud keeldu.

Allikad: SFCS, 22.04.2014

LISA 12. RIKKUMISED 2009-2013

Avastamise aasta	Rikkumise number	Rikkumise OLAFi number	Pr. suund	Meede	Rikkumise liik	Rikkumise finantsmõju (EL)
2009	EAS/2007-2013/09/03/01	EE/09/10015/FD/1	2.4	2.4.3	614	178 757,68
2009	EAS/2007-2013/10/08/02	10001	2.4	2.4.3	210	49 349,06
2009	EAS/2007-2013/10/29/01	10030	2.4	2.4.1	614	15 038,02
2009	EAS/2007-2013/11/82/01	EE/11/10030/FD/1	2.4	2.4.1	614	20 423,08
2009	EAS/2007-2013/12/235/01	10001	2.4	2.4.3	614	10 443,38
2009	INNOVE/2007-2013/09/01/01	-	2.5	2.5.2	IRQ 0	-
2009	INNOVE/2007-2013/09/03/01	EE/09/10016/FD/1	2.5	2.5.2	614	34 622,33
2009	INNOVE/2007-2013/09/04/02	EE/09/10017/FD/2	2.5	2.5.2	614	35 447,94
2009	INNOVE/2007-2013/10/11/01	-	2.5	2.5.2		4 877,63
2009 kokku						348 959,12
2010	EAS/2007-2013/10/12/01	-	2.4	2.4.1	614	5 353,17
2010	EAS/2007-2013/10/22/02	EE/10/10029/FD/2	2.4	2.4.3	614	19 901,96
2010	EAS/2007-2013/10/23/02	EE/10/10022/FD/2	2.4	2.4.3	614	119 677,84
2010	EAS/2007-2013/10/24/02	EE/10/10023/FD/2	2.4	2.4.3	614	79 100,23
2010	EAS/2007-2013/10/25/02	EE/10/10024/FD/2	2.4	2.4.3	614	309 163,82
2010	EAS/2007-2013/10/26/02	EE/10/10028/FD/2	2.4	2.4.3	614	69 612,59
2010	EAS/2007-2013/10/31/03	-	2.4	2.4.1	614	6 315,18
2010	EAS/2007-2013/10/35/01	EE/10/10027/FD/1	2.4	2.4.1	614	29 433,23
2010	EAS/2007-2013/10/40/02	EE/10/10041/FD/2	2.4	2.4.1	614	15 846,26
2010	EAS/2007-2013/10/51/01	-	2.4	2.4.2	614	4 785,96
2010	EAS/2007-2013/11/53/02	10009	2.4	2.4.1	614	21 931,28
2010	EAS/2007-2013/11/55/03	10005	2.4	2.4.1	614	697,92
2010	EAS/2007-2013/11/56/01	10008	2.4	2.4.1	614	13 315,90
2010	EAS/2007-2013/11/67/03	10015	2.4	2.4.3	614	32 307,47
2010	INNOVE/2007-2013/10/07/03	EE/10/10004/FD/3	2.5	2.5.1	325	12 715,97
2010	INNOVE/2007-2013/10/09/05	EE/10/10013/FD/5	2.5	2.5.2	614	12 032,50
2010	INNOVE/2007-2013/10/10/02	EE/10/10021/FD/2	2.5	2.5.2	614	24 226,99
2010	KIK/2007-2013/10/01/04	EE/10/10033/FD/4	2.2	2.2.3	213	29 465,19
2010	KIK/2007-2013/11/10/01	EE/11/10019/FD/1	2.2	2.2.3	614	31 320,00
2010	SOM/2007-2013/10/01/04	EE/10/10042/FD/2	2.6	2.6.1	614	75 850,37
2010 kokku						913 053,83
2011	EAS/2007-2013/11/65/02	-	2.4	2.4.3	614	4 352,25
2011	EAS/2007-2013/11/74/01	EE/11/10021/FD/1	2.4	2.4.2	614	29 038,07
2011	EAS/2007-2013/11/75/01	-	2.4	2.4.1	614	4 906,10
2011	EAS/2007-2013/11/78/03	EE/2011/0/24/FD/3	2.4	2.4.1	614	13 107,77
2011	EAS/2007-2013/11/85/01	-	2.4	2.4.4	811	9 030,81
2011	EAS/2007-2013/11/86/03	EE/11/10031/FD/3	2.4	2.4.3	614	42 813,48
2011	EAS/2007-2013/11/89/01	-	2.4	2.4.1	325	3 989,23
2011	EAS/2007-2013/11/92/02	EE/11/10028/FD/2	2.4	2.4.1	614	14 080,90

2011	EAS/2007-2013/11/93/05	EE/11/10029/FD/5	2.4	2.4.2	614	25 613,86
2011	INNOVE/2007-2013/11/15/04	EE/11/10003/FD/4	2.5	2.5.2	614	90 906,48
2011	INNOVE/2007-2013/11/16/04	-	2.5	2.5.2	325	271,25
2011	INNOVE/2007-2013/11/19/04	EE/11/10007/FD/4	2.5	2.5.1	614	88 985,56
2011	INNOVE/2007-2013/11/20/02	EE/11/10010/FD/2	2.5	2.5.3	614	6 177,12
2011	INNOVE/2007-2013/11/21/03	EE/11/10011/FD/2	2.5	2.5.1	325	18 620,85
2011	INNOVE/2007-2013/11/27/01	-	2.5	2.5.2	325	119,79
2011	INNOVE/2007-2013/11/28/09	EE/11/034/FD/1	2.5	2.5.2	614	82 604,73
2011	INNOVE/2007-2013/11/29/02	EE/11/10027/FD/1	2.5	2.5.2	614	15 623,10
2011	INNOVE/2007-2013/12/31/01	-	2.5	2.5.2		-
2011	KIK/2007-2013/11/02/02	EE/11/006/FD/2	2.2	2.2.1	pettus (IRQ 3)	276 162,36
2011	KIK/2007-2013/11/04/01	EE/11/10012/FD/1	2.2	2.2.5	614	15 775,34
2011	KIK/2007-2013/11/05/02	-	2.1	2.1.2	614	8 286,48
2011	KIK/2007-2013/11/06/01	EE/11/10016/FD/1	2.2	2.2.3	614	15 976,27
2011	KIK/2007-2013/11/07/02	-	2.1	2.1.1	325	2 730,86
2011	KIK/2007-2013/11/08/01	-	2.2	2.2.5	611	546,37
2011	KIK/2007-2013/11/09/01	EE/11/10020/FD/1	2.2	2.2.3	614	49 493,33
2011	KIK/2007-2013/11/11/01	EE/11/10017/FD/1	2.2	2.2.3	614	39 154,18
2011	KIK/2007-2013/11/12/01	EE/11/10018/FD/1	2.2	2.2.3	614	32 842,30
2011	KIK/2007-2013/11/13/01	EE/11/10022/FD/1	2.2	2.2.3	614	36 237,90
2011	KIK/2007-2013/11/14/01	-	2.2	2.2.3	614	45,00
2011	KIK/2007-2013/11/15/01	EE/11/10026/FD/1	2.2	2.2.3	614	12 050,54
2011	KIK/2007-2013/11/16/01	-	2.1	2.1.1	614	1 953,62
2011	KIK/2007-2013/11/17/01	-	2.2	2.2.6	614	464,40
2011	KIK/2007-2013/11/18/01	-	2.2	2.2.7	614	247,33
2011	SOM/2007-2013/12/02/04	EE/12/014/FD/4	2.6	2.6.1	614	739 027,38
2011	SOM/2007-2013/12/03/01	-	2.6	2.6.3		9 652,23
2011	SOM/2007-2013/12/04/01	-	2.6	2.6.3		7 250,61
2011	SOM/2007-2013/12/05/01	-	2.6	2.6.3		3 190,27
2011 kokku						1 701 328,12
2012	EAS/2007-2013/12/105/04	EE/12/10008/FD/4	2.4	2.4.4	614	36 047,75
2012	EAS/2007-2013/12/108/02	EE/12/10010/FD/2	2.4	2.4.4	614	982 104,81
2012	EAS/2007-2013/12/109/03	10011	2.4	2.4.4	IRQ 0	-
2012	EAS/2007-2013/12/112/01	10006	2.4	2.4.1	614	31 527,90
2012	EAS/2007-2013/12/128/03	EE/12/10029/FD/3	2.4	2.4.1	614	14 656,95
2012	EAS/2007-2013/12/132/03	EE/12/10017/FD/3	2.4	2.4.1	614	23 657,83
2012	EAS/2007-2013/12/133/01	-	2.4	2.4.3	614	4 485,95
2012	EAS/2007-2013/12/136/03	EE/12/10022/FD/3	2.4	2.4.3	614	22 412,74
2012	EAS/2007-2013/12/141/02	-	2.4	2.4.1	614	5 207,59
2012	EAS/2007-2013/12/142/02	EE/12/10082/FD/2	2.4	2.4.1	614	12 894,46
2012	EAS/2007-2013/12/144/03	EE/12/10023/FD/3	2.4	2.4.3	614	15 417,42
2012	EAS/2007-2013/12/145/04	EE/12/10028/FD/4	2.4	2.4.1	614	170 033,24
2012	EAS/2007-2013/12/146/02	EE/12/10027/FD/2	2.4	2.4.1	IRQ 0	-

2012	EAS/2007-2013/12/147/03	-	2.4	2.4.1	614	3 501,67
2012	EAS/2007-2013/12/148/02	-	2.4	2.4.1	614	9 742,95
2012	EAS/2007-2013/12/149/02	EE/12/10026/FD/2	2.4	2.4.1	IRQ 0	-
2012	EAS/2007-2013/12/156/01	EE/12/10032/FD/1	2.4	2.4.1	IRQ 0	-
2012	EAS/2007-2013/12/157/02	10032	2.4	2.4.1	614	178 250,25
2012	EAS/2007-2013/12/159/01	EE/12/10052/FD/1	2.4	2.4.2	614	32 890,10
2012	EAS/2007-2013/12/160/02	-	2.4	2.4.1	614	60,70
2012	EAS/2007-2013/12/161/02	EE/12/10034/FD/2	2.4	2.4.2	614	2 796,64
2012	EAS/2007-2013/12/162/02	EE/12/10035/FD/2	2.4	2.4.1	IRQ 0	-
2012	EAS/2007-2013/12/163/02	EE/12/10036/FD/2	2.4	2.4.1	614	21,64
2012	EAS/2007-2013/12/164/02	-	2.4	2.4.1	614	60,20
2012	EAS/2007-2013/12/166/01	-	2.4	2.4.2	614	3 768,14
2012	EAS/2007-2013/12/191/01	-	2.4	2.4.3	614	3 682,21
2012	EAS/2007-2013/12/193/01	-	2.4	2.4.2	614	1 037,73
2012	EAS/2007-2013/12/221/02	EE/12/10049/FD/2	2.4	2.4.3	614	13 517,84
2012	EAS/2007-2013/12/229/01	-	2.4	2.4.1	614	8 314,33
2012	EAS/2007-2013/12/230/02	EE/12/10088/FD/2	2.4	2.4.1	614	2 631,39
2012	EAS/2007-2013/12/231/02	EE/12/10084/FD/2	2.4	2.4.1	614	2 639,07
2012	EAS/2007-2013/12/236/01	-	2.4	2.4.3	614	13 359,01
2012	EAS/2007-2013/12/237/02	EE/12/10086/FD/2	2.4	2.4.1	614	106 851,82
2012	EAS/2007-2013/13/239/02	EE/13/004/FD/2	2.4	2.4.3	614	137 060,78
2012	EAS/2007-2013/13/240/01		2.4	2.4.3		4 805,73
2012	EAS/2007-2013/13/241/01	10006	2.4	2.4.2	614	23 739,21
2012	EAS/2007-2013/13/242/01	10007	2.4	2.4.3	614	54 678,55
2012	INNOVE/2007-2013/12/30/01	-	2.5	2.5.2	325	3 707,26
2012	INNOVE/2007-2013/12/32/03	-	2.5	2.5.2	614	9 786,87
2012	INNOVE/2007-2013/12/33/03	-	2.5	2.5.2	325	4 015,80
2012	INNOVE/2007-2013/12/34/01	-	2.5	2.5.2	325	5 246,19
2012	INNOVE/2007-2013/12/35/01	-	2.5	2.5.2	IRQ 0	-
2012	INNOVE/2007-2013/12/37/03	EE/12/10030/FD/3	2.5	2.5.3	614	1 310,64
2012	INNOVE/2007-2013/12/38/02	EE/12/10050/FD7 2	2.5	2.5.2	614	4 471,18
2012	INNOVE/2007-2013/12/39/02	-	2.5	2.5.2	614	8 557,34
2012	INNOVE/2007-2013/12/41/02	-	2.5	2.5.2	614	3 634,08
2012	INNOVE/2007-2013/12/42/03	-	2.5	2.5.2	614	8 194,41
2012	INNOVE/2007-2013/13/48/03		2.5	2.5.2		4 031,02
2012	KIK/2007-2013/12/19/01	-	2.2	2.2.6	614	5 694,00
2012	KIK/2007-2013/12/20/01	-	2.2	2.2.6	614	2 139,76
2012	KIK/2007-2013/12/21/01	-	2.2	2.2.6	614	279,84
2012	KIK/2007-2013/12/22/02	-	2.2	2.2.6	614	514,62
2012	KIK/2007-2013/12/23/02	-	2.2	2.2.4	614	3 504,00
2012	KIK/2007-2013/12/24/01	EE/12/10002/FD/1	2.1	2.1.6	213	479 976,48
2012	KIK/2007-2013/12/25/02	EE/12/10001/FD/2	2.1	2.1.1	614	17 077,28
2012	KIK/2007-2013/12/26/02	-	2.1	2.1.2	614	5 139,18

2012	KIK/2007-2013/12/27/02	EE/12/10003/FD/2	2.1	2.1.1	614	14 540,89
2012	KIK/2007-2013/12/28/01	-	2.1	2.1.1	325	1 166,22
2012	KIK/2007-2013/12/29/01	-	2.1	2.1.1	614	2 855,06
2012	KIK/2007-2013/12/30/01	-	2.2	2.2.3	811	3 585,60
2012	KIK/2007-2013/12/31/01	-	2.2	2.2.6	614	346,50
2012	SOM/2007-2013/12/06/01	EE/12/10021/FD/2	2.6	2.6.1	614	65 190,11
2012	SOM/2007-2013/12/07/01	EE/12/10020/FD/1	2.6	2.6.1	325	20 907,34
2012	SOM/2007-2013/12/08/01	EE/12/10051/FD/1	2.6	2.6.3	614	58 950,78
2012	SOM/2007-2013/12/09/01	EE/12/10087/FD/1	2.6	2.6.1	614	147 635,91
2012	SOM/2007-2013/12/13/01	-	2.6	2.6.3	614	3 431,52
2012	SOM/2007-2013/12/15/01	EE/12/10089/FD/1	2.6	2.6.3	614	10 352,26
2012	SOM/2007-2013/12/19/01	-	2.6	2.6.2	614	5 404,47
2012	SOM/2007-2013/12/20/02	-	2.6	2.6.2	614	4 221,83
2012 kokku						2 827 725,04
2013	EAS/2007-2013/13/243/01	EE/13/008/FD/1	2.4	2.4.3	614	49 296,01
2013	EAS/2007-2013/13/244/02	10011	2.4	2.4.2	614	3 546,31
2013	EAS/2007-2013/13/248/01	10015	2.4	2.4.1	614	10 759,15
2013	EAS/2007-2013/13/263/02	10017	2.4	2.4.2	614	15 383,66
2013	EAS/2007-2013/13/336/01	10033	2.4	2.4.3	614	61 849,70
2013	EAS/2007-2013/13/338/01	10030	2.4	2.4.1	614	27 316,73
2013	EAS/2007-2013/13/354/01		2.4	2.4.1		9 667,24
2013	EAS/2007-2013/13/406/01	10034	2.4	2.4.3	614	32 807,45
2013	EAS/2007-2013/13/410/02	EE/13/035/FD/2	2.4	2.4.1	614	10 091,35
2013	EAS/2007-2013/13/411/01	10028	2.4	2.4.1	614	366 325,69
2013	EAS/2007-2013/13/415/01		2.4	2.4.1		7 264,86
2013	EAS/2007-2013/13/421/01	10039	2.4	2.4.3	614	10 289,63
2013	EAS/2007-2013/13/423/02	EE/13/040/FD/2	2.4	2.4.3	810	3 189 517,36
2013	EAS/2007-2013/13/425/01	10041	2.4	2.4.3	822	238 850,00
2013	EAS/2007-2013/13/434/01	10045	2.4	2.4.1	614	100 579,49
2013	EAS/2007-2013/13/435/01	10046	2.4	2.4.2	614	901 250,72
2013	EAS/2007-2013/13/436/01	10047	2.4	2.4.1	614	134 282,91
2013	EAS/2007-2013/13/438/01	10054	2.4	2.4.3	614	20 253,94
2013	EAS/2007-2013/13/445/01		2.4	2.4.4	614	8 710,95
2013	EAS/2007-2013/13/448/01	EE/13/057/FD/1	2.4	2.4.1	614	26 375,51
2013	EAS/2007-2013/13/451/01	EE/13/059/FD/1	2.4	2.4.2	614	16 405,39
2013	EAS/2007-2013/13/456/01		2.4	2.4.3	614	4 621,27
2013	EAS/2007-2013/13/457/01	EE/13/060/FD/1	2.4	2.4.3	614	10 783,49
2013	EAS/2007-2013/13/458/01	EE/13/061/FD/1	2.4	2.4.4	614	40 135,58
2013	EAS/2007-2013/13/460/01		2.4	2.4.5	614	4 864,12
2013	EAS/2007-2013/13/461/01		2.4	2.4.3	614	6 299,20
2013	EAS/2007-2013/13/463/01		2.4	2.4.1	614	7 467,20
2013	INNOVE/2007-2013/13/49/02	10003	2.5	2.5.2	614	-
2013	INNOVE/2007-2013/13/52/02	10009	2.5	2.5.2	614	10 552,33

2013	INNOVE/2007-2013/13/53/03	10016	2.5	2.5.2	614	15 261,62
2013	INNOVE/2007-2013/13/55/02	10018	2.5	2.5.2	614	-
2013	INNOVE/2007-2013/13/58/02	EE/13/051/FD/2	2.5	2.5.2	614	10 331,82
2013	INNOVE/2007-2013/13/59/02	EE/13/052/FD/2	2.5	2.5.3	810	12 156,76
2013	INNOVE/2007-2013/13/62/01		2.5	2.5.2	325	3 439,72
2013	INNOVE/2007-2013/13/64/01	EE/13/063/FD/1	2.5	2.5.2	614	17 448,04
2013	KIK/2007-2013/13/32/01		2.2	2.2.5	614	789,18
2013	KIK/2007-2013/13/34/01		2.1	2.1.6	614	372,40
2013	KIK/2007-2013/13/35/03	EE/13/001/FC/3	2.1	2.1.6	614	235 096,79
2013	KIK/2007-2013/13/36/01		2.2	2.2.3		1 073,25
2013	KIK/2007-2013/13/37/03	EE/13/002/FC/3	2.2	2.2.6	pettus (IRQ 3)	504 310,78
2013	KIK/2007-2013/13/38/01		2.1	2.1.2		201,60
2013	KIK/2007-2013/13/39/02		2.1	2.1.6	614	1 235,85
2013	KIK/2007-2013/13/40/01		2.1	2.1.1		5 018,30
2013	KIK/2007-2013/13/41/02		2.2	2.2.7	614	419,04
2013	KIK/2007-2013/13/42/01	EE/13/003/FC/1	2.1	2.1.6		23 750,00
2013	KIK/2007-2013/13/43/01		2.1	2.1.1	614	1 261,34
2013	KIK/2007-2013/13/44/02		2.1	2.1.1	614	1 460,09
2013	KIK/2007-2013/13/45/01		2.1	2.1.6		3 207,98
2013	KIK/2007-2013/13/46/01		2.1	2.1.2		-
2013	KIK/2007-2013/13/47/02	EE/13/004/FC/2	2.1	2.1.1	325	54 958,06
2013	KIK/2007-2013/13/48/01		2.2	2.2.7		907,20
2013	KIK/2007-2013/13/49/01	EE/13/053/FD/1	2.2	2.2.3	810	103 870,45
2013	KIK/2007-2013/13/50/01		2.1	2.1.6		3 014,00
2013	SOM/2007-2013/13/22/01		2.6	2.6.3		4 522,26
2013	SOM/2007-2013/13/23/01	10010	2.6	2.6.3	614	19 627,77
2013	SOM/2007-2013/13/25/02	10014	2.6	2.6.2	614	79 256,69
2013	SOM/2007-2013/13/26/01		2.6	2.6.2		-
2013	SOM/2007-2013/13/27/01		2.6	2.6.1		-
2013	SOM/2007-2013/13/28/01		2.6	2.6.2		-
2013	SOM/2007-2013/13/29/01		2.6	2.6.1	IRQ 0	-
2013	SOM/2007-2013/13/30/01		2.6	2.6.1	614	4 205,64
2013	SOM/2007-2013/13/31/01		2.6	2.6.2	614	7 173,48
2013 kokku						6 439 917,35
2007-2013 kokku						12 230 983,46

Allikas: KA

LISA 13. KÕRGED RISKID JA MAANDAMISTEGEVUSED SUUNDADE LÕIKES 2013. AASTAL

Pr. suund	Risk	Ettevõttud/Ettevõetavad maandamistegevused	Vastutaja	Tähtaeg	Staatus (eelmise perioodi lahendatud riske ei kajastata)
4.	Kui mitteabikõlblikud kulud tuvastatakse peale väljamakseid, esineb risk, et tagasinõutavate summade tagastamiskohustus jääb riigile (dokumentide säilitustähtaegu ei täideta, hangitud vara ei säilitata/kasutata sihtotstarbeliselt, riigihangete läbiviimisel ei järgita seadust, abikõlblikkusreeglid on mitmeti tõlgendatavad, riigiabi- või riigihangete reeglistiku rikkumine, puudulik järelevalve rakendusüksuste menetlusprotseduuride üle vms).	Järelevalve läbi EAS-i ning Siseministeeriumi (tagada pidev ressurss - raha ja inimesed)	SiM	jooksvalt	Maandamis-tegevused osaliselt elluviidud ja jätkuvad jooksvalt.
4.	Osa välisvahendeid jääb perioodi lõpuks kasutamata (tähtajareeglite n+1 või n+2/3 täitmatajätmine). Rahastamisotsuste ja riigihangete vaidlustamine, hangete tühistamine, projektide elluviimise venimine (sh aruandluse viibimine), kohalike omavalitsuste finantsilised tegevuspiirangud vms.	Vabanevate vahendite ja tekkivate jääkide kasutusvõimaluste kavandamine ning nende elluviimiseks vajalike meetme määruste täiendamine, voorude väljakuulutamine. Pidev projektide seire läbi EAS-i, toetuse saajate teavitamine ja koolitus riigihangete ja aruandluse osas. Kui automaatselt vähenevad ka tehnilise abi vahendid, siis vajalike summade kavandamine eelarvesse.	SiM	jooksvalt	Maandamis-tegevused osaliselt elluviidud ja jätkuvad jooksvalt.
4.	Toetuse saajate hangetega seotud riskid	Hankemenetluse läbiviimisele eelnev kontroll. Hankeeksperdi poolne dokumentide vastavuse hindamine RHSile, märkuste ja/või soovitude edastamine. Küsimuste tekkimisel pöördumine RM poole arvamuse saamiseks, vajadusel täiendava õigusarvamuse küsimine.	EAS	Teostatud, jätkub jooksvalt	Maandamis-tegevused elluviidud
4.	Väiksemate omavalitsuste kompetents projektide tegevuste planeerimisel ja elluviimisel	Uuendatud kontroll-lehed, toetuse saajate eelnõustamine enne hankemenetluse läbiviimist.	EAS	Teostatud, jätkub jooksvalt	Maandamis-tegevused elluviidud
4.	Kallinenud ehitushinnad, mis võimaldavad viia ellu tegevusi piiratud mahu	Toetuse saajate hangete kontroll, sh toetuse saajate hankedokumentide vastavuse kontroll RHSile, sh eelnõustamine enne hankemenetluse läbiviimist.	EAS	Teostatud, jätkub jooksvalt	Maandamis-tegevused elluviidud

4.	Suurenenud töömaht seoses kasvavast tagasinõuete, vaiete ja kohtuvaidluste mahust	Täiendava tagasinõuete eksperdi ja juristi värbamine. Protesside parendamine.	EAS	Teostatud, jätkub jooksvalt	Maandamis-tegevused elluviidud. Protsesside parendamine vastavalt vajadusele (jooksvalt)
4.	Riigiabi reeglite järgmine	Õigusliku arvamuse tellimine advokaadibüroolt või EAS-i juristide hinnang	EAS	Jätkub jooksvalt	Maandamis-tegevused elluviidud ja jätkuvad jooksvalt.
5.	Hangete korraldus: toetuse saaja teeb riigihangete korraldamisel ja elluviimisel vigu, tulemuseks mitteabikõlblikud kulud	Toetuse saajate nõustamine, koolitused, ettepanek RA-le, et järgmisel programmiperioodil teeb RÜ hangete eelkontrolli	RÜ, RA	Pidev tegevus	Lahendamisel
5.	Järelevalve teostamine: toetuse saajate raamatupidamise tsentraliseerimine ei taga projektidokumentatsioonist korrektset ülevaadet	Tehakse koostööd RA-ga, et oleks vajalikud dokumendid olemas ja leitavad	RÜ, RA	Pidev tegevus	Lahendamisel
6.	Oht, et rikkumisi ei avastata/RÜ kiidab heaks kulud, mis on seotud ebakorrektselt läbi viidud hankega	Riski edaspidiseks maandamiseks on RÜ võtnud kasutusele täiustatud hangete ja väljamaksetaotluste hindamise kontroll-lehed ning RA on planeeritud sihipäraseid kontrole RÜ tegevuste üle	RA, RÜ	2014 I kv	Rakendamisel
6.	Mitteabikõlblikke kulusid ei tuvastata/ hüvitatakse mitteabikõlblikke kulusid	Riski edaspidiseks maandamiseks on RÜ võtnud kasutusele täiustatud hangete ja väljamaksetaotluste hindamise kontroll-lehed ning RA on planeeritud sihipäraseid kontrole RÜ tegevuste üle	RA, RÜ	2014 I kv	Rakendamisel
6.	Rikkumisi ei menetleta piisava kvaliteediga	Riski edaspidiseks maandamiseks on RÜ võtnud kasutusele täiustatud hangete ja väljamaksetaotluste hindamise kontroll-lehed ning RA on planeeritud sihipäraseid kontrole RÜ tegevuste üle	RA, RÜ	2014 I kv	Rakendamisel

6.	Rakendamine on pärsitud/ei ole kooskõlas õigusaktidega, sest personal ei ole motiveeritud ja voolavus suur (ebavõrdne palgatase); - pädevuse ja kompetentside probleemid (koolitus- ja arendustegevus ei ole piisav, teadmised kontsentreeritud paari inimese kätte, probleemsed asendamis) - koolitus- ja arendustegevusega ei tegeleta süsteemselt ja pidevalt - kõrge riskiga teemade puhul (hangete kontroll) puuduvad vastava kvalifikatsiooniga spetsialistid - tsentraalseid juhendeid ei koostat õigeaegselt või on need kaasajastamata, asendavad õigusloomet - personali ei ole piisavalt	Hangete hindamisel on kaasatud õigusosakonna juriste ning ostetud teenusena hindamist audiitor ja juriidilistelt ettevõtetelt	RA, RÜ		
6.	SFOS-i arenduste viibimine ei aita parimal moel kaasa seireandmete kogumisele ja aruandluse koostamisele SFCS-s (nt paikvaatlusi ei salvestata SFOSi ja sealsed vormid on pealiskaudsed, pole töödeldavad, kasutatavad) SFOSi ebapiisav/aeganõudev arendamine ning süsteemis olevate puuduste likvideerimine toob kaasa operatiivsüsteemis olevate andmete halva kvaliteedi (andmed puudulikud, valed), mille tõttu SFCSist saadav aruandlus ei vasta tegelikkusele (sh nt välajvõte deklareeritud kuludest projektauditile, vajaku sisestamine jne) SFOSi mittetäielik ühildumine teiste andmebaasidega (nt NAVISIONiga), mistõttu ei ole projektide kohta kogu nõutud info kättesaadav	Planeeritud on SFOS uuendused	KA		

Allikad: Prioriteetsete suundade seirearuanded seisuga 31.12.2013

LISA 14. RAKENDUSKAVA PRIORITEETSED SUUNAD JA MEETMED

Prioriteetne suund/ Meetme nimetus	Rakendusskeem (avatud voor, investeeringute kava, programm)	Meetme määruse kinnitamise aeg	Eelarve (EL osalus)
2.1. Veemajanduse ja jäätmekäitluse infrastruktuuri arendamine ning välisõhu kaitse			626 334 156
Veemajanduse infrastruktuuri arendamine	avatud taotlemine	13.03.08	466 850 651
Vooluveekogude seisundi parandamine	investeeringute kava	02.02.09	5 876 529
Vooluveekogude seisundi parandamine	avatud taotlemine	05.07.10	15 977 310
Tõkestusrajatiste inventariseerimine vooluveekogudel kalade rändetingimuste parandamiseks	programm	05.10.10	1 705 280
Jääkreostuse likvideerimine endistel sõjaväe- ja tööstusaladel	investeeringute kava	13.02.09	13 987 870
Põlevkivitööstuse nõuetele mittevastavate prügilate (poolkoksi mäed) sulgemine ja korrastamine	investeeringute kava	01.08.08	45 966 800
Põlevkivienergeetika jäätmeheidlate (tuhaväljade) sulgemine ja tuhaärasustüsteemi uuendamine	investeeringute kava	25.09.09	3 137 492
Nõuetele mittevastavate tavajäätmeprügilate sulgemine	avatud taotlemine	13.03.08	21 599 241
Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuste ladestusala laiendamine	avatud taotlemine	13.04.09	1 595 098
Jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise arendamine	avatud taotlemine	03.08.09	27 508 302
Ladestusalaga jäätmekäitluskeskuse rajamine Kagu-Eestisse	avatud taotlemine	19.04.09	3 195 582
Säästva transpordi arendamine	avatud taotlemine	21.09.2012	18 934 000
2.2. Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine			92 032 774
Looduse mitmekesisuse säilitamine	investeeringute kava	02.11.2009	13 011 326
Looduse mitmekesisuse säilitamine	avatud taotlemine	09.08.2009	4 971 634
Kaitsealade kaitsekorralduskavade ja liikidele tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks	programm	29.09.2009	4 007 000
Keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine	avatud taotlemine	07.12.2009	22 369 077
Keskkonnajärelevalve arendamine	investeeringute kava	25.09.2009	6 131 165
Keskkonnaseire arendamine	investeeringute kava	10.07.2008	1 661 703
Keskkonnaseire ja andmehõive arendamine	programm	13.10.2011	1 533 879
Keskkonna hädaolukordadeks valmisoleku parandamine	investeeringute kava	12.07.2009	38 346 990
2.3. Energiamajanduse arendamine			28 760 241
Taastuvenergiaallikate laialdasem kasutamine energia tootmiseks	avatud taotlemine	24.03.09	8 689 320
Energiaauditi ja ehitise ekspertiisi tegemise ning ehitusprojekti koostamise toetamine	avatud taotlemine	12.06.08	1 885 854
Korterelamute renoveerimislaen	programm	05.12.08	17 736 553
Elanike teavitamine elamute energiasäästlikkusest	programm	28.04.08	448 515

2.4. Piirkondade terviklik ja tasakaalustatud areng			388 582 823
Kohalike avalike teenuste arendamine	investeeringute kava	01.11.2007	146 538 271
Piirkondade konkurentsivõime tugevdamine	avatud taotlemine	01.11.2007	93 784 438
Linnaliste piirkondade arendamine	investeeringute kava	25.05.2008	57 295 789
Üleriigilise tähtsusega kultuuri- ja turismiobjektide arendamine	investeeringute kava	09.06.2008	30 448 980
Kompetentsikeskuste arendamine	avatud taotlemine	16.07.2009	19 173 312
Internetiühenduste kättesaadavuse parandamine uue põlvkonna elektroonilise side võrgu kasutuselevõttuga piirkondades	avatud taotlemine	18.02.2011	17 908 827
Gümnaasiumivõrgu korrastamine	avatud taotlemine	07.10.2012	23 433 206
2.5. Hariduse infrastruktuuri arendamine			212 765 713
Avatud noortekeskuste, teavitamis- ja nõustamiskeskuste ning huvikoolide kaasajastamine	investeeringute kava	14.01.2008	20 199 277
Kutseõppeasutuste õppekeskkonna kaasajastamine	investeeringute kava	18.04.2008	166 980 686
Hariduslike erivajadustega õpilaste õpikeskkonna kaasajastamine	investeeringute kava	19.05.2008	25 585 750
2.6. Tervishoiu- ja hoolekande infrastruktuuri arendamine			169 110 222
Kesk- ja piirkondlike haiglate infrastruktuuri optimeerimine	Investeeringute kava	31.03.2008	110 234 811
Õendus- ja hooldusteenuste infrastruktuuri arendamine	Investeeringute kava	20.07.2009	27 558 703
Riiklike hoolekandetasutuste reorganiseerimine	Investeeringute kava	03.11.2008	31 316 708
2.7. Horisontaalne tehniline abi			28 553 498
Horisontaalne tehniline abi	RE seaduses määratud kord	30.04.2007	28 553 498
2.8. Tehniline abi			2 759 832
Tehniline abi	RE seaduses määratud kord	30.04.2007	2 759 832
Kokku			1 548 899 259

Allikad: prioriteetsete suundade seirearuanded seisuga 31.12.2013

LISA 15. FINANTSINSTRUMENTIDE RAKENDAMINE

No.	Required information/data	Required format	Comments
II. Description and identification of the entities which implement financial engineering instrument - level of the specific fund implemented without a holding fund (Article 67(2)(j)(i&ii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)		////////////////////	
II.1	Financial engineering instrument (name and registered place of business)	text	Programme "Renovation loan for apartment buildings", Estonia
II.2	Attributable to Article 44, first paragraph (a), (b) or (c) of Council Regulation (EC) No 1083/2006?	////////////////////	////////////////////
	(a) financial engineering instruments for enterprises	radio button ☐ ☐ ☐	(-)
	(b) urban development funds		(-)
	(c) funds or other incentive schemes providing loans, guarantees for repayable investments, or equivalent instruments, for energy efficiency and use of renewable energy in buildings, including in existing housing		(+)
II.3	Type of financial product offered by the financial engineering instrument to the final recipients	////////////////////	////////////////////
II.3.1	equity	clicking box ☐	NO
II.3.2	loan	clicking box ☐	YES
II.3.3	guarantee	clicking box ☐	NO
II.3.4	other product (interest rate subsidies, guarantee fee subsidies and equivalent measures)	clicking box ☐	NO
II.4	Financial engineering instrument manager (name and registered place of business)	text	Foundation KredEx, Estonia
II.7	Legal status of the financial engineering instrument	////////////////////	////////////////////
	independent legal entities governed by agreements between the co-financing partners or shareholders	radio button ☐ ☐	-
	separate block of finance within a financial institution		+
II.6	Date of signature of funding agreement with managing authority	DD/MM/YYYY	5.12.2008
III. Operational Programme contributions paid to the financial engineering instrument (Article 67(2)(j)(iii) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)		////////////////////	
III.2	Operational Programme contributions paid to the specific fund	////////////////////	////////////////////
III.2.1	Amounts of assistance from the Structural Funds paid to the specific fund	////////////////////	////////////////////
III.2.1.1*	ERDF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount)	17 736 553

III.2.1.2	ERDF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount)	17 736 553
III.2.1.3*	ESF amounts of assistance committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount)	0
III.2.1.4	ESF amounts of assistance paid to the specific fund (in EUR)	number (amount)	0
III.2.2	Amounts of national co-financing paid to the specific fund	////////////////////	////////////////////
III.2.2.1*	National public co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount)	48 974 650
III.2.2.2	National public co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount)	48 974 650
III.2.2.3*	National private co-financing committed in the funding agreement with managing authority (in EUR)	number (amount)	0
III.2.2.4	National private co-financing paid to the specific fund (in EUR)	number (amount)	0
III.2.3	Other ERDF or ESF Operational Programme(s) providing contributions to the specific fund	radio button ☹ ☹	-
III.3*	Amounts of other assistance paid to the specific fund outside this Operational Programme (in EUR)	number (amount)	0
III.4	Management costs and fees paid to the specific fund (in the meaning of Article 78(6)(d) of Council Regulation (EC) No 1083/2006) (in EUR)	number (amount)	0
IV. Operational Programme contributions paid by financial engineering instrument(s) to final recipients (Article 67(2)(j)(iv) of Council Regulation (EC) No 1083/2006)		//////////////////// /////	//////////////////// ////////////////////
IV.1	Operational Programme contributions paid to final recipients in loans	////////////////////	
IV.1.1	Name of loan product	text	Renovation loan
IV.1.2*	Number of final recipients supported	////////////////////	
IV.1.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.1.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.1.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.1.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.1.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.1.2.5*	out of which other recipients supported	number	595
IV.1.3*	Number of loan contracts signed with final recipients	number	616
IV.1.4*	Total value of loans committed in contracts signed with final recipients (in EUR)	number (amount)	67 868 511
IV.1.4.1*	out of which Operational Programme contributions	number (amount)	66 711 203
IV.1.5	Amounts of Operational Programme contributions paid to final recipients in loans (in EUR)	number (amount)	63 205 791
IV.1.5.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount)	16 804 567
IV.1.6	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this loan	DD/MM/YYYY	5.12.2008

	product		
IV.2	Operational Programme contributions paid to final recipients in guarantees	////////////////////	
IV.2.1	Name of guarantee product	text	N/A
IV.2.2*	Number of final recipients supported	////////////////////	////////////////////
IV.2.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.2.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.2.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.2.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.2.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.2.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.2.3*	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts signed with final recipients (in EUR)	number (amount)	N/A
IV.2.4	Amounts of Operational Programme contributions blocked for guarantee contracts for loans paid to final recipients (in EUR)	number (amount)	N/A
IV.2.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount)	N/A
IV.2.5*	Number of loans paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed with final recipients	number	N/A
IV.2.6	Amount of loans actually paid to final recipients in relation to guarantees contracts signed (in EUR)	number (amount)	N/A
IV.2.7	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this guarantee product	DD/MM/YYYY	N/A
IV.3	Operational Programme contributions paid to final recipients in equity/venture capital	////////////////////	
IV.3.1	Name of equity/venture capital product	text	N/A
IV.3.2*	Number of final recipients supported	////////////////////	////////////////////
IV.3.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.3.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.3.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.3.2.3*	out of which urban projects	number	N/A
IV.3.2.4*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.3.3*	Number of equity/venture capital investments made in line with agreements signed between a managing authority and a specific (equity/venture capital) fund	number	N/A

IV.3.4	Amounts of Operational Programme contributions paid to investments made in line with agreements (in EUR)	number (amount)	N/A
IV.3.4.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount)	N/A
IV.3.5	Date of signature of funding agreement between managing authority and specific fund for this equity/venture capital product	DD/MM/YYYY	N/A
IV.4	Operational Programme contributions paid to final recipients in other financial products	////////////////////	
IV.4.1	Name of other financial product	text	N/A
IV.4.2*	Number of final recipients supported	////////////////////	////////////////////
IV.4.2.1*	out of which large enterprises	number	N/A
IV.4.2.2*	out of which SMEs	number	N/A
IV.4.2.2.1*	out of which micro-enterprises	number	N/A
IV.4.2.3*	out of which individuals	number	N/A
IV.4.2.4*	out of which urban projects	number	N/A
IV.4.2.5*	out of which other recipients supported	number	N/A
IV.4.3	Amounts of Operational Programme contributions paid to the final recipients (in EUR)	number (amount)	N/A
IV.4.3.1	out of which amounts of assistance from the Structural Funds (in EUR)	number (amount)	N/A
IV.4.4*	Number of other financial products provided to final recipients	number	N/A
IV.4.5	Date of signature of funding agreement between a managing authority and a specific fund for this (other) financial product	DD/MM/YYYY	N/A
IV.5	Indicators	////////////////////	////////////////////
IV.5.1*	Number of jobs created	number	N/A

LISA 16. PROJEKTIAUDITID RAKENDUSÜKSUSTE KAUPA 2013. AASTAL

	Innove	EAS	Kredex	MNT	RM	RIA	Archimedes	KIK	TJA (+VTA)	Kokku
Auditite arv	8	23	1	6	1	1	7	15	2	64
Auditeeritud kogukulud (euro)	32 519 618,48	43 640 680,70	24 199 626,49	43 138 519,52	433 444,36	256 042,89	7 454 912,17	56 146 150,75	11 539 230,68	219 328 226,04
Avastatud mitteabikõlblikud kulud (euro)	247 891,65	351 351,94	0,00	4 889,20	322,35	773,08	52 925,63	25 197,81	12 034,29	695 385,95
Avastatud mitteabikõlblikud kulud väljaspool referentsperioodi (euro)	745 528,03	29 264,88	0,00	73 956,28	0,00	823,32	2 353,93	46 969,20	301 063,31	1 199 958,95
Vea määr	0,76%	0,81%	0,00%	0,01%	0,07%	0,30%	0,71%	0,04%	0,10%	0,32%
Olulisi tähelepanekuid sisaldavate auditi aruannete arv	5	9	1	3	1	1	3	4	1	28
Oluliste tähelepanekute arv	9	24	1	5	3	1	13	4	2	62
Hangetega seotud tähelepanekud	1	17	0	0	2	1	9	1	2	33
Finantsmõju	3149,56	338260,92	0,00	0,00	182,35	773,08	52729,46	0,00	12034,29	407 129,66
%	1,27%	96,27%	0,00%	0,00%	56,57%	100,00%	99,63%	0,00%	100%	58,55%
Struktuuritoetuse eesmärgipärase kasutamisega seotud tähelepanekud	6	4	1	4	1	0	3	2	0	21
Finantsmõju	41585	13 091,02	0,00	4 889,20	140,00	0,00	196,18	17 679,47	0,00	77 581,06
%	16,78%	3,73%	0,00%	100,00%	43,43%	0,00%	0,37%	70,16%	0,00%	11,16%

Riigiabi reeglite rikkumisega seotud tähelepanekud	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Finantsmõju	203156,90	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	203 156,90
%	81,95%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	29,21 %
Rakendusüksusele suunatud tähelepanekud	1	3	0	1	0	0	1	1	0	7
Finantsmõju	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7 518,34	0,00	7 518,34
%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	29,84%	0,00%	1,08 %

Allikas: KA

LISA 17. EARK RAAMES LÄBIVIIDUD PROJEKTIAUDITID 2013. AASTAL

Läbiviidud auditite statistika (tk)		Auditi tulemuste statistika (tk)		Tähelepanekute statistika (tk)		Tuvastatud mitteabikõlblikud kulud (eur)	
Tööplaanijärgseid auditeid:	30	Märkustega, olulised tähelepanekud:	14	Olulisi tähelepanekuid:	29	Mitteabikõlblikke kulusid referentsperioodil:	368 238,17
		Märkustega, väheolulised tähelepanekud:	5	Väheolulisi tähelepanekuid:	23	Mitteabikõlblikud kulud väljaspool referentsperioodi:	78 139,31
		Märkusteta:	11				
Kokku:	30	Kokku:	30	Kokku:	52	Kokku:	446 377,48

Allikas: KA

LISA 18: ÜLE 2000 IE REOSTUSKOORMUSEGA REOVEEKOGUMISALADE PROJEKTIDE RAHASTAMINE KUMULATIIVSELT

Nr	Reovee-kogumisala	Koormus (ie)	Reoveepuhasti (RVP)	Rahastamine	Elluviimise seis (31.12.2013)
1	Tallinn	468000	Tallinn	linna vahendid, EL 2007-2013	pooleli
2	Kohtla-Järve L	219096	Kohtla-Järve	EL 2004-2006; 2007-2013	pooleli
3	Pärnu L	180000	Pärnu	EL 2007-2013	pooleli
4	Rakvere	151173	Rakvere	EL 2007-2013	pooleli
5	Tartu L	121502	Tartu	EL 2004-2006; 2007-2013	pooleli
6	Narva L	71015	Narva	EL 2004-2006; 2007-2013	pooleli
7	Kuressaare	35873	Kuressaare	EL 2004-2006; 2007-2013	pooleli
8	Paide L	35010	Paide	EL 2004-2006; 2007-2013	pooleli
9	Valga	33000	Valga	EL 2004-2006; 2007-2013	pooleli
10	Viljandi L	20573	Viljandi	EL 2004-2006; 2007-2013	lõpetatud
11	Võru	20000	Võru	EL 2004-2006; 2007-2013	pooleli
12	Põlva L	19566	Põlva	EL 2004-2006; 2007-2013	pooleli
13	Ahtme	19115	Kohtla-Järve	EL 2004-2006; 2007-2013	pooleli
14	Sillamäe L	17113	Sillamäe	EL 2007-2013	pooleli
15	Rapla	15492	Rapla	EL 2004-2006; 2007-2013	pooleli
16	Haljala	15000	Haljala	EL 2007-2013	pooleli
17	Haapsalu	13191	Haapsalu	EL 2004-2006; 2007-2013	pooleli
18	Jõhvi linn	13010	Kohtla-Järve	EL 2004-2006; 2007-2013	pooleli
19	Keila	11000	Keila	EL 2007-2013	pooleli
20	Tapa	9900	Tapa	EL 2007-2013	pooleli
21	Põltsamaa L	9629	Põltsamaa	EL 2007-2013	pooleli
22	Pirita jõe	7900	Jüri, Tallinn	EL 2007-2013	pooleli
23	Türi	7632	Türi	SA KIK, EL 2007-2013	pooleli
24	Vääna-Jõesuu	6880	Suurupi (1 uus RVP)	EL 2007-2013	pooleli
25	Kehra	5900	Kehra	EL 2007-2013	pooleli
26	Saku	5800	Tallinn	EL 2007-2013	pooleli
27	Jõgeva L	5636	Jõgeva	EL 2007-2013	pooleli
28	Elva L 1	5617	Elva	EL 2004-2006; 2007-2013	pooleli
29	Paldiski	5600	Paldiski	EL 2007-2013	pooleli
30	Muraste	4860	2 RVP	EL 2007-2013	pooleli
31	Kärdla linn	4774	Kärdla	EL 2004-2006; SA KIK	pooleli
32	Tamsalu	4620	Tamsalu	EL 2007-2013	pooleli
33	Kunda	4599	Kunda	SA KIK	pooleli
34	Kadrina	4555	Kadrina	EL 2007-2013	pooleli
35	Sindi L	4120	Pärnu	EL 2004-2006; 2007-2013	pooleli
36	Kiviõli linn	4000	Kohtla-Järve	EL 2004-2006	pooleli
37	Loksa	4000	Loksa	EL 2007-2013	pooleli
38	Otepää	3900	Otepää (2 RVP)	EL 2007-2013	pooleli
39	Järvakandi	3773	Järvakandi	EL 2007-2013	pooleli
40	Kohila	3757	Kohila	EL 2007-2013	pooleli
41	Märjamaa	3694	Märjamaa	EL 2004-2006	lõpetatud
42	Audru	3570	Pärnu	EL 2004-2006; 2007-2013	lõpetatud
43	Vändra alev	3500	Vändra	EL 2007-2013	pooleli
44	Türisalu	3388	Individualsed kogumis- ja puhastussüsteemid	EL 2007-2013	pooleli
45	Räpina L	3120	Räpina	EL 2004-2006	pooleli
46	Väike- Maarja	2946	Väike-Maarja	EL 2007-2013	pooleli
47	Narva-Jõesuu L	2900	Narva	EL 2007-2013	pooleli

48	Tõrva	2700	Tõrva (1 RVP)	EL 2007-2013	pooleli
49	Püssi L	2378	Kohtla-Järve	EL 2004-2006; 2007-2013	pooleli
50	Luige	2250	Luige (tulevikus Tallinn)	EL 2007-2013	pooleli
51	Kiili	2100	Kiili (tulevikus Tallinn)	EL 2007-2013	pooleli
52	Kilingi-Nõmme L	2100	Kilingi-Nõmme	SA KIK	Joogivesi, reoveepuhasti ja torustik
53	Kose	2100	Kose	EL 2007-2013	pooleli
54	Koeru	2035	Koeru	EL 2007-2013	pooleli
55	Aruküla	2000	Aruküla	EL 2007-2013	Joogivesi, reoveepuhasti ja torustik
56	Aseri	2198	Aseri	EL 2007-2013	pooleli
57	Järva-Jaani	12000	Järva-Jaani	EL 2007-2013	pooleli
58	Keila-Jõe	9520	Individuaalsed RVP süsteemid	SA KIK	Joogivesi, reoveepuhasti ja torustik

	Kaasrahastatud EL vahenditest perioodil 2004-2006 EL või rahastatud ainult SA KIK -st
	Kaasrahastatud EL vahenditest perioodil 2007-2013 EL või rahastatud ainult SA KIK -st
	Reoveekogumisalad koormusega üle 2000 ie, rahastustaotlused plaanitud esitada SA KIKi keskkonnaprogrammi

LISA 19. LÄÄNEMERE STRATEEGIA PRIORITEEDID

Valdkond	LMS prioriteetsed suunad
PA Agri	Kestliku põllumajanduse, metsanduse ja kalanduse arendamine
PA Bio	Inimtegevusest puutumatute alade ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamine
PA Crime	Piiriülese kuritegevuse ulatuse ja tagajärgede vähendamine
PA Culture	Ühise kultuuri ja identiteedi välja töötamine ja edendamine
PA Education	Hariduse ja noorsoo uuenduste arendamine
PA Energy	Energiaturu avatuse, tõhususe ja julgeoleku arendamine
PA Hazards	Elu- ja keskkonnaohtlike ainete kasutamise ja mõju vähendamine
PA Health	Inimeste tervise, sh sotsiaalsete aspektide edendamine ja arendamine
PA Innovation	Regiooni uurimis- ja innovatsioonivõime maksimaalne kasutamine
PA Internal Market	Tõkete kõrvaldamine piirkonna siseturul
PA Nutri	Nitraatide ja fosfaatide keskkonda sattumise vähendamine normaalpiirini
PA Safe	Juhtivaks mereohutuse ja -julgeoleku piirkonnaks saamine
PA Secure	Hädaolukordadele reageerimise võime suurendamine maismaal
PA Ship	Keskkonnasõbraliku laevanduse näidispiirkonnaks saamine
PA SME	Väike- ja keskmise suurusega ettevõtluse soodustamine ja kasvu tugevdamine
PA Tourism	Turismi arendamine
PA Transport	Nii sise- kui ka välistranspordi ühenduste arendamine